This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

DOCUMENTS

EXTRAITS DU DÉPÔT

DES ARCHIVES DE L'ÉTAT ET DE LA PROVINCE,

A BRUGES,

Publiés sous les auspices de l'Administration Provinciale,

PAR F. PRIEM,

ARCHIVISTE.

—

Deuxième Série. — Tome Neuvième.

X. G. [illegible]

BRUG[illegible]

[illegible] R-LIBRAIRE.

[illegible]

DOCUMENTS EXTRAITS

DES

Archives de l'Etat et de la Province, à Bruges.

DEUXIÈME SÉRIE. — TOME IX.

DOCUMENTS

EXTRAITS DU DÉPÔT

DES ARCHIVES DE L'ÉTAT ET DE LA PROVINCE,

A BRUGES,

Publiés sous les auspices de l'Administration Provinciale,

PAR F. PRIEM,

ARCHIVISTE.

Deuxième Série. — Tome Neuvième.

BRUGES,

VANDECASTEELE-WERBROUCK, IMPRIMEUR-LIBRAIRE.

1858.

BIBLIOTHECA · BODLEIANA ·

Les archives de l'ancien Franc de Bruges renferment un manuscrit d'Adrien Baltyn, ayant pour titre: *Nauwkeurige beschryving van het land van den Vryen, inhoudende een kort verhael van de gelegendheyd van het zelve land zoo dat geweest is in voorleden tyden, en hoe hetzelve gekomen is tot den tegenwoordigen staet; benevens van alle de privelegien, octroyen, transactien, appointementen, sententien enz.*

L'auteur, qui fut nommé, le 22 Octobre 1580, pensionnaire du Franc, devint, en 1584, après le décès de Laurent d'Aula, greffier de cette magistrature, charge qu'il occupa jusqu'à sa mort, arrivée le 26 Octobre 1623. Voici comment s'exprime, au sujet du livre de Baltyn, la *Biographie des hommes remarquables de la Flandre-Occidentale* (tome III, page 35): « Ce livre n'a » jamais été publié, quoiqu'il fût remarquable. » C'est encore un de ces ouvrages que la mo- » destie de leurs auteurs a en quelque sorte » voués à l'oubli et qui mériteraient bien d'être

» mis au jour par la presse. Custis, Beaucourt » et plus récemment Warnkœnig et d'autres écri- » vains ont tiré de l'œuvre de Baltyn des ren- » seignements utiles. »

Nous avons donc pensé que ce serait rendre un service réel à ceux qui s'occupent de l'histoire de notre pays, que de livrer cet ouvrage à l'impression. Nous le donnons tel qu'il existe aux archives. Sa publication facilitera aux écrivains les moyens de recourir à d'anciennes sources historiques et d'apprécier par eux-mêmes les événements ou les faits que leurs devanciers n'auraient pas présentés sous leur véritable aspect ou à l'égard desquels ils ne seraient pas d'accord. On remarquera que l'auteur renvoie aux cartulaires et registres où se trouvent littéralement transcrits les chartes ou documents qu'il cite. Les personnes qui désirent consulter le texte même de ces actes, sont mises ainsi sur la voie. Les archives leur sont ouvertes et le personnel leur prêtera le concours le plus empressé.

Malheureusement, quelques-uns des registres mentionnés par Baltyn ne font pas partie du dépôt, à savoir: 1° *het Parchemine boek* (le livre en parchemin); 2° *het Register van de kamer* (le registre de la chambre); 3° *het Pampieren bouck* (le livre en papier); 4° *den Ouden boek* (l'ancien livre) et 5° *het oude Parchemine bouxken* (l'ancien petit livre en parchemin).

NAUWKEURIGE BESCHRYVING

VAN HET

LAND VAN DEN VRYEN,

INHOUDENDE

Een kort recueil of verhael van de gelegendheyd van het zelve land, zoo dat geweest is in voorleden tyden en hoe het zelve gekomen is tot den jegenwoordigen staet: benevens van alle de privilegien, octroyen, transactien, appointementen, sententien en andere promissen aengaende het gezeyde land van den Vryen, en de appendentsche van diere, met designatie van de registers, boucken of bescheeden alwaer die bekomelyk zyn, en verklaers van de Graeven en Gravinnen van Vlaenderen die de zelve verleent hebben of anderzints gedeurende huerlieder leven verkregen en uytgegeven zyn geweest: ende daer benevens huerlieder afkomste ende genealogie; dit van het jaer 863 tot den jaere 1551.

TE SAMEN VERGADERT UYT VERSCHEYDE AUCTENTIQUE REGISTERS, LETTERAGIEN, MONUMENTEN ENZ. RUSTENDE MEEST TEN COMPTOIRE VAN DE GREFFIE VAN DE KAMER VAN DEN GEMELDEN LANDE,

BY

d'Heer ende Meester Adriaen Baltyn,

Licentiaet in beede de rechten, Greffier van de kamer en Pensionnaris 's lands voornoemd. Anno 1604.

PREFATIE

ofte voorredene van dit jeghenwoordigh tractaet, inhoudende sommiere deductie vande gheleghentheydt van het landt vanden Vryen, soo dat gheweest is in voorleden tyden ende hoe het selve ghecommen is tot den jeghenwoordighen staet.

Alvooren eer anderstont te commen totter subjecte saecke en schindt, onder correctie, niet te wesen buytten proposte, wat te deduceeren tgeune hier voortyden is gheweest 'tland vanden Vryen, tot beter instruictie van een ighelyck, ende by wat middele t'selve ghecommen is tot den jeghenwoordighen staet ende republicque, want het is waerachtigh dat tselve landt vanden Vryen int beginsel maer en is gheweest ghenough een heerlycheydt op hem selven ghehouden vanden grave van Vlaendere, als souverain heere ende ghenompt het Brughsche ambacht ofte casselrye van Brugghe, danof den heere ende propritaris ghenaempt wierdt den Castelain van Brugghe, ende hadde syn jurisdictie appart ende administereerde

recht ende justitie duer de wethouderen die hy als heere daer toe stelde ende committeerde, welcke maniere van regieringhe alsoo gheduerde totde tyden van grave Philips van Elsace, den eersten van dien naeme, soone vanden grave Diederyck, die van Jerusalem binnen Brugghe brochte het H. Bloedt, welcken Philips succedeerde int graefschip, inden jaere 1169, ende, ter beede ende instantie vanden selven Castelain van Brugghe, in dien tyden t'selve land vanden Vryen heeft voorsien gheweest van een gheduerigh ende perpetueel magistraet, mitsgaeders van seeker schriftelycke ordonnantien ende statuten in oude latynsche tale noch in wesen synde, diemen nompt den Cuerbrief, inhoudende seeker poincten ende wetten daer naer de selve schepenen ghehouden ende schuldigh waeren recht ende justitie te administereeren, soo nu ghedaen wordt opde jeghenwoordighe cuere, welcke ouden Cuerbrief men bevindt gheinsereert, van woorde te woorde ende sonder date, in seeker letteren van ratificatie danof synde ghedaen byden grave Loys van Nevers inden jaere 1323, gheenregistreert inden Witten bouck folio 1°, aldaer int beginsel verhaelt wordt deselve cure verleent gheweest te syne byden voormelden grave Philips syne voorsate, op welcken voet t'selve landt vanden Vryen alsoo onder de authoriteydt ende bevel vanden selven Castelain van Brugghe, als vasael heere, is geregiert gheweest tot de tyden vande gravinne Jehenne, dochter was vanden grave Baudewyn, den achsten van dien naeme, ende keyser van Constantinoplen, den welcken succedeerde int selve graefschap, inden jaere 1205, traude voor haeren eersten man inden jaere 1211, Ferrand den joncxsten soone vanden coninck

van Portugael, ende inden jaere 1224, coohte de proprieteydt vande selve casselrye ofte Brughsche ambacht van eenen Jan heer van Neelles, in Vrankerycke, alsdan Castelain van Brugghe, ende proprietaris vande selve casselrye van Brugghe, ende dat voor de somme van drye duyst vyf hondert vyf-en-veertig ponden ses schelle acht pennyngen paresisen, volghende het bescheet vande brieven danof noch in wesen synde ende rustende inde reckenyncamer tot Rysel, welcken heere van Neelles ofte Neyelles in Vranckerycke oversulcx noch vouren ende gebruycken het wapen vanden selven lande vanden Vryen, ende naer dat den selven grave Ferrand ende gravinne Jehenne alsoo bedeghen waeren proprietarissen vant voormeldt landt vanden Vryen, soo hebben schepenen indien tyden hemlieden beduchtende van eenighe veranderynghe in huerlieder regard, omme dieswille deselve grave ende gravinne eenighe jaeren te vooren het magistraet van Ghendt ende ander twelcke thuerlieder aencommen oock was perpetueel, ghemaeckt hadden annael ende tsydert oock in dien jaere 1240, metter daet verandert hadden t'magistraet van Brugghe, te vooren oock perpetueel, soo veele vervolgens ghedaen als dat sy vanden selven ende gravinne inden jaere 1230, vereeghen hebben secker acte van declaratie int latyn, daer by sy verkenden dat sy schepenen vanden Vryen niet en vermochten van huerlieder schependom te verlaeten, dan als sy verwonnen waeren van valscheydt, naer de wet vanden voormelden cuerbrief ofte soo wanneer daer eenen nieuwen heere ende grave van Vlaenderen aent landt quaeme, die deselve schepenen, indient hem goet dochte, vermochte te verlaeten, de selve acte

van declaratie oock gheregistreert in den voormelden Witten bouck, folio xx, inder mannieren dat deselve schepenen conforme ende vuyt crachte vant selve privilegie alsoo syn blyven dienen gheduerigh ende huerlieder leven lanck, ontrent de hondert jaeren, te weten tot de tyden van voormelden grave Loys van Nevers, die in het selve graefschip succedeerde inden jaere 1322, inde plaetse van grave Robert den derden van Bethuynen synen grootvader paterneel, synde den gonnen die noch jeghenwoordigh begraven licht in de kercke van St-Donaes, binnen Brugghe, voor den hoogen aultaer, de welcke inden jaere 1330, vuyt crachte van secker submissie die schepenen vanden Vryen in dien tyden in hem ghedaen hadden, ter cause vande reparatie vande groote mesusen ende insolentien die sy jeghens hem ghebruyct hadden, inde voorgaende commotien ende sedictien, onder ander veranderynghe vande pollicie ende regime vanden selven lande, hemlieden schryftelyck overghegeven, het magistraet vandien ghemact heeft annael, met exspresse renociatie ende annullatie vant voornomde previlegie vanden grave Ferand ende gravinne Jehenne ende t'selve ghedeelt in drye verscheyde quartieren ende bancken, te weten een van het noorden, een van het westen ende het derde van het oostquartier vanden Vryen, elck van de drye bancken voorsiende van eenen burghemeestere ende derthien schepenen, welcke drye bancken weckelycx ghehouden waeren te commen administereeren recht ende justitie in huerlieder vierschaere binnen Brugghe, ten minsten in ghetalle van vyfve die maecken een vullen banck ofte vierschaere, te weten die van het noorden sdysendaeghs, die van het oosten sdonderdaeghs ende die van het westen sater-

daeghs, in elcke wecke sonder dat deselve drye bancken ofte twee van dien mochten t'samen vergaederen noch onderwyndt deen met den anderen, dan by exspresse last vanden heere ofte omme saecken byde selve ordonnantie ghereserveert, condemneerende noch voorts t'selve magistraet, noch by maniere van civile correctie ofte beteryngbe, te betaelen, t'synen profictie ende behouve, in recompense vande groote schaede ende interesten met oncosten by hem ghesupporteert inde selve muete ende oorloghe, veertigh duysent ponden paresisen eens, ende bovendien noch jaerelycx aen hem ende syn successeurs te gheldende eene erfvelycke rente van drye duysent ghelycke ponden paresisen, soo van alle dies blyckt uuyt de polyticque ordonnantie gheregistereert inden Rooden bouck, N° iij, folio lxxij. Welcke annaele regieryngbe byde voorschreven drye bancken alsoo gheduert heeft ende achtervolght is gheweest den tydt van acht jaeren, tot den xxv^{en} april 1338, alswanneer deselve vanden Vryen, byden voornomden grave Loys weeromme ghestelt zyn gheweest in huerlieder oude ende ghewonnelycke privilegien, die sy hadden ende waeren ghebruyckende ten tyde vanden voormelden grave Philips van Elsace, onvermindert niet min de voormelde erfvelycke rente van drye duysent ponden paresisen t'sjaers, die ghenompt wiert de nieuwe rente, hoewel deselve oock tsydert inden jaere 1351, met consente vanden grave Loys van Maele, selfs grave Loys sone, byde selve vanden Vryen gelost is gheweest, naer raete vanden pennynck vyfentwyntigh, volghende de bescheeden danof synde gheregistreert inden voornomden Witten bouck, folio xix ende xxvij v°, welcken tydt ende herconcessie vande selve privilegien, de voornomde drye

bancken wederomme versaempt syn gheweest in eenen banck, en de schepenen wederomme gheworden ghedue-righ ende perpetueel als te vooren, hebbende niet min van dien tydt voorts altydt onderhouden gheweest, soo oock noch jeghenwoordigh doet de distinctie vande voornomde drye quartieren van oost, noorden ende west, ende over-mits dat elcken banck inde voornomde versaemynghe mede brochte synen burghemeester ende elcken banck was van derthien schepenen zoo voorseyt is, soo t'sydert altydts ende noch hedent in ghewoonte ende usantie ghebleven datmen int vernieuwen vande burghemeesters van schepenen, in elck vande voornomde drye quartie-ren een, ende ghemerct oock den nomber vande selve schepenen daer duere gheaugumenteert is gheweest tot neghenendertigh schepenen, heeft t'sydert oock tghetael van dien altydt onsecker gheweest, ende ghestaen ter arbitragie vanden grave, soo datmen bevyndt dat selfs noch binnen den leven vanden selven grave Loys van Nevers, te weten inden jaere 1357, de schepenen vanden selven collegie syn gheweest in ghetalle van dryenvichtigh hoofden, daer onder dat waeren vichtien rudders, soo blyckt uuyt secker wettelycke acte aldaer deselve dry-envichtich schepenen, by naeme ende toenaeme, staen gheinserreert inden voornomden Witten bouck, folio xxix, hoewel men bevyndt dat daer naer inden jaere 1393, ten tyde vanden hertoghe Philips van Bourgoingne, t'selve ghetal van schepenen wederomme ghebrocht is gheweest op sessendertigh schepenen, soo ghetuyght secker opene letter van sententie byden selven hertoghe ghegheven ende gheregistereert, inden voornomden Witten bouck, folio lxxvij, welcke onseckere ghetal van schepenen alsoo

ghebleven is aen de cant van hondert vierentachentigh jaeren, te weten totten tyde van hertoghe Jan, sone vanden voornomden hertoghe Philips, de welcke, inden jaere 1414, versouckende aende selve vanden Vryen, dat sy van hem coopen souden de clergie vande vierschaere, omme met de pennynghen vanden selven coop in synen noodt ghesecoureert te worden, ende de selve vanden Vryen hemlieden dies in partie excuseerden opden grooten laest die t'landt draeghen moste, omme t'groot ghetal van schepenen, heeft omme hemlieden daertoe te beter te verwillighen, by exspres privilegie ende euwigh edict, gheordonneert dat het selve collegie vanden Vryen, niet en soude moghen wesen van meerder ghetal van schepenen dan van sevenentwyntigh, ende ghelaest dat men t'selve soude laeten versterfven op t'selve ghetal, soo dat de voornomde vanden Vryen, midtsdien ende voor t'privilegie van vrydom van arreste onbewettight ende overwonnen, te vooren by sententie vanden hertoghe Philips, synen vader, inden jaere 1393, gheannulleert voor den coop vande selve clergie vande vierschaere, aenden voornomden hertoghe Jan betaelden seven duysent croonen van Vranckerycke, alsdan ghevallueert op dertigh grooten vlaems het stuck, soo hierof oock by letteren danof synde ende gheregistereert inden voornomden Witten bouck, folio xcj v°. Ende alsoo t'selve landt vanden Vryen daghelycx lancxt soo meer wiert van machte, heeft allencxkins credit ghecreghen van mede gheconvoceert te worden met de andere drye leden van Vlaenderen, omme slandts gemeene saecken, daer duere t'selve landt hendelynghe gherocht is gheweist inde pocessie van mede ghehouden ende ghereckent te worden als

tvierde let van Vlaenderen, ende in die qualiteydt, ten aencommen ende blyde aencompste vanden selven grave Jan, ghesehiet inden jaere 1405, ghedaen hebbende met de andere leden diversche versoucken, accorden ende acten, soo blyckt uuyt secker ouden bouck, inhoudende de twaelve van de charters, brieven ende schriften, t'selve landt vanden Vryen aengaende ende in dien tyden onder hemlieden berustende den selven bouck, gheeotteert met een cruyce, ende dies vermaen doende folio ix, hebbende oversulcx oock het selve landt vanden Vryen t'sydert, selfs nevens de andere drye leden, inden jaere 1393 ghelicht ende betaelt diversche notable somme van penninghen, tot den gemeene dienste vanden selven lande van Vlaenderen, soo blyckt uuyt de bescheeden danof gheregistereert inden voornomden Witten bouck, folio lvj ende lvij v°, ende alsoo indie qualiteydt van let, t'sydert altydt ghebleven ende met consente vande andere drye leden, hemlieden oock als tvierde let mede ghevought hebbende inde requesten als andere vervolghen die men van weghen die van Vlaenderen ten hove ghedaen heeft, soo kennelyck is uuyt diversche letteren van concessien ende octroyen, ende naementelyck een vanden jaere 1431, verleent aende vier leden van Vlaenderen, by hertoghe Philips den Goeden, sone vanden voornomden hertoghe Jan, gheregistereert inden voornomden grooten Rooden bouck, N° iij, folio xxvij v°, inder manieren dat die van Brugghe weyghherende naermaels inden jaere 1436, deselve vanden Vryen te kennen ende admitteren voor vierde let van Vlaenderen, syn by sententie vanden selven hertoghe Philips, ghemainteneert gheweest in huerlieder pocessie ende de selve van Brugghe in huer-

lieder gheheel ten petitoire volghende de letteren van executorial vande selve sententie, in daten vanden elfsten sporcle 1436, gheregistereert inden Rooden bouck, N° ij, folio xxiiij, welcke declaratie den voormelden hertoghe Philips wederomme vernieut heeft in secker gemeene ordonnantie, raeckende de policie ende regime vanden selven lande vanden Vryen, souden ten eeuwighen daeghe bliven het vierde let van Vlaenderen, deselve ordonnantie oock gheregistereert inden Rooden bouck, N° iij, folio lxxxix, hebbende daerenboven noch den voornomden hertoghe Philips, inden jaere 1442, tot meerder decoratie vanden selven collegie, gheordonneert dat van dien tydt voorts gheene bastaerden meer en souden moghen wesen burghemeesters noch schepenen vanden selven lande, blyckende byde selve letteren van concessie gheregistereert inden voornomden Rooden bouck, N° j° folio xxvij v°. Men bevyndt oock dat den selven hertoghe Philips, tsynder aencomen ende naer beswerren vanden lande inden jaere 1419, verlaeten heeft alle de schepenen vanden Vryen in dien tyden dienende, ende in huerlieder plaetse ghestelt ende ghecreert sevenentwyntigh nieuwe schepenen, vermoghens d'hauthoriteydt den grave toeghelaeten by het previlegie vanden voornomden grave Ferrand ende gravinne Jehenne, volghende de notitie danof ghestelt int register vander camer vanden jaere 1419, folio, lxxxvj v°. met verclaers van naemen ende toenaemen, soo vande verlaeten als nieuwe ghecreerde schepenen aldaer ghestelt, soo oock te vooren ghedaen hadden t'synder aencompste den voornomden grave Jan, synen vader, volghende de notitie ghestelt inden voornomden Tafel bouck met het cruyce, folio ix v°. Naer

den overlyden van welcken hertoghe Philips ende van Carel synen sone, die doodt bleef voor Nancy, inden jaere 1476, t'selve graefschip succedeerde hertoghe Carel, de hertoginne Marie, is in april 1477 tot Ghendt opgecommen de mute ende commotie, alswanneer jeghens den danck vande selve hertoginne Marie, aldaer ghevanghen ende binnen ses daeghen daer naer met den sweerde gheexecutteert wierden den grave van Meeghem, rudder vanden Gulden vliesc, ende den canceller Hughenoot, op secker pretexten die tot huerlieder laeste ghecauseert wierden, ende hoewel de voornomde vrauwe Marye, t'haere blyde aencompste, by pathente hadde ghecontinueert alle de schepenen vanden Vryen alsdoen in heede wesende, soo oock te vooren t'synen aencompste ghedaen hadden den hertoghe Carel, haeren vader, ten respecte vande schepenen alsdoen dienende, deselve patente in daten vanden eersten Sporcle 1476, gheregistereert inden Rooden bouck, N° iij, folio xx, nochtans heeft daer naer op den tweeden Meye int voornomde jaer 1477, apparentelyck duer occasie vande selve commotie ende de overwille vande voornomde van Ghendt ende Brugghe, de wet vande voornomde lande vanden Vryen wederomme ghelicentieert ende afghestelt, ende in huerlieder plaetse ghestelt een wet annael van eenen burghemeestere vande commune, ende eenen burghemeestere van schepenen, met twaelf schepenen, te weten vier schepenen in elck quartier, hemlieden voorts benemende de authoriteydt vant vierde let, soo dies blyckt uut den registere vander camer vanden selven jaere 1477, folio j, welcke veranderynghe alsoo ghebleven is ghewest aende cant van acht jaeren, te weten tot den jaere 1485, alswanneer naer het overlyden vande

voormelde hertoginne, den eertshertoghe Maximiliaen, haeren man was vooght vanden ertshertoghe Philips, synen soone, conjonctelyck metten selven synen soone, hebben selfs ten versoucke vande andere drye leden, de voornomde vanden Vryen wederomme gherestablisseert als tvierde let van Vlaenderen, ende voorts daer naer opden xx^en^ van Sporcle int selve jaer 1485, voor Paeschen andermael gheredentegreert in een wet te syne van sevenentwyntigh schepenen ende eenen burghemeestere vande commune, volghende d'acte danof synde ende gheregistereert inden voornomden Rooden bouck, N^o^ iij, folio xxxj v^o^, mitsgaders de notitie danof oock ghestelt int register vande camer de anno 1485, folio j^c^xvij v^o^, soo dat de selve schepenen vanden Vryen, alsoo wederomme opden ouden voet ende te lyve ghebleven syn twee jaeren, te weten tot den tyde vande commotie jegens den selven ertshertoghe Maximiliaen, alsdoen gheworden synde conynck van de Romeynen, welcke commotie begonste in het jaer 1487, ter cause van het appel van die van Gendt ende Brugghe gheinterjecteert jegens de voogdieschap by den voormelden coninck gheaenveert, vanden eertshertoghe Philips synen soone, ende sollempneelyck te vooren beswooren tot Gendt inden voornomden jaere 1485, alswanneer op den xix^en^ van Sporcle 1487, t'selve collegie van den Vryen wierdt inde absentie van de vier burghemeesters ende meest al van de andere schepenen wederomme afghestelt ende ghepriveert van de authoriteydt van het vierde let ende gemaect annael, op de voorgaende voet van den jaere 1477, ende dat byde ghedeputteerde van beede de bancken van Gendt, mitsgaeders den overdecken ende decken vande wevers

vande selve stadt, t'samen in ghetalle van neghen, inde presentie van den schaudt ende burgemeestere vande commune van Brugghe, uuyt crachte van secker commissie aende selve van Gendt daertoe ghegeven byden coninck van Vranckerycke Loys den elfsten van dien naeme, als souverain heere van Vlaenderen indien tyden, daer by deselve van Gendt ghecommitteert waeren omme by provisien over al Vlaenderen te veranderen de officieren van justitie ende ontvangers midts de surceance vande selve tvooghdiescheepe van den coninck Maximiliaen duer tvoorschreven appel volghende de notitie danof ghestelt int registere vande camere, beginnende Sporcle 1487, folio j°, ende de autenticque copie vande selve commissie daer by wesende in daten vanden ...... ende naer dat, inden jaere 1489, den pays ghecontracteert was te Tours metten voornomden coninck Maximiliaen, wiert andermael by speciaele commissie vanden selven coninck Maximiliaen ende den eertshertoghe Philips synen soone, t'collegie vanden Vryen gheredintegreert te syne opden ouden voet tot sevenentwyntigh schepenen ende wederomme gheauthoriseert als vierde let van Vlaenderen, volghende de letteren vande selve commissie gheregistereert inden voornomden Rooden bouck, N° iij, folio xxxj, ende de notitie danof ghehouden int registre van de camer, beginnende den xvj^en^ Lauwe 1489, ende wiert daer naer, by deselve gheredintegreerde wet vanden Vryen, groot verervolghe ghedaen duer den adderesse vanden grave van Nassauwe, in dien tyden stadt-houdere generael, ten fine die van Brugghe tot huerlieder cost wederomme souden doen exspedieeren ende maecken alle de charters vande previlegien vanden selven lande die sy inde voorgaende

commotie fortselyck ontweldigh ende publyckelyck opde markt ghescheurt ende in stucken ghesneeden hadden, tot welcks effecte de selve vanden Vryen vanden selven eertshertoghe Philips vercreghen opene letteren van commissie tot laeste vande selve van Brugghe, ten fine van tauxatie vande selve misen ende oncosten in daten xvij December 1501, gheregistereert inden Witten bouck, folio j°iiij v°, soo oock blyckt van het selve afnemen ende scheuren vande voornomde previlegien, byde vernieuwynghe vande selve patente gheregistereert inden Rooden bouck, N° iij, folio xiij, t'sydert welcken tydt t'voornomde collegie vanden Vryen alsoo opden selven voet ghebleven is sonder veranderynghe totten jaere 1579, als wanneer t'selve collegie vanden Vryen ander waerf ghevallen is in groote dessidentie jegens t'collegie van Brugghe, omme dat sy niet en smaecten noch goed en vonden de veranderynghe vande regierynghe vanden lande die, by middel vanden prince van Oraingne ende syne favoriten, ghepraticquieert wierden, in perjuditie vande catholycque religie ende vander authoriteyt van syne Majesteyt, huerlieder naturelycke heere ende prince, waeromme ende op het pretext dat sy vanden Vryen souden ghefavoriseert hebben t'ghemeente vande selve stede van Brugghe, alsdoen in wapenen ghecommen synde omme te moghen hebben een hooft vander wacht ofte coronel, uuyt vrese datmen binnen de selve stede soude bringhen eenigh garnisoen van weghen den selven prince van Oraingne, soo datter metter daet ghebuerde, syn meest al de schepenen van t'selve collegie vanden Vryen by de selve wet van Brugghe ghesaisieert geweest ende eenighe ghevangenen ghesonden int casteel van Sluys ende daer naer dat deselve gherelaxeert hadden geweest op

belofte ende verbandt t'welcke sylieden aende commissarissen vanden selven prince van Oraingne, van hemlieden te houden buyten den stede van Brugghe ende eenighe jaeren den collegie niet te frequenteeren, syn eyndelynghe meest alle deselve vertrocken in nueteraele landen ende plaetsen, ter causen van welcken ander ten hove, duer adderesse vanden selven prince van Oraingne, vercreghen hebben huerlieder commissie van schependomme ende die aen t'collegie ghepresenteert hebbende omme ter executie van dien gheadmitteert te worden, is hemlieden by den selven collegie ghemaeckt swaerigheydt ende ghenough refus omme dat soodanighe impetratie was nactelyck jegens t'voornomde previlegie vanden lande, ghegeven byden grave Ferrand ende gravinne Jehenne, daer by schepenen vanden selven lande van hemlieden schependommen niet en syn priveelyck noch verlaetelyck dan omme twee oirsaecken daer by vermelt, welcke nochtans ende alle ander excuisen nietjeghenstaende t'selve collegie vanden Vryen, soo by dreighementen als andersints by die vanden hove alsdoen beveelende, bedwonghen is gheweest alle de selve nieuwe impetranten by maniere van provisie totter exercitie vande selve huerlieder schependommen te admitteeren soo van alles dies blyckt byden Bouck van de sloten ende resolutien vander camere vanden selven collegie, beginnende vanden xxv^{en} Lauwe 1480, folio xij, xiij, xviij, xx verso ende xxj, inder manieren dat de voornomde vertrocken schepenen alsoo ghebleven syn ghepriveert van het exercitie van huerlieder schependommen aende cant van vyf jaeren, te weten tot den jaere 1584, alswanneer de voornomde stede van Brugghe ende t'landt vanden Vryen inde maendt van Meye wederomme met Syne Majesteyt

ghereconcilieert syn gheweest ende mits dien deselve vertrocke schepenen wederomme gherestitueert ende ghecommen int exercitie van huerlieder schependommen, ende nevens hemlieden oock gheadmitteert syn gheweest, de gonne die ghedurende de alteratie by Syne Majesteyt van eenighe schepedommen voorsien syn gheweest inde plaetse van overledene, ghehadt hebbende behoorelycke commissie vande selve Syne Majesteit, ende naerdien alle de schepenen ghebleven opde syde vande selve Syne Majesteyt, uuyt crachte vande voornomde reconsilatie, soo wel de gonne vercreghen hebbende huerlieder commissien vande Majesteyt als andersints, hadden t'saemen by provisie ghecontinueert gheweest tot het vernieuwen vande burghemeesters, soo waeren opden sevensten van Septembre int selve jaer, by commissarissen van Syne Majesteyt, verlaeten ende ghelicentieert vande selve schependommen alle de gonne die bevonden waeren niet te hebben behoorelycke commissie vande selve Syne Majesteyt, ende alleene ghecontinnueert de andere, hoewel daer naer eenighe vande selve verlaetene schepenen by Syne Majesteyt ghefavoriseert syn gheweest van eenigh jaerlycx pensioen, tot huerlieder lyve, tot laeste vanden selven lande, niet jeghenstaende verscheyde oppositien ende excuisen daer jegens byden selven collegie ghedaen, soo van alles dies blyckt byde respective acten danof successivelyk gheteckt int Register vande sloten vande camer, beginnende den xxvij^{en} Meye 1584, folio j°, tot ende met folio ix incluis, op welcke voet t'selve collegie vanden Vryen, met seere cleene incommen duer de continuatie van dese inlandtsche oorloghe, alsoo ghebleven is tot den daeghe van hedent 1604, tot dat onsen Heere Godt believen sal t'selven te

bringhen tot beteren staet, duer middele van een ghe-
deurighen pays ofte de reductie vande stede van Oostende,
daer duere t'selve landt alleene t'onderghehouden wordt
met groot beclaegh ende regardt van soo veele goede
onderdaenen van Syne Majesteyt, die daer duere ghe-
ruwinneert syn gheweest ende noch daeghelycx worden.

BESCHRYVING

VAN DEN

LANDE VAN DEN VRYEN.

Hier naer volghen successivelyck alle de graven ende gravinnen van Vlaenderen t'sydert jaer 863, met verclaers vande voornomde previlegien, accorden, transactien, appoinctementen, vonissen ende ander concessien die gheducerende elcx leven, byden voornomden lande vanden Vryen, vercreghen syn gheweest, danof het beghinsel wordt ghenomen vanden eersten grave van Vlaenderen die ghenaempt was Baudewyn den Iseren, niet dat men van dien tydt af uuyt eenighe previlegien ofte andere bescheeden den lande vanden Vryen aengaende, nemaer tot beter instruictie ende vervolgh van dit ieghenwoordigh tractact ende omme de redenen hiervooren inden dedicatoire verhaelt.

BAUDEWYN DEN EERSTEN,

GHESEYT DEN ISEREN.

Desen Baudewyn was ghenaempt *Ferreus*, dat is te segghen den Iseren, omme syne cloucke ende stercke faiten van oorloghe; hy was soone van Audacre, laeste

forestier van Vlaenderen, ligghende begraven tot Haerelebecke; desen selven Boudewyn hadde, jegens den danck van haeren vader, wegh geleet ende ghetraut de dochtere vanden coninck van Vranckerycke, Carle, gheseit den Caluwen, metten welcken t'sydert, naer diverssche oorloghen ghereconcillieert gheweest synde duer intercessie vanden paus Niclaus, den eersten grave van Vlaenderen ende pair vande crone van Vranckeryck, in teecken van welcken pays hy vanden selven coninck van Vranckerycke ontfinck ende binnen Brugghe brochte de relicquien van Ste Donaes, ersbisschop van Reyns, naer welcke sandt hy de kercke die te vooren ghededicеert was aen Onze Lieve Vrauwe, dede veranderen naer de naeme van Ste Donaes, naer dat hy aldaer gheordinneert hadde twaelf Canonincken Reguliers, ende wort daeromme noch in Vlaenderen ghenompt vadere ofte auteur van payse, ende was den gonnen die eerst stercte den burgh van Brugghe met een forteresse, omme te wederstane de ostilliteyten vande Normanders ende Denemarckers, daer nu af ghemaect is het gevangenhuys, ende daeromme noch ghenompt wordt den Steen, ende is te weten dat duer den voornomden allienatie t'landt van Vlaenderen grootelycx verbreet is geweest duer de partage deselve vrauwe Judich toegeleyt, van alle de landen gheleghen lancxts de noortseede vande Somme af tot de Schelde ende Vermandois excluys, daerinne dat begrepen waeren de quartieren van Gendt, Therowaene, Bouloingne, Atrecht, het Doornicxsche met Audenaerde ende het district vande Casselrye van Ryssele, over de Leye daer het selve landt van Vlaenderen, ten tyde vande voorgaende forestiers, hem maer en was bestreckende int quartier van Brugghe ende een deel van het westen, meestal heye ende bosschen wesende, alswanneer selfs de stede van Brugghe niet en

was in wesene ende maer en waeren twee coopsteden alsdoen paelende aen de see, te weten Oudenburgh ende Roodenburgh, nu geseyt Ardenburgh, dienende t'quartier van Brugghe alleenelyck voor een passagie ofte peisterplaetse omme den reisenden man van d'een plaetse naer d'ander, soo van alles dies blyckt by diverssche oude bescheeden, ende ter causen van de fondatien van Sinte-Pieters ende Sinte-Baefs tot Gendt. Dese grave Boudewyn succedeerde synen vadere int forestierschap van Vlaenderen inden jaere 837. Hy starf binnen Atrecht inden jaere 879, naer dat hy gheregeert hadde als forestier vyfentwyntigh jaeren ende viehthien jaeren als grave van Vlaenderen, ende licht begraven Ste Bertins binnen Ste Thomaes.

Hy heeft gheen privilegien noch eenighe acten by gheschrifte achtergelaeten den lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden daer van gheene bevonden.

Een cort receul ende verhael van alle de previlegien octroyen, concessien, transactien, appoinctementen, sententien ende andere promissen aengaende t'landt vanden Vryen ende appendentsche van dien, inhoudende desingnatie van registers, boucken ofte andere bescheeden aldaer deselve becommelyck syn, met verclaers vande graven ofte gravinnen van Vlaenderen die deselve verleent hebben ofte andersins ghedurende huerlieder leven vercreghen ende uuytghegeven syn geweest ende daernevens huerlieder afcompste ende genealogie, t'samenvergadert by meestere Adriaen Baltynck, *licentiaet in beede de rechten, greffier vande camer ende pensionnaeris slandts voornompt, uuyt verscheyde autenticque registers, letteragien, munimenten rustende meest ten comptoire vande selve greffie.*

BAUDEWYN DEN II,

GHESEYT DEN CALUWEN.

Desen Boudewyn was den soone vanden voornomden Boudewyn den Iseren, by de voornomde vrauwe Judich, ende wiert ghenompt den Caluwen naer synen voornomden grootvader materneel den coninck van Vranckerycke ende was den gonnen die bemeurde eerst de stede van St-Omaers, ende begreep daerinne de abdie van Ste Bertins, hadde getraut een dochter van den coninck van Inghelandt Elfredus, ende quam int gouvernement in het jaer 879, ende overleedt inden jaere 918, naer dat hy

ghegouverneert hadde neghenendertig jaeren, ende licht begraven Ste Pieters binnen Gendt, inde capelle van Onze Lieve Vrauwe.

Hy en heeft gheen privilegien noch gheene acten by geschrifte achterghelaeten den lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden daer gheene bevonden.

ARNULPH OFTE ARNOUT DEN I,

GHESEYT DEN GROOTEN.

Desen Arnulph was d'outste soone vanden voornomden Boudewyn den tweeden ende quam int gouvernement int jaer 918. Hy was de gonne die stelde ende maecte den eersten burghgrave van Gendt tot beswaerennisse van s'graven casteel, naer dat hy by appoinctemente t'selve wederomme vercreghen hadde van keyser Otto, die dat te vooren inghenomen hadde, op pretext dat het stondt op de frontieren van het rycke. Hy was de gonne die tot beswaerennisse van syn consientie wederomme restitueerde in wesen de abdie van Ste Bertins, daeraf t'incommen te vooren by syne voorsaeten gheusurpeert hadde gheweest, behoudende niet min vande selve abdie, die stede ofte port van Calais, hoewel daerom t'sydert diversche swaerigheyden gheresen syn geweest tusschen de successeurs vanden selven grave Arnout. Ende inden jaere 964, naer dat hy ghegouverneert hadde sessenveertigh jaeren en hadde getraut de dochtere vanden grave van Vermandois, ligghende oock begraven Ste Pieter tot Gendt, onder eenen slechten serck.

Hy en heeft oock niet achterghelaeten de lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden daer gheen acten bevonden.

BOUDEWYN DEN III,

GHESEYT DEN JONGHEN.

Desen Boudewyn was sone van Arnulph ende wiert, met consente vande staeten vanden lande van Vlaender, binnen den leven vanden selven synen vader gheadmitteert tot den gouvernemente van den lande, ontrent den jaere 959, ende was de gonne die eerst int landt brochte de conste van de weverye ende den coophandel die hy seere vervoorderde binnen Brugghe, Corterycke, Tourhoudt ende elders, duer middel van permutatie ofte manghelynghe duer de schaersheydt vanden gelde alsdoen, ende hadde getraut de dochtere vanden hertoghe van Sacxen. Ende overleet ontrent drye jaeren voor den voornomden synen vader, te Berghe-Ste-Winocx, van de wynpocxkins, inden jaere 961, naer dat hy gheregeert hadde drye jaeren, ende licht oock begraven Ste-Bertins binnen Ste-Omaers, onder eenen slechten steen.

Hy en heeft oock gheen privilegien ofte eenighe acten by gheschrifte achterghelaeten den lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden daer gheene bevonden.

ARNULPH OFTE ARNOUDT DEN II.

Desen Arnulph was den soone vanden voornomden Boudewyn den III, ende wiert grave van Vlaenderen noch binnen den leven van synen grootvader Arnulph, met consente vande staeten, inden jaere 962, niet jeghenstaende syne groote joncheydt van ontrent thien jaeren. Ende was den gonnen die, inden jaere 987, weygerde te commen int cronement van Hugo Capet, coninck van Vranckeryck, omme dat hy t'selve ryck gheusurpeert hadde naer het overlyden vanden coninck Loys den vyfsten, in prejuditie vanden hertoghe van Loraingne, Carel, oom paterneel vanden selven coninck Loys ende vanden rechten gheslachte van Carolus Magnus, den welcken den selven Hugo Capet ghevangen hielt. Hy hadde ghetraut een dochter vanden coninck van Lombardie in dien tyden Italien occupeerde, ende overleet inden jaere 988, naer dat hy hadde gheregeert sessentwyntigh jaeren, ende licht, met syne voornomde huysvrauwe, begraven Ste-Pieters kercke te Ghendt, in Ste-Laureyns capelle.

Hy en heeft oock niet achtergelaeten den lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden daer gheene bevonden.

BOUDEWYN DEN IV,

GHESEYT SCHOONE BAERT.

Desen Boudewyn den vierden, ghenaempt schoone baert omme de schoonheydt van synen baerde, was soone van

Arnulph den tweeden ende wiert grave van Vlaenderen inden jaere 988, ende hadde getraut de dochtere vanden prince van Lutsenburgh, ende was den gonnen die dede spannen een tente opde groote marct tot Aetrecht ende deselve syne huysvrauwe liet baeren, ter presentie van alle de joncvrauwen die daer by begheerden te wesen, omme dat eenighe opinie hadden dat sou buytten de macht van drachte was, duer huer oude van ontrent vichtich jaeren; hy was de gonne die inden jaere 1007, vercregh, by donatie vanden keyser Henderyck den tweeden van dien naeme, de eylanden van Seelandt, daeromme t'sydert groote oorloghen ghecommen syn tusschen die van Vlaenderen ende Hollandt, die pretendeerden deselve eylanden te behooren uuyt crachte van een voorgaende donatie hemlieden ghedaen byden keyser Loys den tweeden, soone vanden keyser Loys den goedertieren, den welcken regeerde inden jaere 844, welcke oorloghe daeromme dicxwils vernieuwt syn gheweest ende jegens elcanderen in defentie wel syn gheweest den tyd van vier hondert jaeren. Ende hy overleet inden jaere 1036, naer dat hy ghegouverneert hadde den tyd van achtenveertigh jaeren, ende licht oock begraven Ste-Pieters te Ghendt, in Ste-Laureyns capelle, onder eenen slechten sarcksteen.

Hy en heeft oock gheen previlegien noch acten achterghelaeten by ghescbrifte den lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden gheene bevonden.

BOUDEWYN DEN V,

GHESEYT GOEDERTIEREN OFTE VAN RYSSEL.

Desen Boudewyn den vyfden was soone van den voornomden Boudewyn den vierden, ende wiert ghenaempt den Goedertieren omme syn deught, ofte van Ryssel omme dat hy van daer ghebooren was, ende hadde ghetraut de dochter van Robert, soone van Hugo Capet, coninck van Vranckerycke, ende wiert, by testamente vanden coninck van Vranckerycke Heynderick den eersten, syn swaegher, ghestelt en by die van Vranckerycke gheaccepteert als vooght van Philips ende Hugo, syne kinderen, die hy veele jaeren met grooten contentemente vande selve van Vranckerycke gouverneerde. Hy was den gonnen die, naer groote oorloghe tegen den keyser Heynderyck den derden, omme de consideratie die hy ghemaeckt hadde met syn partie, onder syn beveelt cregh, in den jaere 1046, t'lodt van Eennaeme, t'casteel van Ghendt, gheseyt Auderburgh ende nu s'gravens casteel, de vier ambachten met het quartier van Alst en alle de landen daerontrent, al het welcke oock andermael aenden selven grave Boudewyn, in den jaere 1057, by accorde, met den eylande van Seelandt ghecedeert is geweest by den keyser Heynderick den vierden, desselfs keysers Heyndericx soone. Ten tyde vanden selven grave Boudewyn wiert oock, binnen den jaere 1050, binnen Brugghe ghefondeert t'clooster ofte abdie vanden Eeckhoute. Hy overleet in den jaere 1067, naer dat hy ghegouverneert hadde eenendertigh jaeren; licht begraven te Ryssel, in Sinte Pieters kercke by hem aldaer ghemaekt ende ghediteert.

Hy en heeft oock niet achterghelaeten den lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden daer gheen acten van ghevonden.

BOUDEWYN DEN VI,

GHESEYT VAN BERGHEN.

Desen Boudewyn den sesden was soone vanden voornomden Boudewyn den vyfden ende wiert ghenompt van Berghen, om dat hy getraut hadde vrauwe Richilde, de dochtere vanden grave van Henegauwe, daer duere t'selve graefschap van Henegauwe eerst ghecommen is int geslachte van de grave van Vlaenderen, ende is de gonne die het clockte Gheersberghe van seckeren edelman van qualiteite ende daermede annexeerde aen Vlaenderen, ediffieerende daer, in den jaere 1068, een stadt, ende is de gonne die eerst gheordonneert heeft aen de baillieus ende officieren in Vlaenderen te draeghen de witte roede die men noch jeghenwoordigh noch achter hemlieden is draeghende, ende succedeerde in t'selve graefschap van Vlaenderen int jaer 1067, ende overleet in den jaere 1070, naer dat hy drye jaeren ghegouverneert hadde; licht begraven int clooster van Hannon dat hy ghemact heeft.

Hy en heeft niet achterghelaeten den lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden daer gheen acten van bevonden.

ARNULPH OFTE ARNOULT DEN III,

GHESEYT DEN ONNOOSELEN OFTE ONGHELUCKYGHEN.

Desen Arnulph ofte Arnoudt den derden, was soone vanden voormelden Boudewyn den sesden, ende wiert ghenompt den onnooselen ofte ongheluckyghen, omme syne ongheluckighe doodt, synde ten overlyden van synen vader vander oude van ontrent de vichthien jaeren, ende succedeerde inden jaere 1070, laetende aen synen joncxsten broeder Boudewyn, voor syne partagie paterneel, de stede ende het casteel van Douay, die naer het overlyden van syn vrauw moeder Richilde, inden jaere 1084, vercreghen heeft het graefschap van Henegauwe; ende tvooghdieschap vanden selven Arnulph, by testamente van synen voornomden vader, was bevoolen aen Robert gheseyt Frison, synen oom paterneel, ende hem het selve vooghdieschap wiert gheweigert byde gravinne Richilde, syne moedere, is daeromme den selven Robert in oorloghe ghecommen jeghens die van Vlaenderen, ende heeft in secker strydt, ontrent Cassele, verslaeghen den selven grave Arnulph, die doen was vande oude van ontrent seventhien jaeren, ende dat inden jaere 1072, naer dat hy gheregneert hadde ontrent neghenthien maenden ende wiert byden selven Robert synen oom ghedaen begraven Ste Bertins binnen Ste Omaers, met een statuwe van een vechtende persionnagie daer oppestaende ter eeuwigher memorie.

Hy en heeft niet achterghelaeten den lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden gheene acten bevonden.

ROBERT DEN EERSTEN,

GHESEYT DEN VRIESCH.

Desen Robert eersten , gheseyt den Vriesch omme dat hy heere van Vrieslandt was , den tweeden soone vanden voornomden grave Boudewyn den sesden, gheseyt van Berghen ende alsoo oom paterneel vanden voornomden Arnulph, de welke naer dat hy verwonnen ende verslaegen hadde den selven grave Arnulph , syn broeders soone soo voorseyt is, ende vyndende t'ghemeente wat ghealtereert jegens desselfs Arnulphs vrau moedere omme seckere gabellen ende impositien die sou jegens den danck vanden selven ghemeente opghestelt hadde, heeft ghenough met dancke ende correspondentie van eenighe vande principaele steden van Vlaenderen ende den ghemeente, hem ghestecken in de heerschapie vanden selven lande van Vlaenderen ende daer naer ghetransigeert met den grave van Henegauwe, Boudewyn, die was den joncxten broeder van den selven Arnulph ende alsoo syn hoir legitime, daer duere dat t'selve graefschap van Henegauwe wederomme ghesepareert is gheweest van Vlaenderen ende t'selve graefschip van Vlaenderen ghediverteert vanden rechten hoir, naer dat t'selve, t'sydert de aencompste vanden voornomden eersten grave Boudewyn den Iseren, in den rechten stranck altyt ghebleven hadde ontrent 240 jaeren, ende is t'selve divertissement alsoo successivelyck ghecontinueert den tyd van ontrent de 120 jaeren, te weten tot de aencompste vanden grave Boudewyn den achsten, daer naer keyser van Constantinopelen, die soone was van grave Boudewyn van Henegauwe ende Naemen, by vrauwe

Margriete, de sustere van wylent den grave Philips van Elsaten, ende causa uxoris voor .... grave van Vlaenderen, welcke grave Boudewyn de keyser succedeerde int t'selve graefschip in den jaere 1194, ende was in den rechten stranck ende vierde graet gheprocereert van dese grave Boudewyn van Henegauwe, die over sulcx was den grootvader die men nompt int latine *abavus*. Dese grave Robert hadde ghetraut vrau Gheertruyt, de dochtere van Bernaert, hertoghe van Saxen, te vooren weduwe van Florens den eersten, sesde grave van Hollandt, ende overleet in den jaere 1093, naer dat hy gheregneert hadde ontrent de eenentwyntigh jaeren ende is begraven Ste-Pieters te Cassele.

Hy en heeft oock niet achterghelaeten den lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden daer gheen acten van bevonden.

ROBERT DEN II,

GHESEYT VAN HIERUISALEM.

Desen Robert was soone vanden voornomden Robert den Vriesch ende wiert by den selven synen vader nevens hem gheadmitteert int gouvernement vanden lande int jaer 1085, t'welcke was ontrent acht jaeren voor syn overlyden, alswanneer syn voornomde vader dede syn voyage naer Jerusalem ende was den gonnen die Hierusalem wederomme inne naem van de Turcken, daeromme dat hy wordt ghenompt Robert Hieruisalem, ende was oock den gonnen die eerst, in den jaere 1089, vereerde het proosschap van Ste-Donaes mette dignyteydt van erfach-

tigh cancelier van Vlaenderen ende die oock fondeerde het convent van Ste-Andries by Brugghe, hy creegh oock wederomme by appoinctemente, in den jaere 1103, vanden voornomden grave Boudewyn van Henegauwe, syn rechtsweer, de stede ende casteel van Douay, die hem te vooren aenghedeelt hadden gheweest byden voormelden grave Aernout den Onnoosel, voor syn successie paterneel, soo hier vooren gheseyt is. Hy hadde ghetraut vrauwe Clemence, dochtere vanden grave Wyllem van Bourgoingne, gheseyt Stouthoft, tweeste soone vanden coninck van Vranckerycke, Robert Capets, suster vanden paus Calixtus den tweeden, ende nichte vanden voornomden coninck Robert van Vranckerycke; hy overleet van seckeren val vanden perde ofte quetsuere die hy ontfanghen hadde in seckeren rencontre in Noormandie jeghens de Engelschen, naer dat hy hadde gheregneert neghenthien jaeren, ende licht begraven te Ste Vast t'Atrecht.

Hy en heeft niet achterghelaeten den lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden daer gheene acten bevonden.

BOUDEWYN DEN VII,

GHESEYT HAPKIN.

Desen Boudewyn was soone vanden voornomden Robert den tweeden; hy quaem int gouvernement int jaer 1111, ende wiert ghenompt Hapkin, van secker soorte van een hapkin dat hy ghemeenelyck in de handt was draeghende, ende was eenen grooten justicier ende de gonne die onder andere executien, dede secker heere van Oost-

camp, ghelerst, ghespoort ende ghecleet, worpen in eenen ketel met siende water, die opden burgh van Brugghe gheprepareert stondt omme justitie te doene van eenen valschen muntenaere, uuyt causen dat den selven heere van Oostcamp, bekendt hadde een arme weduwe afghenomen te hebben twee haere ossen, die soo clachtigh gevallen was aen den selven grave; hy dede voorts publicieren seckere politicque ordonnantien, ghemaeckt met advisse vande staeten van Vlaenderen, ende by hemlieden gheswooren diemen hiet de heerelycke vreede. Hy hadde ghetraut de dochtere vanden grave van Bretaingne, daer af hy gheen kinderen en heeft ghehadt, maer moeste vande selve scheeden by laeste vanden paus Passcharis den tweeden, omme het maesschap dat tusschen hemlieden wiert ghemoveert ende bevonden, ende namen t'synen overlyden voor syn naeste erfghenaemen Carele, den soone vanden coninck van Denemarcken, by, Adele syn moye paterneel ende alsoo syn rechtsweer. Hy overleet van secker quetsuere oock in Noormandien ghecreghen jegens de Engelschen, inden jaere 1119, naer dat hy gheregneert hadde acht jaeren, ende licht begraeven binnen Ste Omaers Sinte-Bertins, in een marble tombe, voor den autaer van het heiligh Cruyce.

Hy en heeft niet achterghelaeten tlandt vanden Vryen aengaende. Emmers en worden daer van gheen acten bevonden.

CAREL DEN EERSTEN,

GHESEYT DEN GOEDEN.

Desen Carel den eersten, gheseyt den Goeden omme syne groote deught ende caritate aen den armen, was soone van Conutus coninck van Denemarcken, by vrauwe Adele tweeste dochter van den voornomden grave Robert den Vriesch ende alsoo moye paterneel vanden voornomden grave Boudewyn Hapkin ende desselfs rechtsweer; hy succedeerde in den jaere 1119, ende was seere jonck in Vlaenderen ghebrocht ende aldaer altyds ghenourieert, omme dat den voornomden coninck synen vader in secker commotie by syne subjecten jammerlycken vermoort hadde gheweest; hy hadde getraut vrauwe Margriete de dochtere van Renault grave van Clermont, danof hy gheen kynderen en heeft gehadt, ende hy was in syn leven seere caritatif aen den armen ende leefde een heyligh leven. Hy was den gonnen die eerst uuyt Vlaenderen dede vertrecken de Joden omme huerlieder groote wouckerie, hy hadde doen straffen ende courigieren eenighe vande gheslachten Van der Straeten, die alsdoen binnen Brugghe waeren in groote credit, om dat sy alsdoen in seckeren dieren tydt van graenen hadden opghehouden secker quantiteyt van graenen, die hy voor seckeren prys den ghemeente dede uuyt deelen, danof hy oock berispt hadde den proost van Ste-Donaes, in dien tyde ook wesende vanden gheslachte Van der Straeten, ter welcker causen sy jegens den grave conspireerden ende by eenen Bossaert Van der Straeten, ghedeguiseert in een bedelaers cleet, wiert ghevolght ende ligghende ter aerden in syn ghebedt, int opperste van

Ste-Donaes kercke, van achter verraederlyck vermoort, soo noch jeghenwoordighlyck uuyt de inspectie van syne ghebeenten, bewaert wordende in de sacristie van de selve kercke, kennelyck wesen maegh, t'welcke gheschied op den tweeden daegh van marte 1126, naer dat hy ghegouverneert hadde ontrent acht jaeren ende wiert eerst begraven, op de marct, in Ste-Christoffels kercke, omme dat de kercke van Ste-Donaes duer syn bloet was gheprophaneert, ende van daer in grooter weerdigheydt ghebrocht naer Sinte-Donaes kercke. Alle de conspirateurs ende onder andere oock den voornomden proost, wierden meest achterhaelt ende gheexecutteert, ende de voornomde vrauwe Margriete, syne weduwe, is t'sydert herhuwet met Diederyck van Elsaten, die oock, in den jaere 1129, succedeerde int selve graefschip van Vlaenderen, als outste soone vanden landgrave Diederyck van Elsaten by vrauwe Gheertruyt, joncxste dochtere van den voornomden grave Robert den Vriesch, soo hier gheseyt sal worden.

Hy en heeft oock niet achterghelaeten den lande vanden Vryen aengaenden. Emmers en worden daer gheen acten van bevonden.

WILLEM VAN NOORMANDIE.

Desen Willem, hertoghe van Noormandien, was soone van Robert, outste soone van Guilliame den bastaert, eertyts hertoghe van Noormandien ende daer naer coninck van Engelant, welcke Guilliame de bastaert, syn grootvader, ghetraut hadde Mehanet, de dochtere vanden voornomden grave Boudewyn den sesden, gheseyt van Berghen,

ende van Robert den Vriesch, ende oversulcx grootvader vanden selven Willem van Noormandie, ende hoewel het ricke van Enghelandt hem met rechte toebehoorde, uuyt den hoofde van voornomden hertoghe Robert, synen vader, als outste soone vanden voornomden Guilliame de bastaert, nochtans en heeft daertoe noit connen gheraecken, als t'selve coninckrycke gheusurpeert synde gheweest by den coninck Henderyck, synen oom paterneel, soo wel op synen voorseiden vader als desen Willem, syn outsten broeder soone. daerduere ende dat hy oock gheallieert was aende suster van Robert den Vriesch, huysvrauwe vanden coninck Loys van Vranckerycke, gheseyt de Vette, is te meer duer het faveur vanden selven coninck binnen tweentwyntigh daeghen naer het overlyden vanden voornomden grave Karel den Goeden, int jaer 1126, ghevoordert gheweest tot t'selve graefschap van Vlaenderen, niet jeghenstaende daer diversche waeren naerder bestaende ende onder andere mede Diederyck, landtgrave van Elsaten, wiens grootvader materneel was den voornomden Robert den Vriesch, daer dese grave Willem maer en was gheprocreert vande voornomde vrauwe Mehault, desselfs Roberts sustere, soo voorseyt is, nemaer alsoo desen Willem van Noormandie hem was qualyck regierende ende t'ghemeente grootelycx lastend jegens huerlieder danck, is hy, by ghemeene resolutie vande principaele steden van Vlaenderen, verlaeten gheweest, ende in syn plaetse, voor grave van Vlaenderen gheroopen ende gheaccepteert, den voornomden Thiery ofte Diederyck van Elsaten, als naerder hoir habil omme te succedeeren, ende naer dat de selve grave Willem hem daer jegens in wapenen ghestelt, ende den voornomden Thiery van Elsaten verjaeght hadde tot binnen Alst, es by onghelucke met een schodt

van een voetbooghe in syn schoederen ghequetst gheweest, ende vande selve wonde overleden binnen vyf daeghen daer naer, int jaer 1128, naer dat hy gheregneert hadde twee jaeren, ende licht begraven oock binnen Ste Ommaers Ste Bertins, byden voornomden grave Boudewyn Hapkin.

Hy en heeft oock niet achterghelaeten den lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden daer gheene acten ghevonden.

DIEDERYCK VAN ALSAETEN.

Desen Diederyck van Alsaeten, was soone van Diederyck doude landtgrave van Elsaten, die hy ghehadt hadde by vrauwe Gheertruyt, de joncxste dochtere vanden grave Robert den Vriesch, die oversulcx was syn grootvader materneel ende alsoo rechtsweer vanden voornomde grave Carel den Goeden, van smoeders syde als twee ghesusters kynders, ende wiert als naeste hoir by de staeten vanden lande gheropen ende ghecooren tot selve graefschip int jaer 1128, ende was den gonnen die tot Brugghe, van Jerusalem brochte het heyligh Bloet, t'welcke noch ter tydt aldaer is rustende in Sinte-Baselis kercke, opden Burgh, ende hadde voor syne laeste huysvrauwe ghetraut Sibille, de dochtere van coninck van Jerusalem, ende was den gonnen die t'quartier van Duermonde annexeerde ant landt van Vlaenderen, ende naer dat hy het landt paiselyck hadde gheregeert veertig jaeren, is overleden int jaer 1168 ofte neghenent'sestigh, ende licht begraven te Watene, in covent van Sinte-Gillis.

Hy en heeft oock niet achterghelaeten de lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden daer gheen acten bevonden.

PHILIPS VAN ALSATEN

DEN EERSTEN.

Desen Philips van Alsaten was soone vanden voormelden grave Diederyck ende vrauwe Sibille, ende succedeerde int jaer 1169, ende hadde ghetraut twee huysvrauwen, d'eerste vrauwe Elisabet, dochter vanden grave van Vermandois, staende welcke huywelyck *causa uxoris* op hem ghesuccedeert is t'selve graefschap van Vermandois, duer toverlyden van haeren broeder Rodolf, die lasarus was, welcke graefschap van Vermandois, onder hem was behelsende de steden van Ste Quintin, Peronne, Amiens, Roye, Mondidier, Rybelmont, Neelle, Crespy, met noch eenighe andere daer outrent, ende de tweede huysvrauwe was vrau Mehault dochtere vanden coninck van Portugael, Alfonse, die haer de qualificeren ende nomen coninginne, hoewel sy nochtans hadde eenen broeder die naerder de croone was. sonder dat hy van d'eene niet meer dan van d'andere heeft achterghelaten eenighe generatie, ende was den grave Philips, den gonne die, by appoinctemente, vercregh van Florens den derden, grave van Hollandt, die hy in secker strydt te vooren ghevanghen hadde, het landt van Waes, twelcke hy meede annexeerde aen Vlaenderen, soo hy oock dede het graefschip van Aelst, hem ghesuccedeert duer het overlyden van Diederyck, heere van Bevere ende van Dixmuyde,

syn outste susters soone, ter causen vande welcken graefscheppe, als subiect het rycke, hy gheloofde hommaige aenden keyser Frederyck den eersten, ende duer selfs keysers faveur wiert meede als prince van het rycke, ter causen van het selve graefschip van Alst, inden jaere 1189, gheaccepteert vanden bisschop ende het collegie van Camerycke, voor huerlider hooft ende beschermer, met een jaerelycx tractement, consisterende in seckere quantiteyt van coorne ende havere; den selven grave Philips hadde gheallieert syn sustere, vrauwe Margriete van Alsaten, met den grave Boudewyn van Henegauwe, hem cedeerde wederomme in advancemente vanden selven huywelycke, t'casteel van Douay, die hem oock, *causa uxoris,* naer syn doodt succedeerde int selve graefschip van Vlaenderen, ende praticqueerde oock, inden jaer 1180, het huwelyck van vrauwe Isabelle, dochtere vanden selven Boudewyn, grave van Henegauwe, by vrau Margeriete, syn sustere, met Philips, coninck van Vranckerycke, met deselve syne nichte voor dote ghevende de steden van Atrecht, Bethuynne, Ste Omaers ende andere dependeerende vande quartieren van Arthois, t'sydert welcken tydt de stede van Ghendt, inde plaetse vande stede van Atrecht, geworden is de hoofstadt van Vlaenderen, ter causen van welcken allienatie hy, naer het overlyden vanden coninck van Vranckerycke, Loys den sevensten, gheworden is by synen laesten vooght vanden coninck Philips, synen soone, hoewel hy daer naer in groote oorloghe ghevallen is jeghens den selven coninck Philips, ter causen van het voornomde graefschip van Vermandois, daerinne den selven grave Philips, naer het overlyden van syne voornomde huysvrauwe, inden jaere 1182, pretendeerde gherecht te wesen ende daeraf te frustereeren vrau Leonoira, syn schoonsustere, soo uuyt

causen dat hy mainteneerde hem t'selve by Willem, den voornomden coninck Loys, toegheseyt gheweest te syne in recompense vande voorseyde dote die hy ghegeven hadde met vrau Isebeau, syne nichte, als oock dat het selve quartier was procedeerende vande dote, tanderen tyde byden coninck Carele van Vranckerycke, de Caluwe, inden jaere 863, ghegeven aen willent den grave Boudewyn den Iseren, in advancemente van t'huwelyck met syn dochtere vrauw Judicht, soo hier vooren gheseyt is gheweest, hoewel heindelynghe den selven grave Philips, t'voornomde graefschip van Vermandois, by appoinctetemente niet voordere en heeft connen vercryghen dan syn leven lanck ghedeurende, synde dies niet jeghenstaende t'selve graefschap van Artois ende de stede van Atrecht, die daer te vooren was de hoofstadt van Vlaenderen, gheseparеert ghebleven van t'selve graefschap van Vlaenderen, den tydt van 202 jaeren ofte daer ontrent, te weten tot den tyde vanden grave Loys van Maele, soone was van grave Loys van Nevers, die hy hadde by vrauwe Margriete, dochtere was vanden coninck van Vranckerycke Philips, gheseydt den Langhen, ende van vrauw Johanne van Bourgoingne, die dochtere was vanden grave Otto van Bourgoingne, ende van vrauw Mathilde, alsdoen gravinne van Artois, gheweest hebbende de oude grootevrauwe materneel vanden voornomden grave Loys van Maele, ende van wiens weghe t'selve graefschip van Arthois, met het gonne van Bourgoigne ende Palatyn, mitsgaeders de heyligheydt van Salins ghesuccedeert is *de mortem matris* (*sic*) inden jaere 1382, opde selve grave Loys van Male, welcke syne moedere daer te vooren int jaer 1361, ghedeelt hadde van Philips, den tweeden van dien naeme, in syn leven hertoghe ende grave van Bourgoingnien ende Artois etc., desselfs grave Mathil-

dens broeder soone, ende alsoo haeren oom ende oude oom materneel vanden voornomden grave Loys, uuytbringhende den voornomden tydt t'selve verloop van 202 jaeren, t'sydert welcken tydt oock t'selve graefschip van Artois altyd ghebleven is gheannexeert aen Vlaenderen, totten daeghe van hedent. Den selven grave Philips was oock de gonne die het oude wapen van Vlaenderen eerst verandert heeft in eenen leuw, soo dat noch jeghenwoordigh noch ghevourt wordt, t'welcke hy medebrochte van syn eerste voyage van Jerusalem, in teecken van syne cloucheydt, daer duere hy t'selve wapen met vechtende hand afghenomen hadde van seckeren coninck vande Albanesen, die hy met syn eyghen handt inden strydt omme brochte, ende alsoo hy andermael ghegaen was naer Jerusalem, omme aldaer te besoucken syne vryenden, is in belegh van seckere stede int selve quartier vande peste overleden int jaer 1191, naer dat hy gheregeert hadde als grave van Vlaenderen dryentwyntich jaeren, ende wert naderhant syn lichaem, by ordere vande gravinne syne huysvrauwe, vandaer ghetransporteert int clooster van Clervaux, in Bourgoingne, ende denomineerde voor syn naesten hoir, mits het overlyden van alle syne broeders, vrauw Margeriete, syne sustere, die ghehuwet was metten voornomden Boudewyn den vierden, grave van Henegauwe.

Men bevyndt dat desen Philips van Alsaten ghegeven ende verleent heeft, als grave van Vlaenderen, aen tland vanden Vryen, alsdoen noch wesende casselrye ofte Brughsche ambacht, ende toebehoorende in proprieteyte den castelain van Brugghe, secker politicque ordonnantien, by gheschryfte in oude latynsche lettere, inhoudende diversche cueren ende wetten, daer naer schepenen

vanden selven lande schuldigh te wysen ende hemlieden te regulleeren, die noch jeghenwordighlyck ghenaempt wordt den cuerbrief, soo dat blyckt uuyt het eerste article vande ratifficatie vanden selven cuerbrief, daer naer, inden jaere 1323, ghedaen byden grave Loys van Nevers, inde worden *que li cuens Philippe de bonne memoire nos devancies leur donna,* by welcken cuerbrief gheordonneert wordt van wat saecken schepenen kennen moghen ende niet, ende onder andere dat een schepen byden cric-houdere beschuldight ende verwonnen wordende van valscheydt, schuldigh is te boeten aenden grave ende castelain van Brugghe thien ponden parisissen, ende bovendien den banck te cussen, ende van achteruuyt gheleet te worden, sonder dat hy ten eeuwighen daeghe meer schepen vanden selven lande wesen maegh, den selven cuerbrief gheregistereert in den Witten bouck, folio j°.

MARGRIETE VAN ALSATEN

MET HUEREN MAN,

GRAVE BOUDEWYN VAN HENEGAUWE.

Dese Margriete, de eerste van die naeme, was sustere vanden voornomden Philips van Alsaten, ende was ghehuwet anden voormelden grave Boudewyn van Henegauwe, die oock was grave van Naemen, van weghen syn vrauw moedere, dochtere was van Godefroid, grave van Namen, commende alle beede vanden rechten struyck van Boudewyn den vyfden, daer duere dat andermael

het graefschap van Vlaenderen niet alleene ghecommen en is opde rechte hoirie, omme de redenen hier vooren verhaelt int discours vanden grave Robert den Vriesch, maer oock het graefschip van Henegauwe, daer by wederomme gheannexeert is gheweest, naer dat het daer van gheseparereert hadde gheweest wel 120 jaeren, duer de dessentie vanden voornomden grave Robert den Vriesch, synde daer by oock ghevought gheworden t'voorschreven graefschap van Namen, ende was de eerste vrauwe persoone die wiert gravinne van Vlaenderen, ende succedeerde inden jaere 1191, ten aencommen van dese gravinne Margriete, met haren man grave Boudewyn van Henegauwe, synde in Vlaenderen wederomme gheresen groote swaerigheydt, omme de voorseyde dotatie van vrauw Isabelle, huerlieder dochtere, metten voorseyden coninck Philips van Vranckerycke, vant voormelde graefschip van Arthois, de welcke heindelynghe nedergheleyt is gheweest in seckere vergaederynghe tot Atrecht, duer intercessie vanden bisschop der selver stede ende andere goede mannen, als arbitters, daer by verclaerst is gheweest wat steden ende 'quartieren in Vlaenderen ende Arthois blyven souden anden coninck voor syn dote, anden grave Boudewyn *causa uxoris* ende voorts an vrau Mehault van Portugael, douagiere van Vlaenderen, ter causen van haer douarie, ende is dienvolgende den voornomden grave Boudewyn, byden voormelden coninck van Vranckerycke, gheaccepteert gheweest tot het doen vande ghewonnelycke hommaige, ter causen van het selve graefschip van Vlaenderen. Ende naer dat sou gheregeert hadde als gravinne van Vlaenderen vier jaeren, is, inden jaere 1194, eenige maenden voor haeren man, commen te overlyden te Male, by Brugghe, ende licht begraven Ste Donaes, opde noortsyde hooghen

aultaer aldaer, hoewel sou te vooren gheleghen hadde voor den hooghen aultaer, ende van daerent verleyt wiert omme plaetse te maecken aenden voormelden grave Loys van Nevers, die aldaer noch jeghenwoordigh licht; ende haeren voornomden man Boudewyn, te Berghen Henegauwe inden naervolghenden jaere 1195, ende gaef by testamente an Philips, syn derde soone, het graefschip van Namen, daer duere tselve wederomme ghesepareert is gheweest van graefschip van Vlaenderen.

Sou en heeft niet achterghelaeten den lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden daer gheene acten ghevonden.

BOUDEWYN DEN VIII,

KEYSER VAN CONSTANTINOPLE.

Desen Boudewyn den 8sten van die naeme was de outste soone vanden voornomden Boudewyn van Henegauwe ende Margriete van Alsaten ende succedeerde, byden overlyden van syn vrauw moeder, inden jaere 1194, int selve graefschip van Vlaenderen, ende inden jaere 1195, byden overlyden van synen vader, int graefschip van Henegauwe; hy quam oock in groote oorloghe jeghens Philips coninck van Vranckerycke, omme wederomme te cryghen de steden van Atrecht, Bethuunne, Ste-Omaers, ende andere vanden quartiere van Arthois, die hy mainteneerde dat syn oom ende voorsaete Philips van Alsaten niet en hadde vermooght te scheeden van het graefschip van Vlaenderen, soo hy dat ghedaen hadde tot advanchemente vanden

huwelyck van vrauw Isabeau selfs Boudewyns sustere, metten voornomden coninck Philips, soo dat hy hendelynghe, ter causen van dien, binnen Peronne, inden jaere 1199, inde maendt van Sporcle, veraccordeert syn daer by deselve stede van Ste-Omaers, Arien ende eenighe andere wierden aenden grave Boudewyn gherestitueert, ende de steden van Atrecht, Bethuunne ende eenighe andere blyvende aenden coninck van Vranckerycke, met laest van retoure indien Loys, soone vanden voornomden Philips, hadde commen te overlyden sonder hoir, ende wiert t'sydert den grave Boudewyn, inden jaere 1204, keyser van Constantinople, aldaer oock corts daer naer, by ongelucke ghevanghen wesende in handen vande Turcken syne vyanden, wiert miserabelycken by hemlieden in ghevangennis omme ghebrocht ende vermoort inden jaere 1205, ofte 1207, naer dat hy ghegouverneert hadde ontrent elf jaeren, achterlaetende twee dochters, Jehenne ende Margriete, die hy ghehadt hadde by vrauw Marie, dochtere vanden grave van Troye in Champaigne, nichte van den voormelden coninck Philips van Vranckerycke ende suster vanden elfsten coninck van Jerusalem.

Hy en heeft niet achterghelaeten den lande vanden Vryen aengaende. Emmers en worden daer gheen acten bevonden.

JEHENNE VAN CONSTANTINOPLE,

MET HAER TWEE MANS,

GRAVE FERRAND VAN PORTUGAL,

GRAVE THOMAS VAN SAVOYE.

Dese Jehenne was doudste dochtere vanden voornomden Boudewyn den achtsten keyser van Constantinople, daeromme dat sou oock ghenompt wiert Jehenne van Constantinople, ende succedeerde inden jaere 1204; sou heeft ghehadt in haer leven twee mans, sonder van hemlieden kynderen achterghelaeten t'hebben, den eersten was ghenaempt Ferrand, de joncxste soone vanden coninck van Portugal, in dien tyden die sou traude binnen Parys, inden jaere 1211, welcken Ferrand in syn leven was seer ongeluckigh ende alsoo hy grootelycx t'onvreeden was omme dat Loys, den soone vanden coninck Philips van Vranckerycke, hem wederromme afghenomen hadde de steden van Ste-Omaers ende Arie, contrarie den appoinctemente te vooren binnen Peronne ghemaeckt, tusschen den selven coninck Philips, synen vadere, ende den overleden keyser Boudewyn, syn schoonvadere, soo voorseyt is, es ghecommen in groote oorloghe jeghens de croone van Vranckerycke, soo dat hy in seckere tourne by Bourgues, anno 1214, vande selve franschoisen ghevangen is gheworden, ende by hemlieder in vanghennisse ghehouden bet dan twaelf jaeren, danof hy hendelynghe by seckere tractaet, ghemaeekt te Melin byden coninck Loys den heylighen, is gherelaxeert gheweest inden jaere

1227, ende daer inden jaere 1252 ofte 1233, commen te overlyden, ligghende begraven te Marcquette by Ryssel; hebbende oock den selven coninck Loys, den heylighen, ghemaekt een graefschap op hem selven ende dat voor partagie ghelaeten aen Robert synen broeder, conforme de uuyterste wille vanden coninck Loys, synen vader, hebbende alsoo t'selve quartier van Arthois gheannexeert ghebleven aende croone van Vranckerycke sessenvichtigh jaeren lanck,... te weten t'sydert den jaere 1180, dat de selve byden voornomden grave Philips van Alsaten met vrauw Isabel, t'voornompts gravinne Margrietens dochtere, syn sustere, in dote ghegeven wiert totten tyde van dese eerste grave Robert, dat het selve gheerigeert is gheweest in een particulier graefschip, ende van daer voorts op syn leven gheerigeert is gheweest by seven particuliere graven ende gravinnen, den tydt wel van 126 jaeren, danof de eerste was dese grave Robert; die tweede Robert, syn soone, die hy ghehadt hadde by vrauw Mathilde, dochtere vanden hertoghe van Brabant; de derde, haerlieder beyde dochter vrauw Mathilde, die traude de grave van Bourgoigne, Otto; den vierden, vrauw Jeanne, oock haerlieder beyde dochter, die traude den coninck Philips van Vranckerycke, gheseydt de Langhe; de vyfste, vrauw Jehanne de tweede van dien naeme, oock haerlieder beyde dochtere, die traude J. den hertoghe van Bourgoingne; de sesde, Philips den eersten, oock huerlieder beyde soone, wesende hertoghe ende grave van Bourgoigne; den sevensten enden laesten, Philips den tweeden, oock huerlieder beede soone, tusschen den welcken alsdoen noch maer wesende vander oude van seven jaeren, ende vrau Margriete, de eenighe dochtere ende erfgenaeme vanden grave van Vlaenderen, Loys van Male, alsdoen oock maer wesende vander oude van vier jaeren,

ghesloten wiert een huwelyck ontrent den jare 1353; nemaer alsoo den selven hertoghe noch seere jonck wesende ende maer vander oude van derthien jaeren, is inden jaere 1361 commen te overlyden ende heeft gheen generatie achterghelaeten, daer duere dat het hertoghdom van Bourgoingne wederomme ghekeert is anden coninck van Vranckerycke, van waer dat ghecommen was, ende de graefschepen van Bourgoingne ende Arthois aen vrau Margriete van Vranckerycke, moeder vanden voornomden grave Loys van Male, de welcke was de dochtere van den voornomden coninck Philips de Langhe, ende alsoo t'selve haer toecommende by successie vande voornomde vrau Jehenne de tweede, haer sustere, van wien t'selve voorts ghesuccedeert is naer het overlyden, inden jaere 1382, opden voorseyden grave Loys van Male, ende alsoo wederomme gheannexeert gheweest ant graefschip van Vlaenderen, ende aldaer t'sydert totten daeghe van hedent ghebleven, naer dat t'selve daer van ghesepareert hadde gheweest wel den tydt van 202 jaeren, soo hier vooren gheseyt is gheweest, ende naer het overlyden van den selven grave Ferrand, heeft deselve gravinne Jehanne, ter instantie vande staeten van Vlaenderen, haer begheven ten tweeden huwelycke met Thomas van Savoye, vierde soone vanden grave van Savoye, in dien tyden ende daermede sou huwede inden jaere 1236; naer dat sou ontrent vyf jaeren weduwe gheweest hadde, dese gravinne Jehanne heeft inden jaere 1225, ghecocht van Jehan de Neelles, in dien tyden castelain van Brugghe, t'landt vanden Vryen, alsdoen noch casselrye van Brugghe, soo hier vooren gheseyt is gheweest inde prefatie, ende was oock de gonne die binnen Brugghe heeft opgerecht ende ghedotteert het begynhoff, t'welcken men heet den Wyngaert, met noch veele andere cloosters

ende conventen, in Vlaenderen. Sy overleet int jaer 1243, naer dat sy ghegouverneert hadde veertigh jaeren, te weten, voor huwelycke, noch weese synde seven jaeren, met den voornomden Ferrand eenentwyntigh jaeren, weduwe synde vier jaeren ende metten voormelden Thomaes van Savoyen acht jaeren, ende licht begraven in de abdie van Marcquette by Ryssel, nevens den voornomden grave Ferrand, haeren eersten man.

Men bevindt dat desen grave Ferrand ende gravinne Jehanne, syn wyf, inden jaere 1230, inde maendt van Novembere, verleent hebben an t'collegie vanden Vryen een acte van declaratie int latyne, daer by dat sy bekennen dat schepenen vanden Vryen niet en syn verlaetelyck van huerlieder schependommen, dan als sy vervalst worden naer de wet, uuytghestecken als daer een nieuwe heere aen t'landt compt, die hemlieden alsdan soude moghen verlaeten, beveelende voorts aende selve vanden Vryen te houden den eedt hemlieden ghedaen; de selve acte ghegeven te Male by Brugge, ende gheregistereert inden Witten bouck, folio xx, ende is te weten dat de voornomde woorden naer de wet syn te verstaen aende voornomden ouden cuerbrief, verleent byden voornomden grave Philips van Alsaten, daer uuyt te infereeren is dat alsdoen schepenen vanden Vryen waeren gheinstitueert ten lyfve, niet annal.

Daernaer heeft ook deselve gravinne Jehanne, inden jaere 1232, inde maendt van Hoy-maendt, op huer naeme alleene, als erfachtige vrauwe vanden lande, verleent secker acte van declaratie int vlaemsche, aengaende de rechte premmentien van den leene ende manschepe vanden erfachtigen ontfanghere vanden goede van Lambrecht, die

men noompt de brieven van Aerterycke ofte de ammans of schoutetin vande brieven van Aerterycke, breder byde selve acte gheroert, oock ghegeven te Male ende gheregistereert inde Parckemynen bouck, n° v, folio clviij verso; t'selve leen consisteerende in drye ammanschepen ofte schouttetin huerlieder bestreckende, t'eene in Moerckercke, tandere, in Ardemburgh-ambacht bewest, ende tander in Ardemburgh-ambacht beoost, ter cause van welcken de voornomde erfachtige ontfanghere, ofte synen baillieu in synen naeme, heeft de kennisse van erfven ende onterfven van alle de landen ligghende binnen de voornomde drye ammanschepen, renten geldende ten voorschreven brieven, niet jeghenstaende de selve gheleghen syn ten Vryen, met meer andere prerogativen, soo hier naer uuyt andere naervolgende bescheeden breeder blycken sal.

Item noch den selven grave Ferrand ende gravinne Jehanne, syn wyf, t'samen inden jaer 1232, op Ste-Martins avondt, commende inde maendt van Septembere, daer naer verleent aende selve vanden Vryen, een privilegie int latynsche tale, daer by sy ontlaest ende ghequeten hebben alle de opsittende laeten van acht vierschaeren, resorteerende ten schependomme vanden selven lande, niet de afsittende van secker servituit ende laest dat men hiet het beste hooft, danof de letteren oock gheregistereert synde inden voormelden Witten bouck, folio xx, ende is te weten dat t'voornomde beste hooft was het beste stuck catheil t'welcke ten overlyden van een vande voornomde laeten, t'synen sterfhuysse bevonden wiert, soo wel van het beestiael als van eenigh ander catheil.

Item heeft oock deselve gravinne Jehanne, metten proost van Ste-Omaers, inden jaere 1232, sdonderdaghs

naer sinte Niclays daegh, commende inde maent van Decembre daer naer, uuyt crachte van secker compromis daer te vooren byden voormelden grave Ferrand teendere, ende den proost mitsgaeders t'capitel van Ste-Donaes in Brugge, ter andere syden, ghedaen in hemlieden jeghenschap, by acte in daten vande maendt van Septembre 1231, int selve compromis gheinserreert, uuyt laeten gaen secker concordaet ende appoinctement int latyne, tusschen deselve twee partien, aengaende de kennisse, berecht ende jurisdictie vande vrylaeten ende proostlaeten woonende ende delinqueerende respectivelyck ten Proosschen ofte ten Vryen, danof de acte ghegeven is te Cassele ende insghelycx gheregistereert inden voornomden Witten bouck, folio c.

Item alsoo binnen den leven vanden voornomden grave Ferrand ende t'collegie vanden Vryen questie ende gheschil hadde gheweest op het nemen vande duerghaende waerheydt, de selve grave maintinneerde dat privativelyck toe te staene den heere alleene ende de voormelde vande collegie ter contrarien, soo heeft de selve gravinne Jehanne, naer het overlyden vanden voornomden grave Ferrand, ende noch weduwe synde, inden jaere 1235, inde maendt van Meye, by haere naeme verleent ant collegie vanden Vryen, seckere letteren van declaratie int latyne, daer by sou bekent, soo over haer selven als over haer naercommers, het nemen vande selve duergaende waerheyde toe te behooren, ten eeuwighen daeghe ende jaere, den proost van Ste Donaes; ende den castelain van Ste Omaers, met meer andere van haeren raede, aende selve wet vanden Vryen verleent hebben huerlieder letteren van attestatie, beede d'eene naer d'andere oock gheregistereert inden voormelden Witten bouck,

folio xx et verso, ende dient gheweten, dat dese duergaende waerheyde is een manniere van inquisitie de welcke inde tyden van de selve gravinne Jehanne, men maer ghewoone en was te houdene tot laste vande gonne die ghehandelt, ghefrequenteert ende ghecommuniqueert hadden met de gonne die, by sententie vanden selven lande vanden Vryen, omme huerlieder continuatien, ende hadde gheweest, soo dies blyckt uuyt den text vande voornomde acte van declaratie, daer men nu jeghenwoordelyck, deselve duergaende waerheyde ende inquisitie doet ende besouct op allerhande soorten van delictien ende mesusen, conforme seckere interrogatoire, daer toe exspresselyck by den heere ghearresteert ende ghepubliceert opden elfsten Novembris 1542, ten tyde van het uuytgheven vande nieuwe kuere vanden selven lande, welcke duergaende waerheyde in dier voughen, men ghewoone is anden baillieu eens t'sjaers te consenteeren, omme ten presentie van twee schepenen ghenomen te worden, naer eene van drye berydtdaeghen, volghende het lxij article vanden voormelden kuere.

Item de voornomde gravinne Jehanne, haer betrocken hebbende, ten tweeden huwelycke, metten voornom den Thomaes, soone ende broeder van de grave van Savoyen, in dien tyden heeft conjonctelyck deselve grave Thomas, met de voornomde gravinne Jehanne, syn wyf, inden jaere 1240, in de maendt van Lauwe, de ghemeene laeten ende supposten resorteerende ten schependomme vanden selven lande vanden Vryen, quytte ghescholden ende ontlaest van secker servituyt ende gabelle, t'welcke de voornomde grave jaerlycx, alst hem beliefde, vermochte van hemlieden te exigieeren, welck jaerlycx laest gheheeten wiert *Balfard*, ende dat omme dieswille sy ver-

stonden dat meest den armen, in de betalinghe van dien ghelaest waeren, ende alsoo uuyt caritate ende by vorme van aelmoesse, t'selve waeren inder eeuwigheydt quytteerende, conforme secker letteren van attestatie dien aengaende, by laeste vanden selven grave ende gravinne, ghedaen depesseeren by diversche van huerlieder raet daerinne gedenommeert, oock gheregistreert in den selven Witten bouck, folio xx verso, ende dient ghenotteert dat men nieuwers en bevindt by eenighe bescheeden noch lettragien ten Vryen, waerinne t'selve laest van *Belfard* consisteerde, hoewel het selve luttel importeert, ghemerckt t'landt ende de supposten dies ontlaest syn, hoewel eenighe cronycken segghen willen, t'selve laest gheconsisteert t'hebben in de prestatie van twaelf penynghen grooten t'sjaers, op elck huysghesin.

MARGRIETE VAN CONSTANTINOPLE.

Dese Margriete was de sustere van de voornomde gravinne Jehanne, ende de joncxste dochtere vanden voormelden Boudewyn, keyser van Constantinople, ende succedeerde inden jaere 1243 ofte 1244, ende was ten overlyden vande voornomde gravinne Jehanne, haere sustere, weduwe van Guilliame ofte Guy van Damphiere, by dien synde van grooten huysse in Bourgoingne, hueren tweeden man, die sy ghetraut hadde in den jaere 1218, ende te vooren overleden was inden jaere 1241, vanden welcken sou behouden hadde drye soonen ende een dochtere, te weten Guilliame, Guy, Jan ende Marie, naer dat sou te vooren noch twee soonen ghehadt hadde van

hueren eersten man Bossaert van Avesnes, provoost ende cannonynck van Ste Pieters, te Ryssel, haer vooght ende maeghschap, den welcken sy daer te vooren ghetraut hadde in den jaere 1212, ghenough met exspressen dancke vande voornomde gravinne Jehanne ende Ferrand haeren man, mitsgaeders de andere haere naeste vryenden, hoewel sydert uuytghecommen ende ontdeckt is gheweest, dat hy hadde ordre van subdiacken, te weten Jan ende Boudewyn van Avesnes, ter causen van welcken eersten huwelyck groote swaericheyden ghevallen is gheweest, te meer daeromme dat hy by den paus Innocentius den derden, *in consilio Lateranis* (*sic*), ghecondempneert is gheweest, van haer te moeten scheeden, ende t'sydert soo dapperlyck vervolght wiert, by laeste vande voornomde gravinne Jehanne, als dat hy naer syn wedercompste van Roome, heindelynghe van levende lyve ter doodt ghebrocht, ende in teecken van dien syn hooft oppenbaerlyck te tooghen ghestelt is gheweest, daeromme dat, naer het overlyden vande voornomde gravinne, groote questien ghevallen syn, tusschen dese gravinne Margriete ende haere kinderen vanden tweeden bedde, ter eendere, ende de gonne vande voornomde Avesnes, vanden eersten bedde, ter ander syde, ter causen vanden welcken sy hemlieden ghesubmittert hebbende inden coninck Loys den heylighen ende den legaet appostolyck van Vranckerycke, wiert by hemlieden verclaerst ende ghearbittreert in Julio, int jaer 1246, dat Guilliame van Dampiere, als oudtste soone vanden tweeden bedde, soude toebehooren het graefschap van Vlaenderen, ende an den voornomden Jan van Avesnes, als oudste soone vanden voornomden eersten bedde, het graefschap van Henegauwe, elck van dandere kynderen ghereserveert huerlieder ghedeelten ende aen huerlieder vrauw moeder,

t'ghebruyck vande selve twee graefschepen huer leven lanck ghedeurende; dies vermochte elck vande voormelde twee soonen te draeghen den tytele ende naeme van huerlieder vrauw moeder, daer duere dat het graefschap van Henegauwe wederomme ghesepareert is gheweest van Vlaenderen, hoewel den voornomden Jan van Avesnes, dies niet jeghenstaende heeft noch t'sydert ande selve syne vrau moeder aenghedaen verscheyden oorloghen, omme haer teenemael te ontmaecken van t'selve graefschap van Henegauwe, ende principaelyck vanden lande die sou in Vlaenderen was houdende van het rycke van Alst, t'landt van Waes, die vier ambachten ende andere die sy seide niet te dependeeren vande croone van Vranckerycke, ende alsoo niet begrepen gheweest te syne in het voornomde accordt, ghemaeckt by den coninck van Vranckerycke, maer hem de selve toe te behooren by concessie, die hy maintineerde daerof t'hebben vanden keyser Willem den achtsten, grave van Hollandt, syn swaghere, volghende seckere acte, in daten vanden elfsten July 1252, welcken keyser de voornomde gravinne Margriete weygerde te kennen, omme dat hy byden keyser niet en was gheconfirmeert, ende oversulcx van hem niet en hadde willen verheffen deselve landen die sy in Vlaenderen van het rycke was houdende, daeromme hy ghesleghen vyandt wiert van Vlaenderen ende heindelynghe wiert deselve gravinne beraeden, omme breedere inconvenienten te schauwen, van dien aengaende metten selven Jehan van Avesnes, haeren soone, te accorderen, soo sy dede in den jaere 1248; redimeerde de selve syne pretentien met t'sestigh duysent croonen, hoewel dat naerderhandt de oorloghe tusschen hemlieden wederomme met groote vehamentie vernieut is gheweest, omme dieswille hy duer de middele ende

macht van den voornomden keyser Willem, met ghewelt wederomme ghestelt is gheweest int graefschip van Henegauwe, daer hy te vooren uuyt ghejaeght hadde gheweest, daer omme dat hy formeele oorloghe heeft ghesticht jeghens den selven keyser, ende in den jaere 1253, een grooten legher ende armee ghesonden heeft in Seelandt, onder t'bevel ende beleet van haere twee soonen Guido ende Jan, omme den selven keyser te bevechten, maer het selve exployt succedeerde soo ongheluckigh als dat sy de nederlaeghe creghen, ende aldaer, met alle den meestendeel van het edeldom, de selve haere twee soonen ghevanghen syn geworden, die deselve keyser Willem ontlaesten, wat debvoir ende presentatien daer toe ghedaen wierden, soo wel duer middel vanden voornomden coninck van Vranckerycke, Loys den heylighen, als de vyf steden van Vlaenderen, soo verbittert was den selven keyser Willem, jeghens de voornomde Margriete ende hare kynderen vanden tweeden bedde, apparentelyk duer het oproyen vanden voornomden Jehan van Avesnes, synen swagher. Dan, alsoo den selven keyser Willem, in den jaere 1255, verslegben ende doodt ghebleven is gheweest in seckeren strydt, jeghens de Vryesen, is heindelynghe tot Brussel, nueteraele plaetse, in den naervolghenden jaere sessenvichtigh, een accordt van peyse ghemaeckt tusschen de selve gravinne Margriete ende Florens, broeder vanden voornomden keyser Willem, als vooght vanden jonghen grave Florens, soverlydens keyser Willems soone, uuyt crachte vande welcke de voornomde grave Guido ende Jehan, naer dat sy aldaer ghevanghen hadden gheweest ontrent de drye jaeren, wierden van vangenisse ontsleghen, mits betaelende voor huerlieder rantsoen, eene groote excessive somme van pennynghen, daerinne men

seght by die van Ghendt alleene wel ghefurnieert gheweest te syne de acht hondert duysent guldens, ende voorts oock, onder andere, met exspresse conditie dat vrau Beatricx, t'weetste dochtere vanden voormelden grave Guido, die hy ghehadt hadde by syne eerste huysvrauwe, vrau Mehault van Bethuinne, dochtere was van Robert, vooght van Atrecht ende heere van Bethuinne ende van Deurmonde, soude ten huwelycke ghegeven worden an den voornomden jonghen grave Florens van Hollandt, ofte daer t'selve belet wierde, duer de doodt van d'eene ofte dandere, soude een vanden soonen vanden selven grave Guido, schuldigh syn te trauwen vrau Mehault, suster vanden selven jonghen grave Florens, ghevende in advanchemente vanden voorseyden huwelycke, van deen ofte van dandere weghen, de selve van Vlaenderen, de eylanden van Seelandt, ende dat onder de hommaige ende pretensie van t'selve graefschap van Vlaenderen, soo dien volghende de selve allienatie tusschen den voornomden jonghen grave Florens ende vrau Beatricx van Vlaenderen, daer naer metter daet ende de voorschreven dote volbrocht is gheweest, daer duere dat de selve eylanden van Seelandt, wederomme ghesepareert syn gheworden van t'selve graefschip van Vlaenderen, naer dat die hier voortyds, in den jaere 1007, by gratuite donatie vercreghen syn gheweest by Willem, den grave Boudewyn den vierden, gheseyt Schoonbaert vanden keyser Henderyck den .... ende alsoo aen Vlaenderen hadden gheweest, wel den tydt van twee hondert negen-en-veertigh jaeren, met welck contract alle questien, oorloghen ende gheschillen, tusschen de voornomde van Vlaenderen ende Hollandt, ter neder gheleydt syn gheweest, ende alsoo vereenight ghebleven, te meer dat de voornomde grave Jehan van Avesnes,

roervyncke vande selve oorloghe ende gheschillen, corts daer naer, in den jaere 1257, is commen te overlyden, hebbende oock daer naer den keyser Roeland, daertoe vooren grave van Corimbie, synde int rycke ghesuccedeert in de plaetse vanden voormelden keyser Willem, grave van Hollandt, ter instantie ende vervolghe vande voornomde gravinne Margriete, vanden lande van Alst, Waes, vier-ambachten ende andere in Vlaenderen deppendeerende, van het selve rycke ghepriveert hadde, ten profficte vanden grave Jehan van Avesnes, soo hier vooren gheseyt is gheweest. Sy heeft oock, inden jaere 1250, ghecocht van eenen Castelain van Ghendt, t'casteel van ..... voor de somme van drye duyst vyf hondert sessen-twyntigh ponden parisissen, ende in de naervolghende jaere 1251, doen delven de Lieve op Ghendt, tot gherief vanden coopman, ende hebben ten tyde vande selve gravinne Margriete, die van Brugghe, in den jaere 1275, met haeren consente verbreet huerlieder stadt, soomen noch teghenwordelyck mercken can, uuyt de relicquien vande oude meuren, soo opde Vrydaeghmarct als elders, daertoe hemlieden by deselve gravinne, als eenen Gaultier, heere van Sysseele, vercocht wierden secker deelen van landen hemlieden aengaende, ende oock mede begrepen in de selve .... als wanneer het couvent vanden Eechoutte noch stondt buyten Brugghe, ende daeromme dat oock die vanden Proosschen ende Cannonynexschen, soo opde Vlaesmarct als inde andere ghewesten van Brugghe, noch houden huerlieder jurisdictie, soo noch hedent s'daeghs de selve siet opde Vlaesmarct, met paelsteenen afghesepareert, ende wierden de selve achterghelaeten kynderen vanden eersten bedde, by den paus Innocentius den vierden, op den neghenthienden November int selve jaer 1246, ghedeclareert

van wettelyck bedde. Dese gravinne Margriete heeft t'landt gheregeert eerst, met adjonctie vanden voornomden haeren soone Guilliame, die sonder kynderen is commen te overlyden, in de maendt van Meye int jaer 1251, ende daer naer van Guido van Dampiere, hueren tweeden soone, den tydt van sessendertigh jaeren, ende is commen te overlyden, ontrent den jaere 1279, ende licht begraeven in de abdie van Flines by Douay.

Men bevindt in de registers vanden lande gheen acten, octroyen ofte andere concessien overghestelt, die byde selve gravinne ant landt vanden Vryen verleent souden syn gheweest, anders dan eene acte van declaratie, aengaende de kennisse van slandts saecken, toebehoorende ten leene ende manschepe vanden erfachtighen ontfanghere vande brieven van Aerterycke, ghegheven te Ryssele, in de octave van derthien-daegh ende jaere 1253, gheregistereert inde Parckemine bouck, ghecotteert n° vi, folio clix.

Hoewel de cronycken van Vlaenderen attesteren dat de selve gravinne Margriete, onder andere, mede soude gheordonneert hebben, by haere letteren vanden jaere 1266, dat in de casselrye van Brugghe ofte t'landt vanden Vryen souden onderhouden worden dry verscheyden vierschaeren, te weten, een tot Ardemburgh, een tot Oudemburgh ende de derde binnen Brugghe, maer daer en wordt daer nerghens af mentie ghemaekt in eenighe vande registers ten Vryen rustende, apparentelyck omme dieswille deselve ordre maer en wiert onderhouden ontrent de twee jaeren, soo deselve cronycke verclaerst.

GUY OFTE GUYDO VAN DAMPIERE.

Desen Guid van Dampierre, was de twee soone vande voormelde gravinne Margriete, byden voornomden Guilliame ofte Guy van Dampiere, huere tweede man, die mits het overlyden van den grave Guillaume, syne outste broeder, sonder hoirs soo voorseyt is, is ghesuccedeert inden jaere 1279, allenelyck int graefschip van Vlaenderen, mits het graefschip van Henegauwe aenquam Jan, de soone van Jan van Avesnes, omme redenen hier te vooren oock gheseydt, daer duere t'selve graefschip van Henegauwe wederomme van Vlaenderen ghesepareert is gheweest, naer dat daermede door de voormelde successie vanden grave Boudewyn, keyser van Constantinopelen, andermael gheuneert hadde gheweest den tydt van ontrent achtentachtentigh jaeren, de selve grave Guy, hadde voor syn eerste huysvrauwe vrau Mehault, dochter van Robert, vooght van Atrecht, heere van Bethuinne ende Denremonde, daer duere deselve twee steden syn wederomme aen Vlaenderen gheannexeert gheweest, ende hadde vrau Mehault veele kynderen, ende onder andere Robert syn outste soone, die hem succedeerde in t'selve graefschip, ende voor syn tweede huysvrauwe Isabeau, dochtere van grave Heinderyck van Luxemburg, daermede hy vercreegh in huwelycke, inden jaere 1264, het graefschip van Namen, corts te vooren byden selven grave Henry gheusurpeert vande gravinne van Namen onder t'dexsel van protexie, ter causen van welcken hy hem dede intitulleeren marquis van Namen, ende syn huysvrauwe

laeten behouden den tytele van gravinne, daerof dat hy oock hadde diversscbe kynderen, ende onder andere, Jan, syn outste soone, daer naer grave van Namen. Hy was den gonnen, die inden jaere 1272, cochte van mher Engueran, heere van Couchy d'Oysy ende van Montmirael, de stede ende casteelen Crevecour d'Allois ende calselrye van Camerycke met syne appenditien ende dependitien, omme de somme van twyntigh duyssent ponden grooten vlaems, die hy betaelde inde maendt van Lauwe int selve jaer, ende erfde daerinne syn outste soone vanden tweetsten bedde, ende cochte oock ontrent den jaere 1281, vrau Renault van Ste Cornelis, dinde vanden ordre van Ste Benoist ende van syn convent, de stede van Renays, Hoornebeke, Ste Cornelis, Bueckele, Saerlynghe, Woendeke ende Elseele, gheleghen .... ende dat omme de somme van vier duyst ponden parisissen, daerinne dat hy erfde Guy, syn tweetste soone vanden laesten bedde, mits t'selve houdende ende verheffende vanden grave van Vlaenderen, ofte van synen wettachtighen camere, ende heeft noch voorts ghecocht, inden jaere 1286, van eenen Gaultier de Tenegher, heere van Moerbecke, de casselrye van Ste Omaers, omme de somme van hondert sevenent'sestigh ponden, twalf schellinghen grooten vlaems erfvelyck. Hy creegh seere groote oorloghe jeghens den coninck van Vranckerycke, Philips van Valois, gheseyt den Schoonen, omme dieswille hy syn dochtere Philipynne, die deselve coninck ter vonte gheheven hadde, ten huywelycke toegheseyt hadde anden eenighen soone vanden coninck Eduwaert van Ingelandt, alsdoen partie wesende den selven coninck van Vranckerycke, daeromme hy, passerende met de selve syne dochtere Vranckerycke, omme die te leeden tIngelandt, ende eensweghs te gaen groeten den selven

coninck, is wel buytten syne meeninghe, aldaer met deselve syne dochtere ghevanghen ghehouden, sonder dat hy deselve syne dochtere heeft connen lichten, wat debvoir hy daertoe heeft ghedaen, ja met groote moite syn eyghen persoone heeft connen ontdraeghen, uuyt causen dat men deselve allienatie insimuleerde van crim lege majesteyt, omme de hostiliteyt die alsdoen was tusschen de twee croonen van Vranckerycke ende Inghelandt, inder maniere dat deselve syne dochtere, uuyt groote melancolie ende droefheydt in vangennisse is commen te sterven, ende naer diversche oorloghen, combatten ende rencontres, daeromme ghehadt heeft, heindelynghe de voornomde grave Guy, hem vyndende verlaeten van syn eyghen volck ende subjecten, hem laten persuaderen ende ghesegghen van, niet jeghenstaende de preuve van syne voorgaende ghevangennisse, in persoone met Robert van Bethuinne ende Guilliame van Vlaenderen, gaen vynden den voornomden coninck Philips van Vranckerycke, tot Parys, omme met hem te maecken een tractaet van peyse, op het simpel woort van vry-gheleyt, hem ghegeven by Charles van Valois, desselfs coninck broeder ende capitain generael van syne armee, alwaer ghecommen wesende, heeft deselve coninck Philips, in plaetse van hem te conformeeren met het selve woort ende vry-gheleyt van synen broeder, anderwerf den voornomden grave Guy, met de selve syne twee soonen ende alle de noblesse, inden jaere 1300, ghevanghen ghehouden, daer duere t'sydert Vlaenderen ghevallen is gheweest onder het bevel vanden selven coninck, die oversulcx aldaer heeft ghestelt synen lieutenant generael, ende de justitien overal doen administereren op synen naeme. Den selven grave Guy heeft oock, inden jaere sessentachtigh ghecocht, van eenen Aernout, heere van Cisoing,

pair van Vlaenderen, het huys ende heerlycheydt van Peteghem, buytten Audenaerde, met alle syn dependentien ende appendentien, daerinne hy dede erfven syne sesde soone, van den eersten bedde, Guy, grave van Namen, behoudende aen hem ende syn vrauw moedere, het ghebruyck ende usurfruyt, huerlieder beede leven lanck; hy cochte oock, inden jaere 1287, van den voornomden grave Boudewyn van Avesnes, heere van Beaumont, syn broedere, de stadt van Duynckercke ende t'landt vanden Woestyne, omme dobbel lyfrente ten lyfve vanden voornomden grave Boudewyn ende vrauwe Felicitas, syn huysvrauwe, daerduere dat deselve stadt van Duynckercke wederomme keerde ende ghevought wiert aen Vlaenderen; hy cochte oock, van synen neve Jan, heere van Dampiere ende S[te] Desir, inden jaere 1288, de stede van Belle met alle syn appendentien ende dependentien, alle welcke ende meer andere conquesten, deselve grave Guy dede omme daermede te benificeeren t'groot getal van syne kinderen, die hy vande voornomde twee syne huysvrauwen gheproccurreert hadde, wel in ghetalle van vichthiene, ende heindelynghe alheer t'selve appoinctement ende pays heeft absolutelyck connen ghemaeckt wesen met den selven coninck van Vranckerycke, is de voorseyde grave Guy, wel wesende vander oude van tachtentigh jaeren, inden jaere 1304, oock aldaer in vangennisse commen te overlyden, ende niet min syn doodt secret ghehouden, tot het sluytten ende volcommen vanden selven appoinctemente, t'welcke gheschiede inden jaere 1305, alswanner syn lichaem ghebalsemd ende bewaert in een loode kiste, is herrewaerts ghebrocht gheweest, ende insghelycx begraven inde abdie van Flynes, by Douay.

Men bevyndt dat dese grave Guy heeft, inden jaere 1279, dissendaeghs naer Ste Remy, inde maent van December, ghegeven ande voornomde vanden Vryen, secker letteren van octroye ende consente van dat de gonne die hem jaerlycx, in dien tyden plachten te gelden t'synen lyfve twaelf pennynghen ofte min, deselve renten souden moghen lossen, naer raete vanden pennynck sesthiene, volghende de letteren ghegheven te Wynendale, in October anno 1279, staende gheregistereert inden voormelden Witten bouck, folio xxj.

Item heeft noch ghegeven op Ste Magdeleenen daegh, inden jaere 1289, secker ordonnantie ende verclaers nopende de berechte vanden Burghstorme, daerby dat verclaerst wordt wie van beede de collegien, der stede van Brugghe ofte vanden lande vanden Vryen, toebehoort de kennisse ende berechte van eenigh ghevecht ofte twist dat gheschieden soude opden Burgh van Brugghe, jeghens ofte by eenighe vrylaeten, soo wanneer de vierschaere ghebannen soude wesen; deselve acte gheregistereert inden Witten bouck, folio xxj.

Item noch opden maendaegh voor den eersten van Meye, inden jaere 1297, eene lettere van exemptie ofte vryheyde om de muntenaers van Vlaenderen, daer by hy deselve muntenaers nempt in syn savegarde, ende consenteert hemlieden vryheyde ende exemptie van alle lasten ende serviteyten, ende dat sy nerghens aenspreckelyck en syn dan voor den provoost ende muntmeestere vande munte, uuytgestecken van drye saecken, te weten van roof, moort ende diefte; deselve brieven gheregistereert inden Witten bouck, folio xxvj.

Noch een andere lettere van vryheyde voor deselve

muntenaers, nopende de vremde muntmeesters, vanden jaere 1298, gheregistereert inden Witten bouck, folio xxvj.

ROBERT DEN III, VAN BETHUYNNE.

Desen grave Robert, was de outste soone vanden voornomden grave Guy, by de voornomde vrauw Mehault van Bethuynne, ende wiert ghenompt van Bethuynne, omme dat hy by successie vande voornomde gravinne, syn moeder, was heere van Bethuyne, ende hy wiert grave van Vlaenderen, welcke graefschip hem ghesuccedeert is, inden jaere 1304, gheduerend noch syn vangennisse in Vranckerycke, ghemerckt hy vande selve ghevangennisse, met syn broeder Guilliame, gherelaxeert is gheweest inden jaere 1305, duer middele vanden voornomden tractaete, op secker lastighe ende ongheluckighe conditien, daeromme dat naerderhandt oock deselve conditien by de Staeten van Vlaenderen niet en syn gheaggreert ende tot diverssche reysen ghemodreert gheweest, hoewel dat heindelynghe deselve grave Robert en heeft connen ontgaen van anden selven coninck van Vranckerycke te transporteren de steden van Rysel, Douay ende Bethuynne, ter cause vande welcke t'sydert groote swaericheyden ende oorloghen ghevallen syn. Hy hadde voor syn eerste huysvrauwe de dochtere van Charles Dansou, coninck van Jerusalem, daerof hy gheen kynderen behouden en heeft, ende voor syn tweede huysvrauwe vrauw Jolente van Bourgoingne, dochtere was vanden hertoghe van Bourgoingne, oom, ende vrauw Isabelle, gravinne van Nevers, daeraf hy behielt onder

andere kynderen twee soonen, tweten Loys grave van Nevers, van weghen syn moederlycke successie, ende grave van Rethel, *causa uxoris*, als hoir unicque van het selve graefschip van Rethel, ende Robert, gheseyt van Cassel, omme dat hy was heere van Cassel, want omme dat hy quitteeren soude syn recht, welcke hy als oudste hoir soude mughen pretenderen aent graefschip van Vlaenderen, indien Loys, grave van Nevers, syn oudste broeder voor hem quaeme te overlyden, omme dat representatie in leenen gheen plaetse en hadde, oversulcx consenteren dat dien niet tegenstaende Loys, de outste soone vanden selven Loys van Nevers, syn neve, in sulcken ghevalle soude int selve graefschip van Vlaenderen succedeeren den voornomden grave Robert, syn grootvader paterneel, is den selven Robert van Cassele daer vooren toegheseydt ende gheconsenteert, een erfvelycke rente van derthien hondert twyntigh ponden parisissen t'sjaers, vande weerde ende ganck van hier voortyds, die was van tweentwyntigh stuyvers ende een halven, elck pondt, daer die nu maer en bedraegh thien stuyvers, welcke rente beset ende gheassingneert wiert t'synen behouve, ende van syne naercommers op de voorschrevene steden ende casselrye van Cassele, Bourburgh, Wastene, Bornhem, Dunckercke, Grevelynghe, tslot ende bosch van Nyepe, Steeghere ende Watene, die meest oock al naerderhandt byden voornomden grave Loys van Nevers, anden selven Robert, synen oom, in proprieteyte opghedraeghen syn gheweest voor syn partagie, van wien voorts deselve steden ende plaetsen deur syn descenten ghecommen ende ghesuccedeert syn op die van Ste Pol, daer die noch teghenwoordigh behooren, ende alsoo den voornomden Guilliame, desselfs grave Roberts t'weetste broeder, aenghedeelt was de heerlycheydt van Deur-

monde, soo is t'selve andermael daer deure ghesepareert gheweest vant voornomde graefschip van Vlaenderen; deselve grave Robert heeft oock, van Walrandt van Luxemburcht, grave van Ligny, ghecocht de stadt van Deynse, met syne toebehoorten ende dependentien, voor de somme van vyf duyst ponden parisissen, ende heeft oock met syn breydel van syn peert, in een gramschap ende furie, doodt gheslaeghen de voornomde vrauw Jolente van Bourgoingne, syn tweede huysvrauwe, omme dat sy beschuldight was van vergheven t'hebben syn eenighen soone Charles, die hy ghehadt hadde by vrauw Catheryne, dochtere vanden hertoghe Charles van Anjou, syn eerste huysvrauwe, ende overleedt binnen Ipere, inden jaere 1322, naer dat hy gheregneert hadde achthien jaeren, ende licht begraven aldaer, in Ste Maertins, voor den hooghen aultaer.

Men bevindt, vande tyden van desen grave Robert, een *vidimus* van den paus Clemens, inhoudende insertie vanden tractate vanden voornomden pays, tusschen de commissarissen vanden voornomden coninck van Vranckerycke ende van grave Robert, ghesloten te Arien, inde maend van Junio, inden jaere 1305, met de agregatie daer onder staende, binnen Parys, in de maent van April 1309, t'selve *vidimus* gheregistereert inden Witten bouck, folio lxvij verso.

Item eene lettere van recepisie, daer by deselve grave Robert kende onder hem t'hebben eenen brief vanden coninck Philips van Vranckerycke, den vierden van die naeme, gheseyt den Schoonen, inhoudende verclaers ende verbandt, dat hy de drye duyst persoonen, die deselve coninck Philips, volghende de conditien van den pays, met die van Vlaenderen ghemaeckt, vermochte te kiezen

uuyt de stede van Brugghe ende het land vanden Vryen, omme te doene secker pelerinagie, souden dies ontslaegen wesen, ende de selve letteren was ontslaende, mits daer vooren furnieerende de dry hondert duyst ponden parisissen, die daer naer gheynemeert waeren betaelt te moeten worden, by seckere payementen. De selve letteren van ontslaegh synde van den jaere 1308, ende de gonne vanden voornomden grave, ghegeven te Parys, vanden jaere 1309, gheregistereert inden Witten bouck, folio xxj verso.

Iem noch een ander lettere van recepisse, daerby deselve grave Robert oock bekendt, onder hem te hebben eene lettere vanden selven coninck Philips van Vranckerycke, inhoudende versouck dat hy die van Brugghe, als refusanten van het volcommen vande condition vanden tractate van payse, naer het uuytwysen vanden bespreken van dien, soude straffen ende corrigieren sonder den quetse vanden edelen ende goede lieden vanden ambachte vanden Vryen, die den selven pays gheobedieert hadden; deselve letteren vanden coninck Philips, in daten thienden Meye 1309, ende de gonne vanden grave Robert, ghegeven tot Parys, woensdaegh naer Asciensioensdaegh, inden selven jaere 1309, gheregistereert in den Wittenbouck, folio xxij.

Item ten tyde vanden grave Robert, syn uuytghegeven gheweest secker acte van wysdommen, raeckende den ontfangher vande brieven van Aerterycke, hierboven gheroert, in daten van saterdaeghs, voor Onze Vrauwe Gheboorte, in den jaere 1310, gheregistereert inden Parcheminen bouck, gheeotteert N° v, folio lx et lxj.

Item ten selven tyde, opden saterdaegh voor Ste Pie-

tersdaegh, in den jaere 1317, hebben die van Brugghe ende die vanden Vryen, onderlynghe ghemaeckt huerlieder accort ende transactie, die ghenompt wordt de seventhien poincten, van diversche swaerigheyden ende gheschillen die sy onderlynghe hadden, ende daeromme dat sy vanden Vryen, met wille ende consente vanden grave, waren met huerlieden vierschaere buytten Brugghe ghescheeden ende elders vertrocken, daer by, onder ander poincten, gheconvenieert is dat alle vrylaeten, binnen Brugghe ghearresteert ofte ghevanghen, omme faicten aldaer bedreven, op cautie gherelaxeert worden; dat gheen man van buyten, byde voornomde van Brugghe en sal voor poorter beschuldelyck syn, dan die jaer en daegh binnen Brugghe ghewoondt ende vier ghebrandt heeft, eer hy syn poorterschip cochte, ende dat alle poorters van Brugghe, buyten woonende, moeten dryewaerf t'sjaers, telcken veerthien daghen commen woonen ende vier branden binnen Brugghe, indien sy voor poorters ghehouden ende bevrydt willen wesen, soo oock reciprokelyck doen moeten de gonne van buytten, in de stede woonende ende willen voor buyttelieden gherekent ende ghehouden wesen, ofte andersints dat sy behooren souden ter plaetse daer sy woonen; dat alle de laeten in deurgaende waerheyden ten Brughschen ghebannen, danof sullen wesen quicte ende vry; dat gheen vrylaeten binnen Brugghe en syn arresterelyck omme eenighe schulden, al waeren die oock wettelyck ghepasseert ten Brughschen ofte ten Vryen, ende dat daerop wet ende wysdom ghedaen is; dat vrylaeten wettelyck daegh ofte ghebodt hebbende, ten Vryen moeten vry van huys commen ende wederkeeren, ten waere omme crime ofte crimineele sticken, ende sonderlynghe misdaen jeghens den Heere; dat gheen vrylaeten omme

[illegible] Brugghe ghe-[illegible] Brugghe [illegible] ghe-registreert [illegible] Witten bouck. folio xxij verso.

Item [illegible] jare [illegible] ver-[illegible] van [illegible] gheregistreert [illegible] bouck. [illegible] ij. folio [illegible].

Item een andere [illegible] van [illegible] daer hy [illegible] consenteert, dat alle de [illegible] die van Brugghe ter Vryen [illegible] baillieu van Brugghe. [illegible] gherepareert worden: dandre brieven ghegheven t'Antwerpen, woensdaechs naer de translatie van Ste Donaes, in den jare 1345, gheregistreert in den Witten bouck. folio xxiiij verso.

LODEWYCK VAN NEVERS,

GHESEYT VAN CRESSY.

Desen grave Lodewyck van Nevers, gheseyt van Cressy, omme dat hy doodt ghebleven is in t'selve quartier, in secker strydt hier naer gheroert, was, soo hier boven gheseyt is, de neve vanden voormelden grave Robert, syn grootvader, gheprocreert gheweest synde by den voornomde grave Lodewyck van Nevers ende van Rethel, outsten soone vanden selven grave Robert, van Marye vrauwe van Rethel, welcke grave Lodewyck, doende synen vader, desen overleeden was tot Parys, voor den selven grave Robert, syn grootvader, daer deure hy int selve graefschap ghesuccedeert is, uuyt crachte van contract antenuptiael, daer te vooren, in den jaere 1320, ghemaect met consente vanden selven grave Robert, synen grootvader, mitsgaeders Robert van Cassel, synen oom, ende vrauw Jehanne van Couchy, syne moye paterneel, ter cause van het huwelyck van vrauw Margriete, de dochtere vanden coninck van Vranckerycke, Philips, gheseyt de Langhe, daer by onder andere besprocken, soo hier vooren gheseyt is, dat commende den voormelden Lodewyck ende synen vader voor hem ende den voornomden grave Robert, synen grootvader, te sterfven, dat den selven Lodewyck van Nevers soude, in de successie van t'selve graefschap, worden ghepreferereert voor de selve synen oom ende moye paterneel. Hy was de gone die cochte, in den jaere 1333, van Adolf, bisschop van Luycke, ende van grave Renault van Geldere, alle t'recht t'welcke sy t'samen hadden in de stadt van Mechelen,

omme de somme van hondert duyst ponden Tournois, met exspresse conditien dat t'selve gheannexeert soude syn ende blyven aen Vlaenderen, hoewel naerderhandt daeromme gheresen syn groote oorloghen tusschen den hertoghe van Brabant, Jan, de derde van die naeme, ende deselve grave Lodewyck, syn eyndelynghe vereenst als dat sy conjonctelyck daerinne gherecht souden wesen, opde voet soo te vooren daerinne gherecht hadden ghe-weest den bisschop van Luycke ende vrauwe Margriete van Geldere, stellende ende committeerende alle de offi-cieren conjonctelyck, dat oversulcx alle de gonne, woo-nende onder Neckerspoele, souden resorteeren onder den hertoghe van Brabant, en de andere onder den grave van Vlaenderen; hebbende niet min den selven grave Lodewyck, eenighe jaeren daer naer, ende naemelyck inden jaere 1396, gheconsenteert aenden selven hertoghe Jan, t'selve syn aenpart inde selve stede, voor de somme van 86,500 goude reaelen. Hy cochte oock, in den naer-volghenden jaere vierendertig, van een mher Hugues van Loreyne, de heerlycheydt en casteel van Bevere, hy hadde oock daer te vooren groote oorloghe teghen Willem de derde van die naeme, grave van Henegauwe, Hollandt ende Seelandt, omme de oude querelle ende pretentien vande eylanden van Seelandt ende van Valenchiene, soo dat heindelynghe, deur tusschensprecken van coninck Carele van Vranckerycke, by accordc, deselve grave Loys heeft, anden selven grave Willem, gheredereert alle t'recht van homagie als andere dat hy was hebbende aende selve eylanden van Seelandt ende Valenchiene, soo oock van ghelycken, den voornomde grave Willem, quitteerde syne pretentien die hy mochte hebben, aen de landen van Aelst, Waes, vier Ambachten ende Gheersberghe. Deselve grave Lodewyck van Nevers is ghevallen, jeghens

syne subjecten, in groote commotien ende beroerten, eensdeels, omme de jaloisie vande Franschoisen, die hy meer scheen te favoriseeren dan syn eyghen subjecten, soo dat hy binnen Brugghe wel ses maenden lanck vast ghehouden is gheweest, ende oock in s'Graven-casteel, by eenen Jacques Artvelde, belegert synde, gheforceert is gheweest te revocieren alle de gonne die by hem te vooren ghebannen hadden gheweest, ende wiert heindelynghe versleghen in secker rencontre, die hy met deselve Franschoisen hadde ontrent Abbeville, in den bosch van Cressy, jeghens de Engelschen inden jaere 1346, ende is de gonne die nu licht begraven in de cathedrale-kercke van Ste Donaes, voor den hooghen aultaer.

Alvooren soo heeft desen Lodewyck, grave van Nevers ende Rethel, opden tweeden van Septembre 1323, verleent aende voornomde vanden Vryen, secker letteren van ratificatie, van heurlieder principale cuerbrief, hemlieden te vooren ghegeven byden grave Philips van Alsaten, met secker ampliatie ende interpretatie opde difficulteyten die te vooren ghemackt hadden gheweest tusschen syne voorsaeten ende de voornomde vanden Vryen, nopende de kennisse ende berecht van seckere sticken, die deselve voorgaende graven maintineerden hemlieden ghereserveert te syne, alswanneer onder andere int civil de rechten, aengaende de gaven, leenen, renten van kercken ende de duynen, ende int crime de delicten ghecommitteert jeghens de heylighe kercke, gheestelycke persoonen, den grave, syne kynderen, domisticquen, den baillieu, crichouder ende andere syne officieren, voorts vande gonne hemlieden selven t'leven ghenomen hebbende, brandtstichtynghe ende moort, daer by gheordonneert wordt, in ghevalle van eenighe vande voornomde ghe-

reserveerde sticken, dat alvooren ghekendt soude worden by vier leenmannen vanden Burgh van Brugghe, byden selven grave over syn syde te kiesen, ende vyf schepenen vanden lande vanden Vryen, of de questieuse saecke soude dependeeren van een vande voornomde ghereserveerde sticken, ofte niet, omme thenden dien de kennisse versonden te worden daer die bevonden souden worden te behooren, t'waere aende grave ofte t'collegie vanden Vryen. Deselve brieven van ratificatie ghegeven tot Corterycke ende gheregisteert in den Witten bouck, folio j°.

Item heeft noch aende selve vanden Vryen, oock schriftelyck verleent, opden derthienden July 1330, secker politicque ordonnantien by hem ghestatueert uuyt crachte vande voorgaende submissie, byden collegie ende ghemeente vanden selven lande aen hem ghedaen, ter cause vande rebellen ende andere missussen, by hemlieden in dien tyden jegens den selven grave ghecommitteert, inhoudende hondert twintigh articlen, daer by onder andere, omme deselve rebellie, articlo v°, t'collegie van den selven lande ghemackt is gheweest annael ende ghedestribueert in drye verscheyde bancken ende quartieren van oost, noort ende west, welcke drye quartieren oversulcx noch jeghenwoordigh onderhouden worden, ende bovendien, articlo cxviij, ghecompdemneert in eene rente van drye hondert parississen ten proficte vanden selven grave ende syne naercommers, ende in noch veertigh duyst ghelycke ponden, te betaelen ten seckeren payementen, ende worden oock by deselve ordonnantien meest in effecte ghereserveert, alle de poincten vanden ouden cuerbrief ende eenighe verandert, naer dexigentie vanden tydt, daer af dat oock noch jeghenwoordigh veele

soo in vierschaere als in camer gheobserveert worden, ende wordt oock daer by wel scherpelyck verboden, articlo vij, dat gheen schepenen int openbaere noch int secrete en souden aen partie gheven eenighen raet, hulpe noch consent, op pyene van ghehouden te worden als mineedigh, ten waere deselve partie hem bestonde tot in den vierden graet, alswanneer hy oock schuldight wordt int adviseeren ofte wysen te vertrecken; dat voorts rechtswers ofte elcanderen naerder bestaende, t'saemen niet en moghen schepenen in eene van de drye bancken ofte quartieren, ende dat oock gheen poorters noch vremde en moghen worden schepenen, maer alleenelyck de vrylaeten, dewelcke oock mosten wesen opsittende ende resant, ende niet afsittende. Item, dat een schepen ghecomvinceert synde van eenighe valsche kennissen ofte andere valscheydt, mitsgaeders van coruptie, danof deselve grave de kennisse t'synenwaerts reserverde, soude syn lichaem ende goet ghestelt worden in den wille vanden selven grave, behoudens t'leven ende onvermindeert de leden van t'selve lichaeme, soo oock den accusateur, ghelycke penutie subject soude syn, indien hy syn vermet niet souffissantelyck en conste doen blycken; ende by den thienden article, dat schepenen vanden Vryen moghen refusseeren te staene over eenighe passerynghen daer men eenigh landt, ten Vryen gheleghen, soude willen translateren in handen vande kercken ofte van eenighe poorters ende ghediete; ende byden xxxvij article, dat alle messussen ende delicten, binnen jaere ende daeghe, naer de prepetratie van dien, niet te rechte ghebrocht synde, souden blyven ghepresribeert ende uuyt wette, ende by den lxvij ende lxviij article, dat vrauwecracht souden worden ghepunieert als moort, alwaert oock dat t'sydert de vrauwe hadde daerinne ghecon-

senteert, ofte oock naerderhaud met elcanderen waeren ghehuwet; ende byden lxxij article, dat een vrylaet vermaegh syn bastaerde kindt te voorsien souffissantelyck van syne goedynghen, tot syne onderhoudt, ende indien den selven bastaert quame te sterven, sonder hoir, dat de naeste vryenden vande moederlycke syde dat souden deelen, by ghebrecke van welcken, t'selve soude toecommen den grave; dat den lancxt levende van man ofte wyf, sonder kynderen achtertelaeten, sal deelen in de meublen van achte de vyve, laetende de erfve, ghecommen vande overleden, volghen gheheel aen de hoirs vande overleden, ende by den xj article, dat *deselve schepenen gheen cueren, statuten noch andere ordonnantien en souden maecken, dan by consente vanden grave, synen raet ofte baillieu, ende daer deselve statuten ende ordonnantien souden wesen eeuwigh ofte van langhen tydt, dat oock de selve, boven het consent vanden voormelden baillieu, byden grave moste gheconfirmeert worden op peine van nulliteyte* ende by den cxiij article, dat voorts gheen taillien noch poinctynghen en mochten ghegeven worden, in eene vande voornomde drye quartieren vanden lande, dan met oorloff vanden selven grave; ende byden cxv article, dat, alswanneer den baillieu ofte crichoudere, uuyt huerlieder authoriteyt, weygherende wet te doene ofte schepenen te maenen van saecken dependeerende van huerlieder kennisse, ofte oock deselve deden eenigh onghelyck jeghens de previlegien ende vryheyden vanden lande, ende soo dies by schepenen versocht wierden, ende dat niet en repareerden ofte beterden binnen derden daeghe, soude byden grave van syn officie als mineedigh ghepriveert worden, binnen acht daeghen naer dat hy dies byde schepenen vanden quartiere daer t'selve ghebeurt is, soude versocht wesen. Deselve politicque ordonnantien

gheregistreert in den Witten bouck, folio v°, ende den Rooden bouck, N° iij, folio lxxij.

Ten tyde van desen grave Lodewyck, syn de drye burghemeesters van de drye bancken ende quartieren over t'gheheele Vrye, by consente vanden baillieu, gheappoincteert met die van Nieupoort, noopende de respective issuwen die sy malcanderen schuldigh waeren, ghevallen, soo by huwelycke, versterfvennisse als andersints; oock van tallien die heurlieder poorters noch schuldigh waeren t'sydert den jaere 1328, ende voorts oock vanden transpoort die sy ten Vryen betaelen souden, ter causen vande landen die sy aldaer ghecocht hadden, t'sydert den middel-wyntere ende den jaere 1325, met verclaers dat die poorters ghehouden souden willen wesen, souden schuldigh syn, met alle heurlieder hebbinghen, te woonen binnen de poorte, volghende de privilegien die den grave daeraf ghegeven heeft, ende dit naer uuytwysen vande opene letteren daer van by de wet van Nieupoort, over hemlieden ende huerlieder ghemeenten ghegeven, in daten van den saterdaegh naer Palmen-sondaegh 1331, gheregistereert ......

Item noch heeft ghegeven, binnen Brugghe, op den vyfentwyntighsten dach van April 1338, seckere andere letteren van privilegien, daer by hy, ten respecte van de goede diensten ende debvoiren by de selve vanden Vryen, t'sydert de voorgaende huerlieder submissie ende veranderynghe, ter causen van huerlieder rebellie hier te vooren gheroert, de selve vanden Vryen wederomme gheeft ende restitueert alle huerlieder privilegien, vryheyden, costumen ende usantien, by hemlieden ghebruyckt ende ghehadt t'sydert den tydt vanden voornomden grave Philips van Alsaeten, uuytghesteeken alleenelyck

de rente van drye duyst ponden parisissen t'sjaers, die hy by de voorgaende ordonnantien, uuyt crachte van secker submissie voor hem ende syne successeurs besprocken hadde, van welcken tydt voorts schepenen wederomme gheworden syn schepenen ten lyfve alsvooren. Deselve letteren, gheregistreert in den Witten bouck, folio xix verso.

Item heeft noch ghegeven binnen Damme, op den sevensten daegh van December 1342, andere opene letteren, inhoudende secker declaratie *ex absoluta ptate principis,* met interventie van die van Brugghe ende Ipere, daer by hy ordonneert nedergheleyt te worden seckere gheschil gheresen tusschen die vanden Vryen, ende de laeten sproost ende canonincken van Ste Donaes, in Brugghe, ter causen vande taillien, ghysele, sergeantenghelde ende andere omgelden daer by gheroert, ende de selve van Ste Donaes verclaerst worden onghehouden ende onghelast te moeten blyven in alle particulliere costen, die de selve vanden Vryen ghedaen hadden ende doen souden, in redene, pensioenen, ghedinghe ende andersins, uuytghestecken de ghemeene laesten aengaende den grave ende lande van Vlaenderen. De selve brieven ghegeven binnen Damme, op den sevensten December 1342, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio xxv.

Item, op den veerthiensten van April 1350, hebben die van Ardenburgh uuytghegeven acte tot profficte vande kercke erfachtighe ontfanghere van myns heeren lyfrente van Vlaenderen, vande brieven van Arterycke, daer by sy hemlieden verbinden eeuwelyck te onderhouden de brugghe dimen heet de Breede brugghe, ligghende te Coensdycke, besyden Aerdemburgh, op Sbrieversweghe, over de Ee, sonder huerlieder kost, omme eenen pennynck

t'sjaers parisisse, ervelycke rente, volghende de acte danof gheregistreert in den Parcheminen bouck, N° v, folio clxij.

Item op den achsten van Septembre int selve jaer 1350, heeft den voornomden grave Lodewyck, oock ghegeven aen die van Ghistele, een octroy van eene vrye daeghmarkt, binnen de welcke, te weten t'elcken dyssendaegh, van allerhande goet, van graen, peerden ende andere beesten, mitsgaeders alle andre goederen, ghelyck gheuseert wiert in andere steden van Vlaenderen, mitsgaeders noch eene vrye jaermarct t'elcken jaere, twee daeghen lanck ghedeurende, te weten t'elcken Ste Maertens daegh ende anderen daegh daer naer volghende, de letteren danof gheregistreert in den voormelden Parcheminen bouck, N° v, folio c xxij.

Item op den twyntigsten Sporcle 1361, heeft denselven grave Lodewyck ghegeven syn brieven van ratificatie, van de leenen, behoorende in de brieven gheseyt van Lambrecht goedynghen met insertie vande gonne hier te vooren ghegeven by de gravinne Jehanne ende Margriete van Constantinople, hier vooren gheroert, deselve brieven oock gheregistreert inden voornomden Parcheminen bouck, N° v°, folio clxiij tot ende met clxvj.

LODEWYCK DEN II, GHESEYT VAN MALE.

Desen grave Lodewyck den tweeden, gheseyt van Male, uuyt causen dat hy ghebooren was tot Male, by

Brugghe, was soone vanden voornomden grave Lodewyck van Nevers, by vrauwe Margriete, dochtere vanden coninck van Vranckerycke, Philips, gheseyt de Langhe, ende succedeerde inden jaere 1326, ende traude binnen Vilvoorden, voor syn eerste huysvrauwe vrauw Margriete, tweede dochtere vanden hertoghe van Brabant, Jan de derde van die naeme, ende naer dat het graefschip van Arthois hadde van het graefschip van Vlaenderen ghesepareert ghewcest, wel twee hondert ende twee jaeren, omme de redenen hiervooren verhaelt, ten tyde vande regierynghe vanden grave Philips van Alsaeten, is t'selve graefschip van Arthois wederomme aen t'selve graefschip van Vlaenderen ghevought gheweest, met het graefschip van Bourgoingne Paletyn ende de heerlykheydt van Salyns, by successie van syne vrauw moeder, die dochtere was vanden voornomden coninck Philips ende vrauw Jehanne, gravinne van Arthois ende Bourgoingne, mits haer overlyden inden jaere 1382, gheweest hebbende ontrent een jaer voor het overlyden vanden selven grave Lodewyck. Dese grave Lodewyck heeft eerst inghestelt het officie van souverain van Vlaenderen, ende gheweest oock d'eerste die in Vlaenderen heeft doen slaen het goudtgelt. Hy was oock de gonne die, by ghifte vanden voornomden coninck Philips van Vranckerycke, tot advanchemente vant voormelde syn huywelyck, vercregh de stede ende tlandt van Deurmonde, die den voornomden coninck daeromme cochte vanden heere van Neelles, proprietaris, soo dat t'sydert dien tydt, t'selve landt van Deuremonde, altyds is gheunieert gebleven met het graefschip van Vlaenderen; hy was de gonne die consenteerde aen die van Brugghe, octroy omme te macken secker cannael daer deure de Leye ghecommen soude hebben in de Reye van Brugghe, maer alsoo die van Ghendt t'selve

niet en wilden ghedooghen, hebben inden jaere 1379, een deel vande wercklieden ter plaetse doodt doen slaen, duer degonne die hemlieden alsdoen intitulleerden de Witte craproenen, die apparent waeren decken ende eedt vande schippers, die daer deure pretendeerden het meeste interest, daeromme dat sy ten selven tyde binnen Ghendt, opde coornaert, doodt sloughen heurlieder baillieu, omme dat hy ghevangen hielt een vande selve witte crapproenen, inder manieren dat deselve grave Lodewyck, soo ter dier causen als meer andere, in groote oorloghe gheweest is, teghens deselve van Ghendt, soo dat hy heindelynghe ghenoodtsaekt is gheweest, jeghens hemlieden te versoucken secours vanden coninck van Vranckerycke. Hy heeft oock ghehadt groote oorloghe jeghens den hertoghe van Brabant, Wencelyn, syn swagher, ghetraut hebbende Jehanne de oudste sustere van syn huysvrauwe, naer den overlyden vanden voornomden hertoghe Jan de derde, syn schoonvader, die starf ontrent den jaere 1355, soo omme de pretensien die hy quellerreerde vande stede Mechelen, danof willent den grave Lodewyck synen vader, syn part ende deel overgelaeten heeft aenden voornomden hertoghe Jan, syn schoonvader, voor de somme van sessentachtentigh duyst vyf hondert goude reaelen, soo hier vooren gheseyt is; dewelcke hy seyde niet ghefurnieert, ende meer andere conditien vande overlaetynghe oock niet volcommen gheweest te syne, als oock omme de achterheydt ende versekerynghe vande thien duyst guldenen t'sjaers hem in dote met syne voormelde huysvrauwe ghegeven, deur welcke oorloghe hy niet alleene meester bedeghen en is gheweest van Mechelen, maer oock van Antwerpen, Brussel ende ghenough gheheel Brabant, soo dat heindelynghe, inden jaere 1357, hy accorde ende appoinctemente, aenden selven grave

Lodewyck, als syn eyghen ende propre goet, ghecedeert is gheweest ten eeuwighen daeghe, voor hem ende syne naercommers, deselve stadt van Mechelen, ende bovendien voor de partagie ende dote van syn huysvrauwe, het marquisaetschap ende stede van Antwerpen, met conditie onder andere, dat deselve grave Lodewyck niet en soude moghen voeren den tytle van marquis vanden rycke, maer wel syn leven lanck den tytle van hertoghe van Brabant, t'sydert welcken tydt den selven grave Lodewyck hem oock altydt heeft gequalificeert, grave van Vlaenderen, hertoghe van Brabandt, grave van Nevers, Rethel ende heere van Mechelen, daer hy hem te vooren maer en qualificeerde grave van Vlaenderen, Nevers ende Rethel, soo dies blyckt uuyt de respective bescheeden ende munimenten hier onder ghespecificeert ende gheregistreert, Witten bouck folio xxxv ende xxxvj, hoewel dat daer naer deur het overlyden van deselve hertoginne Jehanne, sonder wettelycke hoir, t'selve hertoghdom van Brabandt, met het gonne van Loteryck, Limburgh ende het marcquisaetschap van het rycke, uuyt den hoofde vande voornomde vrauwe Margriete, hare sustere ende huysvrauwe van desen grave Lodewyck, inden jaere ...... ghesuccedeert is opde grave Philips, gheseyt den Goeden, ende alsoo van dien tydts voorts altyts met het selve graefschap van Vlaenderen gheadjouteert gheweest, soo hier naer breeder sal gheseyt worden. Hy was oock de gonne die eerst institueerde de reckencamer te Ryssel, ende overleet Ste Omaers, in den jaere 1383, synde vander oude van dryenvichtigh jaeren, naer dat hy gheregiert hadde sevenendertigh jaeren, ende licht begraven te Ryssele, Ste Pieters, in de capelle van Onze Lieve Vrauwe.

Dese grave Lodewyck van Male heeft ghegeven secker letteren van confirmatie vande vryheyden ende privilegien, by den grave Guy ghegeven aen de muntenaers van Vlaenderen, in den jare 1297 ende 1298, hiervooren gheroert; deselve confirmatie in daten eersten Marte 1349, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio xxvij.

Item eene lettere van octroye ofte consente, daer by hy aen die vanden Vryen consenteert, de rente van drye duyst ponden parississen t'sjaers, by hemlieden belooft, aen den grave Loys, synen vadere, uuyt crachte vande submisse ende huerlieder reconciliatie hier vooren gheroert, die men hiet de nieuwe rente, te moogen lossen met de achterstellen van ontrent de twaelf jaeren, in derthien alsdoen naervolgende jaeren, ten advenante van den pennynck vyfentwyntigh, bedraegende vyfent'seventig duyst ponden parississen, ten waere de twaelf jaeren tot zes duyst ponden parississen t'sjaers, telcken kersdaeghe ende het laeste derthiende jaer tot drye duyst ghelycke ponden; deselve letteren van octroye, ghegeven te Brugghe, op den neghensten Juny 1351, ende gheregistreert in den voornomden Witten bouck, folio xxxvij verso, ende in den Rooden N° iij, folio xxv verso.

Item eene quictancie van Jan Vander Delst, rudder, in dien tyden ontfanghere van Vlaenderen, met de ratificatie vanden selven grave, van een payement van ses duyst ponden parississen vande selve lossinghe, t'welcke verviel kersmisdag 1357, die gheemployeert wierden aen s'graven dycagie tot Kieldreght, beede gegeven tot Brugghe, op den deerthienden ende laesten van Ougst 1358. Beede gheregistreert in den cleenen Rooden bouck, folio xxv verso.

Item seckere lettere van appel van bannen ende boete,

met clausele van non prejudicatie, daerinne secker vrylaeten geweest ende ghecondempneert hadden geweest byde wet van Oudenburgh, omme het forselyck weghnemen ende rapport van seckere huerlieder poortresse, ghegeven tot Brugghe, den vierentwyntighsten Marte 1355, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio xxviij.

Item seckere letteren van non prejudicatie van consente, dat die vanden Vryen deden anden selven grave Lodewyck compareeren inde raede camer vanden Vryen, daer die meentucht vanden selven lande vanden Vryen ghedaeghtvaert was, als dat de smaele steden ten Vryen gheinclaveert, souden ter oorloghe jeghens Brabant uuytvaeren, ende staen ter ordonnantie vanden selven grave, omme t'gheschil dat daeromme was tusschen die van Brugghe ende de voornomde vanden Vryen; elk van hemlieden mainteneerden dat deselve smalle steden by hemlieden behooren te staene, wesende deselve letteren ghegeven te Male, op den neghenthienden Juny 1356, gheteeckent Lambrecht, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio xxxv.

Item noch andere letteren van non prejudicatie, vanden selven grave, daer by gheseyt woordt dat het beseghelen by de voornomde vanden Vryen ghedaen met een van den abt van Ste Andries, mitsgaeders vande dry steden van Vlaenderen, van seckere letteren aengaende de stede van Brabant, in toecommende tyden hemlieden niet en souden prejudiceeren; deselve letteren ghegeven Tantwerpen, op den neghensten van September 1356, gheteeckent Lambrecht.

Ten tyde van desen grave Lodewyck, soo waeren ten Vryen een in wettelycke ghebannen vierschaere beclaeght

ende aengesprocken by myn heere Danckaert van Sedelghem, als burghemeester vande commune vanden lande vanden Vryen, Pieter Van Vassenaere, wettelycke cricboudere, den clercq vande vierschaere ende den steenwaerdere, ter cause van secker exces in huerlieder sallaris noopende den gheselschepe, t'welcke by vonnisse ghedresseert wiert, volghende d'acte danof synde in daten vanden saterdaegh op Ste Marie Magdaleene-daegh 1357, ghesegelt met de seghelen van sevenenvichtig, als doen present ende in de selve acte ghenompt, onder de welcke meede compareerden den heere Philips, heere van Maldeghem; deselve acte gheregistreert in den Witten bouck, folio xxix.

Item ten selven tyde soo waeren ghetracteert ende ghehandelt tusschen de drye steden van Vlaenderen, Ghendt, Brugghe ende Ipere, ende de cooplieden van Duystlandt, secker poincten ende vryheyden die sy waeren ghevende aen de selve cooplieden, omme de negotie ende coophandele te voorderen, volghende de brieven danof ghedespescheert, aldaer de drye selve steden qualificeeren in de naervolghende manieren: Wy burghemeesters, vooght, schepenen, raet, deckenen, vynders, ghesworne ende al t'commun van de drye steden van Vlaenderen, Ghendt, Brugghe.

Item seckere besloten brief, by den grave gheschreven aen die vanden Vryen ende de smalle steden vanden selven lande, daer by hy versouckt ende bidt dat sy niet en souden ghelooven de quaede rapporten ende maeren, die eenighe hemlieden wilden doen te verstaen, als dat hy grave hem soude vermeten hebben hemlieden af te nemen huerlieder privilegien ende vryheyden tot Wervicken, op den vyfentwyntigsten daegh van Ougst

1361. Gheteeckent J. Brune, ende gheregistreert in den cleenen Rooden bouck, ghecotteert N° ij, folio j.

Item seckere letteren van ghewysde, ten proffycte van die vanden Vryen, heesschers, ende ten laeste vande muntenaers, ghegoede ende ghelande ten Vryen, verzoekers, daer by dat met advise vande lieden vander audientie vanden selven grave gheseyt woort, dat de selve vanden Vryen souden blyven in huerlieder oude pocessie van dat de selve muntenaers ten Vryen schuldig syn te contribueeren in alle taillien ende settynghen, behoudens huerlieder recht ten petitoire; de selve letteren ghegeven tot Ghendt, op den neghenthienden Marte 1368, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio xxxv verso.

Item noch seckere andere letteren van ghewysde, tusschen die van de stede van Oudemburgh, over huerlieder ghemeene poorters, ter eendere, ende de voornomde vanden Vryen, over huerlieder ghemeene vrylaeten, ter andere, daer by gheseyt woordt dat soo wel de poorters vande selve stede van Oudemburg woonende buytten int Vrye, met wyf ende kynderen, haelende huerlieder sacramenten ende sepulture int Vrye, ende reciprokelyck de vrylaeten als woonende tot Oudemburgh, schuldigh syn over beede syden te ghelden cost ende last te draeghen neffens de andere vrylaeten ende poorters; de selve letteren ghegeven tot Cortrycke, op den vierentwyntighsten Meye 1369, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio xxxv verso, gheteeckent Waeghenaere.

Item noch andere letteren van ghewysde tusschen de voornomde vanden Vryen, ter eendere, ende de laeten

vande proostie ende cannonincxschen van Ste Donaes, in Brugghe, ter andere syden, daer by gheseyt ende gheordonneert wort dat de selve laeten van de proostie ende cannonincxschen schuldigh syn, met de selve vanden Vryen, te gheldene in alle lasten ende omgelden, aengaende den grave ofte lande van Vlaenderen, ende dat men daer over de selve laeten vande proostie ende cannonincxschen roupen sal ende de wete laeten goet tydts int huys vander proostie, by den bailliu van Brugghe ofte synen stedehoudere, ende al en quaemen sy daer niet, souden evenwel ghelaest blyven ende dat ten advenante van vichthien pont twaelf schellinghen parisissen in de honderde, blyvende voorts de selve laeten vande proostie ende canonincxschen onghelaest in andere particulliere costen vanden selven lande, ten waere die raecten den voornomden grave ofte syn landt van Vlaenderen; deselve brieven ghegeven tot Brugghe, den vierden meye 1373, gheteeckent L. Waeghenaere, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio xxxvj.

Item noch seckere letteren van non prejuditie, omme dieswille den selven grave, uuyt de smalle steden vanden Brughsche Vrye, hadde t'synewaerts ghenoomen eenighe vande opsittende aldaer, omme te gebruycken ter see, onder het bevel vanden admirael, tot bevryden vanden stroom ende verseckertheyde vande cooplieden; de selve brieven ghegeven te Male, den vierentwyntighsten daegh van Meye 1378, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio xxxv.

MARGRIETE, DE DERDE VAN DIEN NAME,

MET

PHILIPS VAN VALOIS, GHESEYT DEN STOUTEN.

Dese gravinne Margriete was de eenighe dochtere vanden voormelden grave Lodewyck van Male, die hy achterliet vande voormelde vrauw Margriete van Brabant, ende hadde veel bastaerde broeders, ende onder andere Loys van Vlaenderen, gheseyt den Vriesch, heere vander Woestyne, daerof t'sydert syn ghesuccedeert de heeren van Praet, ende is tweemaels ghehuwet gheweest, d'eerste reyse in den jaere 1353, met Philips, hertoghe ende grave van Bourgoingne Palatyn, Arthois ende heere van Salins, gheseyt den cleenen hertoghe, alsdoen sy maer en was vander oude van vier jaeren, soo hier vooren gheseyt is; ende de tweede reyse, in den jaere 1369, met Philips van Vallois, gheseyt den stouten, die was de vierde soone vanden coninck van Vranckerycke, Jan, ende broeder van Carele den vyfden, oock coninck van Vranckerycke, ghenaempt den Wysen, duer wiens beleet ende industrie hy ghevoordert wiert tot dit huwelyck, en succedeerde int selve graefschip *causa uxoris*, inde maendt van April int jaer 1384, alswanneer de commotie by die van Ghendt ghecontinueert den tydt van seven jaeren ende bet, jeghens den voornomden grave Loys, huer vadere, noch niet en was gheslist, noch nederghelcydt, en was den eersten hertoghe van Bourgoingne, by donnatie van synen voornomden vadere ende

broeder, coninghen van Vranckerycke, ende waeren wederomme, by middelen van dit huwelyck, de steden van Ryssel, D'ouay ende Orchies ghevought aen het graefschip van Vlaenderen, op secker conditien, byden contracte anteniptiael naerder besprocken, naer dat de selve steden van het selve graefschip ghesepareert hadden gheweest, wel ontrent de ...... jaeren; hy is de gonne die de camer van reckenynghe heeft eerst gheinstitueert tot Rysseje, ende die cochte het graefschip van Charlois, ligghende by Bourgoingne, ende daermede beghifte syne neve Philips, daer hy grootvader af was, ende die, naer het overlyden vanden hertoghe Jan, synen vader, oock grave van Vlaenderen gheworden is. Hy permutteerde oock jeghens den grave van Namen, Guillaume, de stede van Bethuinne jeghens Sluys, aldaer hy dede oprechten het casteel aldaer noch synde. Sy hadden t'samen in huwelycke drye soonen ende drye dochters, te weten Jan, naerderhandt hertoghe ende grave van Bourgoigne, grave van Vlaenderen, Arthois, Palatyn ende heere van Salins ende Mechelen; Anthone, hertoghe van Brabant, Loteryck ende Lembourch ende marcquis van Antwerpen; Philips, grave van Nevers, Rethel, die alle beede in den jaere 1415, in seckere bataille t'Asyncourt verslaeghen ende doodt bleeven; Margriete, die traude Guillaume van Bavieris, grave van Hollandt, Seelandt ende Henegauwe, van welcken huwelycke gheprocreert is vrau Jacquemine van Baviere, van wien de selve graefschepen van Hollandt, Seelandt ende Henegauwe voorts ghesuccedeert syn op den hertoghe Philips den Goeden, soo hier naer gheseyt sal worden; Marie, die traude Amie den eersten, hertoghe van Savoye, daer naer paus van Roome; Catharina, die traude Lupol, hertoghe van Oostenrycke, daer duere andermael het hertooghdom

van Brabant ende de graefschepen van Nevers ende Rethel gheseparееrt syn gheweest van Vlaenderen; deselve grave Philips is overleden te Halle, reysende naer Vranckerycke, in den jaere 1404, ende licht begraven te Dijon in Bourgoingne, by de Chartreusen die hy aldaer eerst fondeerde, ende de voornomde gravinne Margriete is oock commen te overlyden, ontrent een jaer daer naer, binnen Atrecht, ende licht begraven te Rysselle, by den voornomden grave Lodewyck, heuren vadere, te weten, in Lauwe 1404, als den voormelden hertoghe Philips, daer te vooren overleden was, int selve jaer, in de maend van April, naer dat hy ghereg-neert hadde ontrent eenentwyntigh jaeren.

Desen grave Philips heeft alvooren ghegeven, aen de voornomde vanden Vryen, in de selve maendt van April dat hy gehuwet was, syne letteren van confirmatie ende ratificatie van alle huerlieder privilegien, costum ende usantien aen hemlieden by syne voorsaeten gheconsenteert, naer dat sy hemlieden hadden ghesubmitteert ende ghestelt in syne genaede ende gratie, omme de voorleden commotien ende rebellien, die sy eenighsints ghecommitteert souden moghen hebben, jeghens den voornomden grave Loys, synen schoonvader; deselve letteren van confirmatie, ghegeven te Brugghe, in de maendt van April 1384.

Item heeft, door intercessie vanden voornomden coninck Charles, synen broeder, verleent aen die van Ghendt, syne letteren van payse ende reconcillatie, inhoudende achthien articlen, ter cause van huerlieder voorgaende commotien, beseghelt met synen seghel ende van deselve van Ghendt, ende onder andere oock meede van die van Brugghe, Ypere ende Vryen als ghetuyghen, ende

daerinne meede consenteerde, ghebruyckende de voornomde vanden Vryen, de segelen van Philips van Sedelghem, Montferant de Essyns, ende Philips de Bouckemaere, rudders ende schepenen vanden selven lande in dien tyden, by ghebrecke dat t'selve landt alsdoen noch gheene seghel van saecken en hadde; deselve letteren van payse ghegeven tot Doornicke, op den achthienden December 1385, gheteeckent Gherbode, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio xxxvij verso.

Item eene lettere van non prejuditie, voor deselve vanden Vryen, omme dieswille by den selven tractate van payse gheseyt was dat alle de gonne die, ter cause vande selve commotie, uuyt t'landt vanden Vryen ghebannen hadden gheweest, daerinne wederomme souden moghen commen, oock ghegeven tot Doornicke, opden twyntighsten van December 1385, gheteeckent R. Thoronde, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio xl verso.

Item secker octroy van assisen ten Vryen ende appendentsche, gheconsenteert opden dranck voor den tydt van drye jaeren, met reserve dat het vierde vande selve assisen souden gheprofficteert worden byden selven hertoghe; t'selve octroy in daten vanden twaefsten Jullet 1386, gheteeckent Gherbode, ende gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio c. xviij verso.

Item secker plaecaet ofte ordonnantie op de cours vande munte, daer by de noble van Vlaenderen ghestelt wiert op ses schellinghen grooten, ende andere nieuwe munte gheadmitteert, als de dobbele en de halve stuyvers, mitsgaeders de mytten danof de vierentwyntigh maecken een groote vlaems, die tot Ghendt gesleghen worden,

ende voorts seckere policie op het uuytvoeren van billioen ende andere ghepermitteerde ghelde, mitsgaeders van wisselaers; deselve ordonnantie ghegheven tot Gendt, den twyntighsten December 1388, gheteeckent Gherbode, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio xliiij verso.

Item eene lettere van confirmatie vanden selven hertoghe ende vrauw Margriete, van het tractaet tusschen de voornomde vanden Vryen ende de stede van Sluys, inhoudende sesthien articlen aengaende de twee curen aldaer, t'welcke waeren twee plaetsen met seckere huyssynghe endifficien daer oppestaende, gheheeten de oostende suyt-curen, mitsgaeders secker gracht ligghende binnen den schependomme vande selve stede, gheheeten de Ryole, alsdoen toebehoorende ter jurisdictie ende schauwynghe van schepenen vanden selve collegie, gheleghen neffens by de voorseyde stede, ende daer naer metten vesten ende sterckten vande selve stede, uuyt crachte vanden selven tractate, angecoppelt ende gheannexeert gheworden ter jurisdictie ende kennisse vande selve van Sluys, mits de conditien aldaer besprocken, ende onder andere dat de schauwynghe ende corectie van Sluys, ligghende onder de vischmarct van huerlieder stede, als aengaende de waterynghe van Ardenburgh-ambacht bewester-eede, soude ten eeuwighen daeghe blyven aende voornomde vanden Vryen, ende daer oversulcx altyds hebben acces; dat deselve van Sluys souden betaelen, eeuwelyck ende eerfvelyck, aende voornomde waterynghe van Ardenburgh-ambacht van bewestender-eede, over de schauwynghen vande voornomde Ryole, twee hondert ponden parisissen, ten twee termynen, ende bovendien noch de waterynghe dienen

jaerelyckx vande selve ghewesten ghewoone is te betaelen, ghemets ende ghemets ghelycke, conforme de landtmaete danof te nemen; dat de selve vander stede eeuwelyck souden onderhouden, t'huerlieder coste, den dyck streckende van de schepynghe te Brughers, van west over oostwaerts totter westpoorte der voorseyde stede, met consente dat den souverain baillieu ofte baillieu van Brugghe, by ghebrecke van behoorelycken onderhouden, ten versoucke vande selve vanden Vryen, soude die moghen reppareeren tot laste vande selve vander stede van Sluys, by executie op huerlieder persoons ende goedynghen; dat de selve stede daer buytten de paelen onderhouden sal eenen wegh, twyntigh voeten breet, wel ghemact ende voorsien van eene brugghe over den waterganck, tot gherief vande selve vanden Vryen; dat de selve stede van Sluys, in recompense, betaelen sal eeuwelyck aen die vanden Vryen, hondert ponden parisissen t'sjaers, in verlichtynghe vanden transpoorte die sy jaerlycx ghelden an t'landt van Vlaenderen, ende hemlieden vanden Vryen danof jeghens de selve van Vlaenderen indempneeren; dat van alle taillien, settynghen ende transpoorten commende op het landt vanden Vryen, de selve van Sluys betaelen souden het vierde vande quotte ende deel van dien van Ardemburgh-ambacht; dat de asissen vande selve twee cueren souden worden den hertoghe gherabbatteert op sulcx als t'landt hem schuldigh was; dat die vanden Vryen, duer de noodt van oorloghe, hemlieden sullen moghen vertrecken binnen Sluys, met huerlieder goedynghen, ende die vrielyck uytvoeren sonder thol ofte onghelt daer af te betaelen, noch oock dat rudders of schepenen vanden Vryen aldaer duer alsoodanighe occasie wesende, sy, noch die van huerlieder famillie, betaelen sullen eenighe asyssen van huerlieder

dranck, niet meer in de herberghen dan andersints; dat oock de vrylaeten binnen Sluys sullen moghen doen alle poorters neyringhe, mits betaelende de laesten van poorters, uuytghestecken de ambachten die by poorters alleene moeten bedient wesen; t'selve principael appoinctement, in daten vanden anderen daegh van December 1389, ende de voormelde letteren van confirmatie, van weghen den hertoghe, ghegeven tot Audenaerde, in Lauwe 1389, gheteeckent T. Gherbode, ende van weghen de voormelde vrauw Margriete, tot Hesdin, in Junio 1390, gheteeckent J. Portier, gheregistreert in den Witten bouck, folio xli ende xlvij verso.

Item secker letter van cessie van rechte ende kennisse vande selve twee cueren, byde voormelde vanden Vryen ghedaen ten behouve vande voormelde van Sluys, eerst ter presentie van vyfentwyntigh schepenen, ende daer naer tot ratificatie van noch acht schepenen, int beginsel niet present gheweest hebbende, ende oversulcx de letteren meede beseghelt hebbende, in den jaere 1390, gheregistreert in den Witten bouck, folio xlj.

Item ten selven tyde waeren by de drye staeten van Vlaenderen, Ghendt, Brugghe ende Ypere, mitsgaeders den lande vanden Vryen, wedcromme gherestitueert aen seckere cooplieden van Duytslandt, diversche notable somme van pennynghen, die op het particulier credit van diversche poorters vande selve steden, ende eenen Janne van Boyeghem, pensionnaeris, over t'voornomde landt vanden Vryen hadden ghelicht gheweest, volghende de respective quictantien danof synde, ende ghelaeten onder de stede van Brugghe, volghende de letteren van huerlieder recepisse, in daten vanden eersten Sporcle 1392, gheregistreert in den Witten bouck, folio lv verso.

Item ten versoucke van desen hertoghe Philips, heeft den coninck van Vranckerycke, Carele den sesden, in latynsche tale uuyt ghegeven secker patente, daer by toegheseyt wordt de Oosterlynghen, dat men hemlieden sal reppareeren al sulcke schaeden, als sy in Vlaenderen eenighsints souden moghen lyden in huerlieder persoonen ende coopmanschappen, duer eenigh ghewelt ofte fortse, overmits sy uuyt Vlaenderen daeromme vertrocken waeren, ende dat de misdadigers stracx ghepunieert souden worden naer dexigentie vanden sticke; deselve patente, ghegeven tot Paris, den vyfden van Meye 1392, volghende seckere *vidimus*, onder den seghel Royaele van Doornycke, in daten laesten meye 1392, gheregistreert in den Witten bouck, folio lxij verso.

Item eene patente vanden selven hertoghe, int latyne, adderesseerende int particulliere aen den castelain ende baillieu vander Sluys, inhoudende seckere vryheyden, ghegeven aen de voornomde Oosterlynghen, incommende ende uuyttreckende de havenen vander Sluys, ghegeven tot Rysselle den twaelfden Meye 1392, volghende seckere *vidimus* onder den seghele van de abten van Ste Andries ende Eechoutten, in daten vanden thiensten Juny 1392, gheregistreert in den Witten bouck, folio lxiiij.

Item waeren oock ten selven tyde betaelt aen eenen Jan de Hoyere, burghemeestere van Hamburgh, uuyt crachte van procuratie van schepenen van Hamburgh, van weghen de voormelde drye steden ende lande vanden Vryen, vyf duyst vyf hondert vichtigh ponden grooten, over de helft van thien duyst elf hondert ponden grooten, by hemlieden aen de selve van Hamburgh belooft, in recompense van alle de schaeden die sy vande Vlamynghen ontfanghen hadden, soo te watere als te lande, de selve

procuratie ende quictantie vanden jaere 1392 in Octobere, gheregistreert in den Witten bouck, folio lvij verso, ende de letteren van recepisse van die van Ghendt, vande selve schaeden vanden vichthiensten Novembere int selve jaer, oock gheregistreert in den Witten bouck, folio lv verso.

Item seckere letteren van ghewysde, by den voornomden hertoghe ghegeven uuyt crachte van submissie die den collegie vanden selven lande, alsdoen voorsien van sessendertigh schepenen ende drye pensionnarissen, in de selve letteren, by naeme ende toenaeme, meest alle ghenompt, ter cause dat het selve collegie hadde gheleyt ces van wette, dat is te zeggen, gherefuseert aen eenen jeghelyck justitie ende recht te administreren, omme dieswille dat den baillieu van Ipere, in dien tyden faictelycken ghevanghen hielt twee huerlieder vrylaeten, ende daer by noch ghevanghen ghestelt een van de selve schepenen, die sy omme de voornomde saecken aen hem hadden ghedeputteert, ende dat jeghens huerlieder privilegien, disponnerende dat gheen vrylaeten, om wat faicten die sy binnen den lande vanden Vryen ghecommitteert souden moghen hebben, nieuwers en waeren arresterrelyck noch vanghelyck, tot dat danof, by de selve wet vanden Vryen ghekendt souden syn gheweest, ende soo verre de selve vrylaeten daeromme jeuwers ghevanghen ofte ghearresteert wierden, moesten costeloos ende schaedeloos worden gherelaxeert, t'welcke den voornomden baillieu van Ipere hadde gheweigert te doene, waerop t'voornomde collegie vanden Vryen, eerst daegh ghemackt synde gheweest jeghens den souverain baillieu van Vlaenderen, voor die vanden raede van Vlaenderen, alsdan residerende tot Ryssele, ende daer naer voor den hertoghe

selve, ende partien by hem op alles ghehoort, ende dat de voornomde collegie vanden Vryen, alsdoen compareerde in ghetalle van driendertigh schepenen ende onder hemlieden neghen rudders, by naeme· ende toename aldaer ghenompt, hem hadden ghesubmitteert in de discretie ende goede gheliefde vanden selven hertoghe, soo wiert by hem verclaerst, eerst dat t'selve privilegie ofte costume, als wesende jeghens reden, recht ende voetsele van quaetwillige, souden syn ende blyven gheannulleert, sonder dat collegie hem daermede in toecommende tyden souden moghen behelpen, *behoudens den selven hertoghe t'synnewaerts omme op t'selve poinct, de selve vanden Vryen naerder ghehoort, eenighe andere policie ende ordere te stellen,* ende omme voorts te beletten dat t'voormelde collegie vanden Vryen soo haest niet en souden legghen ces van wette, omme t'groot gherief t'welcke daer duere gheschiet, wiert hemlieden gheordonneert dat, soo wanneer sy wisten hemlieden van iemand te beclaeghen die iets ghedaen souden hebben jeghens huerlieder privilegien, costuymen ende usantien, soude dat moghen te kennen gheven aen den baillieu van Brugghe, omme by hem daerinne voorsien te worden, daer het selve niet en worde ghedaen, soude dat by requeste te kennen geven aen den voormelden hertoghe ofte syne aencommers, ofte in syn absentie anden raet van Vlaenderen, omme van de selve privilegien voorsien te worden, ende daer sulcx niet meer by den voornomden hertoghe, dan den voornomden raet en worde ghedaen, en soude de selve vanden Vryen, daeromme noch gheen ces van wette moghen legghen, dan binnen twee maenden daer naer, *condempneerende* voorts de voormelde hertoghe, *t'selve collegie vanden Vryen*, over huerlieder *exces attentaet ende andersints*, in eene amende van ses

duyst nobels, te betaelen by seckere payementen, conforme d'acte danof synde, ghegeven tot Brugghe, den sesthiensten Marte 1393, gheregistreert in den Witten bouck, folio lxxiiij.

Item seckere letteren van octroye ende agregatie, daer by den selven hertoghe, met consente van die vande proostie van Ste Donaes in Brugghe, ende de gonne vanden Vryen, heeft gheaughementeert ende *verbreet de jurisdictie van die vander stede van Oostende, met eenighe landen daeranne gheleghen, resorteerende onder deselve vander proostie ende vanden Vryen,* uuytbringhende t'selve deel vanden Vryen, hondert sevenendertigh ghemeten ende eenent'sestigh roeden, met conditie dat de selve gheannexeert quartier vanden Vryen, ten eeuwighen daeghe belast soude syn te betaelen, in alle uuytsendynghen van poinctynghen, settynghen ende allerhande imposten, het vichthienste deel daermede belast soude worden het ambacht van s'heers Wouttermans, daer onder t'selve quartier placht te ghelden, ende dat oock de selve van Oostende souden, ten eeuwighen daeghe, t'huerlieder eyghen coste onderhouden den binerdyck, alsdoen over vyf jaeren by de selve vanden Vryen doen maecken, tot bewaernisse vanden platten lande jeghens de see, blyvende oock t'selve quartier altyds belaest met de waterynghe ende andere lasten als van ouden tyden; de selve letteren ghegeven by den voornomden hertoghe tot Parys, in de maendt van January 1394, ende by de voormelde vrauwe Margriete gheagregeert te Dijon, in de maendt van April, in den jaere 1396, danof het *vidimus*, onder den segel van die van Brugghe, in daten vanden vichthiensten Meye 1436, is gheregistreert in den Rooden bouck, N° ...., folio lxxxix verso.

Item seckere letteren van commissie, omme het vernieuwen van den transpoorte, mits de verwoesting van het landt vanden Vryen, soo deur brandt als de innondatie deur de voorgaende troubbelen ghecauseert, ghegeven tot Parys, op den derthiensten van Janvier 1394, gheteeckent Daniel, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio lxj verso.

Item seckere letteren van beveele, adderesseerende aen den baillieu van Brugghe ofte synen stedehoudere, ten fyne hy bedwynghe die van Sluys, tot opmacken vande sluyse commende aen huerlieder vischmart, vande wegh van twyntigh voeten buytten huerlieder paelen, ende vande brugghe over den waterganck, by voorgaenden tractate besprocken; de selve letteren ghegeven tot Parys onder tweeden van Decembre 1395, gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio xix.

Item seckere letteren van ghewysde int latyne, ghegeven by den coninck Carele van Vranckerycke, ter instantie vanden voornomden hertoghe, synen oom paterneel, daer by de cooplieden van Vlaenderen worden vry ghewesen van t'laest van seckere thol van Crespyn, die gheexigeert wiert in Vranckerycke, tot laeste vande selve cooplieden van Vlaenderen; de selve brieven ghegeven int parlement van Parys, den achthiensten Meye 1397, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio lviij verso.

Item eene lettere van bevele, adderesserende aen den souverain baillieu van Vlaenderen, daer by hy ghelast wiert stracx te relaxeeren van vangennisse twee vrylaeten die hy detinneerde, ende ten Vryen, over sesthien jaeren, hadde ghecommitteert seckeren doodtslaegh, uuyt causen, dat by privilegie ende costume, gheen vrylaeten niet

meer omme doodtslaegh dan andere delicten by hemlieden int Vrye ghecommitteert ende verjaert, eer dat hy te wette daeromme aengesproken worden, daervooren niet meer en syn condemnible, alsoo wel ten respecte vanden heere als van partie civille, op welcke privilegien ende costumen, mitsgaeders de usantie van dien, ten Vryen niet min gheordonneert wiert, dat men hem naerdere soude informeeren; de selve letteren ghegeven by Parys, op den twyntighsten Octobre 1398, gheteeckent Gherbode, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio lxv verso.

Item seckere letteren van donnatie, daer by den selven hertoghe was ghevende de clergie vander vierschaere, wesende leen, aen Mr Andries Illaert, synen secretaris, syn leven lanck gheduerende, met consente dat hy de selve soude moghen doen bedienen by den gonnen die de selve pachten soude ende worden gheapprobeert by den baillieu van Brugghe; de voornomde letteren ghegeven tot Parys, op den laesten Janvier 1398, gheteeckent Warout, ende de letteren van ratificatie vande hertoginne Margriete, ghegeven Tatrecht, op den achtentwyntighsten Meye 1399; ende de gonne van ratificatie vanden grave Jan, oudste soone vanden voormelden hertoghe ende van vrauw Margriete, tot Ste Omaers, op den vierentwyntighsten Ougst 1399, gheteeckent Gherbode. Twee wettelycke pachtbrieven, alle gheregistreert in den Rooden bouck, cotte N°, successivelyck volghende folio ijcxvij et sequentibus.

Item seckere letteren van ghewysde op het different ghevallen *tusschen die vanden proosschen ende canonincxschen van Ste Donaes in Brugghe, ende de voornomde vanden Vryen, ter cause vande ommestellynghe die by de selve vanden Vryen thuerlieder laeste ghedaen hadden*

gheweest, naer advenante van vichthien ponden ses schelle parisissen in hondert ponden, conforme t'voorgaende ghewysde dienaengaende ghegeven by den grave Lodewyck, synen vader, op den vierden Meye 1393, hier vooren gheroert, ende dat tot becommen vande pennynghen van den rantsoene van desselfs hertoghens oudste soone by name Jan, grave van Nevers, in den voorleden jaere 1396 ghevanghen van den grooten Turck, uuyt cause dat deselve vanden proosschen sustinneerden de selve ommestellynghe te moeten gheschieden, niet naer den voet vanden voornomden transpoorte, maer faculteyt van een jeghelyck quartier, soo dat de selve vanden proosschen vercreghen secker quictschel, sonder perjuditie vande voornomde ordonnantie vanden selven grave, synen vader; de selve letteren ghegeven tot Ryssele, op den vyfsten Ougst 1399, gheregistreert in den Witten bouck, folio lxvi.

Ten tyde van den selven hertoghe Philips, was by den raet van Vlaenderen, tot Ryssele, gheconsenteert, aen t'collegie vanden Vryen, het renvoy ende kennisse van seckere gheschil dat was tusschen de prochie pape van Maldeghem ende den heere van Renese, synde vrylaet conforme de privilegien vanden lande, volghende d'acte in daten sevensten Maerte 1404, gheregistreert in den Witten bouck, folio lxxxij verso.

JAN VAN VALOIS, GHESEYT VAN DYGON.

Desen hertoghe Jan van Vallois, gheseyt van Dygeon, was de oudste soone van drye vanden voornomden hertoghe

Philips ende van vrauwe Margriete, ende wiert int selve graefschip gheinstalleert in den jaere 1405, ende wiert ghenaempt van Dygeon, omme dat hy te Dygeon gebooren was, gheleghen in Bourgoingne, ende hadde te vooren, in den jaere 1396, in seckeren strydt ghevanghen gheweest vanden grooten Turck Beiaset, wesende alsdoen vander oude van omtrent vyfentwyntigh jaeren ende wiert duer intercessie van goede vryenden met meer ander edeldom gherelaxeert, mits betaelende voor synen rantsoen twee hondert duyst ducaten; hy hadde ghetraut vrauwe Margriete, oudste dochtere van Alberecht van Beyeren, grave van Henegauwe, Hollandt, Seelandt ende heere van Vrieslandt, suster van Jan van Beyeren, bisschop van Luycke, den welcken oversulcx den voornomden hertoghe Jan, syn swaeghere, wederomme heeft helpen stellen in syn bisschopdom van Luycke, die by syne supposten daer uuytte verjaeght hadde gheweest, omme dat hy weygherde te ontfanghen de ordre van priesterdom; den selven hertoghe Jan was seere bemindt van syne ondersaeten ende heeft de selve voorsien van veele privilegien, binnen den tydt van vichthien jaeren dat hy maer en regneerde, ende was de gonne *die eerst voor een teecken vant huys van Bourgoingne inventeerde ende gaf de twee vierslaeghen* doende uuyt den keysteen springhen viersprancken, danof dat t'sydert de kettene ofte crance van het gouden vlies ghemackt is gheweest, by synen soone den hertoghe Philips den Goeden, ende dede tot Sluys oprechten het cleen casteel, niet verre van het groot casteel, te vooren by synen vader aldaer ghesticht, daeraf men noch jeghenwoordigh ziet seckere ruynen omme in subiectie' te houden t'selve groot casteel, t'welcke alsdoen bestelt was met fransch garnisoen, ende was oock de gonne die, ten versoucke vande

vier leden van Vlaenderen, transpoorteerde den raet van Vlaenderen van Ryssel tot Audenaerde, daer die bleef ontrent vier jaeren, ende daer naer, in den jaere 1409, by hem gheleit is gheweest binnen Ghendt, daer die noch jeghenwoordigh is, ende ordineerde in den selven raet de officiers vanden procureur generael ende advocaet fiscael, mitsgaeders van eenen greffier ende notaris die te vooren niet en waeren, hy was ghevallen in groote questie jeghens eenen hertoghe van Orleans, Loys, broeder vanden coninck Carele den sesden, van Vranckerycke, syn rechtsweer paterneel, ter cause vande preferentie vande croonemente vande croone van Vranckerycke, omme de limaticque indispositie vanden selven coninck Carele, welcke questie heindelynghe zoo verre rees, duer het stocken ende ingeven van eenige quaede delatteurs, als dat den selven hertoghe Jan, duer eenige daertoe gheapposteerde, heeft den selven hertoghe van Orleans binnen Parys, op den eersten van November 1407, ryddende in den avont op eenen muyle naer het hoff met cleene suite, doen vermoorden ende ommebringhen, ende hoewel t'sydert den voormelden hertoghe Jan t'selve faict soo wel heeft weten te excuseeren ende palleeren, als dat het hem vergeven wiert by den selven coninck, nochtans en heeft nimmermeer gheweert connen worden de secreten haet ende vracke die den dolfphin van Vranckerycke, Carele, t'sydert ghesuccedeert int selve rycke, ende vanden welcken den voornomden overleden hertoghe van Orleans was oom paterneel, daeromme altydts ghedreghen heeft jeghens den voornomden hertoghe Jan, inder manieren dat hy ghesocht heeft alle occasie omme den selven hertoghe Jan van ghelycken te doen vermoorden, ende heindelynghen syn voornemen ghebrocht ten effecte, want alsoo hy den selven hertoghe

Jan, daegh ende plaetse ghegeven hadde te Monstrau, heeft niet jeghenstaende den voornomden pays ende syn beloofte van trauwe op eedt ende het heyligh sacrement daeroppe ghenomen, den voornomden hertoghe Jan aldaer, in syn presentie, jammerlycken doen vermoorden met eenen bil, ende dat op eenen sondaegh, wesende den thiensten van September in den jaere 1419, naer dat hy gheregneert hadde ontrent de vichtien jaeren, conforme de notitie danof ghestelt int registere vande camer beginnende Sporcle 1411, folio lxxxvj, ende wiert naemaels syn lichaem ghetransporteert te Dygeon, by den hertoghe Philips, synen vader.

Desen hertoghe Jan heeft ten overlyden vande voornomde hertoginne Margriete, syne vrauw moeder, *ghelicentieert alle de schepenen vanden Vryen in dien tyden*, conforme de vermoghentheyde vande privilegien vanden voormelden grave Ferrandt ende gravinne Jehaenne, syne huysvrauwe, hier vooren gheroert ende in huerlieder plaetse ghecreert ende nieuwe wet, soo blyckt uuyt de notitie ghestelt in den voormelden .... gheteeckent met een ✠ folio neghen.

Den selven hertoghe heeft t'synder blyder incompste ende inauguratie aen de selve vanden Vryen ghegeven ende gheoctroyeert seckere patente, inhoudende ampliatie ende interpretatie op de drye naervolghende poincten: eerst nopende tghewysde hier te vooren uuyt crachte van submissie vande selve vanden Vryen, by wyllent den hertoghe Philips, synen vader, mentie maeckende vande annullatie vande privilegie ende costume vanden selven lande, als dat vrylaeten ten Vryen ghecommitteert hebbende eenigh delict, daer vooren elders in Vlaenderen

niet en waeren arresterlyck noch vangelyck, sonder alvooren daer van by de wet vanden Vryen gheconvinceert gheweest hebbende; het tweede, raeckende het ces van wette, oock by het selve ghewysde gheroert in daten vanden sesden Marte 1393, hier vooren vermelt; en ten vierden, aengaende de verjaerde saecken ende crymen, hier boven oock gheroert by seckere commissie vanden voornomden hertoghe Philips, in daten vanden twyntighsten October ....., ordonneerde den selven hertoghe Jan dienaengaende, op het eerste poinct, nopende vrydom vande delicten by vrylaeten ten Vryen ghecommitteert, dat de annullatie van t'selve privilegie aldaer gheroert, maer en is te verstaene van delicten ende saecken, staende ghereserveert ter kennisse vanden prince, blyvende t'selve privilegie ende costume in syn viguer ende cracht, raeckende de non ghereserveerde sticken ende delicten ende danof de kennisse aen de wet vanden Vryen toestaet, omme gheen vrylaeten binnen den selven lande vanden Vryen ende appendentsche van dien en syn arresterlyck noch vanghelyck, tot dat sy dies souden syn aengesprocken ende ghecommuniceert, ende raeckende het tweede van ces van wette, dat sy onbegrepen t'selve ces ofte schorssynghe vanden administratie van justitie sullen vermoghen te doene, indien den baillieu van Brugghe, ofte successivelyck den prince ofte in syne absentie den raet van Vlaenderen, daerinne niet en voorsiet, oock binnen acht daeghen dat sy successivelyck daer toe by de selve vanden Vryen versocht ende ghebeden sullen wesende; ende nopende t'derde poinct, vande verjaersheyde van delicten ten Vryen, dat de oude privilegien en costumen dien aenaengaende soude bewaert ende onderhouden worden, sonder eenige infractie, naer huerlieder vorme ende

inhouden ende is te weten, dat de selve oude previlegien syn begrepen, eerst in den ouden cuerbrief; deselve cuere hier vooren gheroert, ende welcke privilegien verjaertheyde, andermael oock wort vernieut ende breeder gheinterpreteert by den voornomden grave Lodewyck van Nevers, in syn ordonnantie vanden policien vanden lande, vanden sevenendertighsten article, beginnende *Quiconcque tient ou doibt tenier que à occasion* etc., de selve ordonnantie hier vooren gheroert, ende de voornomde letteren vanden voornomden hertoghe Jan, ghegeven tot Audenaerde den neghensten Ougst, inden jaere 1405, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio ix.

Item seckere letteren ende ordonnantien, ghegeven by expressen laeste ende authoriteyte vanden selven hertoghe Jan, by die van synen raede, doen resideerende Taudenaerde, met interventie vande ghedeputteerde vande vier leden in de selve letteren ghenompt, aengaende de refectie vande speye ende sluyse van Slependamme, alsdoen met jurisdictie aengaende ende toebehoorende de stede van Ardemburgh, de welcke omme dat sy in de voorgaende commotien gheheel waeren ghespolieert ende verbrandt gheweest, ende daer naer groote mortaliteyt ende sieckten hadden gheleden, ende alsoo de middel niet hebbende omme de noodtsaeckelycheidt vande selve speye ende sluyse te becostighen, is t'selve quartier van Slependamme wederomme met de jurisdictie gheannexeert gheweest aen het land vanden Vryen, van wien t'selve van te vooren schyndt ghesepareert te syne gheweest, ende waeren voorts de ghelande van Maldeghem, Eecloo ende Lembeke ghelaest ende hemlieden gheordonneert stracx aldaer eene nieuwe

sluyse met alle syne toebehoorten te maecken, als blyckt by de selve letteren, met de interdictie van authorisatie vanden voormelden hertoghe, ghegeven Taudenaerde op den elfsten van Meye 1406, gheregistreert in den Rooden bouck, cotte R, N° folio xxiij.

Item eene lettere inhoudende seckere policie ende ondertusschen die van Brugghe ende lande vanden Vryen, op het faict vande drapperie, ter causen van welcken beede de selve collegien hadden gheleyt ces van wette, omme dienaengaende gherepareert te wesen naer huerlieder respective privilegien, ghegeven tot Ghendt, op den vyfsten Aprillis 1407, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio lxxxj.

Item eene lettere van ratificatie vanden selven hertoghe Jan, van seckere ordonnantie ende taux, te vooren uuytghegeven by den voornomden hertoghe Philips synen vader, op den vierentwyntighsten Meye 1401, aengaende de steencosten vande vangenisse in Vlaendere ghegeven t'Ipere den laesten van April 1407, gheregistreert in den Witten bouck, folio xc.

Item secker ordonnantie ende statuyt vande wet van Brugghe, op de selve vangenisse costen vanden steene tot Brugghe, sonder date gheregistreert, in den voormelden Rooden bouck, folio cxxij.

Item op den twaelfden Ougst 1407, is uuytghegeven gheweest by den voornomden raet van Vlaenderen, seckere acte van ghewysde, tusschen den erfachtigh ontfanghere vande brieven van Aertrycke, heesschere ter eendere, ende burghemeesters ende schepenen slandts vanden Vryen, verweerders ter andere syden, noopende

de kennisse ende t'berecht van partien in de districte vande amanschepen daer by breeder gheroert, danof de selve verweerders op de appelle van de selve acte, gheregistreert in den parcheminen bouck, folio clxvj.

Item in den jaere 1408, was by de vier leden slandts van Vlaenderen, Ghendt, Brugghe, Ipere ende lande vanden Vryen, soo over hemlieden als t'surpluys vanden lande van Vlaenderen, anden selven hertoghe Jan gheconsenteert een ayde van hondert acht duyst dobbele schilden ofte croonen, van achtenveertigh grooten t'stuck, maeckende twee hondert neghenenvichtigh duyst twee hondert ponden parisissen, soo ten respecte van syne blyde incompste als de groote cost die hy ghesupporteert hadde, omme de handelynghe vande ghemeene coopmanschappen tusschen die van Inghelandt ende Vlaenderen, tot ommestellynghe ende opheve van welcke ayde, mits de veranderynghe vande ghestaetheyde vanden selven lande, in eenighe quartieren duer de voorleden oorloghen ende commotien, den voet vanden transpoorte verandert ende vernieuwt is gheweest Toudemburgh, volghende de respective commissien, soo vanden voormelden hertoghe als de selve vier leden, alle vanden selven jaere 1408, successivelyck gheregistreert in den Rooden bouck, N° iij°, cxxx tot cxlix.

Item heeft verleent aende selve vanden Vryen, het notable privilegie van den vrydomme ende exemptie vande confiscatie van alle huerlieder goedynghen geheel Vlaenderen deure, omme wat delicten dat waere, uuytghesteccken allenelyck in cas van conspiratie ende omme misdaet dat ghecommitteert soude worden op de persoonen vanden grave, syne huysvrauwe, wettelycke kynderen ende zynen canchelier, behoudens niet min aen de selve vanden

Vryen, de avant ofte prealable kennisse omme te ondersoucken ofte t'faict t'welcke men den selven vrylaet ofte vrylaettesse souden willen inponneeren, sulcx is gheweest, ende in sulcken ghevalle danof de kennisse renvoyeeren daer die behoort, conforme t'privilegie vanden voornomden grave Loys van Nevers, hier-boven gheroert ende dat mits by de selve vanden Vryen, betaelende boven een erfvelycke rente van vyf hondert ponden parisissen t'jaers, noch comptant thien duyst goude croonen van Vranckerycke, ende daer neffens oock, den selven hertoghe Jan noch quitteeren de tweeduyst die hy aende selve vanden Vryen noch schuldigh was van gheleenden gelde, t'anderen tyden by hemlieden ghedaen aen den hertoghe Philips, synen vadere; t'selve privilegie ghegeven tot Parys, op den xxiiij van September 1410, volghende seckere twee letteren danof synde vanden selven date ende gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio clxxv, mitsgaeders eene quictantie vande selve thien duyst croonen, die ghetelt wierden twee daeghen daer naer, in handen vanden ontfanghere generael vande finantien, in daten sesden ende twyntighsten September int selve jaer 1410, oock gheregistreert in den Rooden bouck, N° iij°, folio clxxv ende clxxviij.

Item eene lettere van confirmatie vande selve privilegien, by den collegie vanden selven lande uuytghegeven, met verbandt ende verkentennisse vande selve eerfvelycke rente van vyf hondert ponden parisissen t'sjaers, besegelt t'huerlieder versoucke met den seghele vanden abt van Ste Andries, in dien tyden wiens seghel sy vanden Vryen segghen daer te vooren ghewoone te syne meer te ghebruycken in soodanighe verbanden ende perpetuelle obligatien, ende daer neffens oock met den segele vande

selve burghemeesters ende schepenen; de selve letteren, in daten vanden tweentwyntighsten November 1410, ende gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio clxxxj.

Item eene lettere van comfirmatie vande selve privilegien, van de confiscatie vanden coninck van Vranckerycke, Carele den sesden, oock ghegeven tot Parys op den sevenentwyntighsten Septembre int selve jaer 1410, oock gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio cxxxv ende N° iij° folio cxxxviij verso.

Item eene lettere daer by de selve grave Jan, op het different tusschen die van Ipere ende vanden Vryen gheresen, als dat die vanden Vryen sustineerden dat sy de aenstaende oorlooghe, jeghens den hertoghe Orleans, moesten inmediatelyck met de subalternen steden ende casselryen van westen volgen die van Brugghe, ende alsoo precederen die van Ipere, ende de selve van Ipere ter contrarien, verclaersden ende ordonneerden, sonder perjudictie van een ighelyckx recht, dat de voornomde vanden Vryen, met huerlieder ghevolgh, opden eersten daegh van het optrecken vanden legher, souden precedeeren die van Ipere, ende die van Ipere des anderdaeghs zouden precedeeren deselve vanden Vryen, ende in dat voyaege allenelyck alsoo over anderdaegh altyds veranderen; de selve letteren, ghegeven int leger by Marcoing, op den sesden daegh van September 1411, ende gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio cvij verso.

Item andere letteren van den selven hertoghe Jan, daer by dat hy belooft heeft, met den eersten te slissen het geschil t'welcke over vier jaeren gheweest hadde tusschen die van Brugghe ende vanden Vryen, elck van

hemlieden mainteneerende dat de smalle steden gheinclaveert ten Vryen, in den oorloghe hemlieden behoorden te dienen ende volghen, ende ordonneert niet min, by provisie ende sonder perjuditie van een ighelycx recht, ten principaelen dat, in de oorloghe alsdoen aenstaende jeghens den hertoghe van Oirleans, die van Sluys, Damme, Muenekerende, Houcke, Muyde, Blanckenberghe, Oostende ende Dixmuyde, souden volghen de voornomde van Brugge, ende de gonne van Isendycke, Oostburgh, Ardemburgh, Oudemburgh, Ghystele, Thourout, Eecloo, Caperycke ende Lembeke, de voornomde vanden Vryen; de selve letteren, ghegeven tot Brugghe, op den seventhiensten Ougst 1413, ende gheregistreert in den selven Rooden bouck, N° ij°, folio cviij verso.

Item andere opene letteren, daer by den selven hertoghe heeft gheconsenteert aen de voornomde vanden Vryen, als sy souden gaen achter die van Ipere, ende alsoo souden hebben de arrieregarde, dat mher Jan van Ghystele, synen raet ende camerlynck, gheaccompainneert met het volck van wapenen ende van den gheschotte, de selve vanden Vryen volghen souden; de selve letteren, ghegeven ter voornomde plaetse, daeghe ende jaere, gheregistreert folio cix verso, gheteeckent Bordes.

Item seckere oppene letteren, daer by den selven hertoghe Jan verclaerst nul ende van onweerden seckere callaingne van abuys van sententie, die den baillieu vanden Vryen ghedaen hadden ten laeste van neghen schepenen vanden Vryen, in vierschaere, met ghelycke verclaers van nulliteyt vande vermeten depositie vanden crichoudere, van syn officie ende apprehensie van synen persoon, oock by den selven baillieu ghedaen, omme dat hy, crichoudere, de selve schepenen daer jeghens gheadmitteert

hadde in huerlieder deffensie; de selve letteren, ghegeven tot Brugghe den eenendertighsten van November 1413, gheteeckent G. de la Boode, ende gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio xxxiiij verso.

Item andere letteren, daer by de andere schepenen vanden Vryen, vergaedert in volle vierschaere, de voornomde neghen schepenen quycte wesen vande selve callaingne, in daten neghensten December 1413, gheregistreert in den selven Rooden bouck, N° ij°, folio xxxij verso.

Item een acte van verclaerse, daer by seckere appendant-laet Van Vyfven by den schildragher ende vleesschauwers van Brugghe aldaer ghevangen, omme dat hy vleesch vercocht souden hebben binnen den mille van de selve stadt, was met synen borghe ontslaeghen in daten sesden van January 1413, gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij, folio cxlj.

Item noch een ander letter vanden grave Jan, met de aggreatie van synen soone Philips, grave van Charlois, daer by hy allieneert in proprieteyte de clergie vande vierschaere ten proffiqte van meester Daneel Allaerts, ende syne naercommers, te vooren secretaris vanden voornomden hertoghe Philips synen vader, ende nu een van syne raeden, die de selve vierschaere te vooren, vanden voornomden synen vader vercreghen hadde, syn leven lanck, maeckende danof een leen van synen hove vanden Burgh van Brugghe, ende dat mits daer vooren jaerlycx betaelende twaelf ponden parisissen t'sjaers ende bovendien ghereet duyst goude croonen van Vranckerycke, ten pryse van deertigh grooten elcke croone, nieuwe munte van Vlaenderen, met diversche andere

hovelycke debvoiren ende laesten; de selve letteren ghegeven tot Atrecht, in de maendt van Meye 1414, gheregistreert in den Rooden bouck, N° iij, folio xxiiij verso.

Item noch een ander lettere van confirmatie vande voormelde privilegien van vrydomme van confiscatie, besegelt met den seghele vanden voornomden hertoghe Jan, mits de voorgaende ghegeven tot Parys, maer en was alleenelyck gheteeckent met de ratificatie van dien daer onder ghedaen, by syn outsten soone Philips, grave van Charlois, ende met synen segele oock besegelt, ghedaen tot Ghendt, te weten by den selven hertoghe, op den eersten, ende by den selven grave van Charlois, op den elfsten van October 1414, oock gheregistreert in den Rooden bouck, N° iij, folio clxxxij.

Item noch een andere letter vanden selven hertoghe daer by hy wederomme t'selve leen vande clergie vander vierschaere revoceert ende gheheel te niete doet, omme dieswille die vanden Vryen hemlieden beclougheu, dat het selve was een nieuwigheydt in prejuditie van hemlieden vryheyden ende costumen, soo dat dienvolghende den voornomden Mre Daneel Allaert de selve brieven van annullatie presenteerde int collegie, wiert wederomme by den crichoudere vanden lande in pocessie ghestelt, present de vier burghemeesters ende eenentwyntigh schepenen, by noticie op den dors van de selve brieven ghenompt; ghegeven tot Ghendt op den neghensten Meye 1414, ende gheregistreert met twee naervolghende certificatien in den Rooden bouck, N° iij°, folio ij^c^xxxj.

Item noch een andere lettere van notable privilegie, aen de selve vanden Vryen gheconsenteert, ter occasie vanden coop vande selve clergie vander vierschaere, die

sy deden jeghens den selven hertoghe Jan, ten pryse van seven duyst goude croonen van Vranckerycke, tot deertigh grooten het stuck vande nieuwe munte van Vlaenderen, daer de selve clergie maer te vooren en hadde moghen ghelden duyst ghelycke croonen ende een erfvelycke rente van twaelf ponden parisissen t'sjaers, soo hier vooren gheseyt is, mits het prompt furnissement van welcke seven duyst goude croonen, boven het transpoort ende cessie vande selve clergie, hemlieden by privilegie verleent wiert de naervolghende poincten, te weten, dat het ghetal van schepenen ten Vryen, van dien tydt voorts, maer en soude wesen van sevenentwyntigh hoofden, tot welcke nomber men deselve soude laeten uuytsterfven ende niet en soude moghen vernieuwt worden, dan naer costume ende als daer een ander heere int landt commen soude; dat soo wanneer een vrylaet ofte appendent-laet ghebannen soude worden in de duergaende waerhede, by de wet van Brugghe ofte andere vande smalle steden, onder hemlieden ten hoofde resorteerende, dat sulcken vrylaet, niet jeghenstaende den selven overal, soo ten Vryen als in de andere steden en casselryen daer onder resorteerende, respectivelyck resorteerende soo voorseyt is, vryelyck sal moghen gaen, staen ende converseren, uuytghestecken de stede ofte casselrye aldaer hy ghebannen is gheweest; dat voorts eenighe vande selve vrylaeten, ghecommitteert hebbende eenigh delict crimineel ofte civil, in eenighe vande voornomden steden ofte casselryen, dat sy van daer moghen vertrecken eer dat sy daeromme ter selver plaetse werden ghearresteert ofte ghevanghen, sullen daer naer wederomme moghen keeren, sonder ter causen van dien ghelet te moghen wesen, eer dat sy daer van te wette ghecommunicieert syn gheweest, soo sy oock in de selve

steden casselryen niet en moghen worden ghearresteert noch ghevanghen om eenighe schuld, ten waere sy daer te vooren hemlieden daerinne verbonden hadden voor de wet vande plaetse daer t'selve arrest ofte apprehensie gheschiet, ende dat eyndelynghe de vrye ofte appendent-laeten, omme eenighe faicten crimineel ofte civil, by hemlieden ghecommitteert ten Vryen ofte elders buytten de voornomde stede van Brugghe ende andere van huerlieder resorten, soo voorseyt is, daer vooren binnen de selve steden ende casselryen niet en sullen wesen arresterlyck nochte vanghelyck, tot dat sy dies te wette verwonnen syn. De selve brieven van allienatie ende privilegie, ghegeven tot Ghendt, met ghelycke agreatie vanden grave van Charlois, respectivelyck op den eersten ende elfsten van October 1414, gheregistreert in den Witten bouck, folio xcj verso.

Item opden anderen daegh van Meye 1416, was ghemackt appoinctement, tusschen die vander stede van Ipere, ter eendere syde, ende de ghelande vande groote wateryngbe van Blanckenberghe, ter andere syde, nopende het onderhoudt vande selve en de passagie vande ghelande duer de selve leet, sonder laest ofte onghelt te moeten betaelen ende andersints; t'selve appoinctement, ghemackt by cuere, ghehouden in den burgh van Brugghe voor Ste-Baselis, present den baillieu van Brugghe, in de naeme vanden grave, de ghedeputeerde van Brugghe ende vanden Vryen, met meer andere notable ghelande, ende oock van Casin de Stier, pensionnaeris van Ipere, gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio xlviij verso.

Item andere letteren daer by den selven hertoghe Jan, ten vervolghe vande voornomde vanden Vryen, als daeromme ces van wette gheleyt hebbende, verclaerst

de remissie, by seckere impetrant vercreghen vanden souverain baillieu van Vlaenderen, sonder de clausele van prealable pays an partie ghedaen ofte te doene, was nul ende van onweerden, ende welcke remissie den voornomden hertoghe oversulcx met soodanigh laest vernieude op synen naeme, ghegeven tot Ste Omaers, op den vierentwyntigsten October 1416, gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij, folio xxxvj verso.

Item op den elfsten September 1416, was ghewyst by den raet van Vlaenderen, ten profficte vande voornomde vanden Vryen, ende tot laeste vande poorters buytten den schependomme ten Vryen woonende, alsoo wel binnen de prochie van Oudemburgh als daer buytten, mede ghehouden waeren te ghelden in alle settynghen, poinctynghen ende andere laesten ten Vryen; gheregistreert in den Rooden bouck, N° j°, folio lxj verso.

Item op den twaelfsten Sporcle 1416, syn veraccordeerd die van Ipere met de ghelande van de waterynghe van Vlaeseloo ende Camerlyncx-ambacht, nopende de Iperleet, inhoudende diversche poincten ende naementelyck hoe de selve ghelanden ende andere vanden Vryen daer deure moghen vaeren, ende wat vryheeden sy daerinne hebben, volghende de letteren vande selve van Ipere danof synde; geregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio xlij verso.

Item seckere letteren van condempnatie voluntaire, daer by de selve van Ipere ende ghelande respectivelyck in den raet van Vlaenderen ghecondempneert waeren t'selve gheaccordeerde appoinctement te volcommen; ghegeven tot Ghendt, op den twyntighsten Apprillis 1417, gheregistreert in den selven Rooden bouck, N° ij°, folio xlvij verso.

Item seckere letteren van rappel van banne by provissie, t'welcke die van Brugghe, ten vervolghe vanden burghemeestere vander Courpse der selver stede hadde ghedecerneert tot laste van Robert Boudens, burghemeestere vande commune s'landts voornompt, voor den tydt van ses jaeren, ende van diversche wethouderen van die van Sysseele, voor den tydt van drye jaeren, op huerlieder respective hoofden, omme dat de selve van Sysseele hadden by continnuatie ghebannen diversche poorters, die weygherende in huerlieder quartier te betaelen de settynghe ende omstellynghe aldaer ghedaen van slandts subventien, ende den voornomden burghemeestere vanden Vryen, omme dat hy tot de voornomde wet van Sysseele horrible worden ghesprocken hadde, segghende gaet voorts met den ghedynde ende men sal u wel uuytdraeghen; de selve brieven van rappel, ghegeven binnen Brugghe op den naeme van Philips van Bourgoigne, grave van Charlois, commandeerende in absentie van den hertoghe synen vader, alles sonder eenighe discretie vande saecke ten principaelen, op den sevenentwyntighsten Marte 1418 voor Paeschen, gheregistreert in den Rooden bouck N° ij°, folio cxlj verso.

PHILIPS VAN VALOIS,

GESEYT DEN GOEDEN.

Desen hertoghe Philips was ghenompt den Goeden, omme syne goedertierentheydt ende clemence, ende succedeerde den voormelden hertoghe Jan, synen vader, in den jaere 1419, de welcke, naer dat hy voor syn eerst

exploict ende vraecke van de moort van synen vader, hadde inghenomen Monsterau, duer assistentie vande Ingelschen, met de welcke hy hem hadde gheligueert, ende den selven synen vader doen ontgraven ende syn lichaem ghesonden naer Dijon, omme aldaer nevens syne voorsaeten int Chartreussen clooster begraven te worden, heeft heindelynghe binnen Atrecht, int sesthienste jaer naer de doodt vanden selven synen vader, te weten int jaer 1435, duer intercessie vanden voornomden coninck Carele den sesden van Vranckerycke, wiens dochtere hy voor de doodt vanden selven synen vader ghetraut hadde, pays ghemackt, daer by hy den doodtslaegh ende moort vanden selven synen vadere, aen den voorschreven Dolphin Caerle, syn swaeghere, vergeven heeft, mits diversche avantagieuse conditien ende onder andere, dat den voornomden hertoghe Philips, boven noch andere diversche steden ende landen, voor hem ende syn mannelyck hoir, in de rechte linie, volghen soude de steden ende casselryen Perronne, Mondidier ende Roye, voorts noch alle de steden ende plaetsen liggende op de reviere van de Somme, als Ste Quincten, Corbie, Amiens, Abbevil ende andere, met het gheheel graefschip van Pontieu, Orleans, Ste Remier, Crevecœur, Aleux ende Montaigne, te lossen met vier hondert oude goude croonen, voorts noch soo voor hem als syne mannelycke hoirs, het graefschip van Boloingne, soo dat desen hertoghe Philips gheweest is, in zyn leven, de principaelste ende machtighste potentaet van errewaerts overe, die daer te vooren ende oock daer naer oyt gheweest is, want boven het hertoghdom van Bourgoingne, de graefschepen van Vlaenderen, Arthois, Bourgoingne ende de heerlycheeden van Salins ende Mechelen, die hem ghesuccedeert waeren byder doodt vanden voornomden hertoghe Jan, synen

vader, heeft oock, in den jaere 1428, gheconquesteert, by coope, het graefschap van Namen van grave Jan van Vlaenderen, synen cosyn, ende onversien van hoirie, met conditie dat hy grave Jan, t'selve graefschip ende tyttle ghebruycken soude syn leven lanck; hy vercreegh oock, eenighe jaeren daer naer, de stede ende casselrye van Cassele, vanden proprietaris, die hy ghevangen hadde in betaelynghe van rantsoen; voorts syn oock, op den selven hertoghe Philips, in den jaere 1430 ghesuccedeert, duer het overlyden vanden hertoghe Philips, syn rechtsweer paterneel, de hertoogdommen van Lothier, Brabant ende Limburgh, met huerlieder appendanten ende het marcquisaetschap van het rycke; voorts, by het overlyden van vrauw Jacquemine, syn oom paterneels dochtere, de graefschappen van Henegauwe, Hollandt, Seelandt ende de heerlycheydt van Vrieslandt, naer dat het selve graefschap van Henegauwe van Vlaenderen ghesepareert hadde gheweest wel .... jaeren, ende het gonne van Seelandt wel .....; hy vercreegh oock, in den jaere 1443 ofte corts daer naer, het hertogdom van Luxemburgh, uuyt den hoofde vanden selven synen oom paterneel Anthuenis, hertoghe van Brabant, by der doot van vrauw Isabeau selfs Anthuenis huysvrauwe, overleden sonder hoir, die nichte was vanden keyser Wencelin, ende in wiens huywelyck, by den selven keyser, belooft hadde gheweest de cessie vant selve hertoghdom, naer de doot vande voornomde vrauw Isabelle, soo ten profficte vanden selven synen oom als van syne hoirs, van wat huysvrauwe de selve gheprocreert souden moghen wesen, ten respecte van welcken, an den voorschrevenen keyser ghegeven ende ghetelt hadden gheweest hondert duyst ryns guldenen, boven noch andere hondert duyst guldenen, die met de voornomde vrauw

Isabelle, ten selven huywelycke belooft hadden gheweest, ende de welcke den voorschreven hertoghe Antheunis daermede oock ghequicteert hadde. Ten tyde van desen hertoghe Philips, hebben soo wel die van Gendt als Brugghe, tot diversche reysen notabelyck ghemuit, soo dat den selven hertoghe, in den jaere 1437, op eenen derden sincxedaegh, listelyck ghecommen wesende binnen Brugghe, met een goet deel crycsvolck, omme deselve van Brugghe te corrigieren, ende dat niet connende effectueeren, omme dat de selve troupe hem niet en costen volghen duer het sluyten vande poorte, heeft, niet sonder groot dangier, moeten syn vertreck wederomme nemen, synde ter plaetse doot ghebleven den heer Leliadam, een vande principaelste vande raet vanden selven hertoghe, met meer andere, welcke heere van Leliadam t'sydert begraven wiert Ste Donaes, met een signael van een knielende ghewaepende persionnagie, ende aen wiens soone de voornomde van Brugghe, onder ander conditien van huerlieder pays, ghelaest waeren te betaelen thien duyst goude croonen, boven noch eenighe honnorable amenden, ende is oock dese deselve hertoghe Philips gheweest den gonnen die binnen Brugghe, in den jaere 1429, op den daegh van syn huywelyck met vrauw Elisabet, syn derde huysvrauwe, dochtere was vanden coninck van Portugael, eerst inghestelt heeft de ordere vanden Gulden vliese metter kettene ofte crance, ghemaeckt vant voornomde teecken doende uyt een key springhen eenighe viersprancken, by den voornomden hertoghe Jan, synen vader, gheinventeert soo voorseit is, naer welcke exemple oock den coninck van Vranckerycke, Loys den elfsten van dien naeme, in den jaere 1469, heeft oock binnen Vranckerycke inneghestelt, ghenough op den selven voet, de ordere van Ste Michiel, met een

kettene ofte crance van see-schelpen. Den selven hertoghe Philips heeft maer ghehadt een eenigh wettelycke soone vande selve vrauw Elisabeth, te wetene Carele, die langhe uuyt de gratie was ende naerderhandt ghesuccedeert is, maer heeft wel ghehadt neghen soo thien bastaerden ende syn van hem ghecomen meest alle de bastaerdehuyssen van Bourgoingne, soo noch jeghenwoordighlyck syn de familien vande Lalesen, Bredam, Somerdyck ende andere. Hy is overleden binnen Brugghe, in de maendt van Julio 1467, naer dat hy gheregneert hadde ontrent achtenveertigh jaeren, ende was eerst begraven Ste Donaes voor den hooghen aultaer, ontrent ses jaeren, ende van daerent t'sydert by den voornomden Carele, synen soone, ghetransporteert naer Dijon, by syne voorsaeten.

Desen hertoghe Philips quaem eerstmael binnen Brugghe als grave van Vlaenderen, svrydaeghs den tweentwyntigsten September 1419, ende track stappans int schepenhuys, aldaer hy ontfanghen wiert ende deede synen eedt, ende van daerent quam hy in het landtshuys vanden Vryen, aldaer hy van ghelycken ontfangen wiert ende deede den eedt, dimen vyndt met de notitie gheregistreert in seckere registere vande camere, beginnende Sporcle 1411, folio lxxxvj.

Ten selven daeghe, naer het doene van den eedt, heeft hy verlaeten alle de wethouders vanden Vryen, alsoo hy vermochte te doene naer uuytwysen vande voornomde privilegien vanden grave Ferrand, hier vooren gheroert, ende dede segghen by den decken van Luycke, dat hy corts t'landt voorsien soude van wethouders, tot oirbooren van hem ende van synen lande, volghende de notitie int selve registere als boven, folio eodem.

Int selve jaer 1419, inde maendt van Ougst, ten

diversschen daeghe, heeft den voormelden hertoghe Philips, in de plaetse vande voornomde verlaeten wethouderen, ghesurrogeert andere sevenentwyntigh schepenen, volghende de notitie danof oock ghestelt int voornomde Registere vanden jaere 1411, folio lxxxvj verso, aldaer ghenompt staen met naeme ende toenaeme, soo wel de gonne verlaeten gheweest synde, als die nieuwelycx aenghenomen syn gheweest.

Item inden jaere 1420, op den tweentwyntighsten Apprillis naer Paesschen, verleent letteren van confirmatie ende ratificatie van secker appoinctemente ende accordt, te vooren int vriendelyck ghemackt tusschen die van Ghendt, Ipere ende Vrye, ter eender syde, ende die van Brugghe, ter andere, aengaende den rechte vande staple vande goedynghen, binnen der selver stede van Brugghe, te vooren oock gheaggreert by die vanden raede in Vlaenderen, by huerlieder brieven vanden vierden Aprilis 1419 voor Paesschen, uuyt crachte van huerlieder commissie, die den voornomden hertoghe, vertreckende naer Vranckerycke, anden coninck synen grootvader materneel, hemlieden daertoe ghegeven hadde, te Ste Quincten, opden neghenthienden February 1419 naer Paesschen, alle inde selve brieven van confirmatie gheinserreert ende ghegeven te Troye, ende gheregistreert in den Rooden bouck, N° iij°, folio clxxiij.

Inden selven jaere 1420, op den neghenthiensten Meye, ter cause dat in de vesten van Dixmuyde, ontrent de noortpoorte, verdroncken was eenen Clays Boudens ende dat een deel vande selve vesten daer te vooren ghenomen hadden gheweest van het landt vanden Vryen, soo wiert by landtmaete bevonden dat het quartier vande selve veste, daer den voornomden Clays verdroncken was,

resorteerende onder t'selve landt vanden Vryen, soo dat dienvolghende den heere van Dixmuyde, synen baillieu ende wet deden daeraf de handt ende wiert het doode lichaem gheschauwet by schepenen vanden Vryen, volgende de notitie danof oock staende int selve Registere de anno 1419, folio xcij.

Item eene opene lettere danof elc let een heeft, daer by den selven hertoghe Philips verkent dat het graefschip van Naemen, met syne dependentien, ghecocht hadde vanden grave van Vlaenderen heere van Bethuynne, synen cosyn, met expresse conditie dat het selve soude worden gheannexeert aent graefschip van Vlaenderen, sonder daer van ten eeuwighen daeghe gheseparcert te worden, ende dat int selve graefschap van Naemen niemand en soude moghen bedienen eenighe officien, dan ingheborнen vanden selven graefschappen van Naemen ende Vlaenderen, ofte die daer hadden den meestendeel van huerlieder erfve ende goet, ende t'selve alsoo belooft te onderhouden en volcommen; deselve brieven ghegeven tot Ghendt, in de maendt van April 1421, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio xciiij.

Item eene lettere van non prejuditie, ter cause dat seckere betrocken verweerdere ghebannen uuyt den beryde jeghens den heere, omme seckere ghevecht by hemlieden ghecommitteert, die by huerlieder submissie inden collegie, ter begherte vanden selven hertoghe, danof wierden ontslaeghen ende t'selve huerlieder misdaet by den hertoghe vergeven, mits contenteerende partien civile, volghende secker twee letteren, beede ghegeven tot Brugghe, op den twaelfsten December 1421, gheteeckent F. de Gand, ende gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio xxxvij verso.

Item eene lettere vanden selven hertoghe, daer by den ordinairen daegh van t'vernieuwen vande burghemeesters ende het hooren vande reckenynghen vanden lande, die placht te wesen op den eersten donderdaegh in de maend van Junyo, wiert verandert ende verstelt tot op den eersten donderdaegh naer Onse Vrauwendaegh in de maendt van September; ghegeven op den elfsten Juny 1423, gheteeckent F. de Gand, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio xciiij verso.

Ten selven tyde, op den vichthiensten Juny 1425, was ghewyst by die vanden raede in Vlaenderen tot Ghendt, seckere sententie tusschen die vanden Vryen ende seckere vrylaeten vanden selven lande, mitsgaeders den procureur-generael vanden lande van Vlaenderen, met hemlieden ghevought, heesschers, ter eender syde, ende den baillieu, chrichouders, landthouders, schepenen ende cuerheers van Vueren-ambacht, ter ander syde, daer by dat seckere sententie by de selve van Vueren-ambacht uuytghegeven, by der welcke sy de voornomde vrylaeten ghebannen hadden hondert jaeren ende een daegh uuyt den lande van Vlaenderen, van vrede bracke ende huerlieden goet gheconfisqueert, was verclaerst te nieten, ende deselve vrylaeten oversulcx wederomme ghestelt thueren lande van Vlaenderen, name, fame ende goede, met alle costen, schaeden ende interesten, ende de verweerders, bovendien, ghecomdempneert in de boete van sestigh ponden parisissen, ende voorts den baillieu, omme syn exces, in de boete van twyntigh goude fransche croonen, alles ten proficte vanden heere ende synen exploicteur van Vlaenderen, de selve sententie int langhe ghelibelleert ende gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij^e, folio L verso.

Ten selven tyde, op den neghensten Sporcle 1425, was ghemaeckt seckere accordt tusschen Isabelle vrauwe van Gystel, Inghelmunstere ende van Vendeul, burghgravinne van Meeaux, ter eender, burghemeesters ende schepenen slands vanden Vryen, ter andere syden, aengaende de voet ende poinctynghe ende settynghe die de poorters van Gystele ghelden souden, binnen den ambachte, daer by de selve poorters van Gystele, gheseten int Vrye, gheconsenteert wordt vrydom van poinctynghe ende settynghe, indien sy deughdelyck ende sonder fraude, binnen der stede ende schependomme van Gystele, met huerlieder meeste hebbynghe, elck huyshoudende op hem selven, naer syn staet, drye waerfven t'sjaers ende telcken ses wecken, ende dat soo ghereckent dat jaer in dryen sy ghedeelt, ende de woonynghe begonste elcken kersavont ende alsoo vervolghende van jaere te jaere, alsoo langhe als sy hemlieden metten selven poorterschepe behelpen willen, ende by ghebrecke van betooghe van dien, conforme de ordere ghestelt by den selven accorde, souden de selve poorters schuldigh syn te ghelden, ghelyck andere huerlieder naerbueren, soo van ghelycken de vrylaeten woonende binnen Gystele schuldigh syn te doene ten Vryen, indien sy aldaer willen bevrydt wesen vande laesten ende inpositien, daermede deselve poorters der selver stede belaest worden, ende dat uuytghestecken over beede de syden de costen raeckende den grave van Vlaenderen ende de ghemeenen lande. De letteren vanden selven accorde, besegelt eerst met den seghele vande voornomde vrauwe van Gystele, ende daer naer van burghemeesters ende schepenen vanden voornomden lande aldaer ghenompt, in daten als vooren, gheregistreert in den Rooden bouck, N° j°, folio lxxx verso.

Item naer rapport vanden selven accorde, ghedaen aen beede de collegien, syn ghedepescheert gheweest brieven van agreatie, te weten over die van Ghystele, op den sesthiensten van Ougst, ende die vanden Vryen, op den dryentwyntighsten der selver maendt, int jaer 1425, beede gheregistreert iu den voormelden Rooden bouck, N° j°, folio lxxxiiij et verso, de selve letteren vande voornomde vanden Vryen ghesegelt met den seghele vanden abt van Ste Andries, t'huerlieder versoucke ende ten dien fine in camere present, omme dat de selve vanden Vryen gheen seghele van saecken en hadden, soo voorseyt is.

Ten selven tyde, op den thienden November 1425, was ghewyst by die vanden raede in Vlaenderen, seckere sententie tusschen de vrye wercklieden ende muntenaers vander munte van Vlaenderen, heesschers ter eender, ende tusschen die vanden Vryen, verweerders ter ander, ter cause vande exemptie vande poinctynghe ende settynghe, die de selve heesschers ten lande vanden Vryen waeren pretendeerende, by de welcke t'selve bedynghde inghestelt by de heesschers, was ghewesen interrupt ende uuyt wette ghevallen, ende mits de verweerders danof gheabsolveert ende de heesschers ghecondempneert in de costen, danof de acte vande selve sententie ghelibelleert is. Gheregistreert in den Rooden bouck, N° j°, folio liiij verso.

Ten selven tyde, op den veerthiensten Sporcle 1428, hebben die vanden Vryen, ter eendere, ende die van Ardemburgh, ter ander syden, hemlieden laeten voluntairelycken condempneeren, by mynheeren vanden raede in Vlaenderen, int volcommen vanden accorde ende appoinctemente tusschen hemlieden ghemaeckt op de

ongelden die de selve vrylaeten van huerlieder coorne ende beestiael, inbryngbende ende vercoopende, betaelen souden, by hemlieden ghemackt op den veerthienden Marte 1401 ende in de acte vande selve condempnatie gheinserreert staende, gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio lix.

Ten tyde soo was, op den sesden van Marte 1428, ghemackt tusschen de voornomde vanden Vryen, ter eender syde, ende die van Veuren-ambacht, ter andere syden, seckere appoinctement ofte hanse over beede de syden, daer naer dat de vrylaeten ende cuerbroers vertreckende van d'eene ofte d'ander jurisdictie, hemlieden souden hebben te regulleeren met andere poincten, gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° ij°, folio lxxj verso.

Ten selven tyde soo was, op den sesden van Ougst 1429, tusschen die van Brugghe ende vanden Vryen, ghemackt seckere interpretatie ende ampliatie van het derde poinct vande seventhien poincten hier te vooren by hemlieden ghaccordeert, in den jaere 1317, hier boven gheroert, daer by, onder andere, gheseyt wordt dat alle de vrylaeten gheworden synde poorters ende poorteressen van Brugghe, anders dan by huywelycke, betaelen moeten, van huerlieder goedynghen, issuwe ten lande vanden Vryen, soo oock niet min doen moeten vande goedynghen hemlieden toecommende by huywelycke ofte versterfvenisse, behoudens dat kynders, hebbende vader ende moeder onghehuwet ende bejaerigh, sullen moghen worden poorters, omme in een ambacht vande selve stede bevrydt te wesen, mits alleenelyck betaelende issuwe ten overlyden van vader ofte moeder, ende dat uuyt t'gheune dat sy uuyt den Vryen ghetrocken

sullen hebben ende hemlieden daer naer toecommen sal; dat voorts de gonne, wesende poorters ende poorteressen, by wat middel sy gheworden syn ende woonende ten Vryen ofte appendentsche, op huerlieder eyghen goedynghen, sullen dat moghen bedryven sonder settynghe ende poinctynghe, ende van andere landen die sy sullen ghepacht hebben, uuytghestecken allenelyck thienden, sullen ghestaen, mits betaelende vier grooten allenelyck vanden ponde vanden selven pacht, ende poorters, woonende binnen Brugghe ofte schependomme, en sullen de selve vier grooten vanden ponde niet betaelen, ten waere de landen, by hemlieden ghepacht, toebehoorden gheene poorters noch inwoonders vande selve stede van Brugghe, ende dat oock alle de gonne niet ingheblooren binnen den lande van Vlaenderen, die van dien tyden souden worden poorters van Brugghe, by coope, ende woonen ten Vryen ofte appendentsche, sullen moeten betaelen als vrylaeten, weder sy woonen op huerlieder selfs goet ofte niet; de acte vanden selven accorde, ghesegelt van weghen die vanden Vryen metten seghel vanden abt van Ste Andries ende gheteeckent J. de Mil ende J. Ryne, in daten als boven, gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio cxliij verso.

Eodem anno, op den tweeden September, soo wiert ghemackt tusschen de voornomde vanden Vryen, ter eender syden, ende die van Veuren-ambacht, ter ander syden, secker accordt ofte hanse aengaende huerlieder respective landen ende cuerbroeders, daer by onder andere poincten gheseyt wordt, dat alle vrylaeten in Berghe-ambacht, ende alle cuerbroeders int Vrye, *hinc*, in gheen poinctynghe, settynghe noch andere laesten en souden betaelen ende dat de gonne van hemlieden beeden

diesaengaende aenghesprocken ofte ghearresteert syn, costeloos ende schaedeloos ontslaeghen souden worden, voorts dat sy over beede syden vervremden souden betaelen issuwe, uuytghestecken vande goedynghen hemlieden toecommende by huywelycke ofte verstervenisse, met meer andere poincten, volghende d'acte ghesegelt over de selve vanden Vryen met den voornomden seghel vanden prelaet van Ste Andries, gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio lxxiiij verso.

Anno 1430, op den vierden December, soo was, tusschen de selve van Brugghe ende vanden Vryen, ghemackt noch secker ander accord ofte interpretatie, raeckende de seventhien poincten vanden jaere 1317, ende de naervolghende ampleatie vanden jaere 1429, hier vooren breeder gheroert, daer by, onder ander poincten, gheconsenteert wordt by de selve vanden Vryen, dat, indien de selve poorters ofte poorteressen ghepoinct wierden in de laeste subjectie den hertoghe gheconsenteert, dat danof nochtans gheene innynghe noch executie ghedaen en soude worden, tot laeste vande selve poorters die behoorlycken vuldaen sullen hebben, conforme den selven accorde, uuyt cause dat de selve subventie by de vier leden gheconsenteert hadden gheweest, met conditie dat een ighelyck daertoe contribueeren soude, ter plaetse daer sy woonachtigh waeren; de acte vanden selven accorde gheteeckent J. de Mil ende J. Ryne, ende gheregistreert in den Rooden bouck, N° j°, folio cxlvij verso.

Anno 1431, op den veerthienden October, soo wiert by seckere officieren, ghevanghen hebbende jeghens de privilegien vanden Vryen, van weghen ende by laeste vanden souverain, seckere vrylaeten ontrent Spermaillie, daer naer tot Corterycke ghevoert ende daer naer ont-

hooft, van huerlieder doode lichaemen restitutie ghedaen aen de wet vanden Vryen, by teeckenen van drye strooden die by de selve officieren bloodtshooft ende knielende wierden ghepresenteert aen de voormelde vanden Vryen, ende daer thenden de doode lichaemen ontgraeven, met consente van den bisschop van Doornycke, ende daer naer ghetransporteert ende begraeven in Lapscheure, prochie vanden Vryen, ter causen vanden welcken oock de vryenden ende maeghden vande selve ghedoode vrylaeten wierden ghedaen satisfactie in ghelde, alles volghende de twee instrumenten van notarissen danof phepasseert int latyne, t'laeste in daten vanden sevenentwyntighsten September, beede gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° ij°, folio lxij et lxiiij verso.

Item seckere lettere van non prejuditie vanden selven hertoghe, omme de selve saecke daermede die vanden Vryen, tot versoucke vande ghedeputteerde vande ander leden, desisteerden van cessie van wette, daeromme by hemlieden gheleyt; de selve letteren, ghegeven tot Brussele op den sevensten Octobris 1431, gheregistreert in den selven Rooden bouck, N° ij°, folio lxv.

In den jaere 1431, op den achtsten January, heeft den selven hertoghe ghegeven, tot versoucke vande vier leden van Vlaenderen, seckere ordonnatie, voor eenen termyn van twyntigh jaeren, beginnende van Lichtmesse alsdoen eerstcommende, aengaende. het vernieuwen wetten in Vlaenderen, daer by onder andere gheordonneert wordt dat de meestendeel vande commissarissen tot het vermaecken vande wetten in Vlaenderen souden wesen ghebooren uuyt Vlaenderen Flamingant ende de andere prelaeten ofte andere notablen persionaigen, oock gheboren vanden lande van herrewaerts-overe; dat oock

de selve commissarissen, eer dat sy daertoe by de wetten souden worden gheaccepteert, ghehouden worden in handen *vanden baillieu vande plaetse te doene huerlieder eedt dat sy,* omme te cryghen de selve huerlieder commissie, directelyck ofte indirectelyck, iets begeven hadden, belooft te geven, doen geven nochte gheloven, ende dat sy, omme iemand in wette te stellen, niet en hadden ghenomen ofte souden nemen, directelyck nochte indirectelyck, ende dat oversulcx de gonne in wette ghestelt synde, souden swerren in handen vande selve commissarissen, present den baillieu ende de oude voorgaende wethouderen, dat sy van ghelycken, omme daertoe te gheraecken, niet en hadden doen nochte belooft te geven, noch en souden geven, doen geven, noch dies ghedaen eenighe beloofte, noch iets gheleent ofte doen leenen, twaere van huerlieder eyghen goet ofte vande stadt ende plaetse daer sy huerlieder eedt bedienen sullen, ende dat sy oock, gheduerende huerlieder eedt ende officie, van niemand en sullen ontfanghen eenighe gaven nochte corruptien, dat oock de selve commissarissen van dien tyt voorts en sullen committeeren eenighe vande dienaers ofte officieren vande selve wetten, als namelyck pensionnarissen, tresoriers, clercquen, salheeren, vynders ofte dierghelycke, welcke officieren ende dienaers niet min oock doen souden aen de wet den voornomden eedt, dat sy int faict van huerlierder officien en souden nemen eenighe gaven noch courruptien, datter gheen meer commissarissen en souden gheemploieert worden dan viere, ende niet min dan twee, ende dat de gagien vande absenten souden accresseren aen de presenten, alwaert dat de selve absenten eenighe in huerlieder plaetsen ghecommitteert hadden; de selve ordonnantie, in daten als boven, synde gheregistreert in den Rooden bouck, N° iij°, folio xxvij verso.

In den selven jaere 1432, op den tweeden van Marte, soo wiert ghemackt tusschen de selve vanden Vryen ende die vande heerlycheyde van Rooden-, gheseyt Nieuwenhove, seckere appoinctemente ende transactie, aengaende de achterheydt van huerlieder poinctynghe ende settynghe, ende den voet die sy in toecommende tyden alsdoen deshalven volghen souden; gheregistreert in den Grooten bouck, N° iiij°, folio clxiiij.

Anno 1434, op den sevenentwyntighsten van April, soo was by de voornomde vanden Vryen, vanden voornomden hertoghe, ghecocht secker houcxkin ofte plaetse vander groote van acht voeten landts, gheleghen ontrent het huys vande Loove, hem toebehoorende, ende daer den schoudt vander stadt ghewoone was syn woonste te houden ende commende vast aen huerlieder vierschaere, met verbreedynghe van jurisdictie int selve plaetskin, ende dat mits seckere condilien ende de somme van hondert t'sestigh ponden grooten eens, welcke verbreedynghe van jurisdictie oock naermaels, by die van Brugghe, by huerlieder brieven ghewillecuert ende gheratificeert is gheweest, op den achtentwyntighsten van Ougst int selve jaer 1434; beede gheregistreert in den Rooden bouck, N° j°, folio xxxix et xlij verso.

Item seckere letteren vanden leenhove vanden Burgh van Brugghe, daer by t'selve ghecocht houcxkin wiert ghemackt erfve, in daten vanden derthiensten Ougst 1435, gheregistreert in den selven bouck, folio xliij verso.

Anno 1435, op den vyfentwyntighsten Ougst, was by den legaet vanden paus in dese ghewesten aen de wet vanden Vryen gheconsenteert een aultaer portatif, omme huerlieder messe ende dienst appart te celle-

breeren, danof de bulle is gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio xxvij.

Anno 1436, op den elfsten Sporcle, soo was by den voornomden hertoghe, tot Ghendt, aen de selve vanden Vryen verleent seckere letteren executoriaelc, van een ghewysde ofte declaratie die den voornomden hadde ghedaen ten proffycte vande voornomde vanden Vryen, ende tot laeste van die van Brugghe, daer by hy verclaerst dat de admissie van secker groot ghetael van vrylaeten, ghecommmen van s'hertoghen dienst voor Calis tot huerlieder poorterschip, by hemlieden confuisselyck ghedaen ende sonder alvooren betaelt hebbende issuwe ende voorts gheobserveert de conditien vande appoinctemente ende contracte, tusschen hemlieden ter dien causen ghemackt, wiert verclaerst nul ende van negheen; vrylaeten noch appendent-laeten en souden moghen worden poorters der selver stede noch elders in Vlaenderen, sonder te houden heure woonynghe, metten meestendeel van heuren goede, binnen de stede daer sy souden willen vercryghen de vryheyde van poorterschap, ende te betaelen de rechten van issuwe daert behoort, ende dat voorts oock de voornomde van Brugghe, die gheweygert hadden de voornomde vanden Vryen te kennen voor een vierde let van Vlaenderen, maer wel voor een casselrye van Brugghe, soude met hemlieden als vierde let ende de andere leden besoingnieeren ende communicqueeren als te vooren, dies de selve vanden Vryen waeren in pocessie, laetende de selve van Brugghe in huerlieder gheheel ten petitoire; de selve letteren, gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° j°, folio xxxiiij.

Ten selven jaere 1436, op den vyfentwintighsten July, soo was by den selven hertoghe uuytghegeven secker

ordonnantie, inhoudende sevenentwyntigh articlen, nopende de policie ende regimente vanden lande vanden Vryen, op het beclaegh van het ghemeente vanden selven lande, alsdoen wesende in dienste van oorloghe met de andere drye leden van Vlaenderen, int legher voor Calis, daer by gheseyt wordt aen den crichoudere, burghemeestere, schepenen, ontfanger, pensionnarissen ende clercquen vanden ontfanghere, clercken van weesen, vierschaere ende meer andere, seckere ordere soo wel aengaende huerlieder pensioenen, keerlaecken, vacatien als andersints, omme hemlieden daer naer te regulleeren ende onder ander gheordonneert wordt, dat soo wel de burghemeesters als schepenen, souden ghehouden wesen hemlieden te onderhouden metter woonste ten selven lande vanden Vryen, in sulckerwys, dat elck vande drye quartieren voorsien sy ten minsten van ses resideerende schepenen, datter maer en souden wesen *drye pensionnaerissen,* daerof de eerste ende notabelste souden hebben boven syn keerlaecken, een pensioen van twee hondert ponden t'sjaers, ende dander hondert vichtigh ponden parisissen t'jaers elck, dat de taellieden ende andere clercquen ter vierschaere niet en vermoghen van partie te exigieren eenigh gelt noch sallaris opde handt, nemaer hebben, binnen veertighdaghen naer dat partie sal worden ghesommeert, omme huerlieder schrifteuren ende depeschen te lichten, eerlycke executie; datter maer en soude wesen *vier advocaeten ten Vryen, omme partien* te dienen, die hebben souden pensioen, elck veertig ponden parisissen t'jaers, boven huerlieder keerlaecken, hebben voor elcke taele twee grooten, met laest dat sy ghehouden werden de vierschaere te hantieren, op de peyne van privatie van huerlieder officien; dat alle ghevanghene vrylaeten, by abandonnemente vanden collegie,

moeten ten eersten daeghe vander vierschaere aldaer ghebrocht worden, omme hemlieden heesch te maecken ende recht te doene, ten waere den collegie dochte de saecke te verheesschen breeder ondersoecken; dat die vanden Vryen, volghende de sententie by den selven hertoghe ghegeven, op den elfsten Sporcle 1436, souden ten eeuwighen daeghe blyven het vierde let van Vlaenderen; dat de selve *vanden Vryen gheen cueren noch ordonnantien en souden moghen maecken ter contrarie vanden inhouden vande selve politicque ordonnantie,* ende is de selve gheregistreert in den Rooden bouck, N° iij°, folio lxxxix verso.

In den jaere 1438, op den tweeden Juny, soo sonden anden hertoghe, binnen Douay, de misdaeghe vande appendenten, contribuanten ende vanden ambachte vanden platten lande vanden Vryen, huerlieder ghemachtighde ghenompt in seckere procuratie, ten dien finne by hemlieden ghepasseert voor de wet vanden selven lande, ende besegelt metten gheleenden seghele vanden abt van Ste Andries, op den elfsten Meye 1438, omme huerlieder pays ende pardoen vanden selven hertoghe te verwerfven, ter cause vande rebellie ende commotie die sy met die van Brugghe ghecommitteert hadden, jeghens den selven hertoghe, op pretext van eenighe privilegien vanden selven lande, ende de reserve vande kennisse van eenighe crymen toeghelaeten privativelycken aen de mannen van den leenhove vanden Burgh van Brugghe, welcke pays ende pardoen heindelynghe sy vercreghen hebben, uuytghestecken alleenelyck tweentwyntigh hoofden van hemlieden die sy by secker billiet overghegeven waeren aen den baillieu van Brugghe, mitsgaeders oock de gonne die culpable waeren vande moort van mher Jan de Hor-

nes, in syn leven raet ende camerlynck vanden selven hertoghe, ende ten surpluysse betaelende voor een amende, ten profficte vanden selven hertoghe, t'negentigh duyst Philips goude guldenen, ten prise van achtenveertig grooten stuck, mitsgaeders noch andere ghelycke thien duyst Philips guldenen, omme daer meede te recompenseeren de particulliere gheinteresseerde duer de selve commotie, volghende de letteren, danof synde gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, folio xlvij.

In den selven jaere 1439, op den thienden September, soo was ghemaeckt tusschen die vanden Vryen ende Jan van Vlaenderen, heere van Praet ende vander Woestinne, met die vander wet vander selver heerlycheyde, seckere appoinctement ofte transactie nopende de contributie in poinctynghe, settynghe ende andere laesten ten Vryen uuytghesonden, daer by, onder andere, gheseyt wort dat de selve van Praet souden ghestaen mits betaelende jaerlycx, ter cause vande settynghe desselfs landt, de somme van sevenendertigh ponden thien schellingen parisissen, ende daerenboven huerlieder aendeel vanden transpoorte mitsgaeders van alle gheneralyteyt van Vlaenderen, de swarigheydt ter causen van dien ghesproten gheweest synde, omme dieswille de selve van Praet sustineerden dies onghehouden te wesen, omme dat sy niet en hielden ten Vryen huerlieder wettelyck hooft noch en ghebruycten vande privilegien vanden selven lande vanden Vryen; de letteren vande selve transactie gheregistreert in den Rooden bouck, N° j°, folio lxxxvj verso.

Item in den selven jaere 1439, op den sevenentwyntighsten November, soo gaven die vander wet van Ardemburgh hemlieden wettelycke brieven van beloofte, ghedaen by den pachtere van thol van dien quartieren

vanden Vryen, onghemolesteert te laeten de vrylaeten ende huerlieder goedynghen vander exactien vanden pontgelde die sy thuerlieder laeste ghedaen hadden ende noch pretendeerden te doene; de selve letteren gheregistreert in den Rooden bouck, N° iiij°, folio lxxxviij.

In den selven jaere 1439, op den twaelfsten van Meye, soo was, by die vanden raede in Vlaenderen, ghegeven seckere sententie tusschen secker brauwer woonende ten Wynendaelsche, heerschere ter eender syde, ende den pachtere vande gruytte in de prochie van Hantsaeme, verweerdere ter ander, daer by ghewyst was den selven brauwer vry ende exempt vande selve bieren die hy ghebrauwen ende ghedispenseert waeren int Wynendaelsche voornompt, hem laeten alleenelyck ghestaen, mits betaelende t'selve gruytte-gelt van syne bieren, ghetapt ende ghesleten int ambacht van Sarrene, daer onder de selve prochie van Hantsaeme resorteerde, met condempnatie van costen ende amenden van t'sestigh ponden parisissen over syn attentaet s'heerens profficte; de selve letteren van ghewysde ghegeven by een *vidimus* vande wet van Brugghe, in daten vanden achtsten Octobris 1440, ende gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio clix.

In den jaere 1440, op den derthiensten Apprillis, hebben de voornomde vanden Vryen vercreghen, van die vanden raede van Vlaenderen, alsdoen wesende te Cortrycke, seckere commissie tot laeste vanden baillieu van Ardemburgh ofte synen stedehoudere, ten fine hy ontslaen soude van vangennisse, seckere vrylaetesse, by hem omme schuldighe saecken ghevanghen, uuyt crachte van seckere ghewysde vande wet van Ghendt, ten profficte van een van huerlieder poorters ende in de selve

saecke juge incompetent; de selve letteren van commissie, gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio lxvj verso.

Anno eodem veertigh, op den seventhiensten Ougst, hebben deselve vanden Vryen vercreghen vanden voorschreven hertoghe, alsdoen wesende te Hesdin, brieven van complainte, in cas van nieuwigheden, tot laeste vanden decken vande Witte crapproenen van Ghendt, de welcke faictelycke, met eene groote trouppe van volcke ende compaingnions hadde, by laeste vande wet van Ghendt, de voornomde vrylaetesse ende hueren man, vande voorschrevene ghevangennisse ontslaeghen gheweest synde, by den baillieu van Brugghe, ghehaelt uuyt het Vrye ende wederomme tot Ghendt in vanghennisse ghestelt tot volcommen van het selve huerlieder ghewysde; de selve letteren in daten als boven, gheregistreert in den selven Rooden bouck, N° ij°, folio lxvij.

Ten selven jaere veertigh, op den achtentwyntighsten ougst, rescribeerden die vanden raede in Vlaenderen, anden selven hertoghe huerlieder ghebesoingnieerde, dat sy, inghevolghe van syne brieven van bevelle, ghedaen hadden, met de selve wet van Ghendt, raeckende het ontslaegh vande selve vrylaet ende vrylaetesse, de welcke van Ghendt daeroppe verclaerst hadden, dat sy het selve exploict alsoo faictelycke hadden ghedaen doen, omme dat den baillieu van Brugghe deselve ghevanghen alsoo faictelycke hadde ontslaeghen ende dat vermoghens huerlieder laest appoinctement met den selven hertoghe tot Doornycke ghemaekt, alle sententien by hemlieden ghegeven, tot profficte van eenighe van hemlieder poorters ende laeste van eenighe vrylaeten, waeren van weerden ende vermochten ter executie gheleyt te worden, ende

dat oversulcx huerlieden schepen boden vermochten tot dien finne int Vrye te doen daeghvaerden ende exploicten, sulcx over deertigh jaeren ghebeurt hadde gheweest; de brieven vande selve rescriptie synde gheregistreert in den selven Rooden bouck, N° ij°, folio lxviij verso.

Anno eodem, op den dryentwyntighsten December, hebben de selve vanden Vryen ende de voorschreven ghevangenen de schult aen hemliedgn gheheescht, met costen vande ghevangennisse gheconsingneert in handen van een vande raetsheeren vanden selven raet, met protestatie van te blyven in huerlieder gheheel, omme in tyden ende willen hemlieden dieshalven te doen repareren alsoo wel tot laeste vanden selven deeken, de wet der selver stede in dien tyden, als den schultheesschere, soo sy te raede wesen souden, volghende het instrument van secker notaris, gheregistreert in den Rooden bouck, N° ij°, folio lxx.

Anno eodem veertigh, hebben de voornomde vanden Vryen voor notaris gheappelleert van seckeren ban ofte prescriptie die de selve wet van Ghendt ghedaen hadden, op den achtentwyntighsten September, daer te vooren, tot laeste van meestere Rogier Bette, pensionnaeris vanden selven lande, ende Joos van Steelandt, duerwaerdere vanden voornomden raet van Vlaenderen, danof het instrument gheregistreert is in den selven Rooden bouck, N° ij°, folio clvij verso.

In den jaere 1441, op den laesten October, soo was seckere vrylaet ghebannen tot Brugghe in een duergaende waerheyde, van valsschen terlynck-speel, ses jaeren uuyt den lande van Vlaenderen, ende daeromme ghevanghen

synde binnen Ardemburgh, ende van daer, by laeste vanden souverain baillieu, vervoert in s'graven casteele tot Ghendt, by consente vanden selven souverain, by ghewysde vanden raet van Vlaenderen ontslaeghen ende gheordonneert wederomme ghebrocht te worden tArdemburgh, in vangennisse in de selve stadt dat hy was ten daeghe daer hy uuytghehaelt was, omme voorts by de selve vanden Vryen ghevonnist te worden, ende dat uuyt crachte vande privilegien by den hertoghe Jan hemlieden verleent, hier boven gheroert, alles naer uuytwyssen vande acte van t'selve ghewysde, in daten als boven, gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° j°, f° xcv.

Ten selven jaere eenenveertigh, op den sesthienden Lauwe, soo waeren de vrye muntenaers, woonende ten Vryen ende aldaer bedryf doende, by vonnisse vanden raet in Vlaenderen, ghecondempneert ende ghewyst te moeten ghelden ende betaelen, neffens de andere vrylaeten, in alle laesten van poinctynghe, settynghe ende andere ten Vryen uuytghesonden, volghende d'acte danof gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° j°, folio lvij verso.

Anno eodem eenenveertigh, op den eenentwyntighsten Februarius, soo wiert tArdemburgh, in presentie van notaris en ghetuyghen, by de ghedeputeerde vanden Vryen versocht, ende hemlieden van souverains weghe ghedaen de restitutie costeloos ende schaedeloos, vanden voornomden vrylaet, tot Brugghe in deurgaende waerheyde ghebannen ende tArdemburgh voornompt ghevangen, hier boven int naest laeste article gheroert, volghende het instruiment vanden selven notaris, danof

synde ende gheregistreert in den selven Rooden bouck, N° iij°, folio cxcvij verso.

In den jaere 1442, in de maent van November, soo verkende den voornomden hertoghe, alsdoen wesende tot Besancon, aen die vanden Vryen, het notable privilegie dat gheen bastaerden en souden van daer voorts moghen wesen schepenen vanden lande vanden Vryen, mits de selve burghemeesters ende schepenen ter diermael accepteerden voor schepene, Willem den bastaert van Jan hertoghe van Beyeren, desselfs hertoghe Philips oom materneel; de selve letteren van privilegie gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° j°, folio xxvij verso.

In den jaere 1443, op den eenentwyntighsten van April naer Paesschen, soo wiert ghegeven by die van den Vryen, seckere vonnisse tusschen die van Oostende, ter eendere, ende de ghelande vande wateryinghe van s'heer Wouttermans, ter ander syden, nopende het legghen vande sluyse ende den schipvaert, ende andere poincten danof dependeerende, danof het *vidimus* onder den segel van Oudemburgh gheregistreert is, in den Grooten bouck, N° iiij°, folio clxxvj.

In den selven jaere dryenveertigh, op den tweeden Meye, soo hebben burghemeesters ende schepenen der stede van Oostende, by haere opene letteren van verbande, belooft dat sy de twee speyen van huerlieder schipvaert ende waterganck behoorelycken sullen onderhouden tot huerlieder eyghen coste, in sulcker mannieren dat de ghelande van daer ontrent gheen schaede en sullen lyden vanden opperwatere, ende daert andersints gheschiede, dat sy stappans de selve schaeden souden

oprechten ende betaelen, met speciaelen verbandt van alle huerlieder poorters ende inwoonders, mitsgaeders van huerlieder goedyngben, ende elcken van hemlieden; de selve letteren gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° j°, folio xciiij.

Anno eodem dryenveertigh, op den anderen daegh van Meye, hebben die van Oostende ghegeven aen die vanden Vryen, huerlieder verbandt-brief, daer by dat sy belooven ten eeuwighen daeghe, tot huerlieder coste te onderhouden de wateryngbe ende schipvaert, hemlieden by de selve vanden Vryen gheconsenteert, beginnende Beoost-panne-vocx-houcke ende Oost-waterganck, alsoo commende ende streckende totter steene brugghe, ligghende suyt vande nieuwe kerchove van Oostende, met twee speyen daertoe dienende, behoudens aen de vrylaeten den Vryen deurleyt met huerlieder eyghen goedynghe, ende reparatien van schaeden die eenighsints duer de selve speyen gheaccuseert souden moghen worden, volghende de acte danof synde ende gheregistreert in een ouden pampieren bouck, ghecotteert met een dobble cruyce, folio.....

In den jaere 1445, op den achtsten Lauwe, soo consenteerden die vanden Vryen, an den selven hertoghe, over huerlieder portie ende aendeel in de versochte ayde van twee hondert duyst guldenen, ghenompt ridders, de somme van twee duyst neghen hondert sessentseventigh ridders ende twee grooten vlaems 's jaers voor acht jaer, ende voorts noch een gratuiteyt van acht duyst een hondert eenent'neghentigh ridders sessenveertigh grooten vlaems, te betaelen ook in acht naestcommende jaeren, als doen twelcke waeren duyst dryentwyntigh rudders sessenveertig grooten vlaems by jaere, met conditie dat

alle inwoonders ten Vryen ende appendentschen van dien, daertoe schuldigh souden syn te gelden, sonder eenighe vryheydt, exinctie ofte pretecxt van eenigh poorterschap, ende dat den selven hertoghe de poorteren ende deelen van dien van S[te] Donaes ende van andere die by de selve vanden Vryen niet innelyck en souden connen wesen, nemen sal in betaelynghe ende ter ontlaestynghe vanden selven vanden Vryen, volghende de letteren danof tot Ghendt gheexspedieert, in daten als boven, gheregistreert in den Witten bouck, folio cj verso.

In den jaere 1447, op den thienden Meye, soo hebben die vanden Vryen ghedaen secker protest voor notaris, ten respecte dat die van Brugghe hemlieden vermeten hadden ende uuyt seckeren bouck doen ende laeten lesen, aen de ghedeputteerde vanden selven lande, secker copie van twee patenten die t'anderen tyden verleent souden gheweest hebben, soo het scheen, by den grave Loys van Nevers, beede van eender date van den jaere 1323, d'eene tot versoucke vande voornomde van Brugghe, ende d'andere ghegeven int clooster vanden Duynne, tot versoucke vanden collegie vanden Vryen, daer by de selve grave soude gheconsenteert hebben dat de vierschaere vanden selven lande vanden Vryen, ten eeuwighen daeghe ghehouden souden worden binnen der selver stede van Brugghe, overmits deselve vanden Vryen ontkenden t'selve privilegie ende verclaersden danof noyt ghehoort t'hebben, ende dat sy oversulcx niet en verstonden, ter cause van dien, in huerlieder recht ter contrarien eenighsints gheprejudiceert te wesen ende oock te blyven in huerlieder gheheel, ende daer jegens in oppositie te commen, indien daer eenighe

soodanighe privilegien uuytghegeven waeren, noch dat sy oock niet en verstonden de selve huerlieder vierschaere hier te houden, uuyt crachte van eenigh soodanigh privilegie, maer wel conforme huerlieder transactie, die men noompt de seventhien poincten, tusschen hemlieden ghemackt int jaer 1317, hier vooren gheroert, t'selve instruiment van protestatie gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° ij°, folio clxvj verso.

Int jaer 1447, op den dryentwintighsten Juny, soo was, by den parlemente van Parys, ghewesen seckere vonnisse provisionneel tusschen die voornomde vanden Vryen, heesschers ter eendere, ende proost, decken ende capitel van Ste Donaes in Brugghe, verweerders ter ander syden, gheresen ter causen van ommestellynghe by de voornomde vanden Vryen, ledewys over huerlieder portie uuytghesonden, naer transpoorte tot verhael vande pennynghen die de vier leden belooft hadden, tot appaiseeren vande differenten welcke die van Vlaenderen ghecreghen hadden jegens de cooplieden van Oostlandt ende Ingelandt, omme t'groot verlies van huerlieder coopmanschappen ende goedynghen die hemlieden in Vlaenderen afghenomen waeren ghedeurende de voorgaende oorloghen, volghende seckere appoinctement met hemlieden ghemackt, hier vooren gheroert, mitsgaeders omme noch andere noitsaeckelycheden de generaliteyt van Vlaenderen aengaende, danof uuyt diversche redenen de voornomde van Ste Danaes pretendeerden exempt te wesen, daertoe dat over beede syden wierden ghealligeert diverssche privilegien, ende onder andere de authoriteyt die de vier leden van Vlaenderen van alsdoen waeren privativelyck hebbende, omme aen den grave te consenteren alle subventien ende ayden,

ende daerinne te verbinden alle de andere van Vlaenderen, by welcke provisionneele sententie gheseyt ende gheordonneert wiert, sonder prejuditie van elcx recht ten principaelen, dat de selve vanden prosschen ende capitele van Ste Donaes daerinne schuldigh waeren te contribueeren, ende dienvolghende angaende de principaele saecke soude ghestaen mits, in de plaetse van veerthien ponden die sy, in de houdende, by de laeste moderatie ghehouden waeren te ghelden, allenelyck contribueeren naer advenantie van acht ponden, danof die vanden Vryen souden betalen ses ponden parisissen, ende die vanden capitele twee ponden parisissen, d'acte vande selve sententie staende gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij^e^, folio cv.

Anno eodem 1447, op den vyfden July, soo was by den selven hertoghe verleent octroy aen de kerckemeesters ende opsittende vander prochie van Jabbeke, dat sy de ordinaire vrye marctdaeghen, die sy ghewoone waeren jaerlycx te houden de twee Onse Vrauwe daeghen, half Ougst ende in September, souden moghen versetten, te wetene, de gonne van Onse Vrauwen daegh half Ougst op den eersten dissendaegh daer naer, ende den gonnen van September den laesten dissendaegh daer te vooren; de letteren vanden selven octroye, in daten als boven, gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° ij^e^, folio clxix verso.

In den jaere 1448, op den achtentwyntighsten Marte voor paesschen, soo wiert by die vanden Vryen ghecousenteert aen die vanden proosschen, de lichtynghe van seckere somme van pennynghen die gheconsingneert laeghen in de wissel tot Brugghe, mitsgaeders ontslaegh van seckere proostlaeten op cautie civile, indien ten

sententie diffinitive int parlement van Parys alsoo ghewesen wierde, volghende d'acte vande selve borghtochte danof synde gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° j°, folio lxxix verso.

In den jaere 1449, op den dertighsten Meye, soo wierden die van Brugghe ende vanden Vryen gheappoincteert by eenighe vanden raede vanden hertoghe, als middelaers op het different tusschen hemlieden ghevallen, omme dat die vanden Vryen claegden dat sy van Brugghe hadden ghebannen meester Jan van Hallewyn, huerlieder pensionnaris, als een vanden lichaeme van huerlieder wet, contrarie het inhouden vander premissie ofte pardoen die sy van Brugghe waeren hebbende vanden hertoghe onsen gheduchten heere, t'welcke de selve van Brugghe excusseerden, allegierende dat sy den selven ban ghedaen hadden op den selven meester Jeanne als huerlieder poortere, ende onder hemlieden justitiable, ende omme dat sy ghedaen hadden saecken jeghens de privilegien vander stede ende niet omme eenighe saecken aengaende die vanden Vryen, noch omme den dienst die den selven meester Jan de voorschreven vanden Vryen ghedaen hadden ofte noch te doene, beloovende de voornomde van Brugghe, dat sy in toecommende tyden, omme alle diversiteyt te werren, gheen vanden lichaeme vande wet vanden Vryen meer en souden bannen, dan met verclaers van cause ende tyttle int speciaele vanden selven banne, danof de acte is gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° ij°, folio clxv verso.

In den jaere 1450, op den thienden July, hebben de ghedeputteerde vanden Vryen, voor mynheeren vanden grooten raede s'hertoghens, andermael gheprotesteert jeghens de ghedeputteerde van die van Brugghe, ter

cause vande bantise die sy in secker schrifture aldaer ghedient hadden, van dat sy hadden privilegie dat de voornomde vanden Vryen huerlieder vierschaere altyds ende ten eeuwighen daeghe houden mosten, binnen der selver stede van Brugghe ende nievers el, nemende de selve ghedeputeerde danof acte, synde gheregistreert in den selven Rooden bouck, N° ij°, folio clxviij verso.

In den selven jaere 1450, op den elfsten December, soo was by die vanden raede in Vlaenderen de wet vanden Vryen aenghewesen, jegens den procureur generael, het renvoy vande voorkennisse vande ammans, schouteetens ende dyckschepens int Vrye, ende dat soo wel vande emolumenten ende dependentien van huerlieder officien, als vande missussen ende delicten die sy int faict vande selve huerlieder officie eenighsints souden moghen ghecommitteert hebben, oock niet jeghenstaende den voornomden procureur generael allegierde dat selfs, by der instructie vander camere vanden raede, ghelycke kennisse van alle officieren ende wethouderen, int faict ende onder t'dexsel van huerlieder officien, privativelycken waeren ghereserveert aen den prince ofte aen den selven raet, alles naer het uuytwyssen vander acte, danof gheregistreert in den Rooden bouck, N° iij°, folio xlvj.

In den jaere 1454, op den tweentwyntighsten Marte, soo gaven die vande wet van Wynnendaele, aen die vanden Vryen acte voor notarissen, daer by sy verclaeren ten onghelycken gheweygert t'hebben te betaelen huerlieder portie ende aendeel in de uuytsendynghe by die vanden Vryen ghedaen, ter cause vande betaelynghe vande soldee van secker oorloghs-volck, ghedient hebbende in Vlaenderen, ende renuncieerden oversulcx ter instantie vanden processe die sy, ter causen van dien,

waeren in dien tyden hebbende jegens de selve vanden Vryen int parlement van Parys, conforme het instrument danof gheregistreert in den voornomden Rooden bouck.

In den jaere 1456, op den twaelfsten Marte, soo was by den raet van Vlaenderen, binnen Ipere ghedaen ende uuytghegeven, seckere declaratie van appellen die by partien gheintenteert worden van vanghen, arresteeren, panden, voetstellen ende prisien, niet en surceren voortganck van procedeuren volghende d'acte, danof gheregistreert in den grooten bouck, N° iiij°, folio cxcv verso.

In den jaere 1456, op den eersten Juny, soo waeren, by ghewyse vanden baillieu van Doornycke, als commissarissen in de selve saecke, de voornomde vanden Vryen, jeghens die van Sluys, ghemaintineert in de pocessie van te moghen maecken ende taverne te laeten houden buytten de oostpoorte vander stede van Sluys, ontrent Bruggersdyck, conforme d'acte metten executtioriaelle, gheregistreert in den grooten bouck, N° iiij°, folio cxlviij.

In den jaere 1458, op den vyfden van Meye, hebben beede de wetten van Brugghe ende vanden Vryen, over huerlieder ghemeene poorters ende laeten woonende ten Vryen ende appendentschen van dien, ghedaen seckere compromis ende submissie aen de heeren Woutter van der Mandere, proost van Onze Lieve Vrauwe in Bruggge, ende Pieter Bladelyn, heer van Middelburgh, hooftmeestere ende tresorier vanden Gulden Vliese etc., als arbitters omme vereenst ende veraccordeert te worden, op huerlieden gheschillen ende processen die sy honderlynge hadden, ter cause vande poinctynghe ende settynghe ten Vryen, ende dat op de peyne van hondert marcken goudts die niet obtempeerende, ende dat voorts

de interpretatie vande swarigheden ende twyffelachtigheden, daeroppe vallende naer de doodt vande voornomde arbitters ofte een van huerlieder, blyven soude aen den grave, uuyt crachte van welck compromis ende submissie gheordonneert syn diversche poincten, ende onder andere, dat alle inghebooren poorters gereckent worden woonende ten Vryen ofte appendentsche van dien, vermoghen te cultiveeren ende bedryven huerlieder eygen landt, sonder te gelden poinctynghe, settynghe noch eenighe andere laesten, danof de pennynghen gheplogen syn te commen in handen vanden ontfanghere vanden Vryen; nemaer aengaende de landen ofte goedynghen die sy aldaer houden in pachte van een andere, sullen ghestaen mits danof ghevende ten advenante van ses pennynghen vanden ponde dat de selve pachten t'sjaers bedraeghen; dat de ingheboren poorters ende poorteressen alleene syn die binnen Brugghe ofte schependomme gheboren worden, dat de gonne die voor ingheboorne poorters ofte poorteressen ghereckent sullen worden, sullen syn driesints: d'eerste, die eens burghemeestere, schepene, raet ofte tresorier vander stede gheweest syn, al en waeren die binnen Brugghe ofte schependomme niet gheboren; ten tweeden, de kynderen die van soodanighe ingheboorenen ofte gherepputteerde poorters gheboren worden oock buytten de selve stede ende schependomme van Brugghe, soo wanneer sy hemlieden buytten houden moeten, ter cause van eenigh huerlieder officie vanden prince ofte dat sulcke poorteressen ghehuywet ofte onghehuywet synde, en open huys tot Brugghe houdende, van daer vertrocken waeren duer oorloghe, sterfte in eenighe pelgrimmagien, jaermarcten ofte andere ghelycke ofte redelycke saecken ende occasien; ten derden, alle de gonne tsy vrylaeten ofte

andere die aen ingheborne poorters ofte poorteressen bedeghen sullen syn, wel verstaende ghedeurende alleenelyck t'leven vanden selven inghebooren poorters ofte poorteressen ende niet langhere; dat oock, neffens deselve ingeboorne poorters ende behuyde poorters, oock vry sullen wesen huerlieder meisenen ende dienstboden, ten waere sy van te vooren tailliable hadde gheweest, te wetene, dat sy waeren vrylaeten dewelcke ter causen van den selven dienst niet bevrydt en sullen wesen, wel verstaende ende met conditie dat sy precisselycken ten respecte vande pachtlanden volcommende de twee naervolghende poincten ende anders niet, t'eerste, dat sy op huerlieder eedt overdraeghen de poincters ende setters vanden ambachte daer sy woonen, de groote ende somme vanden pacht die sy houden ende van wien, binnen vichthien daeghen naer dat deselve poincters ende setters in de prochiekercken uuytgheropen sullen syn, ende ten tweeden, dat sy schuldigh syn binnen de stede van Brugghe residentie te commen doen drywerfven t'sjaers, elck werf veertigh daeghen te gaeder ende achtervolghende, oppen huys houdende, vuer branden, uuyt ende ingaende, slaepende ende opstaende met wyf ende kinderen, ende huere mesmeden ende vande selve residentie overbringende certificatie inder vormen ende manieren als breeder by de letteren vande selve transactie, dies mentie mackende, verhaelt staet, alles op de peyne dat, by ghebrecke van dien, de selve ingheboorne poorters niet en sullen beschudt wesen van dien jaere, welcke twee pointen niet min de voornomde ingheboorne poorters niet schuldigh en syn te volcommen ten respecte ende omme bevrydt te wesen van huerlieder eyghen landen die sy bedriven ofte doen bedriven by huerlieder mesmeden; dat de selve inghebooren poorters ofte poor-

teressen, en die voor inghebooren ghereckent worden, doende ten Vryen ofte appendentsche eenighe nerrynghe ofte ambachten, als van tavernee te houden, mercerie ofte peenewaerde vercoopende, brauwers, opleggbers van beesten, elders dan op huerlieder eyghen ofte pacht-landen ende dierghelycke, ofte eenigh ambacht doende, die men inde stede noompt vrye ambachten, sullen meede tailliable wesen met die vanden Vryen, naer den staet ende proffyct van huerlieder neirrynghe, alleenelyck ter plaetsen daer sy woonen ende elders niet; dat voorts alle andere poorters ende poorteressen, niet ingheboorne noch die voor sulcx ghereckent worden, mitsgaeders huere kynderen, de manshoofden tot achthien jaeren ende daerenboven, de wyf hoofden tot deerthien jaeren ofte daerenboven, nu te wetene te deser daete die leven ende woonen int landt vanden Vryen ofte appendentsche van dien, sullen insghelycx ter deser mael ghestaen, mits betaelende soo wel voor huerlieder eyghen goet als pacht-landen, ten advenante vanden voornomden sesden pennynck vanden ponde, de selve landen hemlieden toebehoorende te extimeeren naer dat andere landen daer ontrent in pachte ghelden, de opperhuyssen van huerlieder eyghen landen alleene uuytghestecken onverpacht wesende, behoudens dat sy binnen behoorelycken tyde overbringhen soo voorseyt is, dat voorts alle de naercommers vande selve poorters ofte poorteressen, niet ingheboornen ende ter deser date ten Vryen woonende, mitsgaeders heure kynderen, niet weesende vander voormelde oude van achthien ofte deerthien jaeren, soo voorseyt is, ende consequentelyck alle andere poorters ofte poorteressen, niet ingheboornen ter deser daete, niet woonachtigh ten Vryen ofte die in toecommende tyden aldaer souden commen te woonen, souden syn ende

wesen ten eeuwighen daeghe, tailliable als andere vrylaeten, soo wel aen huerlieder eyghen als pachtlanden, sonder te moghen ghestaen met de voornomde ses pennynghen vanden ponde; dat aengaende de poincters van de ambachten, daer acht ofte meer tailliable poorters woonen, sal een vande selve poorters voor poincter by die vanden Vryen ghecooren ende ghestelt worden, tot betere conservatie vanden rechte vande selve poorters, ofte eenigh poorter, gheset byde poincter vrylaeten, hem dies wilt beclaegen, sal danof de kennisse ghenomen worden by den baillieu van beede de wetten, ende daer de saecke int vryendelyck niet en is afleggbelyck, sullen die vanden Vryen daerinne ordonneeren, met advysse vanden selven baillieu, naer behooren; de selve letteren van transactie vande date als boven, gheregistreert in den Rooden bouck, N° j°, folio clxxij.

Anno eodem 1458, op den eersten July heeft den coninck van Vranckerycke Carele, volghende het bespreccken vande voornomde arbitters, t'selve appoinctement ende transactie naer syne vorme ende inhouden ghehadvoieert ende gheratificeert, ende partien ghestelt uuyt den processe in syn parlement van Parys dienaengaende alsdoen hanghende, in welcke letteren van aggregatie de selve transactie van woorde te woorde int françois oock ghestelt staet, gheinserreert metten executtoriaelle ende relaes vanden deurwaerdere daer oppe dienende, ghecopieert in den voornomden Rooden bouck, N° ij, folio clxxxv et sequentibus.

In den selven jaere 1458, op den sevensten September, heeft den voornomden hertoghe aen mher Pieter Bladelin, raet, hooftmeester ende tresorier vanden gulden vliese, heere van Middelburgh in Vlaenderen, secker letteren

van octroye, daer by aen de voornomde vanden Vryen verboden wordt, eenighe kennisse ofte authoriteyt op de laeten van de selve heerlycheydt te nemen, anders dan hemlieden te senden ende op hemlieden te heffen huerlieder laesten int generael, soo sylieden doen in de andere appendenten ende smalle vierschaeren resorteerende ten Vryen, volgende de inhoudt vande selve letteren, gheregistreert in den Parcheminen bouck, N° v°, folio cxl verso.

Ende in den jaere 1459, op den achtsten September, syn oock de selve vanden Vryen ende die vanden Guyssen, gheappoincteert ende ghetransigeert op het proces, twelcke sy insghelyc onderlynghen hadden te Parys int parlement, aengaende de contributie in de poinctynghe, settynghe ende andere impositien vanden lande, daer by gheseyt wordt dat de selve van Guyssen ghestaen sullen in de contributie vande poinctynghe ende settynghen ten Vryen, mits jaerlicx te betaelen, ten profficte vanden selven lande, de somme van twee hondert veertig ponden parisissen sonder meer ofte min, hoe groot ofte cleene t'selve laest sy, ende voorts gelden, in alle andere subventien vanden lande van Vlaenderen, huerlieder aendeel ende portie conforme den voet vanden transpoorte, met welcke appoinctement de voornomde van Guyssen quycte gescholden wort by de selve vanden Vryen, de twee duyst vyf hondert dryentwyntigh ponden parisissen, die sy van outs noch tachteren waeren vande selve huerlieder poinctynghe ende settynghe, welck appoinctement oock byden voornomden coninck van Vranckerycke ghewillecuert is, ende partien uuyt den processe ghestelt sonder amende, volghende de brieven in daten veerthienden November int selve jaer 1459, met de procuratien executtor, rela-

tien ende andere instrumenten daeroppe dienende, gheregistreert in den selven Rooden bouck, N° ij°, folio cxcvj et sequentibus.

In den jaere 1461, op den eenentwyntighsten September, was tusschen de voornomde vanden Vryen, ende den voorschreven heere van Middelburgh, ghemact een accordt by vorme van hanse, nopende t'berecht ende kennisse in civille saecken tot laeste vanden lande vanden Vryen, ende de gonne vande selve heerlycheydt, daer by gheseyt wordt dat, in de voorkennisse vande laeten van Middelburgh, personnelycken betrocken ten Vryen, van pachten ende uuytnootynghe van landen gheleghen ten Vryen, ende reciprockelyck de laeten vanden Vryen, betrocken ter selver causen ten Middelburghschen, sullen over beede syden wesen executterlyck, ten waere int selve bedinghde medeghehandelt wierde vande proprieteyt vanden selven lande, in welcke ghevalle de kennisse die eerst behooren sal aen de juge daer onder het selve landt ghelegen is, ende het beleet vande questie vande pachte ofte uuytnootynghe soo langhe ghesurceert worden, volgende d'acte danof synde ende gheregistreert in den voornomden Parcheminen bouck, N° v°, folio clvij verso.

In den selven jaere 1461, op den achthiensten van December, hebben de voornomde van den Vryen vercreghen vanden selven hertoghe Philips, secker octroy, daer by hemlieden gheconsenteert wiert dat, niet teghenstaende het privilegie den lande vanden Vryen verleent hier boven by den hertoghe Jan, synen vader, in den jaere ....., ghementionneert folio ...., disponneerde dat, soo wanneer eenighe vrylaeten ofte vrylaetessen ende appendentsche van dien souden, binnen den lande van den Vryen ende allomme elders buytten de stede van

Brugghe ende ander onder de selve stede ten hoofde resorteerende, mitsgaders casselryen van dien, niet en souden wesen arresterlycke nochte vangelyck in de selve steden ende casselryen, sonder dies als vooren by wette verwonnen ende ghecommuniceert synde, sy vanden Vryen al sulcke vrylaet ofte vrylaetesse ghecommitteert hebbende eenigh groot ende enorem crym, moghen abandonneeren ter captuere, indien vichthien schepenen representeerden den meestendeel vande wet sulcx goet dochte, omme de enormiteydt vanden stucke, alles sonder eenigh prejuditie ofte derogatie vande selve privilegien ende allen anderen vanden selven lande vanden Vryen; de brieven vanden selven octroye, in daten als boven staende, gheregistreert in den Rooden bouck, N° iij°, folio cc.

In den jaere 1463, op den vierentwyntighsten Lauwe, syn by den voornomden hertoghe verleent gheweest, aen de voornomde vanden Vryen ende den heere van Middelburgh, letteren van ratificatien van seckere accordt ende transactie tusschen hemlieden ghemackt, nopende de portien van laesten die ten Vryen uuytghesonden worden, soo ter causen van subventien vande generaliteyt van Vlaenderen, als vanden particullieren lande vanden Vryen; de selve letteren gheregistreert in den voornomden Parcheminen bouck, N° v°, folio cxlvj verso.

In den jaere 1464, op den derden Wedemaent, waeren by den selven hertoghe verleent, anden voornomden heere van Middelburgh, letteren van octroye nopende de hooghe justicie die hy hebben soude int selve quartier, ende de extendue breeder byde selve letteren gheroert, met de reservatie vanden souverainne anthoriteyt vanden collegie vanden Vryen, volghende den inhouden vande selve

ende privilegien, volghende de acte danof synde ende gheregistreert in den voornomden ouden bouck, N° vj°, folio cxiij.

HERTOGHE CARELE VAN VALOYS DEN II,

GHESEYT DEN STOUTEN.

Desen hertoghe Carele, gheseyt den Stouten omme syne vroome faicten van oorloghe, is ghesuccedeert in de plaetse vanden hertoghe Philips, synen vader, in den jaere 1467, ende was den gonnen die vanden coninck van Vranckerycke, Loys den elfsten, in den jaere 1468, boven de restitutie vande steden ligghende op de Somme, met het retour voor de twee hondert duyst ghestippulleerde croonen, oock vercreghen heeft het graefschap van Guines, t'synen behouve ende naercommers, daer onder oock medebegrepen was de stede van Calis, ende dat oock de vonnissen in Vlaenderen ghegeven, niet meer en waeren appellerlyck int parlement van Parys, ende was oock de gonne die eerst, in den jaere 1465, vercregh by coope van eenen Aernout van Egmont, alsdoen hertoghe van Gheldere, t'selve hertogdom met het graefschip van Suytphem, voor de somme van tweentneghentigh duyst ryns guldenen, mitsgaders noch een jaerlycx pensioen van een notable somme t'synen live, thien jaeren lanck ghedeurende, welcke vercoopynghe den voornomden hertoghe Aernoult was principaelyck doende, omme daeraf te priveren Carele synen soone, omme syne groote rebellie ende ondanckbaerheydt, den welcken hy oock daeromme by testamente exhereerderde van syne gheheele successie,

daertoe adheriteerende den voornomden hertoghe Carele van Bourgogne, ende overmits t'recht ende actie vanden selven hertoghe Arnoudt, tot t'voorschreven hertogdom van Gheldere ende graefschip van Suytphem, by eenighe ghedebatteert wiert van usurpatie, ende dat daerinne rechtveerdighlyck gherecht soude syn den hertoghe Gheeraert van Gullick, heeft deselve hertoghe Carele, tot synder meerder gherustigheydt ende verseckertheydt, oock vanden selven hertoghe Gheeraert ghecocht alle syn recht ende actie, dat hy eenighsints soude moghen hebben aen het selve hertogdom van Gheldere ende graefschip van Suytphem, voor eene somme van tachtentigh duyst ghelycke rynsguldenen, te betaelen in seckeren termyn, alles met aggregatie vanden keyser Frederyck, van wien t'selve hertoghdom ende graefschip van Suytphem ghehouden wiert, hoewel den voornomden hertoghe Carele, in de paisibbele pocessie van dien niet en heeft connen gheraecken dan met ghewelde ende stercker-handt, omme dat de meestendeel hem ghewilligh niet en wilden admitteeren noch kennen voor huerlieder heere ende hertoghe, soo dat van dien tydt voorts t'selve hertogdom van Gheldere ende graefschip van Suytphem, met syne toebehoorten en de steden van Overyssele, mede is ghevought gheworden, met de andere provincien vanden ghebiede vanden selven hertoghe Carele; de selve hertoghe Carele heeft soo wel binnen den leven vanden hertoghe Philips synen vader, in den jaere 1465, als daer naer in den jaere 1468, ghehadt groote oorloghen jeghens die van Luycke, die rebelleerden ende uuytghejaeght hadden huerlieder bisschop, Lodewyck van Bourbon, desselfs hertoghe Carels swaegher, daer jeghens hy successivelycken ghehadt heeft notable victorien, ende boven groote excessivelycke sommen van pennynghen,

die hy van hemlieden profficteerde, heeft die ghebrocht tot sulcke extremiteyten, als dat sy bedwonghen syn gheweest hemlieden te geven t'synen ghenaede, de vesten ende rampaerden van huerlieder stadt te demollieren, alle huerlieder gheschodt ende artillierie te abbandonneeren die binnen Naemen ghevoert wierden, ende seckere schoone callomme ghegoten van coper, die op huerlieder marct stondt voor een ciraet, met noch meer andere singullaeryteyten, te laeten vervoeren tot binnen Brugghe, alwaer deselve callomme ghestelt wiert op de Burse, omme welcke ruddesse deselve van Luyck noch teghenwoordigh niet en moghen hooren sprecken noch vermaenen vanden selven hertoghe Carele; hy is oock gheweest die eerst institueerde de bende van ordonnantie, mitsgaeders, in den jaere 1473, het parlement vanden grooten raede tot Mechelen, op dat partien niet ghehouden en souden syn tot grooten coste syn persoon ende hof altydts te vervolghen; hy hadde in syn leven ghehadt drye huysvrauwen, te weten, de eerste vrauw Catheline van Vranckerycke, dochtere vanden coninck Carele, die overleet sonder hoirs in den jaere 1444, ende licht begraven tot Brussele, in Ste Goedele kercke; de tweede vrauw Isabelle, dochtere van Carele van Bourbon, die overleet in den jaere 1465, ende licht begraven tAntwerpen, in de abdie van Ste Michiels, achterlaetende eene eenighe dochtere Marie, die naderhandt succedeerde; de deerde vrauw Margriete, dochtere vanden grave Richard van Richemont, sustere vanden coninck Eduward van Enghelandt, die oock gheen hoirs achterghelaeten en heeft, ende overleefde haren man, ligghende begraven te Mechelen binnen den convente vande Minnebroeders: hy was in syn leven een seer clouck oorlogsman van groote estime, ende alsoo hy belegert hielt de stadt van Nancy,

ende verlaeten wiert van een deel van volck, is aldaer by den hertoghe van Loreyne verslaeghen gheweest, op den vyfden van Lauwe, in den jaere 1476, ende by den selven hertoghe ghedaen begraven tot Nancy in S[te] Joorys kercke, van waer hy, in den jaere 1553, by ordere vanden keyser Carolus, ghetransporteert wiert tot Brugghe, ende gheleyt in Onse Vrauwe kercke, voor den hooghen aultaer, in eene tombe nevens de voornomde vrauwe Marie, syn eenighe dochtere, hebbende ghereingneert ontrent de thien jaeren.

Desen hertoghe Carele succedeerde in de plaetse vanden hertoghe Philips, synen vadere, ende heeft t'synen aencompste gheen schepenen vanden Vryen verandert, soo ghedaen hadde den voornomden synen vadere, dat hy hueren properen wille ende consente begherrende, als blyckt uuyt de declaratie danof ghedaen, by den hertoginne Marie, syne dochtere, in den continuatie vande selve schepenen in haeren tyde, hier naer gheroert folio...

Ten tyde vanden selven hertoghe Carele, soo was, in den jaere 1467, op den derden Sporcle, by sententie vanden raet van Vlaendcren, de wet vanden Vryen aenghewesen het renvoy ende kennisse van seckere vrylaeten in s'graven casteele tot Ghendt ghevanghen ende aenghesprocken by den procureur-generael, omme het weghleeden vande dochtere van eenen Jan Ballynck, conforme d'acte danof gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, folio liij verso.

In den jaere 1468, op den seventhiensten Marte, soo was, by den raet van Vlaenderen, by sententie interlocutoire verclaerst dat procuratien, by particulliere seghelen van schepenen vanden Vryen ghesegelt, souffissant

waeren omme in den raede ontfanghen te worden, volghende d'acte danof synde gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio lxj.

In den jaere 1469, op den vierden Marte, soo wiert den prelaet van Oudemburgh gheerft in seckere hofstede gheleghen in de prochie van Eerneghem, by de kercke, uuyt crachte van octroye vanden voornomden hertoghe, met exspresse conditie ende bespreck dat sy de selve hofstede niet en souden doen openhouden by syne religieusen, maer die verpachten aen werlicke lieden, ghelyck hy van alle syne andere landen ghewoone was te doene, ende de welcke tailliable souden wesen ghelyck landen van andere vrylaeten, volghende d'acte danof synde ende gheregistreert in den selven Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°xvij.

In den jaere 1469, op den veerthiensten Meye, soo was, ten vervolghe van die vanden Vryen ende den baillieu van Sysseele, by den canchelier ende eenighe van den grooten raede, aen die van Brugghe gheordonneert, dat sy souden laeten volghen aen de voornomde van Sysseele, de kennisse ende correctie van seckere ghevanghen die binnen den districte vande selve van Sysseele gheapprehendeert hadde gheweest, selfs by de officieren van Sysseele, omme seckere enorme manslaegh die sy van Brugghe maintineerden by den selven ghevanghen gheperpetreert gheweest te syne binnen huerlieder stede, ende den welcken sy seyden naer present mesfaict vervolght t'hebben, ende eyndelynghe duer huerlieder officieren doen bringhen ten Steene der selver stede, ende oversulcx stracx hadden ten bancke gheleyt, volghende dacte vande selve sententie, ghegeven tot Brugghe, in

daten als boven ende gheregistreert in deu Rooden bouck, N° iij°, folio xlix.

In den jaere 1470, op den achtentwyntighsten van November, soo mackte den coninck van Vranckerycke, Loys den elfsten, secker alliantie ende ligue met de Engelschen jeghens den voornomden hertoghe Carele, volghende seckere acte danof uuytghegeven ende gheregistreert in den voornomden ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio lxiij verso.

In den jaere 1471, op den vyfden van Octobris, soo syn veraccordeert die vanden Vryen, ter eendere, ende die vanden heerschepe vanden goede van Guyssen, ter ander syden, nopende seckere differenten die sy onderlynghen hadden, ter cause dat eenighe soo wel vrylaeten als laeten van Guyssen waeren, houdende huerlieder huyssinghe ende woonste ten Vryen ofte onder Guyssen, ende huerlieder scheureu ende stallynghen van bestiaelen op d'andere jurisdictie, volghende d'acte danof synde gheregistreert in den voormelden ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio cxxxiij.

In den jaere 1471, op den eenentwyntighsten September, soo wiert ghemackt tusschen die vanden Vryen ende den heere van Middelburgh, secker appoinctement ende transactie, nopende de kennisse ende berecht vande persionneele actien die sproten ter causen vande pachten ende ontnootynghe die de Middelburghlaeten waeren hebbende ende doende ten Vryen, elck van hemlieder de selve kennisse pretendeerende t'synewaerts te trecken, daer by gheseyt wiert dat de kennisse vande pachten ende ontnootynghe vande selve Middelburghlaeten ten Vryen souden toebehooren aen de wet van Middelburgh,

soo van ghelycken de voornomde vanden Vryen souden hebben de kennisse vande pachten ende ontnootynghe van landen vande vrylaeten ten Middelburghschen, volghende d'acte danof gheregistreert in den Grooten bouck, folio clxiij.

Item in den jaere 1471, op den vyfsten Octobris, soo wiert oock ghemackt secker accord ende verdraegh tusschen de voornomde vanden Vryen ende die vande heerlycheyde van Guyssen, op de distinctie van seckere huyssen, die eensdeels stonden ten Vryen ende eensdeels ter voorschreven heerlycheyde, daertoe ghedaen wiert *vue du lieu* ende verclaerst waer de selve huyssen soorteeren souden, soo in de contributien als andersints, conforme d'acte danof gheregistreert in den Grooten bouck, folio ij°xvj.

Ten selven tyde ende verscheyden naervolgende jaeren, ende namentelyck 1470, 71, 72, 75, 76 ende 1477, syn by den raet van Vlaenderen die vanden Vryen gheconsenteert gheweest diversche renvoyen vande eerste kennisse, soo ten respecte van de appendent-laeten als andersints, volghende de verscheyden acten begrepen int voorschreve registere, folio xlviij, l, lj, lij en liij.

In den jaere 1472, op den sessentwyntighsten Marte, soo waeren verleent by den hertoghe Carele, aen de voornomde vanden Vryen, seckere letteren van octroye, daer by aen hemlieden gheconsenteert wiert dat alle dienaers, domisticquen ofte andere cultiveerende ofte bedrivende ten Vryen, sonder pacht ende uuyt den naeme van huerlieder meesters, eenighe landen toebehoorende eenighe cloosters, kercken, godtshuyssen ofte andere gheestelycke persoonen mede sullen ghelden ende contri-

bueeren in de poinctynghe ende settynghe vanden selven lande, de selve letteren van octroye gheregistreert in den Grooten bouck, N° iiij°, folio lxxxij verso.

Int selve jaer 1472 ende daeghe voornompt was oock, by den selven hertoghe Carele, verleent aende selve vanden Vryen, een ander octroy daer by hemlieden gheconsenteert was dat sy de partien ende deelen van eenighe prochien niet machtigh hemlieden transpoort te furnieren, sullen moghen coppelen met eenighe andere prochien, best ghestadigh weesende, ende dat alsoo t'samen ommestellende, t'selve octroy gheregistreert in den selven grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lv verso.

In den voornomden jaere 1472, op den sevenentwyntighsten Marte voor paesschen, soo wiert, by de staeten vande Nederlanden, gheaccordeert anden voormelden hertoghe een ayde van vyf hondert duyst croonen t'sjaers, ses jaeren lanck ghedeurende, danof de portie van die van Vlaenderen jaerlicx bedrough 127,000 croonen van veertigh grooten tstuck, volgende dacte danof synde, gheteeckent J. Groy, ende gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio cxlix verso.

Int selve 1472, op den vierden van April voor paesschen, wiert de treve tusschen den coninck van Vranckerycke, Loys den elfsten, ende den voornomden hertoghe gheprolongeert voor een jaer, volghende d'acte danof synde ende gheregistreert in den voornomden ouden bouck, N° vj°, folio cxcv.

In den selven jaere 1472, op den derden September, soo wiert verleent aen die vanden Vryen acte van non perjuditie omme dieswille het hooren vande reckenynghe

ende vernieuwen vande burghemeesters vanden selven lande, ten ordinairen daeghe duer andere occupatien vanden commissaris niet en wiert ghedaen, maer acht daeghen daer naer uuytghestelt; deselve acte gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iiij°, folio xxxix verso.

In den jaere 1473, in de maendt van December, heeft den selven hertoghe gheinstitueert het parlement vanden grooten raede te Mechelen, als een raet souverain van alle syne provincien van herrewaertsovere, ende syn persoon ghestelt voor hooft vanden selven raet, met alle de policie ende ordere daertoe dienende, volgende den octroye ende patente, danof gheregistreert in den voornomden ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio ij° iiij.

Ten selven jaere ende maendt heeft den voornomden hertoghe uuytghegeven seckere ordere by eene oppene lettere, daer by dat hy de particulliere camer van reckenynghe van Ryssele ende Brussele heeft gheunieert ende daeraf ghemackt eene camere, omme insghelycx te resideren binnen Mechelen; de selve letteren gheregistreert in den voornomden ouden Pampieren bouck, N° vi°, folio ij° lix.

In den jaere 1474, op den laesten October, soo wiert by sententie vanden grooten raet, het proces hangende daerinne materie van appellatie, tusschen de voornomde vanden Vryen ter eender, ende die van Ste Donaes ter ander syden, naer dat de selve appellatie te niete ghedaen hadde gheweest, gherenvoyeert voor die vande finantien, omme by hemlieden danof ghekent te worden, als van saecken raeckende de ayden vanden lande, volgende d'acte dies breeder mentie maeckende, gheregistreert met het

executtoriael vande selve vande finantien in den Grooten bouck, folio cix et cx verso.

In den jaere 1474, op den twyntighsten van Ougst, wiert by den hertoghe uuytghegeven seckere commissie, daer by mher Anthonis van Halewyn, baillieu van Brugghe ende vanden lande vanden Vryen, wiert ghestelt capitain vanden selven lande vanden Vryen, op ende de cleene steden daerinne gheinclaveert, op sulcke gagien, rechten, sallaris, prerogativen, vryheden, proffìcten ende emolumenten, ghereserveert ende danof dependeerende, daer uuyt te noteeren is dat soodanighe commissien in dien tyden waeren ghevought ordinaire; de selve commissie gheregistreert in den voornomden ouden Parcheminen bouck, N° vj^e, folio lxxxvij.

In den selven jaere 1474, op den twyntighsten van December, wiert gheprononcieert by de voornomde vande finantien, alsdoen resideerende binnen Mechelen, seckere sententie interlocuttoire, op het selve different tusschen den procureur-generael ende de voornomde vanden Vryen, heesschers ter eender, ende de voornomde vanden proosschen ende cannonincxschen van Ste Donaes, verweerders ter andere syden, daer by de executie, by die vanden Vryen tot laeste van *eenighe proost ende cannoninckłaeten ghedaen,* wiert op cautie ontslaeghen ende by provisie gheordonneert op ghelycke cautie de questieuse quotisatie vande verschenen termynen van ayde, aldaer gheroert, te namptieren in handen vanden ontfangeregenerael vande selve ayde, te weten, de heesschers, de twee deerde deelen, ende de verweerders het andere derde deel, met last van elcanderen wederomme te restitueeren ende goed te doene, sulcx ten principaelen gheordonneert soude worden, ende dient ghenotteert dat, in de selve

acte, pertinnentelyck ghededuceert wordt de authoriteyt die de vier leden privativelycken hebben, in de accorden vande ayden van Vlaenderen, de selve acte gheregistreert in den voornomden ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio xxxvj et lxxij.

In den selven jaere 1475, op den sesthiensten Meye, soo was by den selven hertoghe Carele, verleent aen de voornomde vanden Vryen, rigoureuse commissie *omme de voornomde proost-laeten, reaelycken ende by faicte te bedwynghen te contribueeren met de voornomde vanden Vryen,* conforme den generaelen transpoorte vanden jaere 1408, tot Oudenburgh ghemact ofte emmers naer uuytwyssen vande laeste sententie vande voornomde finantien, van welcke commissie committimus adderesserende is aende selve vande finantien, als saecke dependeerende vande ayde vanden prince; de selve commissie gheregistreert in den Grooten bouck, folio cx verso.

In den selven jaere 1475, op den derthienden van September, was gheaccordeert ende ghesloten secker treve ende bestandt tusschen den coninck van Vranckerycke ende den voornomden hertoghe, voor eenen termyn van neghen jaeren, innegaende ten selven daeghe van September, ende dat op veele ende verscheyden conditien, grootelycx tot voordeele vanden selven hertoghe, volghende de letteren danof synde gheregistreert in den ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio c.

In den selven jaere 1475, op den thienden November, soo was vermackt ende vernieuwt den particullieren transpoort vanden selven lande vanden Vryen, met syne toebehoorten, uuyt crachte van commissie vanden hertoghe Carele, ghegeven tot Brugghe ende daer inne ghein-

serreert, in daten van eersten Lauwe 1475, synde gheregistreert in den Grooten bouck, folio cxiij verso.

In den jaere 1475, op den neghenthiensten van November, wiert, by sententie vanden coninck van Vranckerycke, ghecondempneert ter doodt, mher Loys van Luxembourgh, alsdoen grave van Ste Pol, ende connestable van Vranckerycke, omme de correspondentie die hy ghehadt hadde met den voornomden hertoghe Carele, in prejuditie vanden selven coninck, volghende het dictie vande selve sententie, met de poincten van syne confessie, gheregistreert in den voornomden ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio cxviij verso.

In den jaere 1475, op den eersten January, soo was by den voornomden hertoghe verleent commissie omme te vernieuwen den transpoort van Vlaenderen, totter ommestellynghe vande voorseyde ayde van 127,000 croonen t'jaers, met laest van honderlynghe regardt te nemen op de nomber ende ghestaetheyde vanden *proost ende cannoninck-laeten van Ste Donaes*, uuyt crachte van welcke commissie t'selve transpoort is vernieuwt gheweest, op den achtentwyntighsten van September 1476, daer inne den selven proost ende cannoninck-laeten wierden ghetauxeert te gelden, in de honderde vyf ponden ses schelle parisissen, danof de letteren syn gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio cxlix verso.

Ende in den jaere 1475, op den achsten January, heeft den selven hertoghe Carele verleent aen die vanden Vryen, seckere ....., daer by hy onder andere verclaerst dat de pennynghen vande poinctynghe ende settynghe vanden lande vanden Vryen, die uuytghesonden sullen worden naer den transpoorte, by hem van nieuws gheor-

donneert, sullen gheint ende betaelt worden sprincen ende andere pennynghen, aencommende den lande van Vlaenderen, ende aengaende de pretentie vanden *proost ende cannoninck-laeten van Ste Donaes,* omme by ghebrecke van furnissement vande selve huerlieder quotte, volghende den nieuwen transpoorte, in handen vanden ontfangere vanden selven lande vanden Vryen, dat sy daervooren by niemand en sullen wesen executterlyck, dan by den ontfanghere-generael van Vlaenderen ofte ander commissien vanden prince, ende niet by den voornomden ontfangere vanden Vryen, soo tot noch toe gheobserveert hadde gheweest, *ghemerct de deselve proost ende cannoninck-laeten*, *niet ghemeens en hebben met de selve vanden Vryen*, noch op deen noch op dandere en hebbende gheen preminentie noch authoriteyt, maer wesende diversche supposten ende elck voor syn wet instituable, wiert by den voornomden hertoghe verclaerst, aenghesien den proost ende cannoninck-laeten van Ste Donaes voorseyt, t'selve hadden ghestelt t'synder beliefte, dat hy t'synnenwaerts reserveerde de selve saecke, omme daeroppe in tyden ende willen syn goetduyncken te segghen, volghende de letteren danof synde, gheteckent J. Gros, ende gheregistreert in den Witten bouck, folio cij verso.

In den jaere 1476, op den sessentwyntighsten Meye, soo waeren verclaerst by den selven hertoghe Carele aen de voornomde vanden Vryen, secker letteren van bevele adderesserende aen die vande raede in Vlaenderen, ten finne dat sy de voornomde vanden Vryen, partie adverso ghehoort, souden administreren goet recht op het renvoy van het rappel ofte reformatie, t'welck sy vanden Vryen verstonden van hemlieden vanden raede in Vlaenderen te

heesschen aen die van den grooten raede, van seckere saecke voor hemlieden gheintenteert, uuyt cause de selve vanden Vryen seyden, dat den voornomden hertoghe by syne poincten gheordonneert hadde, by edict perpetueel, dat de vier principaele wetten van Vlaenderen, als van Gendt, Brugghe, Ipere ende den lande vanden Vryen, in saecken van appelle ende reformatie in den selven grooten raede; de selve letteren van beveele, in daten als boven ende gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio liij verso.

Item selven jaere 1476, op den naestlaesten van October, soo waeren by die vanden grooten raede, aen de vier leden van Vlaenderen, gheconsenteert seckere acte van non prejuditie, omme dieswille die vanden raede in Vlaenderen hadden belaest die vanden Vryen, int opbringhen van seckere carroywaeghens ende andere extraordinnaire laesten, ten dienste vanden hertoghe, jegens het privilegie vanden selven lande, niet permitteerende soodanighe ofte andere laesten sonder huerlieder consent, te meer dat sy ter contrarien vercreghen hadden provisie vanden selven hertoghe, int accordeeren vande ayde van vyf hondert duyst croonen, volghende d'acte danof in den selven Rooden bouck gheregistreert, folio cxvij.

HERTOGINNE MARIE VAN VALOYS,

MET DEN

ERTSHERTOGHE MAXIMILIAEN VAN OOSTENRYCK

ENDE DAER NAER KEYSER, HAEREN MAN.

Dese hertoginne Marie, eenighe dochtere ende erfgenaeme vanden voornomden hertoghe Carele, succedeerde haren vader in den jaere 1476, wesende vander oude van ontrent de twyntig jaeren, ende hoewel sy seere instantelyck versocht wiert ten huywelycke van weghen den coninck van Vranckerycke, Lodewyck den elfsten, omme syn soone, alsdoen maer wesende vander oude van seven jaeren, is dien niet jeghenstaende en tegens den danck vanden voornomden coninck Lodewyck, in de maent van Ougst in den jaere 1477, ghehuywet met den voornomden ertshertoghe Maximiliaen, soone vanden keyser Frederyck den sesden, die eerst vanden huysse van Oostenrycke hem dede intitulleeren ertshertoghe, daer den keyser Ernest, synen vadere, ende alle andere vanden selven huysse van Oostenrycke, te vooren hemlieden maer intitulleerden, hertoghe van Oostenrycke, ende hoewel den voormelden coninck van Vranckerycke Lodewyck, in den jaere 1475, ghesloten hadde met willent den voornomden hertoghe Carele, treve van neghen jaeren, soo hier vooren gheseyt is, ende die solemneelycken beswooren heeft, dies nietjeghenstaende, corts naer het overlyden vanden voormelden hertoghe Carele, faictelycken en met ghewelt wederomme aen de voornomde hertoginne Marie,

alle de steden op de Somme, met het hertoghdom ende de graefschappen van Bourgoingne ende den meesteendeel van Arthois ende Henegauwe, daeraf dat naderhandt wederomme, by den voornomden ertshertoge, met wapenderhandt gherecouvreert is gheweest, t'gonne afghenomen hadde gheweest in den voornomden graefschappen van Bourgoingne, Arthois ende Henegauwe, met de steden van Camerycke; deselve ertshertoghe Maximiliaen en is maer in huywelycke gheweest, met de voornomde hertoginne Marie, ontrent de vyf jaeren, de welcke, alsoo sy ghegaen was ter jacht, is by onghelucke ghevallen vanden peerde, ende vanden selven val van binnen soo ghefortseert gheweest, als dat sy, binnen drye weken daer naer, tot Brugghe is commen te overlyden, in de maendt van Marte ende in den jaere 1482, naer dat sy gheregneert hadde ontrent de ses jaeren, ligghende aldaer begraven neffens haeren voornomden vadere den hertoghe Carele, in Onse Vrauwe kercke, voor den hooghen aultaer, hebbende achterghelaeten, by den voormelden ertshertoghe Maximiliaen, haren man, twee kynderen, te weten den ertshertoghe Philips, alsdoen maer vander oude van vier jaeren, ende Margriete, die hadde voor haer eerste man den prince van Castillien ende Leon ..... d'Aragon, ende voor haren tweeden man Philibert, hertoghe van Savoye, die sy beede overleefde, ende weduwe synde, dese Nederlanden noch gouverneerende uuyt den naeme vanden keyser Carel, daer over sy moye paterneel was, ende is commen t'overlyden in den jaere 1530, ende wiert begraven in den convente vande Annonciaeten, gheseyt de Roodesusters, by Brugghe, t'welcke sy ghesticht ende grootelycx begift hadde; ende den voornomden ertoghe Maximiliaen, heeft hem ten tweeden huywelycke begheven met vrauwe Blanche, dochtere van Marye her-

toginne van Milaenen, ende wordt bevonden dat, naer den overlyden vande voornomde hertoginne Marie, alle de commissien, ordonnantien ende placaten successivelyck gheexspedieert syn gheweest conjonctelyck op den naeme vande voornomde ertshertoghe Maximiliaen ende Philippus synen soone, tot in Octobere in den jaere 1494, alswanneer den ertshertoghe Philips, synen soone, de heerschappie vande landen aenveerde; ende alsoo, naer den overlyden vande selve hertoginne Marie, den voormelden ertshertoghe Maximiliaen aenghenomen hadde het vooghdieschap vanden selven ertshertoghe Philips, synen soone, ende dat solemnelyck beswooren tot Ghendt, in den jaere 1485, ende daer naer, in den jaere 1487, ghecoòren synde coninck vande Romeynen, is ghevallen in groote dessentie jeghens die van Ghendt ende Brugghe, uuyt causen dat de selve van Ghendt ende Brugghe hadden bemoeden dat de goedynghen vanden selven hertoghe Philips wierden gheadministreert quaelyck ende ghedisipeert, ende dat den selven ertshertoghe Maximiliaen hem daertoe quaelyck liet beraeden by mher Pieter Lanchals, schoudt, ende Jacob van Ghystele, burghemeestere van Brugghe, die andersints oock aen den ghemeente odieux waeren omme seckere actien die sy seyden by hemlieden toedoen opghestelt gheweest te syne, de welcke daeromme ghevangen ende ghepinicht gheweest synde by den selven ghemeente, ghedaen syn gheweest honthalsen, ten welcken tyde den voornomden coninck Maximiliaen, commende van het Princenhof naer den Burgh, ende het ghemeente staende op de marct in vulle wapenen, wiert by de ghedeputeerde van Ghendt ende Brugghe ghebeden dat hy hem soude wat appart believen te houden, van t'selve ghemeente te blyven in secker huys op de selve marct, staende op den houck

van Sinte-Amants-straete, t'welcke ghenompt wiert ende noch heet Cranenburgh, tot sy correctie ende justitie ghedaen souden hebben van eenighe van syn hovelyngen, de stede ende het landt van Vlaenderen schaedelyck gheweest hebbende, in welck huys den voornomden coninck ghebleven is achthien daegen lanck, ende van daer voorts gheleet ten huysse van Jan de Gros, in dien tyden tresorier vanden gulden Vliese, oude grootvader was van joncker Jan de Gros, heere van Nieulande, jeghenwoordigh burghemeestere vande commune s'landts van den Vryen, ende naer dat hy alsoo ghesaigiert hadde gheweest den tydt van vierendertigh daeghen, te weten t'sydent den elfsten Sporcle tot den seslhienden van Meye 1488, ende daer naer by accorde vertrocken synde uuyt de selve stede van Brugghe, heeft nochtans, niet jeghenstaende syn eedt ter contrarie voor syn vertreck ghedaen, de selve van Ghendt ende Brugghe duer fortse van wapenen ende duer adsistencie vanden voornomden keyser Frederyck, synen vadere, wederomme bedwonghen, by tractate ghemaeckt tot Tours, in den jaere 1489, de vooghdieschappe vanden selven synen soone Philips hem andermael toe te laeten, ende is eyndelynghe deser werelt overleden in den jaere 1519, ende licht begraven te Nieuwstadt, in Duytslandt, naer dat hy te vooren, duer de allienatie met de voornomde hertoginne Marie, in de heerschappie van dese Nederlanden ghesuccedeert was gheleden tweenveertigh jaeren ofte daer ontrent.

Alvooren soo wiert, in den jaere 1476, op den veerthienden van Lauwe, by den ontfanghere vanden Vryen, vercreghen seckere commissie van anticipatie van appelle jeghens die van Sluys, ter cause vant vierde van den transpoorte ofte portie van Ardemburgh-ambacht,

t'welcke sy weygherden te betaelen, achtervolghende het tractaet met hemlieden ghemackt in den jære 1389, in recompense vande cessie vande twee cueren ende ryolle t'huerlieder proffiete by de voornomde vanden Vryen ghedaen, hier vooren gheroert; de selve letteren gheregistreert in den Grooten bouck, N° iiij°, folio cx.

Ten selven jaere 1476, op den vierentwyntighsten van Lauwe, soo wierden de voornomde vanden Vryen, by sententie vanden raede van Vlaenderen, ghemaintinneert in de pocessie van te moghen vaeren met huerlieder goedynghen deur de speye van Hannebecx-brugghe, sonder te betaelen eenighe thol aen den heere van Dudzeele; de acte vande selve sententie, gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij, folio cxcvij.

In den jaere 1476, op den eersten van Sporcle, heeft de voornomde hertoginne Marie, voor haer huywelyck met den voorschreven ertshertoghe Maximiliaen, tot Gendt verleent ande schepens vanden Vryen in dien tyden dienende, acte van continuatie van huerlieder schependommen, overmits die bedeghen waeren vacant duer het overlyden van den voornomden hertoghe Carele, hueren vadere, volgende de privilegie vanden voornomden lande, staende de selve schepenen, in ghetalle van sessentwyntigh, in de acte alle ghenaempt met naeme ende toenaeme, gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio xx.

In den selven jaere 1476, op den dertighsten van Marte voor Paesschen, soo was, by de voornomde hertoginne Marie, oock voor haer huywelyck, gheconsenteert aen die van Brugghe letteren van ratificatie van alle haerlieder privilegien met seckere ampliatie, inhoudende

veele ende diversche articlen, gheregistreert in den voormelden ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio ij° xlvij.

In den selven jaere 1476, ofte beginsel vanden jaere 1477, emmers voor de maendt van Meye, ende de veranderynghe vande wet vanden Vryen, ende benemen van huerlieder authoriteyt als vierde let, waeren gheconcipieert, op de naemen vande vier leden, diversche articlen ende poincten tot voorderinghe van s'landts saecken ende policie, omme daeroppe te vercryghen, by vorme van een gedeurigh privilegie, behoorlycke provisie vande voornomde hertoginne Marie; de selve poincten, oock gheregistreert in den voornomden ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio ij°lxxxvij.

In den jaere 1476, ofte beginsel vanden jaere 1477, date als vooren, hebben die vande voormelde wet vanden Vryen, gheconcipieert seckere poincten ende articlen, omme, by vorme van supplicatie, aen de voornomde hertoginne Marie ghepresenteert te worden, omme daeroppe provisie te vercrygen, de selve tendeerende tot voorderynghe vande policie vanden selven lande, ende gheregistreert in den voornomden ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio iij°vij.

In den selven jaere 1477, op den sesthiensten Sporcle voor Paesschen, alsoo by de drye leden van Vlaenderen, overmits t'vierde alsdoen was afgescheet ande hertoginne Marie, waeren gheconsenteert de betaelynghe vande vyf duyst vechtende mannen, ten pryse van vyf grooten elcken man, soo wierden aen de selve vanden Vryen gheconsenteert brieven van beveele aen den ballieu van Brugge, ten finne van huerlieder portie ende aendeel, omme te stellen ende tot betaelynghe van dien te be-

dwynghen, uuytgestecken alleenelyck, de gonne die ter causen van eenighe huerlieder leenen, schuldigh waeren in persoone te commen dienen; de selve letteren gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iiij^e, folio cliiij.

In den jaere 1477, op den tweeden van Meye, naer dat in April gheschiet was de muitte tot Ghendt, ende aldaer ten selven tyde jeghens den wille ende danck vande voornomde hertoginne, ende niet jeghenstaende haere intercessie, ghevangen ende binnen ses daeghen daer naer onthalst hadden gheweest, de heeren van Hunbercourt, grave van Meeghem ende heere vanden gulden Vliese, ende Guilliame Hugenet, hueren cancellier, is deur occasie vande selve muitte, by commissie vande voormelde hertoginne, oock voor haer huywelyck, t'collegie vanden Vryen gheheel afghedanckt ende ghelicentieert gheweest, ende in de plaetse van dien ghemackt een wet annael van twee burghemeesters ende vier schepenen in elck quartier, ende voorts huerlieder authoriteyt als vierde let by de andere drye leden, tot dat sy, in den jaere 1485, wederomme gherestitueert syn geweest, blyckende by de selve vernieuwinghe vande wet, uuyt de registers vande camere vanden selven lande, in den selven jaere 1477, folio primo, ter greffie rustende.

In den selven jaere 1477, hebben de staeten ende de drye leden van Vlaenderen, aen de selve hertoginne Marie, oock voor haer huywelyck, ghebeden omme te hebben provisie, by seckere acten ende poincten raeckende de policie vanden lande, mitsgaeders op het stuck vande wapenynghen; de selve poincten oock begrepen ende gheregistreert in den voornomden ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio ij^e xxx.

In den jaere 1478, op den achthiensten Septembris, soo was andermael de wet vanden Vryen gheheel vernieuwt, op den voet vanden voorgaenden jaere, by ghemeene commissie vanden ertshertoghe Maximiliaen ende vande hertoginne Marie, syne huysvrauwe, in daten van den sesden Ougst in den selven jaere, alswanneer voor de selve commissarissen compareerde den heere Vander Gracht, segghende dat hy was commissaris gheordonneert by den ertshertoghe, ende by dien protesteerde van synen rechte, jeghens de selve commissarissen, soo oock die vander wet protesteerden ongbelast te willen blyven van meerder ghetal van commissarissen dan van viere, naer costume, soo oock ter selver instandt protesteerde den burgemeestere van Courpse van Brugghe, Jan van Nieuwenhove, eene vande selve commissarissen, dat hy commissaris was naer t'privilegie van die van Brugge, ende dat sy daeromme oock in syn recht niet en verstondt vernieut te wesen, soo dienvolghende oock by de registers bevonden wordt, dat ghedeurende dese usurpatie annale vergaderynhen vanden selven collegie vanden Vryen, de selve burghemeestere vanden courpse van Brugghe, altyds een vande selve commissarissen gheweest is; ende wiert alsdoen ghecreert burghemeestere van schepenen meester Philips Wielandt, raet ende meester van requesten van den huysse vanden hertoghe, daerinne den selven hertoghe consenteerde, met conditie dat hy hem onbegrepen souden moghen employeren in synne affairens, als hy hem die soude moghen van doene hebben, volghende de brieven die hy tot dien finne aen de collegie was schryvende, op den vierentwintighsten van September in den selven jaere; gheregistreert int registere hier naer verclaerst.

Ten selven daeghe ende jaere syn oock aldaer, voor commissarissen, ghecompareert met twee notarissen, de oude ende verlaete schepenen vanden selven lande vanden Vryen ten lyfve, ende van ghelycken was van haerlieder weghe, by de selve notarissen, ghedaen secker protest tot bewaernisse van huerlieder recht, wesende de voorgaende commissie ende acte gheregistreert in den beghinne van het registere vande camere, beginnende in September 1478.

In den jaere 1478, op den achtentwyntighsten September, soo wiert, by den grooten raet tot Brussel, ghegeven secker interlocutoire tusschen mher Philips heere van Maldeghem, mher Roelandt heere van Poucques, mher Guilliame van Gryssperre, riddere, ende andere huerlieder confreren, schepenen vanden Vryen ten lyfve, impetranten ende heesschers ter eendere syde, jeghens burghemeesters ende schepenen annael vanden selven lande verweerders ter ander syden, op de versochte provisie van redintegratie vande restitutie ende spoliatie van huerlieder schependommen, daer by gheappoincteert wiert dat partien opde selve provisie souden schriven by corte memorien ende die overbringhen te vichthien daeghen, ende dat oock de heeschers, binnen de selve vichthien daeghen, souden replicqueeren ter materie principaele van appelle, volghende d'acte danof synde gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio xx verso.

Ten selven tyde ende verscheyde jaeren, ende namentelyck 1478, 79, 80, 81 ende 1485, respectivelyck soo waeren ghewesen by die vanden raede in Vlaenderen, ten profficte van die vanden Vryen, diversche renvoyen vande eerste kennisse van huerlieder laeten ende andere

schuldigh voor hemlieden te rechte te staene; de selve acte gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio liiij, lv, lvj, lvij, lviij et verso.

In den voornomden jaere 1480, op den twyntighsten Octobris, soo waeren by die vanden raede in Vlaenderen de wet van Damme ghecondempneerd t'ontslaene seckere Maldeghem-laet, costeloos ende schaedeloos van vangennisse, aldaer by partie ghedaen apprehenderen onbewettight omme schuldighe saecken, contrarie de privilegien vanden lande hier vooren gheroert, volghende d'acte danof synde gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio...

In den selven jaere 1480, op den sessentwyntighsten Octobris, soo gaven die van Sluys huerlieder letteren van verbande, daer by sy beloofden, met seckere afgaende payementen, aende selve vanden Vryen te betaelen huerlieder achterheit, ter causé vant vierde vande lasten ghedraghen by die van Ardemburgh, conforme den tractate daeraf ghemackt vande overlaetynghe vande twee cueren ende ryolle hier vooren gheroert; de selve letteren gheregistreert in den Grooten bouck, N° iiij°, folio clj.

In den jaere 1481, op den dryentwyntighsten van Novembris, is ghewyst by den selven raet eene ghelycke vonnisse, ten versoucke van seckere appendant-laet van Middelburgh, oock ghevangen omme schuldige saecken, onbewettight, volghende d'acte danof synde gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°iiij.

In den voornomden jaere 1478, op den twaelfsten ende tweentwyntighsten van Octobris, was mede onder

andere poincten ghepropontieert ter generaele vergaderynghe ten Vryen, duer den mont van meestere Philips Wielant, alsdoen burghemeestere van schepenen, ofte niet goet en waere de oude verlaetene schepenen te versoucken ende, by alle middelen, te induceeren van te scheeden van huerlieder appel, ende huerlieder te verdraeghen in de voorsienynghe, discretie van huerlieder gheduchten heere den voornomden ertshertoghe, ten finne hy hem informeere welcke proffictelycx waere omme het landt te regieren opden ouden voet, laetende schepenen ten lyfve ofte by de gonne die nieuwelynghe opghestelt was, ende den selven gheduchten heere alsdan onderhoude t'geune dat proffictelycx waere omme tvoorseyde landt, ende daer de appellanten sulcx refusseeren te doene, dat ghemeente den collegie soude beraeden hoe sy int selve proces souden hebben te procedeeren, ghemerckt dat het raecte het proffict ofte onproffict vanden lande int generael, ende niet de wethouders int particullier, ende naer dat daeroppe by de selve afghegaen schepenen aldaer present, wesende in ghetalle van seventhiene, ende ter selver vergaderinghe mede beschreven gheweest synde, hadde gheprotesteert gheweest van non prejuditie, omme dieswille sy hemlieden noch droughen als wethouderen vanden voorseyden lande, ende by hemlieden van edelen ende notablen aldaer wesende, versocht hadde gheweest dat sy eenighe van hemlieden willen deputteeren, aen de welcke sy bereet waeren te kennen te geven de redenen ende middelen waeromme sy t'selve proces gheintenteert hadden, ende wat hemlieden roerde in huerlieder eerste staet ghestelt te willen syn, daerby sy hoopten suffissantelyck te betooghen ende verifieeren dat het selve niet en was ghedaen omme huerlieder singullier proffict, maer tot onderhoudt vande privilegien vanden

lande, soo wiert gheresolveert gheene ghedeputteerde van s'landts weghen te geven, overmits t'selve proces den lande niet aen en gynck, ende de nieuwe schepenen betrocken stonden in heure eyghen naeme ende niet van weghen den lande, stellende niet min alle het gonne in de wille, discretie ende gheliefde vanden selven huerlieder gheduchten heere, die interpreteur was vande rechten ende privilegien vanden selven lande, ende die hy soude moghen wat proffictelycx waere den voornomden lande, volghende de notitie danof ghestelt in den voornomden ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio iij°xxxvj, xxxviij, iij°xl, xlij et sequentibus.

In den jaere 1482, op den thienden Septembris, soo wiert ghemackt tusschen de voornomde vanden Vryen ende de wet van Damme, secker accordt ende appoinctement, ter cause van de lemyten ende paelen van de selve stede van Damme, volghende de letteren, dies breeder mentie mackende, gheregistreert in den Grooten bouck, N° iiij°, folio clxxxviij.

In den jaere 1482, op den vichthiensten September, soo wiert de wet vanden Vryen vernieut, by commissie vande drye leden van Vlaenderen, met consente vanden aertshertoghe Maximiliaen, mits het overlyden vande voornomde hertoginne Marie, in de maendt van Marte daer te vooren, ende dat den hertoghe Philips, synen soone, als maer wesende vander oude van vier jaeren ofte wat bet, doen ter tydt noch onversien was vanden regimente over hem ende synen lande; de selve commissie, in daten vanden seventhienden Meye int selve jaer, beseghelt met den seghele vanden raede van Vlaenderen, in oorconden vanden consente vanden selven ertshertoghe ende vanden seghele van Ghendt over de drye leden; de

selve commissie, gheregistreert int registere vande camere beghinnende September 1482, folio j°.

In den jaere 1483, op den vierentwyntighsten September, soo was by die vanden bloede ende grooten raede, op het versouck ende sustenue vande voornomde vanden Vryen, dat sy hadden recht ende waeren in pocessie van te hebben het berecht ende kennisse, sonderlynghe in de eerste instantie van alle de sluyssen ende wateryngben staende ende ligghende ten Vryen, ende vande ghebrecken daeranne wesende, sonder boete te moeten ghedaen, seckere appellatie by de selve vanden Vryen gheinterjecteert, vande commissie vanden voornomden hertoghe, ter contrairie gheexspedieert op Loys van Vlaenderen ende andere, omme te doen betrecken ende repareeren van sommighe sluyssen ende wateryngben ten selven lande vanden Vryen, ende gheordonneert dat de ghelande de selve beteryngbe ende reparatien souden doen deur huerlieder sluysmeesters ofte andere, binnen den tydt daertoe by de selve commissarissen te stellen, ofte dat, by gebrecke van dien, de voorseyde commissarissen dat selve ter deser werf doen sullen, achtervolghende huerlieder commissie, sonder perjuditie van iemandts recht, alles mits betaelende de selve commissarissen van huerlieder redelycke vacatien ten coste van de selve ghelande, conforme d'acte danof synde gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°xxxvj.

Ten selven daeghe ende jaere 1483, soo was, op de naeme vanden ertshertoghe Philips alleene, verleent aen mher Jooris van Schorisse, heere van Meulenbecke, raet, camerlynck ende oppervalckenaere, commissie van het capiteynschap vanden lande vanden Vryen, volghende de

copie vande selve commissie, gheinserreert in den selven ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio...

In den selven jaere 1483, op den twaelfsten van October, soo wierden by de drye leden van Vlaenderen voorenghehouden, aen die vanden Vryen ende de smalle steden vanden Brughschen quartiere, alsdoen vergadert binnen Ghendt, seckere gheschryfte inhoudende de redenen waeromme sy ghemouveert waeren te houden het regiment vanden lande, uuyt handen vanden voornomden ertshertoghe Maximiliaen, ende het selve te stellen in de handen vande gonne die alsdoen regierden; t'selve gheschryfte oock gheregistreert in den voornomden ouden Pampieren bouck, N° vj, folio...

Item in den jaere 1485, op den sesthiensten van Junio, soo wiert binnen Brugghe te nedergheleyt, tusschen den selven ertshertoghe Maximiliaen ende de drye leden van Vlaenderen, het misverstaen tusschen hemlieden gheresen t'sydert den overlyden vande voornomde vrauwe Marie, ter causen vande voogdieschap ende bewaernisse vanden persoone vanden ertshertoghe Philips, synen soone, mitsgaeders de administratie ende gouvernemente vanden voorseyden lande, uuyt welcke tractaet ende accordt gheexsepteert wierden, Jacques van Savoye, grave van Romont, heere van ...., den heere vander Veere ende den heere vander Gruythuysse, omme dat sy waeren broeders vander ordere vanden Gulden Vliese, ende by dien schuldig waeren te rechte te staene voor de andere broeders vanden selven ordere, op het geune dat men hemlieden te laeste soude willen legghen, van ghedaen te hebben eenighe saecken jeghens den capitain vande selve ordere, soo oock noch ghereserveert wierden noch diverssche andere, alle by den selven appoinctemente

gheroert, danof de copie gheregistreert staet in den voornomden ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio...

In den jaere 1485, op den sevenentwyntighsten Juny, dede den ertshertoghe Maximiliaen, volghende den selven accorde, aen die vanden Vryen synen eedt als vaderlycke vooght ende wettelycken mamboir vanden ertshertoghe Philips, synen soone, soo oock reciprockelyck de selve vanden Vryen, aen den voornomden ertshertoghe, deden haerlieder eedt, ter presentie vanden grave van Nassau, ende andere principaelste van synen hove; beede de selve eeden gheregistreert in de registere vande camere beginnende sevenentwyntighsten Juny 1485, folio j°.

In den selven jaere 1485, op den tweeden July, soo was de gheheele wet van den Vryen vernieut by den voornomden ertshertoghe Maximiliaen, in persoone, op den nieuwen voet, ter presentie van veele heeren van der ordere, met verclaers dat de selve nieuwe wet dienen soude tot s'donderdaeghs naer Onse Vrauwen daegh in September 1486, niet tegenstaende dat de voorgaende wet vernieut was voor den selven ordinnairen tydt, volghende de notitien ghestelt in den voornomden registere vander camere, beghinnende alsboven, folio ij°.

In den selven jaere 1485, op den vyfden van July, compareerde in de camere anderwerf in persoone den voornomden ertshertoghe Maximiliaen, ende presenteerde mher Carele van Halewyn heere van Uuytkercke, omme baillieu te syne vanden lande vanden Vryen, ter presentie vanden voorseyden grave van Nassau ende andere heeren, doende daertoe den behoorelycken eedt in handen van den voornomden ertshertoghe, die hy oock investierende int selve officie, gaf selve de roede in de handt, volghende

de noticie int selve registere de anno 1485, folio iiij°.

In den selven jaere 1485, op den derthiensten van Hoymaendt, soo compareerden ten Vryen thaerlieder beschryvinghe, de drye bancken van Veuren-ambacht, Berghen-ambacht, op secker anticipatie van pennynghen aen den aertshertoghe toegheseyt, omme de betaelynge van den volcke van oorloghe, die naer oppenynge daer oppe seyden advis, daer uuytte blyckt dat men hier voortyden de selve drye bancken in soodanighe plachte te beschryven ten Vryen, volgende de notitie danof ghestelt int selve registere de anno 1485, folio vij°, xij et clxxxviij.

In den selven jaere 1485, op den vyfden van Ougst, soo wiert, inghevolghe vande privilegien vanden Vryen, by besloten brieven vanden selven ertshertoghe, ghecon-senteert aen de selve vanden Vryen de voorkennisse ende berecht van de delicten te laste gheleyt aen eenen Niclays Martel, vrylaet ende afghegaen burghemeestere van schepenen vanden selven lande, ten Steene van Brugghe ghedaen vanghen, by ordonnantie ende laste vanden selven ertshertoghe, welcke brieven insghelycx gheregistreert staen int voornomde registere vanden jaere 1485, folio xvij, hoewel die, niet jeghenstaende men bevyndt t'sydert daeraf de kennisse noch ghenomen ghe-weest te hebben by den grooten raet, omme dat t'selve delict was crim van lese majesteyt jegens den persoone vanden coninck, daeromme de selve Niclays Martel, by vonnisse vanden selven grooten raet, ghecondempneert is gheweest ter doodt, ende oversulcx met den sweerde gheexecutteert is by den procureur generael, op de marct van Brugghe, met confiscatie van syne goedynghen, daer jeghens die van den collegie hemlieden gheopposeert

hebben tot conservatie vande privilegien van vrydom van confiscatie; de minute danof ghestelt int selve registere de anno 1485, folio clxxxix et sequentibus.

Ten selven jaere 1485, op den elfsten Octobris, soo was, by ordonnantie van die vanden grooten raede, ter beede ende instantie vande voormelde vanden Vryen, by requeste ghedaen aen den voornomden hertoghe Maximiliaen, versonden aen de selve vanden Vryen, secker vrylaet by laste vanden selven hertoghe, by een van syne archiers ghedaen vanghen binnen Ghystele, omme by de selve vanden Vryen daer van ghenomen te worden de eerste kennisse, volghende tprivilegie hemlieden gheconsenteert by den hertoghe Jan hiervooren gheroert, met reserve niet min dat, indien by de selve vanden Vryen ghevonden wierde dat de selve vrylaeten misdaen hadden jeghens den voornomden hertoghe, daer van dat sy, volghende t'selve privilegie, en behoorden te kennen, sullen in sulcken ghevalle schuldigh wesen den selven ghevanghen wederomme te versenden an den voornomden grooten raet, volghende dacte danof synde ende gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°v.

In den selven jaere 1485, op den achthiensten vander selver maendt van October, soo verleende den voornomden ertshertoghe Maximiliaen ende Philips synen soone, aen de voornomde vanden Vryen, seckere letteren daer by dat sy, ten versoucke vande andere drye leden, de selve vanden Vryen wederomme restablisseerden als vierde let van Vlaenderen, soo sy gheweest hadden tot den overlyden vanden hertoghe Carele voornompt, desselfs hertoghe Philips grootvadere, danof de andere drye leden, corts naer t'selve overlyden, de selve vanden

Vryen hadden ghepriveert, soo hier vooren gheseyt is; de selve letteren van redintegratie ghegeven tot Antwerpen, ende gheinserreert in eene lettere van ratificatie t'sydert danof ghedaen by den voornomden hertoghe Philips, vanden jaere 1501, gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij° folio xxxj verso.

Ten selven daeghe ende jaere 1485, verleenden oock beede de selve hertoghen aen de voornomde vanden Vryen, haere letteren van confirmatie ende aggregatie vant privilegie hemlieden t'andere tyden ghejont by den grave Ferrandt ende vrauwe Jehenne, hier vooren gheroert, ten finne dat gheen schepenen vanden Vryen en syn verlaetelyck van hemlieden schependommen dan als sy bevonden worden t'hebben ghecommitteert saecken contrarie den eedt van huerlieder schependom, ende dat sy danof beschuldight ende ghecommuniceert syn, hemlieden alsvooren ghehoort, ofte soo dickwils als daer een nieuwen grave ofte gravinne int landt commen sal, ende anders niet; de selve letteren ghegeven tot Antwerpen, ende gheinserreert in seckere andere letteren van aggregatie vanden jaere 1501, gheregistreert in den selven Rooden bouck, N° iij°, folio xviij.

In den selven jaere 1485, op den derden Novembris, was ter generaele vergaederynghe vanden ghemeente ten Vryen, onder andere poincten gheconsenteert de somme van thien duyst croonen ende meer, omme daermede te begiften den voornomden coninck Maximiliaen ende diversche andere heeren vanden hove te gratificeeren, die de goede handt ghehouden hebben dat de voornomde redintigratie vanden lande vanden Vryen gheconsenteert is gheweest op den voet soo het selve landt was ten overlyden vanden voornomden hertoghe Carele van Valois,

ende bovendien noch advancemente ende anticipatie van ses duyst guldenen, op ende in minderynghe vande partie vande voornomde vanden Vryen vanden loopende beede ende subventie, volghende d'acte danof gheregistreert int voornomde registere de anno 1485.

In den selven jaere 1485, op den twyntighsten Sporcle, soo was, by exspresse commissie vanden voornomden hertoghe, volghende syne opene letteren, t'selve collegie vanden Vryen wederomme gheredintegreert ende ghestelt in eene wet te lyfve van sevenentwyntigh schepenen ende eenen burghemeestere vande communne, soo sy van ouden tyden plachten te wesen, ende als de dienende wet tot de selve nomber gheaugmenteert ende nevens de burghemeestere, alsdoen in eede synde, noch twee andere uuyt den banck van schepenen ghevought, ende de selve burghemeesters gheconsenteert te dienen tot September eerstcommende, soo hemlieden in de laeste vermaeckynghe vander wet hiervooren gheroert toeghe-seyt was, conforme de notitie danof ghestelt int voor-melde registere vander camere de anno 1485, folio cxvij verso.

In den jaere 1486, op den achtentwyntighsten Marte voor Paesschen, soo wiert, by oppene brieven vanden coninck Maximiliaen ende Philips synen soone, die vanden Vryen ghevallideert ende afgheslaeghen op huerlieder portie, sulcx als die vander Sluys hemlieden ten achteren waeren over het voornomde vierde part van Ardemburgh-ambacht, hiervooren gheroert; de selve ghere-gistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio cliij verso.

In den selven jaere 1486, op den sesden Apprillis

voor Paesschen, was oock, by vonnisse vanden raet van Vlaenderen, gheslackt van vangennisse secker vrylaet, gheapprehendeert gheweest synde by den baillieu van Loo in Veuren-ambacht, ten versoucke van secker poorter aldaer, mits betaelende alleenelyck de vangeniscosten, gedooght totter tydt dat den baillieu, by de letteren vande selve vanden Vryen, versocht is gheweest de selve slaeckynghe te doene, aen welcke vrylaet gheimponneert wiert dat hy, uuyt de selve stede van Loo, soude wech gheleet hebben het wyf van den voornomden poorter van Loo, uuyt causen dat, volgende de selve privilegien vanden hertoghe Jan, die vanden Vryen sustineerden de eerste kennisse te hebben van alle de delicten van huerlieder vrylaeten, al waeren die oock ghecommitteert in de stede van Brugge ofte andere steden van wette, te Brugghe ressorteerende, even verre de selve vrylaeten ongehecht van daer ghetrocken conste conforme d'acte danof synde ende gheregistreert met de executoriaelen, in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°vj.

In den jaere 1486, op den derthienden van April naer Paesschen, soo waeren die vanden Vryen, by de andere drye leden van Vlaenderen vergadert binnen Brugghe, wederomme ghekent ende ontfanghen als vierde let, achtervolghende de letteren van huerlieder gheduchten heere, by de selve vanden Vryen ghetooght, ende ghecommuniqueert met hemlieden op diversche saecken, de generaliteyt van Vlaenderen raeckende, volghende de notitie danof ghestelt int selve registere vanden jaere 1485, folio cxlv verso.

Ten selven daeghe ende jaere 1486, soo waeren oock, voor den noene in de camere, de ghedeputteerde van Ghendt, de welcke over haerlieder .... nietteghen-

staende de voornomde restitutie ende redintigratie vande voornomde vanden Vryen als vierde let, maintineerden onder ende met hemlieden te behouden die van Caperycke ende Eecloo, daeroppe heyndelynghe gheresolveert wiert t'selve te stellen int verclaers ende appoinctement vanden voornomden haerlieder geduchten heere, ende dat middelertydt de selve twee wetten haerlieder portie van s'landts beeden souden inmediaetelycken overdraeghen ende betaelen in handen vanden ontfanghere van ...., sonder perjuditie van elcx recht, conforme de notitie ghestelt int registere voornompt, folio eodem.

In den selven jaere 1486, op den derden van Wedemaendt, soo wiert gheappoincteert tusschen den grave van Romond als heere van ......, ende de voornomde vanden Vryen, het proces t'welcke sy onderlynghen hadden int parlement van Parys, ter cause vande poinctynghe ende settynghe die de selve grave over syn laeten van Guyssen weygherde te betaelen, met de voormelde vanden Vryen, daermede gheseyt wiert dat sy in toecommende tyden daerinne mede souden ghelden, naer uuytwyssen vande transactie vanden jaere 1459, ghepasseert tot Parys, ende aengaende de achterstellen tot diere tyden verloopen, souden hebben quitschelt van deen helft, ende dander helft te betaelen met sesthien ponden parisissen t'sjaers, volghende de notitie danof oock ghestelt int voormelde registere 1485, met insertie van de selve appoinctemente, folio clxxiij.

In den jaere 1487, op den eenentwyntighsten Ougst, wiert van weghen den voornomden coninck Maximiliaen, aen de vier leden van Vlaenderen alsdoen vergadert binnen Ghendt, ghedaen, by gheschryfte, seckere beede van acht duyst oorlogsmannen, betaelt voor drye maen-

den, te weten, de twee duyst in ghelde, tot seven grooten s'daeghs de man, omme te bewaeren de frontieren van Vlaenderen, ende de resteerende ses duyst in volcke, omme te velde te trecken, jeghens de Fransschoisen, met protestatie, indien sy dat weygherden, soo sy te vooren ghedaen hadden diversche andere synne beeden, souden moeten pays maecken ten besten dat hy conste, nemaer quaemer den lande eenighe schaede ofte onghenuchte af, stelde dat tot laeste van syne ondersaeten, volgende de copie vande selve petitie, gheregistreert in den voornomden ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio iij°lxj.

In den selven jaere 1487, op den veerthienden Lauwe, soo wiert by den coninck Carele van Vranckerycke, den achtsten van dien naeme, als souverain heere van Vlaenderen, verleent aen schepenen van beede de bancken, ende de twee deckenen van Ghendt, t'haerlieder instantie versouckende provisionneele commissie, last ende authoriteyt, omme over al Vlaenderen duere te stellen ende committeren officieren soo van justitie als van vanghen ende ontfanghen, ende administreeren van pennynghen, omme huerlieder respective officieren te bedienen over ende uuytter naeme vanden voornomden ertshertoghe Philips, haerlieder heere ende grave, ende tot dat daerinne andersints by den voormelden coninck van Vranckerycke ofte by den selven hertoghe Philips, ghecommen wesende binnen Ghendt, voorsien souden wesen, volghende de copie autenticque vande selve commissie, gheenserreert in den voornomden ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio iij°lxxiiij.

In den selven jaere 1487, op den twyntighsten Lauwe, sonden die van Brugghe ende Ipere haerlieder ghedeputteerde aen die van Ghendt, op haerlieder saufconduit

ende passepoort, omme van hemlieden reden te verstaen, de reden waeromme sy van Ghendt hemlieden ...., ende ontmackt hadden vande onderdanigheidt vanden voornomden coninck Maximiliaen ende den ertshertoghe Philips, haerlieder erfachtigen grave, daeroppe van weghen de selve van Ghendt verclaers ghedaen wiert, dat sy hemlieden niet en verstonden te ontmaecken vande obedientie vanden voornomden ertshertoghe Philips, haerlieder heere ende grave, nemaer dat sy niet goet noch den lande proffictelyck en vonden, de infractie vanden paysse, in den voorleden jaere 1482 binnen Atrecht ghemact ende ghesloten met die van Vranckerycke, noch de groote lasten ende exactien die den voornomden coninck Maximiliaen t'landt op den hals was legghende, versouckende daeromme die van Ghendt, te weten vande voornomde van Brugge ende Ipere, haerlieder verclaers ende resolutie op de selve saecke, omme hemlieden daer naer te regulleeren, met meer andere poincten ende articlen by schryfte, acte alsdoen overghegeven aen de ghedeputteerde van Brugge ende Ipere, gheregistreert in den selven ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio iij°lxvj et sequentibus.

In den jaere 1489, op den vierden van Lauwe, naer dat in October daer te vooren den pays ghemackt was met den voornomden coninck Maximiliaen, soo wierden, uuyt crachte vande commissie vanden selven coninck ende den ertshertoghe Philips, synen soone, de wetten van Ghendt, Brugghe, Ipere ende andere in Vlaenderen vernieut, ende de casteelen van Sluys, Corterycke ende andere plaetsen overghelevert in de ghehoorsaemheydt vanden voornomden coninck, conforme de besprecken vanden selven tractate van Tours; de selve commissie

ghegeven tot Liere, by advise van Albert, grave van Sassen, in dien tyden lieutenant vanden lande van herrewaertsovere, ende die van synen grooten raede, ende en wort by de selve commissie gheen particullier vermaen ghedaen vande wet vanden Vryen, danof de letteren gheregistreert staen in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio xxx.

In den voornomden jaere 1487, op den neghenthienden van Sporcle voor Paesschen, soo compareerden ten Vryen in camere, de ghedeputteerde van beede de bancken, mitsgaeders beede de deckenen van Ghendt, met meer andere, wel in ghetalle van neghene, de welcke, naer secker vertoogh, hebben faictelycken, uuyt crachte vande voormelde commissie vanden coninck van Vranckerycke, Carele, hier vooren gheroert, in daten vande voorgaende maendt van Lauwe voorschreven, in absentie vande vier burghemeesters, het collegie vanden Vryen wederomme ghepriveert vande authoriteydt van het vierde let, ende danof op den voet wederomme ghecreert eene wet annael, ende dat ter presentie vanden schout ende burghemeestere vander courpse der stede van Brugghe, ende apparentelyck naer dat de selve van Brugghe gheapprobeert hadden het voornomde van die van Ghendt, tot laste vanden selven coninck Maximiliaen, volghende de notitie danof ghestelt int registere vande camere, beginnende neghenthienden Sporcle anno .... folio j°.

In den selven jaere 1489, op den sesthiensten der selver maendt van Lauwe, soo was insghelycx by den grave Ingelbert van Nassau ende andere commissarissen, uuyt crachte van ghelycke commissie ende macht vanden voornomden coninck vande Romeynen, ende den ertshertoghe Philips, synen soone, de wet vanden Vryen, ghecontin-

nueert en wederomme van nieuws gheinstitueert te lyfve, in ghetalle van sevenentwyntigh schepenen, op den ouden voet ende mede redintegratie vande authoriteyt van vierde let van Vlaenderen, conforme d'acte vande selve vernieuwynghe ende redintegratie, inhoudende by naeme ende toenaeme, alle de selve sevenentwyntigh schepenen met den burghemeestere vande communne, gheteeckent L. Anchemant, gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio xxxj.

In den jaere 1490 ende 1491, op den sessentwyntighsten December, soo waeren aende voornomde vanden Vryen, verleent brieven van respitte van een jaer, ter cause van diversche sommen die sy ghelicht hadden van eenighe cooplieden, in den jaere 1486, die sy niet en hadden connen doen rembourseeren, soo omme dat sy deure de commotie, corts daer naer opghecommen binnen Brugghe, hadden van hemlieden staeten ende officieren ghepriveert gheweest, als oock dat t'landt ghehcel afgheloopen ende ghedestrueert hadde gheweest; de selve brieven gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lxxix verso.

In den jaere 1490, op den tweentwyntighsten van Marte voor Paesschen, soo wiert aen de voormelde van den Vryen verleent commissie rigoureuse, omme, uuyt crachte vande voornomde brieven van resspitte, uuyt vangennisse te lichten den ontfangere vanden Vryen, die het met eenighe vanden collegie in huerlieder particulier verbonden hadden voor de somme van twee duyst ponden grooten, uuytterlyck op cautie civile, met last van an de wet van Brugghe, dat sy van soodanighe saecken ende gratien van resspitten gheen kennisse noch

berecht en souden nemen; de selve brieven gheregistreert in den grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lxxx verso.

In den selven jaere 1490, op den vyfentwyntighsten Meye, soo was by sententie vanden raet van Vlaenderen, seckere ghyfte by den ertshertoghe gedaen vande goedynghen van eenen Guy de Baenst, vrylaet, hem ghehouden hebbende op de syde vande rebellen, ende den pays tot Brugge ghemackt niet willende onderhouden, verclaers idele ende van onweerden, als gheschiet jeghens de vryheeden ende privilegien vanden selven lande van den Vryen, met compensatie van costen, volghende dacte danof synde gheregistreert in den grooten bouck, N° iiij, folio lxxv verso.

In den jaere 1491, op den naestlaesten-daegh van Octobris, was de schauwynghe van het doode lichaem van eenen Jan Coorne, doodt ghebleven in de vierschaere vanden selven lande, naer dat die gheslact was ghedaen by eede, de wetten van Brugghe ende vanden Vryen, sonder perjuditie van een ieghelyckx recht ende sonder ghetrocken te worden in consequentie, volghende den instruimente van notaris, danof synde int latynsche taele ende gheregistreert in den selven Rooden bouck, N° iij°, folio lix.

In den jaere 1491, op den vichthienden Marte voor Paesschen, soo wiert andermael gheconsipieert seckere offeren van payse, ter cause vande questie ende gheschille die andermael by quaede verstanden, naer het besluyten vanden voornomden paysse van Tours, gheresen was tusschen den voormelden coninck Maximiliaen ende de voornomde van Ghendt, volghende het gheschryfte danof synde ghegeven tot Mechelen ende gheregistreert in den voormelden ouden Pampieren bouck, folio iij°lxxj.

In den jaere 1492, op den dryentwyntighsten Juny, soo was by den voornomden coninck, aen de voornomde vanden Vryen, gheconsenteert huerlieder portie, die sy noch resteerende waeren in de vyf hondert vyfentwyntigh duyst ponden tournois, vande twee laeste jaeren ende payementen vanden tractate van Tours, te moghen betaelen by secker atterminatie ende payementen, conforme den octroye danof gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lxxxij.

In den selven jaere 1492, op den derthienden Marte, soo was by die vanden raede in Vlaenderen, ten vervolghe vanden baillieu van Brugghe ende lande vanden Vryen, mitsgaeders vanden procureur-generael van Vlaenderen, ten finne de selve vanden Vryen souden werren den ces van wette by hemlieden gheleyt, ende een ieghelyck administreeren t'recht, wet ende justitie dies de selve wet haer ghedrough int hof, gheordonneert anden selven vanden Vryen, sulcx te doene in alle saecken, uuytghedaen alleenelyck de materie van Montferant van Rokeghem, F° Robrechts, ghevangen op den Steene van Brugghe, al sonder perjuditie vande rechten ende usantien vande voornomde vanden Vryen, volgende d'acte danof gheregistreert in den selven Rooden bouck, N° iij°, folio xlv.

In den jaere 1493, op den twyntighsten Octobris, soo waeren aen de selve vanden Vryen andermael verleent brieven van atterminatie, van huerlieder resten te moghen betaelen in vier alsdoen toecommende jaeren, ende voorts hebben ende ghenieten afslaegh t'vierde vande portie van Ardemburgh-ambacht, staende tot laste van Sluys, ende bovendien hebben quitschel van deen helft

van huerlieder portie, in alle de ayden die, ghedeurende den selven tydt van vier jaeren, by de leden van Vlaenderen gheconsenteert souden worden, ende daer nevens oock resspit ende surceanse van executie van huerlieder schulden voor t'selve landt ghecontracteert, soo in huerlieder particulier als andersints, by ghelycke payementen te moghen betaelen, volgende de brieven vanden octroye danof gheregistreert in den grooten bouck, N° iiij°, folio cliij verso.

In den selven jaere 1493, op den laesten Decembris, soo wiert, by die vanden Vryen, van vangennisse ontslaeghen secker vrylaet, die ghedaen vanghen hadde gheweest omme secker schult van assissen ende andersints, die hy den lande schuldigh was, ten finne van tot recouvre van dien te moghen procedeeren op synne goedynghen, uuyt cause dat niet gheoorloft en was iemandt in vangennisse te houden ende te procedeeren t'samen op syne goedynghen, volgende het instrument notariael, danof gheregistreert in den Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lviij.

In den jaere 1494, op den derthienden van Meye, twyntighsten naestlaesten van Junius, soo waeren, duer intercessie vanden grave van Nassau, gouverneur van Vlaenderen, den meestendeel vande cooplieden die schult pretendeerden aen het landt vanden Vryen, gheinduceert dat sy daer vooren rente souden nemen den pennynck vichthiene, op het landt vanden Vryen, met conditie dat die binnen acht jaeren souden ghelost worden, ende de meederendeel daer toe bedwonghen, ten welcken finne, by den coninck Maximiliaen ende Philips, synen soone, wiert octroy verleent, alles conforme de letteren danof synde ende gheregistreert successivelycken in den

voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lix tot ij°lxj incluis.

In den jaere 1494, op den vyfentwyntighsten Ougst, soo wiert by den grave Engelbert van Nassau, eerste camerlynck vanden coninck Maximiliaen ende synen stadhoudere-generael, mitsgaeders vanden ertshertoghe Philips, synen soone, ghemact seckere appoinctemente ende verdraegh tusschen de twee wetten van Brugghe ende vanden Vryen, nopende de contributien vande poorters van Brugghe in de lasten ten Vryen, ende de gonne vande vrylaeten ende appendent-laeten in de lasten van die van Brugghe, daerby gheordonneert wiert, sonder perjuditie van ieghelycx recht, dat voor eenen tydt van ses jaeren, alsdoen eerstcommende, de poorters ende poorteressen van Brugghe, al soo wel ingheboorene als andere, betaelen souden in de poinctynghe, ter cause van huerlieder bedryf dat sy doen souden ten Vryen, ghelyck de vrylaeten, uuytghestecken alleenelyck de inwoonende poorters ende poorteressen, de welcke huerlieder eyghen goet souden moghen bedriven, noten ende plootten sonder iets danof te ghelden met de selve van den Vryen, dies souden oock de selve vanden Vryen, alsulcke assissen of onghelden alsdoen loop hebbende, ende die ghedeurende de selve ses jaeren loopen souden binnen Brugghe, t'welcke by beede de selve letteren alsoo wiert gheaccepteert ende ghemologueert op den vierden van September int selve jaer 1494, conforme seckere twee acten danof synde, ende gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° ij°, folio ij°vij et ij°viij.

Item wort bevonden seckere minutte sonder date, inhoudende diversche articlen ende conditien, omme de

vierschaere vanden Vryen te verlegghen binnen de stede van Dixmuyde, apparentelycken meede gheconsipieert synde gheweest in dese tyden, omme de renversen ende quaede courespondentien die by die van Brugghe telcker waerf, aende selve vanden Vryen betooght syn gheweest, soo int afstellen, veranderen van huerlieder collegie als het benemen van huerlieder authoriteyt van het let, ende andere haerlieder privilegien, daeromme goet ghevonden is gheweest dies alhier mentie te maecken, staende de selve minutte gheregistreert in den voornomden ouden Pampieren bouck, N° vj°, folio iij°lxxix.

PHILIPS ERTSHERTOGHE VAN OOSTENRYCKE,

GHESEYT DEN SCHOONEN PHILIPS,

DAERNAER CONINCK VAN CASTILLIEN ETC.

Desen eertshertoghe Philips, gheseyt den schoonen Philips, eenighe soone vanden coninck Maximiliaen ende hertoginne Marie van Valoys, was ghebooren binnen Brugghe, in den jaere 1478, op den tweentwyntighsten Juny, maer wesende vander oude van vier jaeren, ten overlyden vande selve hertoginne Marie, syne moeder, heeft gheaenveert het regiment vanden lande in den jaere 1494, in de maendt van octobere, alsdan wesende vander oude van ontrent seventhien jaeren; hy hadde ghetraut vrauwe Joanne, de joncxste dochtere vanden coninck Ferdinande van Arragon ende Castilien, van wiens syde, mits het overlyden van haeren broeder ende

oudtste sustere, sonder hoirs, op den voornomden ertshertoghe Philips, in den jaere 1505, ghesuccedeert is het coninckrycke van Spaignien, met Napels ende Secillien, vanden huysse van Oosstenrycke, d'eerste coninck van Spaingnien, hoewel hy corts daernaer, in den jaere 1506, op den neghenthienden vande maendt van September, binnen t'selve rycke van Spaingnien is commen te overlyden tot Bourgos, maer wesende vander oude van achtentwyntigh jaeren, laetende noch in leven den voornomden Maximiliaen, synen vader, die eerst overleet derthien jaeren daernaer, te weten in den jaere 1519, soo voorseyt is; hy hadde, ghedeurende syne minoriteyt, groote questie naer den voornomden pays van Tours, jeghens mher Philips van Cleve heere van Ravestein, die gheoccupeert hadde de stede ende beede de casteelen van Sluys, wiens vader, mher Adolf van Cleve, hadde gheweest eene vande vooghden vanden selven ertshertoghe Philips, van weghen de generaele steden vanden lande die, met eenighe van Ghendt, deselve pays ghesocht heeft int verwaerre te stellen ende de saecke soo verre ghebrocht, als dat oock naerderhandt die van Brugghe, duer occasie dat sy swaericheydt macten ende ghenouch weygherden binnen hemlieden stede te publiceeren ende achtervolghende t'placcaet van redres vande munte van t'hofweghe gheordonneert, daer by de valuatie vanden gelde ghereduceert was op de twee deelen min als die alsdoen was, hemlieden ghevought hebben met den heere van Ravesteyn ende Ghendt, daeromme dat de selve van Brugghe t'sydert ghevallen syn gheweest in groote aermoede, allende ende miserie, ende heindelynghe ghedwonghen syn gheweest, met groote bedynghen huerlieder pays te verwerfven duer intercessie vanden grave Engelbrecht van Nassau, alsdoen commandeerde binnen

Damme, die sy heindelynghe vercreghen op den neghenentwintighsten van November 1490, soo oock binnen twee jaeren daernaer ghedaen hebben die van Ghendt, binnen den eylande van Cadsant, alwaer den hertoghe Albrecht van Nassau, als stadhoudere generael, syn legher was houdende jeghens de selve van Sluys, ende huerlieder pays oock vercreghen op den derthiensten van Hoymaendt 1492, als in October daernaer oock ghetracteert is gheweest met den voornomden mher Philips van Cleve heere van Ravestein. Desen coninck Philips heeft t'synen overlyden achterghelaeten twee soonen ende vier dochters, te weten den keyser Carele, die hem succedeerde, Ferdinande oock koninck vande Romeynen, ende daer naer keyser, vrauwe Leonore die traude voor haer eerste man den coninck van Portugael, Emanuel, vrauwe Isabelle, die traude Christiaen coninck van Denemarcken, vrauwe Catherynne, die traude den coninck van Portugael, Jan, soone vanden voormelden Emanuel, ende vrauwe Marie, die traude Loys, coninck van Hongarien, en Bohemen ende gheweest gouvernante van dese landen. Den selven coninck Philips licht begraven te Chartereussen by Bourgos, ende syn herte wiert gesonden tot Brugghe, omme begraven te worden in de sepulteure vande voornomde hertoginne Marie, syne moedere.

Ten tyde van desen hertoghe Philips, soo was, in den jaere 1495, op den achtsten Meye, gheadviseert ende ghearresteert tusschen de twee wetten vanden Vryen Veurenambacht, seckere voet ende ordonnantie die de vrylaeten ende cuerbroeders over beede syden schuldigh waeren te volcommen int vertrecken van d'eene plaetse naer dandere, indien sy van hechte van vangennisse ofte arreste hemlieden begeerden te bevryden, danof dacte

gheregistreert is in seckere oudt Parcheminne bouckin, groot sesthien blaederen, gheteeckent N° vij°, folio viij.

In den jaere 1496, op den sevenentwyntighsten daegh van Meye, soo was, ten vervolghe vanden baillieu ende wet van Sysseele, mitsgaeders den procureur generael van Vlaenderen, met hemlieden ghevought, by die vanden raede eenen Willem de Varwere ghecondempneert inde boete van t'sestigh ponden parisissen, omme dat hy, jeghens de placcaten vanden hove, hadde doen daeghvaerden, int geestelyck hof, eene van huerlieder laeten in acte personneele voor den officiael van Doornycke, ende danof de acte staet gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio lx.

In den jaere 1497, op den sevenentwyntighsten October, soo was, by vonnisse van die vanden raede in Vlaenderen, tusschen die van Brugghe, partie met hemlieden ghevought, heesschers ter eender, ende de wet van Sysseele, partie insghelycx met hemlieden ghevought, verweerders, ter andere syden, gheseyt ende ghewyst dat poorters van Brugghe ter selver jurisdictie arresterlyck ende vanghelyck syn, omme rauwe ende onbewettige schulden, ende dat sy, ter cause van dien, aldaer justiciable syn, volghende d'acte danof gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio lxj.

In den jaere 1500, op den neghenentwyntighsten July, soo gaf den voornomden ertshertoghe Philips, aen de voornomde vanden Vryen, eene patente, daer by hy verclaerst dat de ghelande ende gheswoorne vande wateryonghe ghelegen ten selven lande vanden Vryen, wel in ghetalle van t'sestigh ofte tachtentigh, aengaende huerlieder gheschoten, niet ghehouden en wesen te haelen

eenigh octroy, niet meer vanden prince dan vanden raet van Vlaenderen, maer dat sy deshalven souden ghebruycken ende hemlieden addresseeren aen die vanden Vryen, soo sy van alle oude tyden ghewoon waeren te doene, niet jeghenstaende de placcaten prohibitif van gheen lasten op te moghen stellen sonder ghelycke octroy, alsdoen onlanghs te vooren uuytghesonden, ende dient ghenotteert dat, by de promyssen vande selve requeste, onder ander te kennen ghegeven wordt, dat men ghewoone was vande vyf ofte sesse principaele vanden selven wateryughe, reckenynghe te doene in de presentie vanden baillieu ende ghedeputteerde vande stede van Brugghe, omme onkosten te schauwen, ende dat voorts alle de differenten ryssende tusschen de ghelande, ter cause vande wercken, t'gheschodt ofte andersints, men ghewonne was te rapporteeren aen den collegie vanden Vryen, danof dat de letteren syn gheregistreert in den Rooden bouck, N° iij°, folio ij°lx verso.

In den selven jaere 1500, op den vierentwyntighsten Ougst, soo was, by den selven ertshertoghe, verleent aen de selve vanden Vryen, secker octroy voor eenen termyn van sesthien jaeren, omme ghedeurende den selven tydt generaelyck ten lande vanden Vryen te moghen setten ende poincten alle de gonne weder poorters ofte andere bedryf ende culture doende ten selven lande vanden Vryen, met clausulle rigoureusse om een ieghelyck daer toe te bedwynghen tot de namptissementen incluys, volghende de letteren danof synde ende gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lxij.

In den selven jaere 1500, op den vyfentwyntighsten Octobris, was, voor die vanden raede in Vlaenderen, gheresen secker debbat tusschen de voornomde vanden

Vryen ende eenen Passchier van Maldeghem, appendentlaet vande selve heerlyckheydt, impetranten, heesschers ter eendere, baillieu vanden Houtschen, ende den heere van Maldeghem, oppossanten, ter ander syden, omme dieswille de voornomde vanden Vryen versochten dat den voornomden Passchier van Maldeghem, ghevangen by den voornomden baillieu vanden Oudtschen, omme secker dootslag by hem ghecommitteert, sonder danof als vooren te wette gheaccusseert ende verwonnen gheweest te synne, contrarie huerlieder privilegien, ende welcken ghevanghen de voornomde vanden Vryen versochten oversulcx verclaers te worden nul, ende dat dienvolghende de voormelde gevanghen vry van hechte ontslaeghen soude syn; de voormelde verweerders ende den procureur-generael van Vlaenderen met hemlieden ghevought, sustinneerden ter contrarien, ende den voornomden procureur-generael incidentelyck versouckende dat de voornomde vanden Vryen souden gheordonneert worden t'selve huerlieder privilegie over te bringhen, omme te sien casseren ende te niete doende, als ghegeven jeghens t'ghemeene welvaert vanden landen, ende overmits de voornomde vanden Vryen sustinneerden op t'selve incidental versouck niet schuldigh te syne te antwoorden, maer indien sy ten cause van dien deselve vanden Vryen iets wisten te heesschen, dat sy dat souden doen by nieuwe instantie, soo omme de importantie vande saecke wel behoorde, ende dien niet jeghenstaende by den raet gheordonneert wiert, aen de selve vanden Vryen, tallen fynnen te concluydeeren, soo hadden sy danof gheappelleert in den grooten raet, ende was, by den voornomden ertshertoghe, t'selve privilegie met de voorgaende modderatien daeroppe, in den jaere 1461, hier vooren gheroert, ghedaen by den ertshertoghe Philips,

synen ouden grootvader, in den raet ghesien ende ghevisiteert synde, aen de selve vanden Vryen verleent noch breeder moderatie vande selve privilegien, daer by hemlieden gheordonneert wordt, dat, soo wanner een vrylaet ofte appendentlaet bevonden wiert ghecommitteert t'hebben secker groot misdaet ende crimme enorme, soo dat seven schepenen ofte den meerderendeel van dien, omme de grootheydt ende enormiteyt van dien goetduynckten, souden willen sulcke vrylaet ofte appendentlaet moghen abbandonneeren, dat sy t'selve souden vermoghen te doene, omme by den baillieu crichoudere ende ander officiers ghevanghen te moghen worden, ende daer naer, tot punitie ende correctie vanden selven deliquant, by hemlieden gheprocedeert te worden naer den heesch vanden sticke, alles sonder perjuditie vande voormelde privilegien vanden selven lande vanden Vryen, synde de selve letteren van dese modderatie gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°vij.

In den selven jaere 1500, op den laesten Octobris, soo was ghemaeckt, tusschen beede de wetten van Brugghe ende lande vanden Vryen, secker accordt op t'gheschil tusschen hemlieden gheresen raeckende het appoinctement vanden jaere 1491, daer by de voornomde van den Vryen toeghesseyt hadde gheweest, by de selve van Brugghe, jaerlycx de somme van hondert ponden grooten, in recompense van de groote ende swaere lasten die sy in dien tyden droughen binnen Brugghe, op t'goet ende victaillien by de laeten van buyten binnen ghebrocht wordende, contrarie den twaelfsten ende derthienste article vande seventhien poincten hier vooren gheroert, by welcken nieuwen accorde, onder andere, by de selve van Brugghe belooft wordt de vrylaeten

ende appendentlaeten te ontlasten vande selve ongelden, die binnen twyntigh jaeren te vooren opghestelt hadden gheweest, ende dat van dien tydt voorts alle wethouders vanden selven lande, pensionnarissen, clerquen vander vierschaere ende van weesen, drye clercquen vander informatien, consierge van huerlieder huysse, duerwaerders ende messagiers, binnen Brugghe woonende, souden oock vry ende onghehouden syn, soo wel vande selve onghelden ende impositien over twyntigh jaeren opghestelt, als die naermaels noch binnen de selve stede opghestelt souden worden op alle victaillien ende leeftocht die sy, tot hare slete ende terre, behouven souden, ende voor den tydt van ses jaeren hebben vrydom vande helft vande assissen vande bieren alleenelyck, de letteren van de selve appoinctemente, gheteeckent by meestere Adriaen vanden Berghe, secretaris van Brugghe, ende meestere Joos Arents, greffier s'landts vanden Vryen, gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°lxj verso.

In den selven jaere 1500, op den vierden Marte voor Paesschen, soo waeren, ten vervolghe vande voormelde vanden Vryen, mitsgaeders die vande waterynghe van Bewestender-eede, die vander stede van Sluys, daer over dat compareerde den procureur-generael, als de saecke aenghenomen hebbende, over mher Jeronimus Lauryn, ghecommitteert ten gouvernemente vande selve stede, by sententie vanden raede van Vlaenderen, ghecondempneert by provisie te moeten repareeren ende onderhouden den Bruggersdyck, sonder perjuditie van elck recht ten principaelen, volghende d'acte danof synde gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio lxj.

In den jaere 1501, op den sessentwyntighsten van

Ougst, soo was, by den selven ertshertoghe, ghegeven aen de selve vanden Vryen een acte van non prejuditie, omme dieswille hy voorsien hadde het schependom van den Vryen, vacant bedeghen synde duer het profes van Wulfaert van Cleermontier, te vooren schepen van den selven lande, in de ordere van Ste Franschois, sonder huerlieder voorgaende presenteerde ofte denonciatie van drye ofte vier edelen ofte notable vrylaeten, conforme den octroye vanden selven ertshertoghe, hemlieden te vooren tot seckeren tydt van jaeren daertoe gheaccordeert, alsdoen noch niet gheexspedieert synde; de selve letteren gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio xxij.

In den selven jaere 1501, in de maendt van September, gaf aen de voornomde van den Vryen secker letteren, inhoudende confirmatie ende rattificatie vande vier principaelste privilegien vanden selven lande, te weten van den cuerbrief hier vooren gheroert, van onbewetticht niet ghearresteert noch ghevanghen te worden, hier vooren oock gheroert, ende vanden vrydomme van confiscatie, oock hier vooren gheroert, ende oock van cessie van wette, hier vooren gheroert, de selve vrydom van confiscatie, te vooren oock verleent by den hertoghe Jan, met restruictie int laeste, dat t'voornomde privilegie van onbewetticht soude ghebruyct worden conforme de moderatie dienaengaende, ghegeven in den jaere 1500, hier vooren gheroert, met authorisatie dat t'vidimus van dien soude hebben alsoo groote cracht als d'origineele ende andere voorgaende vidimussen, die in de laeste commotien van Brugghe, in den jaere 1487 ende 1488, waeren by de rebbellen van Brugghe hemlieden ontweldight ende ghescheurt; de selve letteren van con-

firmatie gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio j°.

Inden jaere 1501, in de maendt van September, soo wiert verleent, by den voormelden ertshertoghe, aen de voormelde vanden Vryen, syne letteren van rattificatie ende redintigratie van huerlieder authoriteydt als let van Vlaenderen, hemlieden ontnomen in de commotie voorleden van Brugghe, met de intersertie vande selver huerlieder voorgaende redintegratie, hemlieden verleent by den voormelden coninck Maximiliaen, synen vadere, hier vooren gheroert, ende gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, xxxj verso.

In den selven jaere 1501, in de maendt September, soo wiert by den selven ertshertoghe Philips, aen de voornomde vanden Vryen, gheconcedeert syne oppene letteren van aggregatie ende confirmatie vande privilegien vanden grave Ferrandt en Jehenne, te vooren by den voormelden coninck, synen vadere, ende hem eens gherattifisceert by huerlieder brieven van den achthienden October 1485, hier vooren gheroert, disponnerende dat schepenen vanden Vryen niet en is verlaetelyck van syn schependom, dan als hy doet eenighe saecken contrarie synen eedt, ende soo wanneer een nieu grave int lant compt ende anders niet, uuyt causen dat de selve voorgaende brieven, by de voornomde van Brugghe, in de commotie vanden jaere 1487 ende 1488 ghescheurt hadden gheweest; de selve letteren, gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio xviij.

In den jaere 1501, op den dryentwyntighsten Octobris, soo was in een ghemeen delict, ghecommitteert by seckere vrylaet ende poorters van Dixmuyde, ten Vryen

by die vanden raede in Vlaenderen, aenghewyst de kennisse ende berecht vanden selven heuren vrylaet, ende ten respecte van de andere verclaerst niet ontfanghelyck, conforme d'acte danof synde ende gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio lxij.

In den jaere 1502, op den neghenthienden November, soo waeren die van Oostende, ten vervolghe van die vanden Vryen, ghecondempneert by commissarissen van den hove, daertoe ghecommitteert by provisie, te repareeren den dyck streckende van suytwest de stede van het Ryshooft van den havene of tot in den dam, ende andersints, conforme huerlieder accordt vanden jaere 1496, hier vooren gheroert, en d'acte danof synde gheregistreert in den Grooten bouck, N° iiij°, folio clxxviij verso.

In den selven jaere 1502, op den neghensten December, soo wiert, ten versoucke van de voornomde van den Vryen ende die vande wateryngbe van Bewestender-eede, van den coninck van Vranckerycke, Loys, brieven van anticipatie van appelle, gheinterjecteert by den procureur-generael, als de saecke aenveert hebbende over mher Jeronimus Lauryn, ontfanger vande stede van Sluys, van de vonnesse hier vooren, ghegeven by den raet van Vlaenderen, tot profficte van de voornomde vanden Vryen ende wateryngbe van Bewestender-eede, nopende de provisionneele reparatien van den Bruygghers-dyck; de selve letteren gheregistreert in den Grooten bouck, N° iiij°, folio clvij.

In den selven jaere 1502, op den vierentwyntighsten van December, soo wiert, tusschen beede de wetten van Brugghe ende lande van den Vryen, ghemackt secker accordt ende appoinctement, op den voet die onderhouden

soude worden by de haghepoorters, woonende ten Maldegemschen, resorteerende onder den schependomme van Brugghe ende bedryvende eenigh landt ten Sysseelschen ofte eenighe andere quartieren dependeerende vanden voornomden lande vanden Vryen, daer by gheseyt wordt dat de voornomde haghepoorters ende andere, woonende ten voornomden Maldeghemsche, vryelycken ghebruycken ende bedryven moghen de hofsteden daer sy woonen, ende oock alle het landt datter ter selver hofstede behoort, waer dat het gheleghen sy, sonder ter cause van dien te moeten ghelden pontgelt, poinctynghe, settynghe ofte andere lasten die van den Vryen, Sysseele ofte appendanten, maer indien soodanighe poorters ofte andere ten Maldegemschen woonende, eenigh pachtlandt ofte eertsteden pachten ofte bedryven ten Sysseelschen ofte elders ten Vryen, souden danof schuldigh syn te betaelen elck jaer pontgelt, te weten van de bloote ende loopende pachtlanden, daer gheen huyssen ofte eertsteden toebehooren, ses groote vanden ponden groote, ende van eersteden twyntigh grooten, mits die behoorlyck alle jaere overbringhende aen de setters ende poincters vande heerlycheyde, daer onder de selve buyten pachte gheleghen syn, binnen vichthien daeghen naer dat het last aldaer uuytghecommen ende de setters ende poincters gheswooren sullen syn, op de peynne van die jaerschaere ghepriveert te synne van dien lande, conforme d'acte danof ghemackt, ende gheteeckent van beede de voormelde collegien, gheregistreert in den voornomden Parchemynen bouck, N° v°, folio cxxxvij.

In den selven jaere 1502, op den veerthienden Lauwe, soo waeren den baillieu van Dixmuyde ende de partie met hemlieden ghevought, by sententie vanden raet van

Vlaenderen, ghecondempneert costeloos ende schaedeloos te ontslaene secker vrylaet, by hemlieden aldaer ghevanghen omme diefte van eene coe, die hem opgheleyt wiert met last van hem ter cause van dien aenghesprocken voor de selve vanden Vryen, soo sy te raede wesen souden, volghende d'acte danof gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°vx.

In den selven jaere 1502, op den achtsten Sporcle voor Paesschen, soo was, by vonnesse vanden rade van Vlaenderen, gheconfirmeert t'wysdom vanden Vryen van nulliteyt vande ghyfte van landen ten Vryen gheleghen aen vreemde persoonen gheen vrylaeten synde, ende alsoo niet capable omme van soodanighe landen ghyfte te ontfanghen, volgende den derthienden article van de cuere van den selven lande, danof d'acte gheregistreert is in den voormelden Roodenbouck, N° iij°, folio lxiiij verso.

In den jaere 1503, op den sesthienden Meye, soo was, by ghelycke vonnesse vanden raet van Vlaenderen, gheconfirmeert twysdom van de voornomde vanden Vryen, daer by dat gheseyt was dat partien, by contimatie ghebannen ter vierschaere, moghen van nieuws ghehoort syn in alle huerlieder exceptien, midts de schuldt in questie namptierende, danof dacte gheregistreert is in den selven Rooden bouck, N° iij°, folio lxv.

In den jaere 1504, op den tweeden October, soo was, by den selven raet van Vlaenderen, gheconfirmeert t'berecht ende kennisse aencommende t'collegie vanden Vryen, van alle huerlieder vrylaeten, alsoo van sticken ende crymen by hemlieden ghecommitteert binnen Brugghe als elders, jeghens den schoutteten ende wet van Brugghe; t'selve vonnesse, gheregistreert in den

voornomden Rooden bouck, N° iij°, met de acte van emologatie van dien by vorme van appoinctemente, in daten vanden seventhiensten Meye 1566, folio lxvij et lxviij.

In den selven jaere 1504, op den neghenthienden Decembris, soo wiert, by de voornomde vanden Vryen, gheremuoceert de hansse die sy hadden met die van Vueren-ambacht, in huerlieder quartier beset ende ghepoinct hadden de vrylaeten, ter cause van huerlieder bedryf, aldaer contrarie de conditien vande selve hansse, volgende de insinnuatie hemlieden danof ghedaen by notaris, op de instrumente gheregistreert in den Grooten bouck, ghecotteert N° iiij°, folio clxv.

In den selven jaere 1504, op den vierden December, soo was, aen de voornomde vanden Vryen gheconsenteert seckere letteren van octroye tot rappel, daer by gheconsenteert wiert alle vrylaeten te moghen vercoopen, aen vremde, alle soorten van peerden onder de vier jaeren, ende dat oock de coopers de selve peerden moghen leeden ende vouren uuyt den lande van errewaerts-over, uuytghestecken in vyandts landt, niet jeghenstaende de placcaten deffensive, daer te vooren ghepubliciert, ende sonder daer jeghens te misdoene; deselve brieven van octroye, gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lxiij.

In den jaere 1505, op den sesden van Meye, soo was, by den voornomden ertshertoghe Philips, nu gheworden synde coninck van Castillien, Leon ende Grenaede, corts naer syn wedercompste uuyt Spaingnien, verleent aen de voormelde van den Vryen, seckere letteren daer by ghestelt wiert secker accordt ende ordere op het houden vande tavernen en de brauweryen binnen den haelfven

mille buytten de paelen der stede van Brugghe, ende binnen het quart van de mille buytten de smalle steden, dies by andere voorgaende octroyen de voornomde van den Vryen ghehoort, interdictie ende verbodt vercreghen hadden gheweest op seckere groote peynen by de selve van Brugghe ende andere smalle steden, volghende de letteren, inhoudende desingnatie van de plaetsen van de selve tavernen daer zy ghehouden moeten worden, gheregistreert in den Grooten bouck, N° iiij°, folio cxcviij verso.

In den selven jaere 1505, op den twyntighsten Juny, soo waeren die van de wateryughe van de oude Jeuene, ende vande oude Jeuene poldere, verweerders, ten vervolghe van die vande wateryughe van Gaternisse, heesschers, by sententie vande voornomde vanden Vryen, ghecondempneert by provissie ende sonder perjuditie huerlieder recht, ten principaelen als achterpolders te secourreeren ende helpen tot de oncosten van secker inlaeghe die de selve van Gaternisse moesten, welck vonnisse oock by den raet van Vlaenderen gheconfirmeert wiert, op den sevensten November 1508 daer naer volgende; de acte danof successivelyck gheregistreert in den voornomden grooten bouck, N° iiij°, folio ij°xl et xlj.

In den selven jaere 1505, op den tweeden September, soo was, by den raet van Vlaenderen, ghewyst van weerden het arrest van secker poorter van Oudemburgh ten Vryen ghedaen, niet jeghenstaende de privilegien die de selve van Oudemburgh maintinneerden contrarie t'hebben, volgende d'acte danof gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio lxviij verso.

In den jaere 1505, op den derthiensten Marte voor

geldende aen den voornomden keyser Carele een notabel pensioen; nemaer de doodt vanden voornomden coninck Fernande, corts daer naer geschiet, ende de krancheydt van sinnen de voornomde vrauw Jehenne, syn moeder overghecommende, ende heeft den selven keyser Carele niet lange vant voornomde rycke van Spangnien ghepriveert ghehouden, soo voorseyt is; den selven keyser Carele, in den jaere 1521, wederomme afghenomen van de Franchoisen de stede ende casteel van Doornycke, met het gheheel quartier van dien, t'sydert welcken tydt t'selve altydt ghebleven is onder syn bevel; hy heeft in het innemen van Rhodes byden Turck, in den jaere 1523, de rudders vande ordere van Ste Jan, die alsdoen daer huerlieder wonste hadden, toeghelaeten het eylandt van Malta; hy heeft oock, inden jaere 1525, ghehadt de notable victorie voor Pavie, alwaer ghevangen wiert den persoon vanden coninck van Vranckerycke, Franchois den eersten van dien naeme, duer wiens relaxatie hy, onder ander besprocken, de graefschappen van Vlaenderen ende Arthois gheexempteert heeft ten eeuwigen daeghe van de supperioriteyt die zy aen de croone van Vranckerycke schuldigh waeren, soo ter causen van het verheffen ende de hommagien van de selve graefschappen, als van appellen ende andere hoogheeden de selve croone op de voornomde graefschepen competeerende, soo oock de selve croone van Vranckerycke ghequetten heeft alle het recht twelcke zy mochte pretendeeren aen de rycken van Napels, Milanen ende Genua, tot proffycte vanden selven keyser Carele ende syne naercommers; hy heeft oock, in den jaere 1528, vercreghen by cessie van den bisschop Henderyck van Beyere, de steden ende landen van Utrecht ende Overryssel, met approbatie ende consente vanden paus Clement den sevensten en

het rycke, naer dat hy ontrent twaelf jaeren te vooren oock de heerlycheydt van Vryeslandt wederomme ghe-recouvreert hadde van den hertoghe van Saxen, voor de somme van hondert duyst guldenen, aen wiens vader Albrecht, in syn leven, gheweest hebbende stadthoudere ende capitain generael van dese Nederlanden, uuytter naeme vanden voornomden coninck Philips, synen vadere, de selve heerlycheydt van Vryeslandt, by den selven coninck synen vadere, in recompense van synen goeden dienst en de verschotten gelde, toeghelaeten hadde gheweest; hy heeft oock, in den jaere 1532, den Turck Soliman verjaeght ende doen vertrecken uuyt de quartieren van het christendom ende de occidentale Indien heeft, ontdekt duer willent den voornomden coninck Ferdinande, synen grootvader materneel, vermeestert ende ghebrocht onder het heylig christen gheloove; hy heeft oock, in den jaere 1535, van de onghelovige inghenomen de stadt van Tunes in Affricquen, met syne deppendentien, ende die gherestitueert an den rechten coninck ende proprietaris, behoudens alleenelyck het casteel van Gallette ende dat voorsiende met garnisoen van christenen; hy heeft oock ghenough, op den selven tydt, vermits het overlyden van Franchois Forcia den tweeden, in syn leven hertoghe van Milaenen, sonder horie, t'synnewaerts ghetrocken t'selve hertooghdom van Milaenen, soo uuyt crachte van prerogatie van het rycke, als syn eyghen recht ende van willent den keyser Frederyck, syne oude grootvadere; hy heeft oock het hertoogdom van Gheldere, met Suytphem ende syne andere dependentien, tandere tyden by willent den voornomden hertoge Carele den Stoutten, synen ouden grootvader materneel, by coope vercreghen soo hiervooren gheseyt is, ende tsydert by Carele van Egmont faictelycken afghenomen

uuyt crachte van secker vermeten rechte daertoe maintinneerende, wederomme in den jaere 1543 gherecouvreert ende ontweldight vanden hertoghe Willem van Cleven, die alsdoen tselve was besittende; hy heeft oock, in den jaere 1547, in secker strydt in Duytslant ghevanghen ghenomen den hertoghe Jan Frederyck van Saxen, electeur ende daer naer oock ghesaisieert den persoon van den landtgrave van Hessen, Philips, die hem aendede groote oorloghe ter cause van luytersche religie; hy heeft oock, in de stadt van Camerycke, resorterende onder het rycke, doen verseckeren met het casteel twelcke hy daer heeft doen oprechten; hy heeft oock, in den jaere 1553, met ghewelde inghenomen de stede van Terowaenen ende de selve met Hesdyn doen gheheel demolieren, ende doen oprechten een ander stadt van Hesdyn, in een bequaemer plaetse, daer men die noch jegenwoordigh siet; hy heeft heindelynghe, in den jaere 1556, in de maendt van Ougst, gherenunchieert ende afghenomen de heerschappie van dese landen, ende die overghelaeten, met consente van de generaele Staeten, aen synen eenighen soone Philips, onsen jegenwoordigen heere ende prince die Godt verleenen wilt een lanck saligh leven in voorspoedinghen paysse, ende is daer naer, in September int selve jaer, van Rammekins in Seelandt vertrocken naer Spaingnien, alwaer is commen te overlyden binnen twee jaeren daer naer te weten, in den jaere 1558, op den eenentwyntighsten van September, naer dat hy gheregneert hadde als heere van dese Nederlanden tweenvichtigh jaeren, als coninck van Spaingnien dryenveertigh jaeren, ende als keyser veertig jaeren, ende licht begraven te ...., aldaer den selven onsen coninck, synen soone, nu ghemackt ende ghesticht heeft een seer costelyck convent, ende dat ghededicеert

aen Ste Laureyns; den selven keyser Carel heeft achterghelaeten, van vrauw Isabeau, dochtere van Emanueel, coninck van Portugael, die voor hem oock overleden is, in Spaingnie in den jaere 1539, de voornomde huerlieder eenighen soone Philips, onsen jegenwoordighen gheduchten heere, overmits Ferdinande, haerlieder eerste soone, seere jonck overleet, ende twee dochters, te weten Marie, die traude keyser Maximiliaen, den tweeden van dien naeme, ende Jehenne, die traude Johan, den soone vanden coninck van Portugael, boven noch twee bastaerden kynderen, d'eene by naeme Don Johan d'Autriche, overleden te Naemen in den jaere 15..., ende d'ander vrau Margriete, eerst ghehuywet met Alexander de Medices, eerste hertoghe van Florencien, die vermoort wiert by Laureyns de Medices, synen mignon, ende daer naer met den hertoghe van Parma Octaman. de Farnese, vader vanden laesten hertoghe van Parma Alexander, hebbende de selve drye persoonen, Don Johan, Margriete ende den laesten hertoghe van Parma Alexander, successivelyck gheweest gouverneurs ende gouvernante van dese Nederlanden, uuyt den naeme van desen onsen jeghenwoordighen coninck Philipus.

In den jaere 1506, op den vyfentwyntighsten September, ten tyde van desen Carele, ende ses daeghen naer het overlyden vanden voornomden coninck Philips, soo was, by sententie vanden voornomden raet van Vlaenderen, tusschen de voornomde vanden Vryen ende de huysvrauwe van Willem de Sallant, vrylaet, in dien tyden heere van Middelburgh, opposanten ter eendere, ende den procureur-generael van Vlaenderen, ter ander, de hant vanden coninck gheweert vande selve heerlycheydt ende andere goedynghen den voormelden Sallant toebe-

hoorende, die t'synen profficte gheconfisquiert hadden gheweest, by continnuatie ende banne vanden voornomden Sallant, by ghebrecke van persionnele comparitie in den selven raet, omme seckere matricide, t'welcke den voornomden procureur-generael hem imponeerde, ende dat uuyt crachte van de privilegien van vrydomme van confiscatie, de selve vrylaeten ende appendentlaeten gheconsenteert by willent den hertoghe Jan van Bourgoingne, hier vooren gheroert, t'selve vonnisse wesende geregistreert in den Rooden bouck, N° iij°, folio clxxxiiij.

In den jaere 1508, op den derden October, soo accordeerden beede de wetten van Brugghe ende vanden Vryen, aengaende huerlieder different ende apparent, t'proces alreede by commissie bedient, nopende de rechte van calchiegelde dat men ontvangt ter poorte, vande wagenen aldaer passeerende, volghende d'acte vanden selven accorde, met de voormelde commissie ende relatie vanden deurwaerdere, successivelyck gheregistreert in den Grooten bouck, N° iiij, folio cxxxiij verso, xxxiiij et xxxv.

In den selven jaere 1508, op den veerthiensten November, soo was ghemackt secker appoinctement tusschen die vanden Vryen ter eendere, ende de dischmeesters van Ste Cruys, buytten Brugghe, ter ander syden, ter causen van secker vonnisse ghewesen by de selve vanden Vryen, daer by sy quaet verclaerst hadden seckeren transpoort van eene rente beset op eenighe landen ten Vryen, ghedaen ten profficte vanden selven disch als in doode handt, twelcke vonnisse by den raet in Vlaenderen gherenverseert ende ghereformeert hadde geweest, ende by de selve vanden Vryen anderwerf daeraf gheappelleert gheweest int parlement van Parys,

by welcken appoinctemente van de selve appellatie te Parys wiert ...., ende tot cassatie vande selve rente met alle de verloopen betaelt by die vanden selven Vryen, ten profficte vanden voornomden disch, tweendertig ponden grooten, eens, volgende d'acte danof synde ende gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°ij verso.

In den selven jaere 1508, op den veerthienden February voor paesschen, soo wiert ghemaeckt secker appoinctement tusschen de voormelde vanden Vryen, ende die vander Gauwe, in Hollandt, omme secker octroy by de voornomde vanden Vryen vercregen tot opstellen van seker assissen, uuyt crachte van den welcken sy de selve Gaussche bieren hemlieden pretendeerden te belasten met sesthien grooten de tonne, ende by den selven accorde gesloten wiert dat de selve niet hooger belast souden worden dan de dobbel inghebrauwen bieren, te weten met thien grooten op de tonne; de selve acte vanden appoinctemente synde gheregistreert in den Grooten bouck, N° iiij°, folio cxciij.

In den selven jaere 1508, op den laesten van Marte voor paesschen, hebben conjonctelyck den keyser Maximiliaen, als vooght ende administrateur vande goedyngen van den prince van Spaingnien Charles, mitsgaeders den selven Charles over hem selven, in volcommynghe van de beloofte die vrauw Margriete van Austrice, hertoginne douagie van Savoye, ghedaen hadde tot Ghendt aen de vier leden van Vlaenderen, als sy aldaer by hemlieden ontfanghen wiert int gouvernement vanden selven lande, uuytter naeme vanden voormelden keyser Maximiliaen, als vooght ende momboir vanden selven prince van Spaingnien, verleent ende aen de voormelde van den Vryen

ghegeven huerlieder oppene letteren van confirmatie ende ratificatie van alle huerlieder privilegien, vryheyden, wetten, cueren ende costumen by hemlieden ghebruyckt ten tyde van den voornomden koninck Philipus; de selve brieven ghegeven tot Antwerpen ende gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij^e, folio xvj.

In den jaere 1509, op den laesten September, soo was, by den deurwaerder vanden raet van Vlaenderen, uuyt crachte van commissie by de voornomde vanden Vryen in den raet vercreghen, bevel ghedaen aen baillieu ende redenaers vanden proosschen, elcken op de peynne van duyst goude leeuwen, dat sy souden costeloos ende schadeloos ontslaen secker vrylaet by hemlieden ghevangen onbewettight, ende mits sy ten eersten weygerden te obedyeren ten selven beveele, ende dat den selven ghevangen gheapprehendeert was omme crime, soo wiert den selven ghevangen by den voormelden deurwaerdere t'synewaerts ghenomen, omme t'elcx rechte vervoert te worden tot Ghendt, soo wel dat naerderhandt de selve vanden proosschen verclaersden te obedieren, is den selven ghevangen laeten volgen aen de voormelde vanden Vryen, volgende de coppien van de selve commissie ende relatien van den deurwaerdere, beede gheregistreert in den Grooten bouck, ghecotteert N° iiij^e, folio lxj verso et lxij.

In den jaere 1510, op den eenentwyntighsten Juny, soo was, by den voormelden keyser Maximiliaen, als vooght, ende den voormelden prince van Spaingnien, by huerlieder oppene letteren, gheconfirmeert ende gheratifieert het appoinctement ghemackt tusschen de voormelde vanden Vryen ende die van Sluys, voor eenen termyn van vyfentwyntigh jaeren, ter cause vande contributie die sy tot

ontlaestynghe van die vanden Vryen ende de portie van die van Ardenburgh-ambacht, soo tot hulpe van de wateryngbe als andersints doen souden, als naer uuytwyssen vande selve letteren van ratifficatie dies particulliere mentie maeckende, gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio clix verso.

In den selven jaere 1510, op den twyntighsten February, soo wiert, by ghelycke letteren van den keyser Maximiliaen ende den prince van Spaingne Carolus, gherattificeert het appoinctement, op den tweeden Novembris 1510 ghemaeckt tusschen de voormelde van den Vryen, ter eendere, ende die van Sysseele, ter ander syden, ter cause van de ophevene van de assyssen van huerlieder quartier, by de selve vanden Vryen ghepretendeert uuyt crachte van octroye by hemlieden daertoe vercreghen, daer by de selve van Sysseele consenteerden dat de selve assyssen souden worden gheint ten profficte vanden selven lande vanden Vryen, soo langhe t'selve landt vanden Vryen niet en souden ontlast wesen van de rente die sy vercocht hadden omme de pennynghen van de gheconsenteerde bede te becommen, ende tot aflossynghe van de welcke de selve assyssen opghestelt hadden gheweest, ende mits noch betaelende, aen de selve van Sysseele, ses hondert ponden parisissen, tot secours van de oncosten die sy in de processen van de selve saecke ghedooght hadden; de selve letteren gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°v verso.

In den jaere 1510, op den seventhiensten Marte, soo waeren, by sententie vanden raede in Vlaenderen, ghecondempneert den baillieu ende wet van Nieupoort, aen de voormelde vanden Vryen te restitueeren, by teeckene van een bont stroy, secker vrylaet die sy ghevangen

ende van den liefve gheexecutteert hadden, omme seckere delicten by hem gheperpetreert in Vrye, ende aen de selve van den Vryen gheweygert voor de executie te laeten volgen, omme by hemlieden daer af de kennisse ghenomen te worden, conforme huerlieder privilegien hier vooren gheroert, met condempnatie van noch sesthien ponden parisissen voor boete, in huerlieder abuys, ende twee hondert ponden parisissen over het attentaet, ten proffiicte van onsen gheduchten heere, volgende d'acte danof gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio ij^c xj.

In den jaere 1511, op den sevenentwyntighsten Meye, was verleent by den voormelden keyser Maximiliaen, als vooght, ende den prince van Spaingnien Carele, seckere octroy, daer by die van Ghystele gheconsenteert wiert dat huerlieder vrye jaermarct die sy plochten te houden op Ste Maertins daegh in de wintere, ende twee daeghen lanck ghedeurende, verstelt soude worden op den Woensdagh voor den selven Ste Maertinsdaegh ende den Donderdaegh daer naer volgende, met last ende bevel dat men twee daeghen voor de voorseyde jaermarct gheen vollen cachtelen ofte andere goedynghen, ter cause van de welcke de selve jaermarct inghestelt is gheweest, binnen twee millen ontrent de voorseyde stede van Ghystele, ter selver marct, commende ende opvaerden synde en souden moghen vercoopen voor alderstont, dat sy eens ter selver marct ghesien hadden, ende dat op de peyne daer by in de publicatie, volgende de letteren vanden selven octroye, gheregistreert in den voormelden Parchemynen bouck, N° v°, folio cxxij verso.

In den selven jaere 1511, op den twaelfsten Septembris, soo was, met kennisse van saecken, by den voornomden

raet van Vlaenderen verclaerst dat secker vrylaet, binnen Brugghe ghebannen gheweest hebbende, by den souverain baillieu van Vlaenderen, uuyt den lande van Vlaenderen, schuldigh was gheleet gheconsenteert te worden, ende oversulcx by den raet vrygheleet gheconsenteert wiert voor vier maenden, uuytghesondert de stede ende paelen van Brugghe, daer den ban gheschiet was, omme middelertydt in den raet te vervolghen syn saecke van appelle, by hem ende de voornomde vanden Vryen ghedaen, in cas van annullatie van den selven ban, ende dat niet jegenstaende dat de jurisdictie vanden selven souverain baillieu haer was bestreckende gheheel Vlaenderen duere, volgende d'acte danof gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio cxiij verso.

In den jaere 1515, op den eenentwyntighsten Apprillis naer Paesschen, alsdoen den voormelden prince Carele t'landt van Vlaenderen beswooren hadde, verleent aen de schepenen van den Vryen patente van continnuatie van huerlieder schependommen, in ghetalle van sevenentwyntigh, aldaer ghedennomeert by huerlieder naeme ende toenaeme, sonder eenighe te licentieeren; de selve letteren, ghegeven tot Brugghe ende gheregistreert in den Rooden bouck, N° iiij°, folio xxiij verso.

In den selven jaere 1515, op den sesden Octobris, soo wierden verleent, by den selven prince van Spaingnien, oppene letteren van confirmatie ende ratifficatie van alle de privilegien, vryheyden, cueren, costumen ende usantien van den selven lande van den Vryen, daer te vooren onlancx in de stede van Brugghe beswooren, te weten, op den ......; de selve letteren, ghegeven tot Brussel ende gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio xvij.

In den selven jaere 1515, op den twaelfsten Decembris, soo wiert verleent, by den selven prince van Spaingnien, secker octroy, daer by gheconsenteert wiert alle vrylaeten, supposten ende inwoonders van den lande van den Vryen, alle hoornebeesten te mogen vercoopen t'allen saysoene van den jaere, soo wel de gonne die in haerlieder bilcken, stallen, als elders daer het hemlieden goetduynckt, soo hemlieden gheconsenteert wordt in haerlieder huyssen ende elders te vercoopen alle soorten van graenen, t'sydert den eersten van Octobre, tot half Maerte daer naer, alleenelyck ende dat aen cooplieden ende andere inwoonende van Vlaenderen, voor provisie van haerlieder menagien, vleeschhuyssen ende coornemarcten van den selven lande, sonder t'selve beestiael ende graen te vercoopen aen vremdelynghen, noch dat de coopers t'selve beestiael ende graen sullen vermoghen te vervoeren uuyt den lande van Vlaenderen, ende dat niet jeghenstaende de placcaten ter contrarien uuytghesonden, ende sonder daer jegens te misdoene, ende voorts met eene generale abolutie ofte pardoen van de transgressie van de selve placcaten, hier te vooren, int gonne voorseyt is, by eenighe van de voornomde ghedaen, ende danof ten selven tyde de caillaingnie niet en was ghedaen; de letteren van den selven octroye, gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lxiij verso.

In den selven jaere 1515, op den negenthiensten Marte voor Paesschen, soo was, by den selven prince van Spaingnien, alsdoen ghewordden synde ende hem quallificeerende coninck van Castillien etc., verleent noch een ander octroy aen de voormelde laeten ende inghesetenen van den selven lande, omme oock, niet jegenstaende t'selve generael placcaet ter contrarien, t'voornomde

beestiael, graen ende alle andere leeftochten, by hemlieden alsoo vercocht, oock buytten den lande van Vlaenderen vervoert te mogen worden, daert hemlieden goetduyncken soude, t'welcke hemlieden by den voorgaenden octroye niet en was gheconsenteert, volgende de selve letteren, gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lxiiij.

In den jaere 1516, op den vyfden Septembris, soo was, by de letteren van den selven coninck van Castillie, gheaggregeert ende gheconfirmeert het accordt ende appoinctement ghemact tusschen Philips van Cleven, heere van Ravestain ende de voornomde van den Vryen, ter causen van de differenten ende gheschillen tusschen hemlieden synde, van de heerlycheydt van Breskinssandt, den voornomden heere van Ravestain toebehoorende, alwaer hy, uuyt crachte van seckre octroy, pretendeerde de schorren te gaen dycken, en daer te hebben alle justitie, in prejuditie van den lande van den Vryen, welcke justitie hem by den selven appoinctemente wordt gheconsenteert, behoudens dat de reservatie van de vonnissen ghelyck van alle andere appendentlaeten, souden resorteeren onder de selve van den Vryen, en dat sy, omme het abuys van haerlieder vonnissen, by de selve van den Vryen in gheen meerder amenden en souden condempneren t'sy dan van thien ponden parisissen, d'een helft ten proffícte van den voornomden heere, ende dat sy in de voornomde poinctynghe ende settynghe van den lande, naer de twyntigh jaeren, niet meer noch min en souden ghelden ende ghetauxeert worden, dan tot hondert ponden parisissen t'sjaers, daer mede sy ghestaen souden; de letteren van den selven accorde, gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij, folio clxv verso.

In den jaere 1517, op den sessentwyntighsten Meye, hebben die van Brugghe verandert ende gheaugmenteert, by advysse van den ghemeenen collegie van schepenen, de ordonnantien ende statuitten aengaende den Steene ende vanghenisse van Brugghe, ende de ghevangenen die daer inne ghevangen ende bevoolen worden, conforme seckere gheschrifte danof synde, inhoudende veele ende diversche articlen, gheregistreert in den voormelden Parchemynen bouck, N° v°, folio xcj verso.

In den selven jaere 1517, op den vierden Juny, wiert by den coninck van Spaingnien verleent aen de selve van den Vryen, letteren van confirmatie ende ampliatie van de privilegien hemlieden hier te vooren ghegeven by den grave Jehan, ten finne dat gheen vrylaeten ofte appendentlaeten en souden syn arresterlyck nochte vangelyck onbewettight, niet meer in civille ende crimineele saecken, naer het inhouden vande selve privilegien dies breeder mentie maeckende, hier vooren gheroert, inhoudende de selve letteren exspres last ende bevel, soo wel aen de schoutten, wethouderen ende alle andere officieren van Brugghe, mitsgaders van de andere steden ende plaetsen daer het selve privilegie hem extendeert, dat sy de selve laeten ofte ghevangenen ontslaen ende leveren in handen van de selve van den Vryen, die by hemlieden versocht synde ende in prejuditie van dien, ende van appelle naer de insinuatie van dien, niet te attenteren tot dat daeroppe by den raet van Vlaenderen ghekent ende anders gheordonneert sal worden, op peynne van in de plaetse van t'leggen van cesse van wette, twelcke de voormelde van den Vryen hier voortydts in sulcken ghevalle plachten te praticqueren, tot grooten naerdeele van justitie, by de selve officieren ende wethouderen

te incurreeren, elck metter daet een amende van duyst goude Philips guldenen, te recouvreren op hemlieden ende huerlieder eyghen goedynghen, by reele ende prompte executie, niet jegenstaende ofte appellatie ter contrarie, ende daerenboven noch crimmineelycken ghestraft te worden, naer d'exigentie van de saecke ende misusse, ende dat daer oock jegens voorsien sal worden, by translatie van der vierschaere ofte residentie van den selven collegie van den Vryen, in een ander bequaeme plaetse; de selve letteren ghegeven tot Ghendt, in de qualiteyt als coninck van Spaingnien, mits synder acceptatie totten selven rycke, in den jaere 1516, soo voorseyt is, ende gheregistreert, met de commissie van den raet van Vlaenderen omme over al te publicieren, in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°xiij et ij°xv.

In den selven jaere 1517, op den derthiensten Octobris, soo was, by vonnisse van den raet van Vlaenderen, ten vervolghe van de voornomde vanden Vryen, partie gheinteresseerde, ende den procureur-generael met hemlieden ghevought, appellanten, den ban van die van Brugghe, ghedecreteert tot laste van secker vrylaeten onghehoort, emmers niet behoorlyck ghedaeghtvaert, te nieten ghedaen, ende bovendien, over haerlieder ghepretendeerde schaeden ende interesten ter causen van den selven ban, de gheintimeerde verweerders ghecondempneert in hondert ponden parisissen t'sjaers, van alsoo veele jaeren als sy deur den selven ban de stede van Brugghe hadden moeten derfven, behoudens haerlieder eedt dat sy ter diere somme jaerlicx beschaedight hadden gheweest, ende voorts, de ghedaeghde, in de boete van t'sestigh ponden parisissen over huerlieder abuys; d'acte vande selve ghewysde, met de executtoriaele ende relatie vanden deur-

waerdere, gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio cix et sequentibus.

In den jaere 1518, op den eenentwyntighsten September, soo wiert, by de twee wetten van Brugghe ende van den lande van den Vryen, ghemackt accordt ende appoinctement nopende de rechte van de verschuytte van de stede van Oostburgh ende het onderhoudt van de duykers ende veldammen aldaer van noode, tot laste van de selve van Brugghe, inhoudende diversche articlen, in een quohier van parchemin, geteeckent Snouckaert ende Van Hecke, ende is gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio cxxxv.

In den jaere 1520, op sevenentwyntighsten Wedemaendt, soo hebben die van den Vryen vercreghen een generaele provisie ende commissie van den voormelden coninck van Spaingnien, nu ghecooren coninck van de Romeynen, soo voor hemlieden als voor huerlieden supposten, omme alle persoonen soo geestelyke als werlicke te bedwynghen, te weten, de weerlycke met apprehentie van haerlieder persoon, ende de geestelycke met saisissemente van huerlieder temporaele goedyngen, omme te laeten vaeren ende te niete doen tot haerlieder eygen coste, al sulck betreck ende procedeuren als sy souden mogen gheintenteert hebben, ofte in toecommende tyden noch intenteeren, tot haerlieder laste in eenighe civille ...., voor die van den geestelycken hove, volgende het inhouden van de selve commisse dies breeder ghewaegende, adderesseerende aen den baillieu, justicieren ende officieren indifferentelyck, gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio lxxxj.

In den selven jaere 1520, op den veerthiensten Ougst,

was, by den voornomden coninck van Spaingnien ende van de Romeynen, verleent aen de voornomde van den Vryen, secker letteren van octroye, voor een termyn van twaelf jaeren, daer by hemlieden gheconsenteert wiert dat, soo wanneer syne majesteyt eenigh schependom vacant soude gheconfereert hebben aen eenighe ville persoonen daertoe niet ydoone, noch residerende, noch hebbende behoorlyck vercreghen den tyttele van vrylaetschap voor de vacatuere van t'selve schependom, ende de welcke in persoone niet en soude commen resideeren ende het selve schependom niet bedienen, binnen drye ofte vier maenden naer dat hy danof voorsien soude syn gheweest, dat in sulcker ghevalle t'collegie souden vermogen een sulcken persoone te weygeren de admissie tot den selven schependomme, ende in syn plaetse aen den prince presenteeren vier ofte vyf andere ghequallificeerde persoonen en vrylaeten, omme daer uuytte eenen by den voormelden prince ghecooren te worden, mits by den selven ghecooren gevende, tot profficte van den gonnen van syne officieren ofte domisticquen, dienaers by hem te denomeeren, de somme van twee hondert ponden tournois, van veertigh grooten het stuck, sonder meer, ten welcken eynde den selven ghecooren schepen mede doen synen eedt van niet meer ghegeven te hebben, ordonneerende daer en boven noch dat de drye joncxste schepenen in eede, in elck quartier ghehouden souden syn, tot gheriefvc van den landtsman, huerlieder principaele residentie te houden te landewaerts, uuyt welcken octroy blyckt dat de eerste commissie van het geven van twee hondert guldenen voor de schependommen van den Vryen maer en is toeghelaeten gheweest, soo wanneer die van t'collegie in sulcken ghevalle ende in ......, doen de voorschreven denominatie

ende een van de ghedenominneerde danof voorsien wordt, apparentelycken omme dat den prince daer deure benomen wordt de middele van met het selve schependom syne officieren te connen grattifieeren ofte recompenseeren, ende syn de letteren van den selven octroye gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°xc verso.

In den selven jaere 1520, op den derthiensten September, soo was, by den raet van Vlaenderen, aenghewesen die van den Vryen ende eenen huerlieder vrylaeten, de lichtynghe van secker namptissement van pennyngen, costeloos ende schaedeloos, onder den selven raet gheconsingneert by den baillieu van Sluys, jegens de selve burghemeesters ende schepenen s'landts van den Vryen, ende vrylaet wien de selve pennynghen waeren afghenomen gheweest, by sekeren misdadighen tot Sluys, daer naer gheexecutteert, ende dat uuyt crachte van seckere voorgaende commissie van den selven raet, bedient tot laste van den voormelden baillieu van Sluys, t'samen gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio lxxix et verso.

In den jaere 1521, op den eersten Ougst, soo was, by den selven coninck, alsdoen ghecooren keyser van de Romeynen, verleent aen de selve van den Vryen seckere letteren van confirmatie van de costumen ende usantie die sy van alle oude immemorable tyden ghebruyct hadden, van alle vremde, soo wel poorters van Oudenburgh als alle andere, int landt van den Vryen te arresteeren, ende danof hebben de kennisse, niet jegenstaende dat de vrylaeten appendant-laeten ten Brughschen ende binnen de smalle steden daer onder sorteerende, vry

waeren van de selve arresten ende becommeryngheu, by exspresse privilegie, by hemlieden vercreghen, hier vooren gheroert, ende oock niet jeghenstaende het privilegie by de voornomde van Oudenburgh, in prejuditie van die van willent den coninck Philips, in den jaere 1496 subbretivelyck ende obbretivelyck vercregen, de selve van den Vryen onghehoort, mitsgaeders de litispenditie dienaengaende tusschen hemlieden hangende, noch onghedecideert in den grooten raede; de selve letteren van confirmatie gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°xv verso.

In den selven jaere 1521, op den vierentwyntighsten Juny, soo waeren verleent, aen de selve van den Vryen, brieven van beveele ten finne gheen officiers, op de privatie van huerlieder officien ende arbitraire correctie, by laste van den geestelycken hove, gheen weerlycke persoonen en souden vangen noch leveren in huerlieder vangenisse, omme wat saecke dat het waere, sonder exspres consent van den baillieu van Brugghe ende lande van den Vryen; de selve brieven, met relatie van den deurwaerdere, gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio lxxxiij et verso.

In den jaere 1522, op den achtsten Juny, soo verleende den voormelden keyser, aen de selve van den Vryen, syne letteren van beloofte van indempniteyte, ter cause van de vercoopynghe van de renten, ter somme van twee duysent ponden tournois t'sjaers, ghedaen t'synen behouve, op het particullier landt van den Vryen; de selve letteren gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lxviij verso.

In den selven jaere 1522, op den seventhiensten

Octobris, soo heeft Merlin de Fruitier, clercq crimineel slandts vanden Vryen, in de qualiteyt als huyssier skeysers, ten versoucke vanden Vryen, ende eenen Jan van Gossy, huerlieder laet, ghesaisieert, uuyt crachte van secker generaele provisie ende commissie skeysers voornompt, verleent aen den voormelden collegie ende haerlieder supposten, in daten vanden sevenentwyntigsten Wedemaendt 1520, hier vooren gheroert, diversse huyscatheylen ende meuble goedyngen, ten huysse van secker pastor van Sysseele, ende die doen bewaeren met drye wetteboden, omme dat hy soude laeten vaeren seckere procedeuren by hem ontgonst tot laste van den selven Jan van Gossy, in civille voor die van den geestelyken hove, daer jegens hem den selven pastor opposeerde, volgende de relatie vanden selven clercq crimmineel aen den raet van Vlaenderen, gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio lxxxj verso.

In den jaere 1523, op den sevensten Octobris, soo wiert, by den voormelden keyser, gheapprobeert ende gheconfirmeert secker appoinctement tusschen die van van Brugghe, Ipere ende Vrye, ter eendere, ende de vrye muntenaers van Vlaenderen, ter andere, ghemackt op den laesten Sporcle 1520, inhoudende den middel ende ordere, soo wel raeckende huerlieder ressort in materie van jurisdictie civille ende crimmineele voor die van de munte, als huerlieder vryheeden ende exemptien die sy hebben van assissen in de stede van Brugghe ende Ipere, van welcke letteren van aggregatie het *vidimus*, onder den segel van de stede van Brugghe, in daten twyntighsten Sporcle 1538, gheteeckent Pamele, ende gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio cxxj.

In den jaere 1524, op den sesthiensten July, soo was, by sententie van den raet van Vlaenderen, jegens den procureur-generael, de voormelde vanden Vryen aenghewyst het renvoy ende de eerste kennisse van secker huerlieder vrylaeten ende andere vremde, hemlieden advoueerende ten rechte voor de selve vanden Vryen, tot Ghendt, by den selven procureur-generael ghevangen, omme het ontschaecken, weghleeden ende ontheeren van eene jonghe dochtere ende maeght, twelcke hemlieden gheimponeert wiert, volgende d'acte danof synde ende gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio lxviij.

In den jaere 1528, op den vyfden Decembris, soo gaven die van Sysseele acte van kennisse aen de voormelde vanden Vryen, dat sy de vierschaere van Sysseele, staende op den steghere van de vangenisse, waeren van de selve vanden Vryen houdende precario, ende dat oversulcx de selve van den Vryen daer mogen commen ende recht doen tallen tyden alst hem belieft; de selve acte gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°vij verso.

In den selven jaere 1528, op den tweeden September, soo wiert, by den selven keyser, gheapprobeert ende gheratificeert het appointement ende transactie tusschen de voormelde vanden Vryen, ter eendere, ende joncker Mathys Lauryn, als heere van Watervliet ende Waterlant, ter ander syden, ghemackt op den derden Marte 1523, daer by, onder andere poincten, de selve heerlycheydt van Watervliet wiert gheheel ghesepareert ende ghescheeden van de jurisdictie ende resortie van de voormelde vanden Vryen, behoudens dat de vrylaeten ende appendentlaeten aldaer moghen bedrif doen sonder ter causen

van dien, met de selve van Watervliet meer te gelden dan vyf grooten van de ghemete, in wat manieren ofte van wat saecken dat het sy, dat over beede de syden de laeten souden vry syn van arreste in liefve ende in goede, ende in crimmineele stucken aen elcanderen gherenvoyeert worden, met de lichten ende informatien, dat de selve vanden Vryen binnen de lemitten van Watervliet moghen doen maecken alle mannieren van huyssen, hoofsteden ende aldaer oock doen allerande nerrrynghen, ende dat voorts aengaende Waterlandt, by berouppe, beleede appellatien ende reformatien resorteeren sal ten Vryen, ghelyck andere appendente wetten, ende dat oock de paelen van de voornomde twee heerlicheyden van elcanderen ende t'Vrye ghedaen ende ghedresseert souden worden, als breeder verhaelt staet, by den selven appoinctemente, gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio clxvij.

In den selven jaere 1528, op den vyfentwyntighsten Sporcle voor Paesschen, soo wiert, by oppene letteren van den keyser, gheadvoueert ende gheratifieert seckere appoinctemente tusschen de voornomde van den Vryen, ter eendere, ende Jan Adornes, heere van Nieuwenhove, als by opdrachte, cessie ende transpoort vercregen hebbende alle t'recht, cause ende actie begrepen in seckere letteren van octroye ende ghyfte, gheconsenteert in de maendt van December int jaer 1505, by willent den coninck Philips saliger memorie, aen willent mher Jeronimus Lauryn, heere van Watervliet, aen d'ander syde, nopende de jurisdictie, kennisse ende berecht van justitie, binnen de heerlicheyde ende lande van Nieuvliet, alsdoen eerst bedyckt, daer by aen den selven heere van Nieuwenhove de selve kennisse, in de eerste instantie toe-

ghelaeten is gheweest, behoudens ressort onder die van den Vryen, soo by berouppe ende beleede, ende oock by appelle ende reformatie, ghelyck van d'andere appendente wetten, ende ghereserveert oock de schauwynghe van de dycken, ten coste van de selve van den Vryen, met meer andere ghelycke besprocken, breeder gheroert by de selve letteren ende gheregistreert in den voormelden Parchemynen bouck, N° v°, folio clxxxvj.

In den selven jaere 1528, op den vyfden van Marte, soo was, ten vervolghe van die van den Vryen, ende de huysvrauwe van seckeren vrylaet, by sententie van den raet van Vlaenderen, ghesurceert ende in staeten ghehouden, alle executtien ende procedeuren die den procureur-generael pretendeerde te doene op het goet van den selven vrylaet, haren man, naer dat gheblecken was van t'selve syn vrylaetschap ende dat sy woonachtig was ten Vryen, met het overlegh van de privilegien van den vrydomme, van confiscatien ende ander bescheeden daertoe dienende, naer het uuytwyssen van der acte danof synde ende gheregistreert in den voornomden bouck, N° iiij°, folio lxxx.

In den jaere 1529, op den elfsten Meye, soo was, by vrauw Margriete, regente van den lande van errewaertsover, ghegeven ten versoucke ende beede van de vier leden van Vlaenderen, secker declaratie provisionneel jegens die van Brabant, dat het contere arrest ende exployt uuyt crachte van seckere provisie, gheimpetreert in de cancellerye van Brabandt ende ghedaen doen te Bergen-op-soom, by eenen van Antwerpen, tot laste van eenen Vlamynck, omme den selven Vlamynck te bedwynghen, dat hy soude laeten vaeren het arrest ende procedeuren by hem tot Ghendt, tot laste van

den selven Antwerpenaere ghedaen, wordt verclaerst quaet ende oversulcx te niete ghedaen, met last aen den cancellier ende andere van den raede van Brabandt, dat sy ghelycke provisie niet meer en souden decerneeren, danof d'acte gheregistreert is in den voornomden Rooden bouck, N° iiij°, folio ij^c^lxij verso.

In den selven jaere 1529, op den sevenentwyntighsten Juny, soo gaef den voormelden keyser syne brieven van descharge, aen de voormelde van den Vryen, van der somme van twee hondert vier duyst, twee hondert veertigh ponden, van veertigh grooten tstuck, over huerlieder ......, in de twee hondert duyst croonen, by de leden van Vlaenderen gheconsenteert aen den selven keyser, om syn huywelyck, de geboorte van syn eersten soone, ende advancemente van de oncosten van syn aenstaende voyage naer Italie, mitsgaeders syne croonynghe van syn keyserschip, voor welcke huerlieder portie, de voornomde van den Vryen hadden geleverd haerlieder obligatien te betaelen binnen ses alsdoen eerstcommende jaeren, volgende den selven accorde, ende de voormelde brieven van descharge, gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio lxxvij.

In den selven jaere 1529, op den eenentwyntighsten Septembris, soo was, by sententie van den raet van Vlaenderen, ten profficte van Jan Gossy, vrylaet *cum suis,* versouckers, jeghens den pastor van Sysseele ende den procureur-generael van Vlaenderen met hem ghevought, heesschers, goet ende van weerden gheweesen het saisissement van de meublen, goedynghen ende huyscatheylen van den voornomden pastor, ende het legghen van de wettebodden tot bewaeren van dien ghedaen doen by seckeren vrylaet, uuyt crachte van seckere commissie

generaele van beveelen, by den voornomde van den Vryen vercregen voor huerlieder ghemeene laeten, hier vooren gheroert, omme hem pastor te constraingneren van te laeten vaeren het betreck, t'welcke hy ghedaen hadde tot laste van seckeren vrylaet, in geestelyck hof, tot reparatie van seckere verbaele injurien dien den selven pastor vermeten was jegens den selven vrylaet, met condempnatie van costen tot laste van den selven pastor, volgende d'acte danof synde gheregistreert in den voornomden grooten bouck, N° iiij°, folio .....

In den selven jaere 1529, op den sevensten Octobris, soo was by den keyser verleent aen Pieter van Grybovael, ontfanger van Vlaenderen ende ghemact schepen van den Vryen, brieven van bevelle met clausulle van non-prejuditie, addresserende aen t'collegie van den Vryen, ten finne sy den selven Grybovael souden admitteeren tot het exercitie van syn schependom, niet jegenstaende dat hy niet en was resideerende noch en soude resideeren ten lande van Vryen, soo by den laesten October gheordonneert was, uuyt causen dat de administratie ende last van syn officie verheest syne continueele residentie tot Brugghe; de selve letteren ende brieven gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°xcij.

Op den selven tydt ende jaere 1529, op den sessentwyntighsten Lauwe voor Paesschen, soo wiert, by seckere letteren van den selven keyser, gheconsenteert aen de voornomde van den Vryen, te moghen macken eenen seghel van verbande, omme te segelen de agregatie van den pays van Madrit ende Camerycke, met die van Vranckerycke, mitsgaeders de constitutie brieven van de renten die de selve van den Vryen souden vercoopen

tot advancheeren van de pennyngen van huerlieder portie in de laeste gheconsenteerde ayde van twee hondert duyst croonen, met conditie dat sy t'heynden dien den selven seghel souden bringhen in de handen van den heere van Fiennes, als gouverneur van Vlaenderen, omme wederomme ghecasseert te worden; de selve letteren gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lxx.

In den jaere 1530, op den eersten July, soo was, by sententie van den raet van Vlaenderen, gheconsenteert aen de voormelde vanden Vryen, heeschers, jegens den procureur-generael, wederlegger, verweerdere, het renvoy van de kennisse van seckeren haeren vrylaet, cypier in dien tyden van de heerlycheydt van Beveren, by pachte jegens den erfachtighen cypier, by den selven procureur-generael ghevangen ende aenghesprocken, omme dat hy hadde laeten uuytloopen uuyt vangennisse secker deliquant, ghevangen van doodtslaegh, niet jegenstaende den selven procureur-generael sustinneerde de kennisse van soodanighe delicten, ghecommitteert by de officieren int faict van huerlieder officien, den hove ghereserveert te syne, volgens d'acte danof gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio lxix verso.

In den jaere 1531, op den tweentwyntighsten Ougst, soo was, by den voormelden keyser, andermael verleent brieven van octroye van continuatie voor een ander termyn van twaelf jaeren, ingaende vichthienden Ougst 1532, nopende de provisie ende collatien van de schependommen van den Vryen aen gheen ander te doene dan aen notable vrylaten, vercreghen hebbende, by behoorelycke tyttele, t'selve vrylaetschap voor de vacateure van het selve schependom, ofte dat sy, by ghebrecke van

dien souden moghen denomeeren vier ofte vyf andere notable vrylaeten, omme daer uuytte een ghecooren ende ghecommitteert te worden, als naer het uuytwysen van den voorgaenden octroye hier vooren gheroert, uuytghestecken alleenelyck dat by desen octroye, omme de redenen by den collegie te kennen ghegeven, de selve schepenen niet ghehouden en waeren meer te houden huerlieder residentie ten Vryen, soo dat, by den voorgaenden octroyen, gheordonneert was; de selve letteren gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°xcij verso.

In den selven jaere 1531, op den naestlaesten daegh van Ougst, soo waeren by den selven keyser verleent, aen de voormelde van den Vryen, letteren van indempniteyte van de rente van twaelf hondert ponden tournois t'sjaers, die de selve van den Vryen ghenomen hadden te vercoopen huerlieder laste ende behouve van de selve majesteyt, met belofte van ontlastynghe binnen drye jaeren, inhoudende meede assingnatie van het jaerlycx verloop te verhaelen op de gruytte van Brugghe, ende de pachten van de meulenen van Menen; de selve letteren gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, ij°lxxj.

In den selven jaere 1531, op den vierden Lauwe, soo wiert, op het different van den arreste ende contrearreste, hier vooren gheroert, tusschen de drye staeten van Brabant, ter eendere, ende de vier leden van Vlaenderen, ter ander syden, partien over beede syden, int langhe gheroert, by den keyser in persoone ghedeclareert diffinetivelyck dat het privilegie ofte de goude bulle van Brabandt, gheoctroyeert by den coninck van de Romeynen ende Bohemien, den vierden in den jaere 1349, aen

willent den hertoghe Jehan, ghesegelt in eenen segel van goude, daer by de selve van Brabant segghen ghedisponneert te syne dat de inwoonders van Brabant, noch huerlieder goedyngen en souden wesen justiciable buytten den lande van Brabant, niet meer by arreste dan andersints, gheen plaetse en heeft, noch haer extendeert in den lande van Vlaenderen, soo wel op dese als dandere syde van de Schelde, volgende de patente, danof gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°lxix verso.

In den selven jaere 1531, op den sesthiensten van Lauwe voor Paesschen, soo wiert, ten versoucke van de vier leden van Vlaenderen, by patente van den voormelden keyser, verclaerst dat de geestelycke lieden schuldigh waeren te observeren de cueren ende statuiten van den werlycken juge, in saecken aengaende de policien van de steden ende lande; de selve letteren gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio lxxxviij verso.

In den jaere 1532, op den twaelfsten Jullet, heeft Jan Adornes, heere van Nieuwenhove, vercregen van den voormelden keyser octroy omme de twee leenen, t'eene ghenaempt ...... ende t'leen van Anthonis Slock, nu wesende de heerlicheyde van Nieuvliet, t'samen te moghen unieren ende te erigieren in een leen prochie ende heerlicheyde van Nieuvliet, omme ghehouden te worden van den Burgh van Brugghe, met meer andere advantagien ende restrictien, breeder by de selve letteren van octroye, ende gheregistreert in den voormelden Parchemynen bouck, N° v°, folio clxxiij.

In den jaere 1532, op den dertighsten September, soo liet den baillieu van Nieupoort hem condempneren

by den raet van Vlaenderen, in de presentie by hem ghedaen, int volcommen van de beveelen van secker commissie by die van den Vryen, als beschuddende een van haerlieder vrylaeten, vercreghen in den selven raet, van te ontslaen secker arrest van graenen ende evene, by den selven baillieu tot Nieupoort ghedaen, aencommende den selven vrylaet, contrarie den privilegie van den lande, ende de selve vrylaet dienaengaende heesch te maecken voor de selve van den Vryen, behoudens dat de costen van den selven arreste ende andere souden blyven ghereserveert ter diffinitive, volgende d'acte danof synde gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio lxx et verso.

In den selven jaere 1532, op den achthiensten Octobere, soo waeren baillieu ende schepenen van deckin ende capittele van Ste Pieters te Cassele, by sententie van den raede van Vlaenderen, ghecondempneert in de obedientie van seckere commissie van beveele, in den selven raedt vercregen by de voormelde van den Vryen, ten finne sy respectivelycken souden laeten vaeren costeloos ende schaedeloos de procedeuren by hemlieden ontgonst, te nemen ende te kennen in huerlieder heerlycheydt, in de prochie van Ste Cathelinne-cappelle, ghenaempt Bersiseele, tot laste van secker vrylaet, omme betaelynghe van de reste van issuwe van secker lant by hem aldaer vercocht, ende dat sy dienaengaende huerlieder actie souden vervolghen voor de voormelde van den Vryen, wien de eerste kennisse toebehoort, conforme de privilegien, volgende de selve commissie ende acten danof gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij^c^iij et iiij verso.

In den selven jaere 1532, op den twyntighsten Novem-

bris, soo waeren aen de selve van den Vryen verleent, van weghen den voornomden keyser, brieven van octroye omme te moghen vercoopen, t'synen laste, renten op het selve landt, totter somme van vier duyst vyf hondert ponden, van veertigh grooten t'stuck, met belofte van indempniteyt, conforme de selve brieven, gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij° lxxij.

In den jaere 1533, op den twyntighsten November, soo was, by den selven keyser, verleent aen de voormelde van den Vryen, letteren van confirmatie van de privilegien van vrydomme van confiscatie, hier vooren gheroert, met secker ampliatie daeroppe by de selve van den Vryen versocht, uuyt causen dat t'selve voorgaende privilegie maer en sprack op inwoonders vrylaeten, dat t'selve haer extendeerde op alle vrylaeten, vrylaetessen ende appendentlaten, soo wel inwoonende ofte uuytsittende, als andere, niet opsittende noch noyent opgheseten hebbende, ende dat mits betaelende voor eene recompense drye duyst guldenen ghereet, ende voorts den selven keyser noch ontlasten van twee jaeren rente van twee duyst vyf hondert ghelycke guldenen t'sjaers, die de voormelde van den Vryen onlancx daer te vooren t'syne laste vercocht hadden op het selve landt van den Vryen, ende noch augmenteerende de erfvelycke rente van vyf hondert ponden parisissen, die sy jaerlycx den pennynck sesthienne daer vooren ghelden, tot ses hondert ponden parisissen t'sjaers, bedraegende de selve recompense int capitaele t'samen ter somme van acht duyst acht hondert guldenen, synde de selve letteren van ampliatie vant selve privilegie ghegeven tot Brussele ende gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°lxiij.

In den jaere 1534, op den laesten Aprillis, soo wiert secker ghevangen van den Vryen omme crim, die hem behelpen wilde met de vryheidt van syne crime by geestelyck hoff, verclaerst daertoe niet te syn ontfangelyck, omme diversscbe redenen by dien van den Vryen ten dien finne ghealligeert, ende onder andere dat hy hem niet en hadde ghedreghen in een stil ende eclesiastick habidt, maer ghecleet gaende met een roode bonnette ende andere lichtveerdighe cleederen, conforme de acte van de sententie, gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio lxxxix.

In den jaere 1535, op den achtsten Juny, soo wiert aen de selve van den Vryen andermael verleent octroy by den selven keysere, omme t'synen laste op het particullier landt van den Vryen te vercoopen rente tot seckeren goede somme, met belofte van indempniteyte, breeder by de brieven verclaerst ende gheregistreert in den selven Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lxxiij.

In den selven jaere 1535, op den twyntighsten Lauwe voor Paesschen, soo wiert ghepasseert in den hoogen raet tot Mechelen, secker voluntaire condempnatie tusschen Jan Adornes, heere van Nieuwenhove, Nieuvliet etc., soone van Andries de la Coste, ende in desen hebbende t'recht ende actie van den selven Andries, synen vader paterneel, appellant van die van den raede in Vlaenderen, ter eender syden, ende de inwoonenden ghelanden ende gheerfde van den Baenstpolder ende s'Gravenpolder in Vlaenderen, gheinthimeerde ter ander; nopende haerlieder differenten ende t'deel t'welcke de voornomde gheinthimeerde pretendeerden, in de selve s'graven schorren, volgende d'acte danof breeder men-

tionnierende, gheregistreert in den voormelden Parchemynen bouck, N° vj°, folio clxxv.

In den jaere 1536, op den tweentwyntighsten Juny, soo wiert aen de voormelde van den Vryen, by den bisschop van Doornycke, verleent brieven van aggregatie van seckere ordere, gheconcipieert aengaende den sallaris ende andere poincten van prochiepapen, cappellaenen ende costers, ter causen van de uytvaerden, administratie van de H. Sacrementen ende andere kerckelycke diensten, gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio xc.

In den selven jaere 1536, op den vyfentwyntighsten Septembris, waeren aen de selve van den Vryen verleent noch twee octroyen omme renten te vercoopen tot last ende tot sulcke somme als breeder by de letteren van octroye vermelt, gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lxxvj.

In den selven jaere 1536, op den neghenthiensten Octobris, soo was, by sententie van den raet van Vlaenderen, den procureur-generael hem dragbende als appellant van seckere vonnisse, by die van den Vryen ghewesen, daer by seckere deelen van amenden, by hemlieden ghewesen tot laste van partie, gheappliqueert hadde ten profficte van den lande van den Vryen en den armen van dien; den voormelden procureur-generael sustinneerde dat de selve amenden gheheel behoorden te commen ten behouve van de keyserlycke majesteyt, verclaerst in synen heesch, finnen ende conclusien te synne niet ontfangelyck, volgende d'acte danof gheregistreert in den Rooden bouck, N° iij°, folio ij°lvij verso.

In den jaere 1537, op den veerthiensten Juny, soo

was, by sententie van den grooten raede van Mechelen, verclaerst den heere van Middelburgh niet ontfangelyck in syne pretentie ende sustenue dat de vonnisse, ghegeven by de wet van de selve heerlycheydt, souden immediaelycken staen ter reformatie ofte appellatie van die van den raede in Vlaenderen, nemaer dat de selve schuldig waeren te commen ten Vryen, als van alle andere appendente wetten, volgende de acte van de sententie, gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°xx.

In den selven jaere 1537, op den achthiensten Juny, soo waeren, by octroye van den keysere, alle de polders van Cadsant ghemackt eene waterynghe, met last dat alle de particulliere ontfangers ende gheswoornen van elcken poldere souden cesseeren ende, ter ordonnantie van den ghemeenen ghelanden, by den collegie ghecommitteert worden alleenelyck eenen .ontfanghere ende vyf gheswornen, die ghehouden sullen syn alle jaere rekenynghe te doene aen de selve ghelande, ter presentie van de gecommitteerde van den collegie van den selven lande van den Vryen, ende alsdoen den ontfangere ende gheswoornen ghecontinnueert ofte verandert te worden, soo ooirboirelyck bevonden soude worden, volgende de letteren geregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°xliiij.

In den selven jaere 1537, op den tweentwyntighsten Aprillis voor Paesschen, soo was aen de voormelde van den Vryen verleent octroy omme te lichten dobbele assyssen op de wynnen ende bieren ten platten lande, voor eenen termyn van ses jaeren, ende voorts te mogen vercoopen den pennynck sesthiene, totter somme van duyst Carolus guldenen, conforme de brieven ghere-

gistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lxxvij.

In den jaere 1538, op den twyntighsten November, soo was, by sententie van den raet van Vlaenderen, secker arrest van pennynghen gedaen onbewettigh binnen Nieupoort, by secker poorter aldaer, tot laste van eenen vrylaet, costeloos ende schaedeloos ontslaegen, ende den arrestandt gheordonneert hem te verdraeghen van meer ghelycke arresten te doene, nemaer indien hy een vrylaet iets wiste te heeschen, dat hy t'selve doen soude voor de wet van den Vryen, volgende d'acte danof synde gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio lxxj.

In den selven jaere 1538, op den eentwyntighsten Lauwe voor Paesschen, was, by sententie van den raede in Vlaenderen, ten vervolge van secker vrylaeten ghevangen, mitsgaeders van den collegie van den Vryen, ende den procureur-generael met hemlieden ghevought, heesschers, den baillieu van Ghystele ghecondempneert omme dat hy de selve vrylaeten onbewettight gevangen hadde, den eenen omme dat beticht was van ghecommitteert te hebben secker specie van valsheydt, ende den anderen omme dat hy hemlieden vervoordert hadde, by diverssche middelen, den eersten ghevangene violentelycke syne handen te boeyen, oock niet jegenstaende dat hy corts daer naer, verstaende dat sy vrylaeten waeren, de selve van vangennisse costeloos ende schaedeloos te moeten ontslaene, ende over de injurie hemlieden aenghedaen, in consistorie van den hove, t'haerlieder presentie te verclaeren dat hy t'selve vangen t'onrechte ghedaen hadde, ende hem leet was, ende hem te verdraeghen van sulcx meer te doene, ende over syn mishuys ende abuys te

betaelen vichtigh guldenen s'keysers profficte, ende de costen van de processe, conforme d'acte gheregistreert in den selven Grooten bouck, N° iiij°, folio lxxij.

In den jaere 1539, op den sevenentwyntighsten Novembris, soo wiert, by den pachter van den tol van Ardemburgh, ghegeven wettelyck verclaers ende beloofte, by eede de selve wet van Ardemburgh, dat hy van de vrylaete goeden, aldaer uuyt of inne ghevourt wordende, njet meer en soude exigeren pontgelt, maer hem contenteeren met sulcx als syne voorsaeten ghewoene waeren van hemlieden te ontfangen, conforme d'acte danof gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio clxxxviij.

In den selven jaere 1539, op den derden Marte, soo wiert, tusschen beede de wetten van den lande van den Vryen ende van de casselrye van Ipere, ghemackt seckere hanse, daer by onder andere poincten wiert ghesproccken dat, soo wel vrylaeten als Iperlaeten, mochten respectivelyck vervremden ende vertrecken, omme te bedieden vrylaet ofte Iperlaet, sonder issuwe te betaelen, behoudens dat den vertreckende, hebbende soo veel goets dat danof de issuwe soude bedragen twyntigh ponden grooten ende daer onder, schuldigh is syne residentie met syne meesthebbende te houden ter plaetse daer hy commende is jaer ende daegh, ende van de gonne danof de issuwe soude bedraeghen boven de twyntigh ponden grooten, twee jaeren lanck, op de peynne van issuwe te betaelen daer van sy vertrocken syn; dat voorts den vrylaet ofte Iperlaet, woonende in elcanders quartier ende aldaer eenighen twyst doende, daeraf berecht gedaen sal worden by de wet aldaer den twist ghebeuren sal, naer de costume van de plaetse, behoudens dat den

vrylaet alvooren bewettigh sy, alheer men hem sal moghen aprehendeeren, conforme de privilegie van den lande, met meer andere poincten ende conditien, soo aengaende de kennisse van de sterfhuyssen, als ander, breeder by de selve hanse vercla̧erst, gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio clxxj.

In den jaere 1540, op den vyfentwyntighsten Marte, soo waeren verleent aen de selve van den Vryen, letteren van octroye omme renten te vercoopen op het landt van den Vryen, voor de somme van ende op den voet als breeder verhaelt staet by de selve brieven, ende synde gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio ij°lxxviij verso.

In den jaere 1541, op den tweentwyntighsten van November, soo was, by letteren van den voormelden keysere, den daegh van de auditie van de reckenynghe ende vernieuwynghe van de burghemeesters s'landts van den Vryen, die te vooren, by ordere van den hertoghe Philips van Bourgoingnie, oock verandert ende ghetransporteert hadde gheweest van in de maendt van Junyo tot den eersten donderdaegh naer Onse Vrauwen daegh in Septembere, volgende de letteren hier vooren gheroert, oock ghestelt verandert tot op den sesden van Septembre voornompt, omme de redenen by de selve patente gheroert, gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio xl verso.

In den selven jaere 1541, op den tweentwyntighsten van November, soo wiert oock verandert aen de voornomde van den Vryen, van de coninginne Marie, daer by hemlieden belooft wiert dat commissarissen, te deputteeren tot de aenstaende auditie van de reckenynghe

van den lande, ghelast souden worden te rederesseren seckere apostille, daer by de voorgaende commissarissen hemlieden ghelast hadden dat sy de reckenynghe van den issuwen jaerlycx, met de groote rekenynghe van den lande, soude oversenden aen de camere van rekenynghe tot Ryssele, uuyt causen dat de selve issuwen niet en raecken het generaele landt van den Vryen, maer aen de particulliere prochien, die danof profficteeren naer advenante dat die aldaer ghegeven worden, alles met conditie dat de selve van den Vryen ghehouden worden jaerlycx ende soo dicxwils als sy dies by de voornomde commissarissen ofte andere, van weghe den prince versocht sullen wesen de selve reckenynghe van de issuwen te exibeeren ende tooghen; de selve acte gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio xlj.

In den selven jaere 1541, op den twyntighsten Lauwe voor Paesschen, soo was, by sententie van den geestelycken hove, tusschen den promoteur en de suster Josynne Thibaudts, als meesteresse van den hospitaele van Leffynghe, heesschere ter eerder syde, ende den voorgaenden ontfangere van den selven hospitaele, ende den collegie van den Vryen met hem ghevought, verweerders, den selven heesschere pretendeerde te hebben het regiment ende administratie van den selven hospitaele, sustinneerde dat den ontfanghere leeft by den geestelycken hove, ghestelt ende by hemlieden gheadmitteert, soude daerinne continnueren, ghewyst den heesschere daertoe niet ontfangelyck, uuyt causen dat uuyt de meriten van den selven processe bleeck dat de selve administratie competeerde de ghemeene inwoonende prochiaenen van de selve prochie, die het selve hospitael tot haerlieder particullieren coste ende gheriefve

selve gheregiert ende gheinstruert hadden, conforme dacte danof gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio xcv.

In den jaere 1542, op den sevensten Juny, waeren by sententie van den raed van Vlaenderen, den bisschop van Doornycke en den vader van seckeren ghevangen ten Vryen, omme een doodtslag by hem ghecommitteert, ghewesen quade appellanten ende niet ontfangelyck tot laste van Joos de Lemmes, over den baillieu ende t'voornomde collegie van den Vryen, omme dat sy aen de appellanten gheweygert hadden te restitueeren den voormelden ghevangen als clercq ...., ende die seyden oversulcx te staen ten berechte van den selven geestelycken hove, nuyt causen dat bleek dat de selve ghevangen hem niet en hadde ghedraeghen ende ghecomporteert in syne abytten als clercq, ten welcken ghewysde, naer appellatie wederomme gheacquiseert synde, wiert den selven ghevangen gheexecutteert met den sweerde, volgende d'acte danof synde, breeder roerende ende gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio xcvij.

In den selven jaere 1542, op den dertighsten Ougst, soo was, by sententie van den raede in Vlaenderen, ter instantie van de voormelde wet vanden Vryen, met hemlieden ghevought secker haerlieder vrylaet, ghevangen by die vanden geestelycken hove, omme dat sy naer syn deportement continnueerden in den ontfanck van den hospitaele van Leffynghe ende alsoo hem imputteerende sacrilegie, den bisschop van Doornycke ghecondempneert den selven ghevangen costeloos ende schadeloos te ontslaene, conforme d'acte danof gheregistreert in den voormelden Grooten bouck, N° iiij°, folio c.

In den jaere 1543, op den sevensten Septembris ende vyfden Octobris, soo waeren, by sententie van die van Brugghe, de executtie ten Vryen ghedaen terwillen dat de vierschaere aldaer ghebannen was, verclaerst als ghedaen ter jurisdictie vanden Vryen, ende dat oversulcx den ghevangen aldaer justiciable bleef, volgende de acten gheregistreert in den selven Grooten bouck, N° iiij°, folio cxxxvj verso et xxxvij.

In den selven jaere 1543, op den negenthiensten Sporcle, soo waeren, by sententie van den raet van Vlaenderen, die van den geestelycken hove, ten vervolghe van den heere en de wet van den Vryen partie met hemlieden ghevought, ghecondempneert te wederrouppen ende laeten vaeren de citatie by hemlieden ghedecerneert, tot laste van den selven vrylaet, die ten Vryen, by preventie, ghecondempneert hadde gheweest ter cause van seckere adulterye ende defloratie by hem ghecommitteert, eerlyck ende civillyck te beteren, volgende d'acte danof synde ende gheregistreert in den voornomden Grooten bouck, N° iiij°, folio cij verso.

In den jaere 1544, op den sevensten Meye, soo was, by den selven keyser, aen de voormelde van den Vryen gheconcedeert secker octroy, dat sy kennisse ende het berecht souden moghen hebben in alle crimminneele saecken, oock van de gonne by huerlieder cuerbrief, ghereserveert by den article beginnende *homicidium* etc., mitsgaeders de declaratie daer naer ghevolght ende ghedaen by den grave Loys van Nevers, in daten van den tweeden September 1323, hier vooren gheroert, nuytghestecken alleenelyck de sticken gecommitteert jegens den persoone van den grave, synen baillieu ende andere officieren ende exerceerende huerlieder officien,

ende oock met reserve dat den selven grave, desen niet jegenstaende, soo dicxmaels alst hem believen sal, de kennisse ende berecht van de selve ghereserveerde sticken mogen doen nemen by mannen van den leenhove van den Burg van Brugghe, die de selve kennisse te vooren competeerende, alwaert dat danof de callaingnie voor de selve van den Vryen ontgonst hadde gheweest, volgende seckere twee acten breeder gheteeckent Despleghen ende gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°xliiij et ij°xlvj verso.

In den jaere 1544, op den tweeden Juny, was verleent, by de regente Marie, secker acte, daer by verclaerst wordt dat de ampliatie van de indaeghynghe van den lieutenant civil van Ghendt, haer niet en bestrect op t'quartier ofte lemyten vanden lande vanden Vryen; de selve acte gheteeckent Despleghen ende is gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°xlvij.

In den selven jaere 1544, op den seventhiensten September, soo was, by de selve coninginne Marie, verleent aen de selve van den Vryen, acte van secker declaratie, by advisse van die van den raet van staeten, financie, ende grooten raet tot Mechelen, ten vervolghe van de voornomde van den Vryen, ghedaen aen de andere drye leden van Vlaenderen, als dat sy niet en vermochten te vermenghen het let van den Vryen in eenighe lasten die niet egalyck opghestelt ende gegeven en souden worden, alsoo wel in de beslotten steden als ten platten lande, ende dat ter occasie dat men ten dien tyden pretendeerden t'platte landt van Vlaenderen te belasten met dobbelen impost, int regard van besloten steden ende daertoe versocht wiert octroye,

de selve gheteeckent Desplegben ende gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°xlvij verso.

In den selven jaere 1544, op den thienden December, soo was verleent, by de andere drye leden, aen de voormelde vanden Vryen, secker acte van non-prejuditie van de voorschreven declaratie van coninginne Marie, van den seventhiensten Septembris laestleden, ende huerlieder rechte, omme dat sy ter deser mael consenteerden in de opheve van den dobbelen impost ten platten lande, omme daer deure niet te verachteren den dienst van den keyserlycke majesteyt; de selve acte gheregistreert in voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°xlviij verso.

In den selven jaere 1544, op den viertwyntighsten Octobris, soo wiert, tusschen de selve vanden Vryen ende die van Eecloo, ghecontracteert secker hanse, daer by sy elcanderen by arreste, vangynghe ofte lettynghe van huerlieder persoon nochte goedynghen, omme onbewettighe saecken, van elcanderen iets te nemen eenig recht van issuwe, ende voorts dat de selve van Eecloo hemlieden niet en souden moghen onterfven van eenighe erfachtigheyden ten Vryen ofte appendentsche ghelegen, dat tot proficte van persoonen capable volgende de cueren; de selve hanse gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°.

In den selven jaere 1544, op den twyntighsten van Decembris, was vercregen, by de voormelde van den Vryen, vanden selven keyser, de continuatie van secker octroy gheexspireert den thienden Ougst int selve jaer, voor eenen anderen termyn van thien jaeren, daer by hemlieden gheconsenteert wiert dat gheen schependommen van den Vryen en souden gheconfereert worden

dan aen vrylaeten resideerende ten lande van den Vryen, ende t'selve vrylaetschap behoorelyck vercregen hebbende voor de vacature vant selve schependom, ende daer andersints t'selve schependom soude ghegeven worden aen eenighe officiers ofte dienaers van den keysere, dat in sulcken gevalle t'collegie van den selven lande soude moghen denomeeren ende presenteeren vier ofte vyf laeten, omme den eenen van hemlieden in de plaetse van den ghesubrogeerden te worden, mits by den selven ghesubrogeerden hem gevende eene gratuyteydt van twee hondert ponden van veertigh grooten het stuck, sonder meer; de selve letteren van octroye, gheteckent Desplegen, ende gheregistreert in den voormelden Rooden bouck, ghecotteert N° iij°, folio ij°xlix.

In den jaere 1545, op den vyfthiensten July, was, by ghewyse van den raet van Vlaenderen, de appellatie ghedaen van eene sententie verclaerst quaet, uuyt causen dat die maer en was provisionneel totten namptissemente incluys, en de partie ghecondempneert blyft in haer geheel ten principaelen, danof d'acte gheregistreert staet in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°l.

In den selven jaere 1545, op den sesthienden July, soo was, tusschen de voormelde van den Vryen ende die van Veuren-ambacht, ghecontracteert secker hanse, mits de renonchiatie van de voorgaende, daer by onder andere sy elcanderen toesegghen exemptie van issuwe over beede syden, van gheen lettynghe, becommeryngbe noch arresten d'een op d'andere, in liefve nochte in goede te doene, omme civille onbewettighe saecken, ende voorts dat sy, in elcander quartier ende landt, souden moghen erfve coopen ende vercoopen, ende by naerheyde ver-

cryghen sonder issuwe te betaelen, behoudens altydts in de voormelde naerbeyde de preferentie van vrylaet ende cuerbroeder, elck in syn quartier, ende in de vercoopynghe, dat de selve van Veuren-ambacht de landen ten Vryen niet en sullen moghen vergiften dan an persoonen capable, volgende de cueren; de selve hanse, synde gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°liiij.

In den selven jaere 1545, op den tweentwyntighsten Decembris, soo was secker poorter van Brugghe, ghearresteert hebbende tot Brugghe seckere hoornebeesten toecommende eenen vrylaet, als by privilegie van den selven lande ende immemorable poscessie vry wesende van soodanighe arresten, onbewettight by synen consente in den raet van Vlaenderen, ghecondempneert t'selve arrest costeloos ende schaedeloos te ontslaene, danof gheregistreert in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°lij.

In den jaere 1546, op den veerthiensten Novembris, soo waeren, by de coninginne Marie, ghesien ende ghehandelt de twee requesten an haer ghepresenteert, d'eene van weghen die van Brugghe, ten fynne te hebben privilegie dat huerlieder poorters niet meer arresteerlyck noch vanghelyck en souden syn ten lande van den Vryen dan de vrylaeten en syn ten Brugschen, ende d'ander van weghen die van den Vryen, ten finne dat Syne Majesteyt soude believen te verclaeren dat het privilegie hemlieden hier te vooren ghegeven, ten respecte van den vrydom van arreste van huerlieder persoon, onder de jurisdictie van Brugghe oock haer extendeerende op de goedynghe van de selve vrylaeten, volgende de usantie die sy seyden danof te hebben, die beede versonden

wierden in handen van den president van den raet in Vlaenderen, omme hemlieden dienaengaende te accordeeren, waert moghelyck, alles huerlieder redenen over beede de syden te redigieren by gheschrifte ende met syn advys over te senden, t'welcke ghedaen wiert by de voornomde coninginne regente, gheordonneert secker interlocuttoire op het debadt van de exemptie van de poinctynghe, settynghe ende subventien, by de selve van Brugghe ten Vryen ghepresenteert, van over te bringhen de quantiteydt van de landen aengaende de poorters van Brugghe, soo in proprieteyte als pachte, ende ter cause van de welcke, by de voornomde van Brugghe, exemptie van contributie ten Vryen volgende huerlieder privilegie leden thien jaeren ghepretendeert soude gheweest syn, danof d'acte gheregistreert staet in den voornomden Rooden bouck, N° iij°, folio ij°lvj verso.

In den jaere 1547, op den derden Marte, soo was, tusschen beede de wetten van Ipere ende lande van den Vryen, ghemackt secker accordt nopende het ghebruyck van de vaert van den Iperleet te legghen ende werren van de voetbrugghen, het vervullen ende verdiepen van de selve leet als van noode wesen soude, met diversscbe andere poincten, begrepen in de acte danof synde ende gheregistreert in den Swarten bouck, N° viij°, folio v verso.

In den selven jaere 1547, op den achtsten Marte, hebben die van Brugghe overghegeven, aen de voormelde van den Vryen, secker schriftelyck verclaers, daer by dat sy versochten dat de selve van den Vryen, in de assyssen ende .... opghestelt tot het nieuw ghedelf tusschen Damme ende Sluys, souden believen mede te gelden, te weten, de gonne maer halfve assysse gelden oock maer halve assyssen zullen betaelen ende de vulle assysse

gheldende, oock vulle, ende dat voorts die van den collegie ende alle huerlieder officiers in Brugghe residerende, souden vry blyven van de imposten op den graene, voor heurlieder menagie, blyvende alle andere privee vrylaeten ghelast ghelyck andere inwoonders, volgende de acte danof gheregistreert in den voornomden Swarten bouck, N° viij°, folio xj recto.

In den selven jaere 1547, op den negenthiensten van Marte, soo appelleerden die van den Vryen jegens die van Brugghe, ter cause van de voormelde opghestelde ..... ende assyssen, omme t'selve ghedelf, volgende den instruimente daerof synde ende gheregistreert in den voornomden Parchemynen bouck, gecotteerd N° v°, folio xiiij verso.

In den selven jaere 1547, op den vierentwyntighsten Marte, soo wiert, by twee diversche sententien, in den den grooten raet tot Mechelen, ten proffiete van de voornomde van den Vryen, partie met hemlieden ghevought, ende tot laste van mynheere den Bisschop van Doornycke, gheconfirmeert twee voorgaende vonnissen by die van den raede in Vlaenderen ghewesen, daer by an de voorschreve van den Vryen aenghewesen was, de kennisse van de simpele formatie ende defloratie, volgende d'acte danof gheregistreert in den voornomden Swarten bouck, N° viij°, folio j recto.

In den selven jaere 1547, op den achtentwyntighsten der selver maendt, soo was, by sententie van den raet van Vlaenderen, ten vervolghe van de dischmeesters van Ste Walburghe in Brugghe, die van de wet van Brugghe, met hemlieden ghevought, heere Jan van Vasseur ghecondempneert t'synen coste te wederrouppen ende laeten vaeren de procedeuren by hem begonst int

geestelyc hof, ter cause van de thienden ende twyntighsten pennynck, volghende d'acte van de selve sententie, gheregistreert in den voornomden Swarten bouck, N° viij°, folio vj recto.

In den jaere 1548, op den sessentwyntighsten Juny, soo was, tusschen den voormelden keyser, als heere ende uuytter naeme van de Nederlanden over een syde, ende de duytsche landen ter ander syden, ghemackt secker appoinctement, daer by de selve Nederlanden ghestelt worden in de protectie van het selve rycke, met beloofte van in alle toecommende ghemeene lasten met t'selve rycke te betaelen, naer advenante dat betaelen sullen twee princen electeurs, ten waere in de costen van een generaele ende ghemeene exspeditie te doen jegens den Turck, waerinne het selve Nederlandt betaelen soude de quotte van drye electeurs, met diversche andere conditien breeder by den selven accorde verhaelt, ende gheregistreert in den voormelden Swarten bouck, N° viij°, folio viij recto.

In den selven jaere 1548, op den vichthiensten Octobris, soo was, by de voornomde van Brugghe, an de voornomde van den Vryen ghegeven secker acte daer by dat sy verclaersden dat de vrylaeten, cannoninclaeten ende proostlaeten souden moghen voeren vremde bieren duer de stede van Brugghe, niet jeghenstaende secker halleghebodt ter contrarien ghedaen, mits by de selve doende t'genne dat men van oudts gheuseert ende gheconstumeert was te doene; de selve acte gheteckent J. Bussaert, ende gheregistreert in den voormelden Swarten bouck, N° viij°, folio xj verso.

In den selven jaere 1548, op den thienden December, soo was, by de selve van Brugghe, ghegeven schryfte-

lycke acte aen de voormelde van den Vryen, dat haerlieder intentie noch' wille en was dat de pachters van de causiede-gelden ter poorte iets meer exigeeren dan naer uuytwysen van den appoinctemente dienaengaende onderlynghe ghemackt, in den jaere 1508, hier boven gheroert, ende dat oock alleenelyck ten incommen van de wagenen, uuytghestecken de vrecht-wagenen, daeromme dat sy lasten souden de selve pachters hemlieden daer naer te regulleeren; de selve acte gheregistreert in den voormelden Swarten bouck, N° viij°, folio x verso.

In den selven jaere 1548, op den vichthiensten der selver maendt van Decembris, soo wiert verleent by den voornomden keyser, aen de Staeten en de vier leden van Vlaenderen, acte van acceptatie van twee hondert duyst croonen, van achtenveertigh grooten het stuck t'sjaers, voor eenen termyn van ses jaeren; de selve acte gheregistreert in den voormelden Parchemynen bouck, N° v°, folio xij verso.

In den jaere 1549, op den derthiensten Meye, soo wiert, by andere acte van die van Brugghe, de clausulle, mits doende het gonne men van oudts gheuseert heeft van doene, hier boven begrepen in de voorgaende acte van den vichthiensten Octobris 1548, gheinterpreteert by de selve van Brugghe, dat men ten inbrengen van de selve vreemde bieren ghehouden was ter poorten te verclaeren wat soorte van vremde bieren sy brochten, waer die ghebrauwen waeren, hoe veel tonnen, ende waer sy de selve wilden voeren, naer welck verclaers den portier ghewoone was te geven een teeken, daermede den voerman gynck by den ontfangere van de assyssen van de bieren, ende ontfinck van hem een ander teeken, inhoudende consent van den eerlyde ende passagie, daer
*

vooren men ghewoone was te geven, voor elcke tonne, vier grooten vlaems, ende van de zuype bieren, ses grooten, welcke teeken van daer by den voerman liet ter poorten daer hy was uuytriddende; de selve acte gheregistreert in den voornomden Swarten bouck, N° viij°, folio xj verso.

In den selven jaere 1549, op den twyntighsten Meye, soo dede den prince van Spaingnien Philips, alsdoen van der oude van ontrent twyntigh jaeren, binnen den landtshuysse van den Vryen, den ghewoonelycken eedt als heere van den lande, in latynsche tale, ende reciproc-kelycken hem t'voormelde collegie van den Vryen, met de edelen, notablen, appendenten ende contribuanten van den selven lande, omme van de heerschappie van den selven lande van den Vryen te ghebruycken naer de doodt ende overlyden van den voormelden keyser, synen vader; beede de selve eeden by acte gheregistreert in den voormelden Swarten bouck, N° viij°, folio xiij recto.

In den selven jaere 1549, op den derthiensten Marte voor Paesschen, soo wiert verleent, by de coninginne Marie, secker acte aen die van Brugghe, Ipere ende het Vrye, als van alle oude tyden by privilegie bevrydt synde gheweest van confiscatien, daer by sy verclaerst, over Syne Majesteyt, de selve drye leden noch haerlieder supposten begrepen te syne in de clausulle gheuseert in secker voorgaende placcaet, verbiedende graenen uuyt den lande te voeren, op confiscatie van lyf ende goeden; de selve acte gheregistreert in den voormelden Swarten bouck, N° viij°, folio xiiij recto.

In den selven jaere 1549, op den achtentwyntighsten van Novembere, soo wiert versocht, by de coninginne

regente Marie, dat de vier leden van Vlaenderen den assys op den wyn, by syne keyserlycke majesteyt, van de generaele Staeten versocht, souden willen consenteeren simpelyck en sonder daer by te voughen de conditien, indien de andere staeten of provincien t'selve oock consenteerden, met verclaers dat haer intentie niet en was den selven assys op de voormelde van Vlaenderen te lichten, ten sy die generaelyck ghelicht wierde by alle de patrimoniale landen van den selven majesteyt, volgende de acte danof synde gheregistreert in den voornomden Parchemynen bouck, N° vj°, folio xiij verso.

In den selven jaere 1549, op den sesden Decembris, soo wiert, by den voormelden keyser, verleent aen de voornomde leden van Vlaenderen acte van acceptatie van de voornomde versochte assyssen van dertigh stuyvers op elcke tonne wyns, uuytbringende een twaelfiaert op elcken stoop, te betaelen ten incommen tot laste van den coopman, de selve wynnen errewaerts bringende uuyt Duytslandt, Spaingnie ende Vranckerycke, ofte van elders, en dat voor eenen termyn van vier jaeren eerstcommende, omme de penningen danof commende gheemployeert te worden, tot oprustynghe van eenighe schepen van oorloghe ter see, jegens de seerovers, tot bedryvinghe van den coophandel; de selve acte gheregistreert in den voormelden Parchemynen bouck, N° vj°, folio xiij verso.

In den jaere 1550, op den sevenentwyntighsten Juny, soo waeren by den voormelden keyser verleent letteren van ratificatie van den accorde ende appoinctemente ghemackt, op den vierentwyntighsten Marte 1549, tusschen die van Brugghe ter eender, ende die van den Vryen, mitsgaeders de ghelande van de wateryghe van de

kercke van Oostkerke, Scheer-Bagelis-houck, Romboudtswerfve, groot ende cleen Reygarsvliet, ende andere van den quartiere, ter causen van het delfven ende legghen van de nieuwe varssche vaert van Sluys; de selve letteren by een *vidimus*, onder den seghel van Brugghe, gheregistreert met de acte van voluntaire condempnatie van den grooten raedt, ende de letteren van ratificatie van de poorterie ende de ambachten van de stede van Brugghe, in den voormelden Swarten bouck, N° viij°, folio xvj recto à xxij verso.

In den jaere 1551, op den sessentwyntighsten van Lauwe, soo was, by de vier leden van Vlaenderen uuytghegeven haerlieder acte van accorde, van de somme van vier hondert tachtentigh duyst ponden tournois, van weghen den voornomden keyser versocht tot onderstandt van den ooirloghe jegens die van Vranckerycke, met conditie dat daeraf niemandt en soude wesen exempt, geestelycke noch weerlycke, ghepriviligeerde noch andere, ende dat alle raeden ende justicien gheinterdiceert souden wesen eenige provisie te decerneren ter contrarie, conforme de selve acte, met de letteren executtoriale, soo wel omme de commissien als de pachter, successivelycke gheregistreert in den voormelden Parchemynen bouck, N° v°, folio xxv et sequentibus.

In den selven jaere 1551, op den negensten van Sporcle, was by den voornomden keyser verleent, aen de vier leden van Vlaenderen, secker letteren van octroye ofte placcaten op de middelen ende imposten die men lichten soude binnen Vlaenderen, omme te furnieren de vier hondert tachtentigh duyst ponden tournois, van veertigh grooten het stuck, ten effecte voorschreven, met exspres verbodt, aen alle raeden ende andere justicieren

ende officieren, gheen provisie te decerneeren ter contrarien, ende daer anders gheschiede, dat daer af in de eerste instantie de kennisse hebben sal elck leet int synne, ende met conditie oock dat de principaele reckenynghe van de selve imposten ghedaen sullen worden voor de commissarissen van Syne Majesteyt, ende de ghecommitteerde van de voorseyde vier leden, alles naer uuytwyssen van de selve letteren, gheregistreert in den voormelden Parchemynen bouck, N° vj°, folio xxxvj verso.

Ende voorts noch in den selven jaere 1551, op den negensten Sporcle, soo was oock verleent, by de coninginne Marie regente, secker acte daer by dat sy verclaersde dat het betaelen van den dobbelen impost ten platten lande, daerinne de beslotene steden maer en wiert ghelicht den inckelen, was sonder perjuditie van den rechte van den Vryen in toecommende tyde; de selve acte synde gheregistreert in den voormelden Swarten bouck, N° viij°, folio xxvj verso.

EYNDE.

BLADWYZER.

Bladz.

Prefatie inhoudende sommiere deductie van de gelegentheyd van het land van den Vryen. 1

Verclaers van de privilegien, accorden, transactien, appoinctementen, vonnissen ende andere concessien vercreghen by den lande van den Vryen, gedurende het leven van Baudewyn den eersten. 17

— van Boudewyn den tweeden. 20

— van Arnulph den eersten. 21

— van Boudewyn den derden. 22

— van Arnulph den tweeden. 23

— van Boudewyn den vierden. . . . . *ib.*

— van Boudewyn den vyfden. 25

— van Boudewyn den zesden. 26

— van Arnulph den derden. 27

— van Robert den eersten. 28

— van Robert den tweeden. 29

— van Boudewyn den zevensten. 30

— van Carel den eersten. 32

— van Willem van Noormandie. 33

Blads.

— van Diederyck van Alsaeten. 35
— van Philips van Alsaeten den eersten. 36
— van Margriete van Alsaeten en grave Boudewyn van Henegauwe. 40
— van Boudewyn den achtsten. 42
— van Jehenne van Constantinople, grave Ferrand van Portugal en grave Thomas van Savoye. 44
— van Margriete van Constantinople. 51
— van Guydo van Dampiere. 58
— van Robert den derden. 63
— van Lodewyck van Nevers. 69
— van Lodewyck den tweeden, gezeyd van Male. 71
— van Margriete de derde, en Philips van Valois. 86
— van Jan van Valois. 99
— van Philips van Valois, gezeyd den Goeden. 115
— van Carele van Valois, den tweeden. 156
— van Marie van Valois en Maximiliaen van Oostenryck. . 170
— van Philips van Oostenryck. 199
— van Carele den vyfden. 214

Ouvrages d'Histoire

SORTIS DES PRESSES DE VANDECASTEELE-WERBROUCK.

—

Biographie des Hommes remarquables de la Flandre-Occidentale, 4 vol. in-8°.

Inventaire des Chartes, Bulles pontificales, Privilèges et Documents divers, de la Bibliothèque du Séminaire épiscopal de Bruges.

Histoire de Bruges, suivie d'un tableau indicatif des Noms des Rues et Places publiques ou Plan de la ville; ouvrage orné des portraits des forestiers et des comtes et comtesses de Flandre, dessinés d'après des tableaux très-anciens, conservés à la Bibliothèque du Séminaire épiscopal.

Histoire du diocèse de Bruges, illustrée des portraits d[es] Évêques qui ont gouverné ce diocèse; publiée sous l[es] auspices de S. G. Mgr. FRANÇOIS-RENÉ BOUSSEN. Gran[d] in-folio.

Histoire Ecclésiastique, en quatre tableaux, publiée avec approbation de Mgr. FRANÇOIS-RENÉ BOUSSEN, par CATHERINE HÉRON (anglicane convertie).

Rerum Flandricarum, tomi X, auctore MEYERO Balliolano, in-4°.

Geschiedenis van Vlaenderen, door J.-P. VAN MALE, in-8°.

Histoire de Notre-Dame de la Poterie, à Bruges.